76ste (40ste jaarlijkse)

Band 1
Blad 1

Algemene Vergadering van de VVD te Leeuwarden, 15-16 mei 1987.

Welkom op de 40ste algemene vergadering in de Harmonie in Leeuwarden. ik wens u hier twee heel prettige vergaderdagen toe, hele succesvolle dagen en goede resultaten. Ik heb een aantal mededelingen. De beschrijvingsbrief werd gepubliceerd in vrijheid en democratie van 15 februari en in de VVD-expres van 23 januari. Amendementen en moties zijn ingedien, konden worden ingediend tot 24 maart. Ze zijn gepubliceerd in vrijheid en democratie van 15 april. Ik vraag nogmaals uw aandacht voor de agendawijziging van punt beleid hoofdbestuur naar de zaterdagochtend. Algemene aspect punt 9.1 is naar zaterdagochtend verschoven. We beginnen morgenochtend niet om 10 uur maar om half tien. De redenen zijn meegedeeld in vrijheid en democratie van 15 mei en de VVDexpres van 1 mei. U krijgt wanneer er gestemd moet worden stemkaarten. De waarde van de stemkaarten zijn als volgt i stem bij het witte, 5 stemmen bij het blauwe en tien stemmen bij het oranje. Bij de waarde van de stembriefjes is een stem blauw, vijf stemmen oranje en 10 stemmen wit. Voor de verkiezing van een secretaris van het dagelijks bestuur voor de internationale betrekkingen zijn speciale stembriefjes beschikbaar met de namen van de kandidaten er op. Ik wijs u er op dat die verkiezing zal plaats vinden vanavond na de toespraak van de heer Voorhoeve. De notitie van de 2e k amerfraktie is gepubliceerd in vrijheid en democratie van 15 april. Bespreking van het beleid van de tweede kamerfraktie zal aan de hand van deze notitie plaats vinden. Bespreking van het beleid van de eerste kamerfraktie en de nederlandse leden in de liberale fraktie van het europees parlement zal uiteraard terzake niet aan de hand van een notitie plaats vinden. Door het opschrift van het agendapunt in de beschrijvingsbrief zal u wellicht ten onrechte deze gedachte hebben kunnen gekregen. Bespreking van de eerste kamerfraktie en van de europese liberalen zal op basis van de eigen aktiviteiten van beide frakties gebeuren en het is geen notitie voor. Dan zou ik willen vragen of diegene die het woord wensen te voeren bij de agendapunten 10 de rondvraag, punt 9.1 algemeen beleid hoofdbestuur en punt 16 beleid van de hoofdredakteur van vrijheid en democratie als diegene die dat wensen dit vantevoren aan de algemeen secretaris laten weten. Dan zou ik u willen voorstellen om over te gaan tot het samenstellen van een stembureau. Ik zou willen voorstellen aan u mevrouw Bakhuis uit Eindhoven, de heer Berghuis uit Zoetermeer, de heer Graatsma uit Dalfsen, mevrouw de Pater uit Capelle en de heer de Jong uit den Helder. En tevens daarbij de heer Berghuis uit Zoetermeer als voorzitter aan te wijzen. Gaat u daarmee akkoord. Dan is dat dus besloten.

Een laatste mededeling. De afstand tussen de eerste rij en de bestuurstafel moet u niet als een symbolische zien, maar wordt uitsluitend veroorzaakt door technische redenen. Aan de orde is thans punt 2 het jaarverslag van het hoofdbestuur over 1986, 39ste jaarverslag ingevolge artikel 18.3 van de statuten. Dit verslag is rond 14 april toegezonden aan de afdelingen en de centrales.

Wie wenst daarover het woord. Ik zou overigens willen vragen degene die het woord vragen om even hun naam te willen noemen. Is er iemand die over het jaarverslag van het hoofdbestuur het woord wenst. Ja de heer Meijeraan.

Een vast nummer mevrouw de voorzitter en ik hoop dat het dus door een opvolger wordt overgenomen. Ik wou een opmerking vooraf maken. Er zal vandaag en morgen nog weleens worden gerefereerd aan de partij van de arbeid en vergelijkingen worden getrokken. Ik zou ook een parallel willen trekken. Ik heb in de krant gelezen destijds bij het partijcongres van de partij van de arbeid dat verschillende afgevaardigden zich hadden beklaagd over het gebrek aan inhoud van de agenda. En ik zou me kunnen indenken dat dit een parallel opwekt bij leden van de VVD waar de agenda dan ook gevoed wordt door vele redevoeringen ongetwijfeld van leden maar niet zoveel van en voor de leden zelve. Want als er dan nog iets is ingebracht dan zegt het hoofdbestuur aanhouden want wij zijn nog niet zover. En het komt mij voor dat dat niet helemaal klopt met de partij van en voor de leden zoals niet mevrouw de voorzitter nu maar de echte voorzitter het op 29 november zo treffend heeft gezegd, de VVD behoort in de eerste plaats aan de leden en dat mag dan ook bij een jaarlijkse algemene vergadering wel uitkomen dacht ik. Maar gelukkig hebben wij het jaarverslag dat had de partij van de arbeid geloof ik niet en daar staat dan een heleboel in want het is weer een stuk dikker dan vorig j-ar. Ja ofschoon er minder partijcommissies zijn is de omvang gegroeid. Maar toch denk ik niet in de eerste plaats dat je moet zeggen het is dikker. Ja moet zeggen het is magerder. Dat is net het tegenovergestelde. Het is magerder van inhoud. Er staat bijvoorbeeld in dat zijn heel treffende uitspraken, het gaat om de ontwikkelingen binnen de partij. Het was een turbulent jaar, een turbulente geschiedenis die de VVD beleefde en zo kan ik nog even doorgaan en ik kan u de vindplaatsen noemen, maar het hoofdbestuur dat het verslag heeft gemaakt zal dat waarschijnlijk zelf ook wel weten. Maar wat er dan wel gebeurd is en waarom, daar vindt je vrijwel niets van. Het beschrijft gebeurtenissen nog iets afstandelijker dan deze afstand die er nu om technische redenen tussen ons is. Het andere dat had niet gehoeven, dat is uit symbolische redenen misschien, dat weet ik niet, maar het beschrijft dingen, maar het zegt zo weinig.

Het zegt ook een aantal keren dat leden misschien iets denken, sommige leden, andere leden, ieder lid zal daar een mening uitgetrokken hebben en dan denk je wat is nou de mening van het hoofdbestuur want dat brengt verslag uit over dat jaar en dan zou het leuk zijn om te weten wat dat voor een mening had over die punten en over en ook dan kan ik het noch op noch tussen de regels vinden. En wie het wel gelezen heeft laat die straks ook even een opmerking maken dan hebben we een discussie minder in het agendapunt.
Er lijkt dus angstvallig te zijn vermeden om meningen van het hoofdbestuur te geven en daar zou ik graag een paar voorbeelden bij noemen. Er staat iets over euthanasie, er staat iets over karakter van gemeenteraadsverkiezingen.
Behoefte van de partijraad en er staan diverse vragen op bladzijde 88 aan het slot, maar het hoofdbestuur doet er het zwijgen toe. En nu zou het kunnen zijn dat dat terecht is. Formeel terecht en formeel onterecht misschien. Het is mij namelijk opgevallen dat het hoofdbestuur, dat het verslag van het hoofdbestuur dit keer niet is getekend zoals vroeger door het hoofdbestuur, waarbij zowel de voorzitter als de secretaris zich met naam afficheerde en waarvan ik dus denk dat het ook het originele exemplaar ook zelf getekend hadden, maar het is nu getekend namens het hoofdbestuur door een aantal anoniem blijvende algemeen secretaris. En dan vraag ik me af is dat toeval of legt u de bepalingen van het reglement anders uit dan vroeger of is het zo dat het eigenlijk en die indruk maakt het dat het helemaal niet het verslag van het hoofdbestuur is krachtens artikel 18.3 zoals er zo mooi buitenop staat maar dat het een administratief verslag is waar die funktionaris uiteraard niet al te veel meningen kan ventileren en dus zich al dan niet met hulp van zijn gewaardeerd apparaat heeft verloren in vele cijfermatige opstelling soms interessant soms nauwelijks, helemaal niet van belang voor een jaarverslag en ook nooit uitmondend in conclusies of in beleidsvoornemens van hoofdbestuur wat doe je met die cijferopstellingen nou de bladzijden vullen dan lijkt het hoofdbestuur dik, maar zoals ik zei het is mager. Ik zou graag over de ondertekening van die verslag en de beweegredenen welke daar al dan niet bewust of onbewust aan ten grondslag liggen wat van u horen. Ook op de andere opmerkingen trouwens wel, maar dit vind ik een kardinaal punt in de formele zin. Er is me ook opgevallen dat is vorig jaar ook wel gebeurd dat het is niet een verslag van het hoofdbestuur over de bijzondere groepen en over de kamerfraktie, nee men heeft medewerking van die groep en die fraktie om het verslag te vullen. En het is wel aardig maar dat zou een bijlage kunnen zijn en dat zou het hoofdbestuur iets kunnen zeggen inhoudelijk van wat er nou gebeurd is en hoe men daat tegenaan kijkt om de leden ten deze voor te lichten En zoals ik zeg dat mis ik. Het jaarverslag blijft ook zo dikwijls vaag. Er staat een kandidaat elf van de twaalf provincies en dan denk ik wie is dan die

twaalfde en wat was er dan mee. Nou dat is soms algemeen bekend, maar dan staat het niet in het verslag of op een andere bladzij, maar soms blijft het heel vaag. Ook dat lijkt me niet zo geslaagd. Wat er dan wel in staat feitelijk er zijn een paar gebeurtenissen dacht ik die ook wat meer inhoudelijk als een bijzonderheid op zijn minst genoemd hadden mogen worden. Los nog van een waardeoordeel. Ik dacht dat het zeer opmerkelijk is geweest dat de kandidaatstellingsvergadering nu eens een wijziging heeft aangebracht in de kandidaatstellingsvergadering algemene vergadering van 1 februari over de tweede kamer, een wijziging heeft aangebracht in de volgorde die voorlopig was vastgesteld door de verkiezingsraad. Het feit staat er, maar dat het een bijzonderheid is in onze historie en misschien hoe dat zou komen dat staat er niet bij. Er staat natuurlijk dat de heer Joekes een hele hoop voorkeurstemmen heeft gekregen en dat toen de o verige volgorde van de kandidaten is aangepast aan de bestuurs-algemene vergaderingsadvies, maar ook daar de achtergrond van is niet te vinden. Er staat niets over een zekere spanning die er geweest is of die nou een strategisch monisme wel of niet zouden willen houden en zouden afzweren. Er staat ook bijvoorbeeld niet op de partijraad van 1 november wat ik een zeer opmerkelijk en verheugend feit vind dat de heer Voorhoeve daar geen algemene pet heeft opgehouden omdat hij de partijraad toen heeft toegesproken over het onderwerp waarvoor die partijraad bijeen was gekomen. Ook dat was een opmerkelijk feit en dat had er best in mogen staan. Dan ga ik naar een paar bladzijde. Ik zal ze niet allemaal nemen want ik wil de vergadering niet langer ophouden dan toch eigenlijk wel verantwoord is om aan een jaarverslag wat er wel in staat en wat er niet in staat toch als vereniging de nodige aandacht te geven. Er staat de gebruikelijke mededeling dat er zoveel en dat zijn er heel wat afdelingen en ondercentrales geen jaarverslag en geen financieel verslag insturen. Ik vraag me af wat doet het hoofdbestuur daaraan om te bevorderen eventueel via de kamercentralebesturen, maar toch ook zelf dat die reglementaire en morele en verenigingsplicht ook wordt nagekomen. En dat de jaarverslagen en ook de financiele verslagen er komen zodat de penningmeester ook een beeld kan hebben van het totale financiele plaatje van de partij. Maar ook zou ik willen vragen wat doet het hoofdbestuur met die verslagen die het wel krijgt. Het is natuurlijk aardig om te constateren dat er een aantal niet komen en je moet zorgen dat ze allemaal komen, maar wat doet u er wezenlijk mee. Gebeurt er wat mee, wat merken wij ervan. Dan staat er op bladzijde 34 dat de nieuwe procedure van de provincies centrales geen onverdeeld genoegen was in een provincie. Mijn vraag is welke. Als u kunt vertellen waardoor dat kwam vind ik het als lid van de oud-commissie KTA natuurlijk aardig om te weten. Bladzijde 34 in een provincie was dat geen onverdeeld genoegen. Dat zal wel eufemisme zijn dat mag, maar welke provincie was dat dan. Kunt u zeggen wat er aan de hand was.

Op bladzijde 35 wordt weer eens gesproken over het overleg van het hoofdbestuur met de kamercentralevoorzitters. Nou kan iedere kamercentrale en dat doen ze ook een afgevaardigde in het hoofdbestuur benoemen. Wat voor zin heeft het overleg met kamercentralevoorzitters. Of het hoofdbestuur funktioneert niet goed of die afgevaardigden in het hoofdbestuur funktioneren niet goed of de kamercentrales sturen bewust iemand die ze niet willen dekken en dan wil de voorzitter ook nog weleens opdraven, maar wat is wezenlijk de betekenis van dit overleg, waar dient dit toe. Kunnen we dit uitbannen om tot een normale verhouding en een goed funktionerend hoofdbestuur te komen. En daar ben ik dan meteen ook bij de vraag of ook op bladzijde 35 daar staat weer iets over wijziging in de wijze waarop het hoofdbestuur vergadert. Dat hebben we al een paar jaar gelezen. Ik heb er al een paar keer op aangedrongen dat we eens zouden horen wat er aan mankeert en wat er aan gebeurt. Dat staat hier weer niet bij in hoeverre dat dan bevredigend werkt of niet. En ook wat dat betreft heb je aan de buitenkant weleens het idee dat het hoofdbestuur niet zo heel bevredigend werkt. Ik heb me weleens afgevraagd of de problemen die er elders in de partij zijn geweest de afgelopen jaren in de loop van 86 naar het DB en hoofdbestuur zijn verplaatst en of ze daar misschien terecht zijn gekomen. Dat zou ook een interessante vraag zijn die ze ook in de pers eens een keer aangeroerd, een interessante vraag om daar een antwoord op te krijgen. Bladzijde 42 de partijraad van 20 september. Ik had het op prijs gesteld en vele met mij denk ik als het HB daar melding had gemaakt van het feit dat de achtendvergadering niet mede is gewijd aan het onderwerp waartoe het hoofdbestuur besloten had om daartoe gelegenheid van bespreking te geven als u begrijpt wat ik bedoel en als u het niet begrijpt wil ik het wel uitleggen. U weet dat er 20 september in de besloten vergadering gelegenheid zou zijn voor bespreking van zaken die de partijraad zeker hoog zaten en toen ze er waren 20 september toen konden ze niet aan bod komen want dat was op het laatste moment kennelijk weer van de agenda geschrapt. Bij bladzijde 43 lees ik dat het aanhouden van de motie B voor mij en andere reeds was bedongen in de vergadering. Ik zou graag willen weten waar u dat vandaan haalt. Reeds was bedongen dat het aanhouden van die motie die daar met vrij grote instemming is aangenomen om op korte termijn het funktioneren de taak van de partijraad door te lichten dat die motie reeds was bedongen dat die door het hoofdbestuur zou worden aangehouden. Dat lijkt me een onjuistheid waarvan ik graag rectificatie zou zien. U mag ook andere dingen in het jaarverslag rectificeren uiteraard. U mag ook de notulen van deze vergadering erbij leggen, maar dit punt lijkt me nogal van belang. Terwijl het me ook van belang lijkt dat bij het verslag van die partijraad in vrijheid en democratie van die motie helemaal geen melding is gemaakt.

Dat die motie nergens is afgedrukt als besluit van de partijraad. En toen ik daarnaar informeerde toen kreeg ik het mooie antwoord namens een lid van het DB dat het niet reglementair verplicht was om een dergelijk besluit te publiceren. En daarom was het er niet geplaatst. Ik vind dat een wonderlijke opvatting van verplichtingen van het bestuur en rechten van de leden om te weten wat er op een partijraad gebeurd is. Ik zou nog lang door kunnen gaan voorzitter.
Ik heb twee opmerkingen om af te ronden. De een op bladzijde 76 dat is dat het met nee ik heb er nog drie, sorry. Met het oog op het verloop van de kabinetsformatie kwam de fraktie op 26 juni bijeen. 26 juni dat heet in de wandeling de bijeenkomst op verkeer en waterstaat. Met het oog op het verloop van de kabinetsformatie kwam die fraktie toen bijeen. En dat is het dan. In vrijheid en democratie heb ik gelezen met complimenten voor de redaktie van vrijheid en democratie ik heb in de loop van de vergadering ook nog weleens kritiek dus ik wil ook een compliment graag geven, dat daar toen melding van is gemaakt van die bijeenkomst en dat heeft dan nogal uitvoerig erin gestaan en schrijft de hoofdredaktrice, hiermee is dan ook die periode weer voor de geschiedenis vastgelegd. Nou dan had u op zijn minst in uw jaarverslag naar die V en D moeten verwijzen, maar beter ware geweest dat u die kwintensens van datgene wat er gebeurd was en verslagen is ook in uw verslag had vermeld.
Andere opmerking gaat over het feit van de politiek leider van onze partij. Dan kan ik meteen een beetje kritiek geven op vrijheid en democratie waarover de oude politiek leider in het nummer van 24 juni stond wat helemaal niet waar bleek te zijn op 26 juni en waar 12 augustus een nieuwe politiek leider

Heer Mijeraan ik wil toch erg graag dat we hier ons beperken tot het onderwerp. En ten aanzien van vrijheid en democratie dat is een apart agendapunt.

Ik haal het alleen aan om te vertellen dat daar iets in stond terwijl ik het onderwerp in het jaarverslag helemaal niet

Ik begreep het even verkeerd excuus.

Dat mag voorzitter, we begrijpen elkaar weleens meer verkeerd en ook weleens goed, dat maakt niet uit. Dat mag in een liberale partij. Nee maar het hele onderwerp komt niet voor en ik dacht zo dat het nuttig was om eens en vooral stelling te nemen met de mededeling dat het begrip politiek leider ons onbekend is, ons onsympathiek is. Dat we een voorzitter kennen in allerlei organen. Dat we een vice minister president kennen, ministers en allerlei andere verantwoordelijke lieden, maar dat het begrip politiek leider als iemand die ons aan zou voeren waar we blindelings achter zouden moeten lopen naar

gelang hij links, rechts of vooruit loopt. Dat dat begrip ons vreemd is en ons vreemd zal blijven en dat we dat ook op vragen die journalisten altijd blijven stellen ook categorisch met dit antwoord af zouden doen en dan toch niet in bespiegelingen zouden vervallen en dit onderwerp heb ik gemist in het jaarverslag. En dan tenslotte voorzitter kom ik op bladzijde 2 ja ik ben eerst vooruit gegaan, nou ga ik een tikkeltje achteruit. Niet links, niet rechts niet rechtuit naar voren, maar naar achteren. Op bladzijde 2 daar concludeert zeg ik dan maar de algemeen secretaris namens het hoofdbestuur dat gestalte werd gegeven aan hetgeen Haya eerder verwoorde. Wat verwoorde hij is op bladzijde 1 is dat aangehaald dat voor liberalen de som van de individuele initiatieven altijd te verkiezen blijft boven de opzettelijke planning van een regerende elite. Nou de planning van een regerende elite moeten wij natuurlijk hier niet hebben. Als we die zouden hebben dan moeten we daar ten stelligste tegen protesteren. Het DB en het HB wil ik best een elite noemen en ook een regeer, maar niet al te regerend, maar dat nu de initiatieven van alle individuen met elkaar gestalte hebben gegeven aan de opmerking dat dat dan te verkiezen blijft boven een opzettelijke planning dat gaat me iets te ver en ik heb grote waardering voor alle particuliere initiatieven voor alle persoonlijke initiatieven in de VVD, maar ik dacht toch dat we wel wat meer planning hadden mogen hebben dan in dit turbulente jaar hebben gehad en dat dat turbulente jaar wat duidelijker beschreven had moeten worden dan dat het alleen maar een cryptisch verhaal is. Dank u wel.

Wie wenst nog meer het woord over het jaarverslag. Neen we blijven bij mijnheer Meijeraan. Mijnheer Meijeraan in het grote geheel noemt u als kritische opmerking of dat is uw kritische opmerking dat de inhoud van het jaarverslag mager zou zijn en dat er te weinig inhoudelijke op een aantal zaken zou worden ingespeeld. Wat is het jaarverslag. Dat is een technische verslaglegging van datgene dat zich heeft afgespeeld het afgelopen jaar en ten aanzien van beleidsmatige dat hebben wij ook nooit gedaan worden er nu bepaalde stellingname in opgenomen. Als u zegt ik zou weleens willen weten hoe het hoofdbestuur over bepaalde zaken denkt en u gaf daarbij ook een aantal voorbeelden dat zijn dat met name ook die onderwerpen die nog niet volledig uitgekristalliseerd zijn of waar duidelijk verschillende meningen over bestaan. Daarbij nogmaals het hoort niet thuis in het jaarverslag. Dan vraagt u waarom op een gegeven moment wel of niet iets aangegeven wordt omdat het wel of niet opmerkelijk zou zijn. Dat kan natuurlijk ook een wat subjectieve waardering inhouden. De bedoeling is want ik hoef daar ook niet op allerlei zaken in te gaan, maar de bedoeling is om aan te geven wat er dat jaar gebeurd is. Een technische opsomming van de feiten.

Ten aanzien van overleg tussen KCvoorzitters etc ik vind dat een punt voor morgen en dat wil ik niet nu aanroeren. En dat dacht dat er nog iets was waarvan ik zeg dat hoort morgen thuis of bij het beleid hoofdbestuur of bij het beleid van de fraktie en dan de tweede kamerfraktie met name. U vraagt het ik weet niet welke bladzijde, want we zijn er wat kris kras doorheen gefietst. Ten aanzien van de motie aangenomen op de partijraad waarom die aangehouden werd en dan het woord bedongen. Bij mijn weten is een overleg toen afgesproken om inderdaad daar die zaken aan te houden, de motie aan te houden omdat een nieuwe partijvoorzitter duidelijk een weg voor zich uitgestippeld had om een aantal zaken in de partij door middel van onder andere zijn bezoeken zich op de hoogte te laten stellen. Ten aanzien van de ondertekening ik denk dat de algemeen secretaris daar zelf even op in wil gaan .

Daar is verder niets duisters aan. Het is de wens van de nieuwe partijvoorzitter dat ondertekening dat geldt niet alleen voor deze maar ook voor andere ondertekeningen op de juiste formele manier zal geschieden. En naar de mening van het dagelijks bestuur cq hoofdbestuur, want het hoofdbestuur heeft dit jaarverslag goedgekeurd met die ondertekening is die zienswijze dus daarin de juiste. Je moet er dus niet meer achter zoeken dan erin zit. Dit is niet een fenomenale wijziging gedurende de bijna 40 jaar geschiedenis van de partij.

Ik heb niet de illusie mijnheer Meijeraan dat ik u geheel en al kan overtuigen want deze discussie is natuurlijk ook niet nieuw. U gaf dat zelf in het begin al aan, maar in grote lijnen heb ik uiteengezet wat de bedoeling is van een jaarverslag, goedgekeurd inmiddels door het hoofdbestuur. Nu ter goedkeuring aan u voorgelegd. U kunt hier verder mee akkoord gaan.

Meijeraan.
De opmerking van de heer vd Berg die zou ik toch niet direkt willen beamen. Het is door het hoofdbestuur goedgekeurd en daarmee is die ondertekening dus juist Of die formeel juist is dat kunnen we nog eens aan de hand van de statuten en reglement bekijken. Ik denk dat de vorige 38 jaarverslagen beter formeel ondertekend zijn geweest dan deze. De opmerking van u dat dit ter goedkeuring aan ons wordt voorgelegd dat is geloof ik een nieuwe. Het hoofdbestuur brengt zijn jaarverslag uit aan de algemene vergadering. Heeft nog nooit gevraagd of het zou worden goedgekeurd.

Ja dat klopt.

Ja dat vind ik wel essentieel, we nemen er kennis van met gemengde gevoelens en juist die gemengde gevoelens zijn zo dat het dit jaar niet hetzelfde is als wat ik vorige jaren heb gezegd. Ik heb vorig jaar over het algemeen een wat milde vleiende bespreking k-nnen hebben en nu een veel meer kritische. Ik ben persoonlijk, maar dat is ook een punt voor morgen, het niet eens met het feit dat het een technisch verslag zou moeten zijn wat het hoofdbestuur uitbrengt. Daarvoor zit het hoofdbestuur er niet om die verantwoording te doen. En wat het woord bedongen betreft het verdere verloop is me uiteraard bekend van die motie partijraad. Het ging mij er hier om dat dit wordt bedongen gebruikt is alsof dat reeds in een november zou zijn gezegd en toen zou zijn afgesproken. En dat wou ik niet onweersproken laten want dat is naar mijn raadpleging van die notulen van die dag niet waar.

Nee dat klopt, dat is later gebeurd. Daar heeft u gelijk in daarom leggen wij dit verslag ook aan u voor inderdaad niet ter goedkeuring, dat was mijn fout. Ik dacht dat ik nog een vinger zag, ja gaat uw gang.

De heer Schellekens.
Ja voorzitter nog een kleine vraag. We hebben het als de VVD weleens over deregulering en decentralisatie in de papierwinkel. Een van de vragen van de heer Meijeraan is geweest wanneer al die verslagen nu niet binnen blijven komen enzovoort. Ik vind toch wanneer het nu blijkt te zijn en we nemen er kennis van en er gebeurt niets mee dat we ons zouden moeten beraden of je daar dan toch niet iets anders mee moet doen. Want nogmaals om maar door te blijven gaan zoals we gedaan hebben omdat het in de statuten vastligt enzovoort. Ik vraag me af of dat zinnig is.

Ik zou het dan plezierig vinden als u dat morgen bij het beleid hoofdbestuur naar voren bracht. OK.

Gelder-afdeling Haarlem.
Mevrouw de voorzitter ik wil niet ingaan op de inhoud van het jaarverslag. Ik heb ook in het begin heb ik expres nog even mijn mond dicht gehouden omdat ik de indruk had dat de heer Ginjaars als zijnde voorzitter niet die verantwoordelijkheid voor dit jaarverslag had als zijnde voorzitter omdat het toch grotendeels over 86 ging, maar nu werd het toch verwezen naar een nieuwe lijn in het hoofdbestuur, ook gelet dit jaarverslag. Daarom had ik het niet meer als normaal gevonden dat ook dit de voorzitter hier achter de tafel plaats gevonden had met alle respect als u als plaatsvervanger voorzitter.

Maar ik denk toch dat een jaarverslag daarvoor te belangrijk is dat ook de voorzitter en ook gelet op de toekomst van de partij zich niet excuseert om misschien dat hij iets heel belangrijks heeft te doen zou ik graag een antwoord op willen hebben.

De voorzitter is morgen bij het beleid van het hoofdbestuur ook de daadwerkelijke voorzitter van deze vergadering. Ik denk dat het bespreken van het jaarverslag een iets andere situatie is. In elk geval u zult het vanmiddag met mij moeten doen. Het is niet anders.

Spreker niet te verstaan.

Kijk er is iets gebeurd en ik vind het niet terug dan heb je duidelijk te maken met zaken die met de beleidsmatige ook te maken hebben en dan vind ik dat het hier niet thuis hoort op dit moment. Het is ik heb gezegd hoe het jaarverslag bedoeld is. De afgelopen jaren en ook altijd op die manier is samengesteld, daar kun je kritiek op hebben, maar dat hebben we met elkaar zo vastgesteld Dat is in het hoofdbestuur goedgekeurd en als er ten aanzien van inhoudelijke zaken dingen spelen die aan de orde moeten worden gesteld of waarvan men dat vindt dan is daar morgen ruimschoots de gelegenheid voor. Ik wil nu eigenlijk omdat ik het gevoel krijg dat wij ons in details en eigenlijk met zaken bezig gaan houden die op dit moment niet thuis horen, zou ik graag dit onderdeel willen gaan afronden.

Band 2
Spreker niet te verstaan.

Die vraag is dus voor de heer Meijeraan.

Meijeraan.
Die vraag is hier natuurlijk niet aan de orde voorzitter, maar ik wil hem best beantwoorden. De afdelingen waar ik lid of bestuurslid bent geweest of in ondercentrales of kamercentrales ook ten aanzien van de jaarverslagen van de VVD in voorgaande jaren heb ik bij mijn weten diezelfde kriteria aangelegd. Wat je ervan naar buiten brengt kan natuurlijk wat verschillen, maar dat een verslag een verslag is van wat het hoofdbestuur heeft gedaan of wat een bestuur he heeft gedaan is mijn stellige overtuiging, daar ga ik ook van uit in alle omstandigheden en beleidsmatig wil ik van mening blijven verschillen. Maar als je iets helemaal niet terugvind.

Als er een turbulent jaar was 6-7-8 keer in allerlei bewoordingen verteld en je vindt het helemaal niet terug waarom dat zo zou zijn, dan vind ik dat ook de inhoudelijke vermelding al verre tekort schiet. En dat was in vorige jaarverslagen van deze VVD niet het geval dus toen heb ik andere opmerkingen kunnen maken.

Dank u wel. Dit was de laatste opmerking. Gaan wij naar punt 3 van de agenda rekening en verantwoording en verslag van de penningmeester over 86 ingevolge artikel 18 punt 3 van de statuten en deze werden gepubliceerd in V en D van 15 april. De penningmeester heeft het woord.

Dank u wel mevrouw de voorzitter. Zoals u wellicht heeft gelezen en geteld is het jaar 1986 voor de penningmeester nog een vrij redelijk jaar geweest. We zijn er goed doorheen gekomen. Mede dankzij een aantal meevallers in de inkomstensfeer en met name de financiele aktie die bij de leden is gehouden heeft aanzienlijk meer opgebracht dan oorspronkelijk voorzien was. Ook de uitgaven zijn iets lager uitgevallen dan oorspronkelijk begroot dus al met al zijn de financien voor het jaar relatief gunstig verlopen waardoor wij nog een deel van het verkiezingsfonds wat aanwezig was aan het begin van het jaar aan het eind van het jaar nog over was en hebben kunnen doorschuiven naar het jaar 1987 voor de besteding bij de statenverkiezingen. Dat is eigenlijk een optimistisch geluid en zoals u weet zal ik vanavond aftreden en de spaarvarken van de partij overgeven aan Ressenaar. Ik doe dat natuurlijk met een zekere weemoed. Niet alleen uit persoonlijke overwegingen van de plezierige tijd dat ik als penningmeester van deze partij heb gehad maar ook in die zin dat ik Ressenaar een aanzienlijk minder goede financiele situatie achterlaat als ik zelf heb mogen ondervinden. Er zijn een aantal faktoren ook op het gebied van de financien die het jaar 87 en de volgende arjen aanzienlijk moeilijker maken om sluitende begrotingen te maken. Daar is natuurlijk in de eerste plaats de aanzienlijke terugloop van overheidssubsidies. We hebben dat zelf gewild als politieke partij. Bezuinigingen bij de overheid. Nou deze bezuinigingen komen bijzonder hard aan ook bij de politieke partijen met name aan de toch aanzienlijke subsidies die vroeger gegeven werden, nog wel gegeven worden maar aanzienlijk minder aan het werk voor vorming en scholing en aan het wetenschappelijk werk in onze Telderstichting waarvan wij ons aller het belang zeer aantrekken. Een tweede faktor die het financieel beleid toch wel aanzienlijk moeilijker zal maken is het toch iets teruglopend ledental. Dat betekent teruglopende verminderende contributie-inkomsten. Al met al wat sombere geluiden voor het jaar 87. Ik vind het als penningmeester buitengewoon vervelend omdat zo te moeten overdragen.

Het is een regel van deze partij, een goede regel zes jaar afgelopen maar toch vin ik het vervelend dat ik aan de nieuwe penningmeester toch zulke problemen moet nalaten. Ik twijfel er niet aan of ook het DB-HB in samenwerking met de algemene ledenvergadering beslissingen die daaromtrent genomen zullen moeten worden er met zijn allen toch wel uit zullen komen. Het zal echter naar mijn inschatting zoals ik het nu op mij af ziet komen niet makkelijk zijn. Tot zover deze inleiding. Misschien dat ik het woord kan geven over de meer getalsmatige onthullingen.

Dank u wel. Wie wenst over rekening en verantwoording het woord.

Mevrouw de Leve afdeling Rijswijk.
Een klein vraagje. In de samenwerkingsovereenkomst VVD-JOVD staat in de prognose een bedrag genoemd van 14duizend gulden. Werkelijk blijkt daar niets van uitgegeven te zijn. Heb ik dat goed gelezen. En zo ja hoe kan het dan wanneer later de samenwerkingsovereenkomst aan de orde komt mogelijk zijn dat er uit die samenwerkingsovereenkomst een evaluatie hier ter tafel wordt gelegd waar blijk. baar geen middelen voor zijn gehanteerd. Voor het volgend jaar staat er een prognose van 19duizend gulden en als die middelen dan niet zijn gebruikt waarom dan een prognose van 19duizend gulden, dat is mijn eerste vraag. Mijn tweede vraag sluit een beetje aan op die van de heer Meijeraan. Ik heb van de voorzitter begrepen dat het jaarverslag door ons moet worden gezien, ik weet niet wie dat heeft vastgesteld als een soort technisch verslag. Maar geldt datzelfde kriterium dan voor het financieel verslag waarvan ik toch zeg dat daar een stukje beleids-inhoud aan wordt gegeven hier een daar. En dat heeft dus meer beleidsmatige faktoren dan het jaarverslag had. Dank u wel.

Dank u wel. Wie mag ik verder nog het woord geven.

De penningmeester.
Dank u zeer mevrouw de voorzitter. Eerste plaats de technische vraag van mevrouw de leve inzake de gelden besteed aan de samenwerkingsovereenkomst. Er is vrij veel geld besteed ook in het jaar 1986 hoewel hier nul vindt. Dat heeft een technische reden dat een groot deel van de aktiviteiten in de samenwerkingsovereenkomst zijn gevallen in het kader van de Haya van Someren-stichting. En het is ook financieel administratief buitengewoon moeilijk om vanuit deze kostensoorten naar kostenplaatsen over te brengen om het uit de Haya van Somerenstichting te halen. Hoeveel is dat dan wel geweest. Daar was de administratie nog niet geheel op ingesteld. Dus dat is in het jaar 1986 niet gebeurd.

Het jaar 1987 zal dat wel gebeuren. We zullen konsekwent die kosten die gemaakt worden in de samenwerkingsovereenkomst en dat zijn met name op het gebied van de cursussen er gebeurt natuurlijk veel meer in de samenwerkingsovereenkomst, maar waar de uitgaven worden gedaan die zullen in 1987 apart verantwoord worden op een aparte begrotingspost. Dus het antwoord mevrouw het is wel gebeurd alleen ziet u het niet direkt het zit in de Haya van Somerenstichting.
Ten aanzien van de beleidsmatige vraag van mevrouw de Leve in hoeverre zit er een beleid in. In de prognose zit er natuurlijk een stuk beleid. Dat is natuurlijk duidelijk. In de werkelijkheid zit wat minder beleid dat is nadat er een prognose een begroting is vastgesteld in het hoofdbestuur voert het dagelijks bestuur deze begrotinge zo nauwgezet mogelijk uit. Als er eventuele belangrijke, hele belangrijke afwijkingen zouden komen, principiele afwijkingen worden die natuurlijk in het hoofdbestuur besproken . En verder de uitvoering de cijfers van 1986 is een weerslag een cijfermatige weerslag van die uitvoering. Ten aanzien van de prognose is er natuurlijk wel degelijk een beleidsmatig karakter. U heeft dat op verschillende posten kunnen zien. Onder andere ten aanzien van de prognoses zit er wel degelijk een beleidsmatig karakter. U heeft dat op verschillende posten kunnen zien onder andere een sterke verhoging van de subsidie aan de Telderstichting. Ik heb u daarnet verteld dat de Telderstichting aanzienlijk wordt getroffen door v vermindering van subsidie. Wij vonden als dagelijks bestuur, hoofdbestuur dat het wetenschappelijk werk van de partij toch een enorm belangrijke faktor is dat dat niet direkt een geweldige mate moest lijden en hebben daarvoor in de prognose 87 een zeer aanzienlijke studie voor vastgesteld. Dit soort beleidsmatige dingen zitten natuurlijk in de prognose 87.

Dank u wel penningmeester. Verder helemaal niemand meer. Dan dank ik toch even hierbij de penningmeester die met erg veel zorg en zorgvuldigheid met de partijfinancien is omgegaan iedere keer ons in het dagelijks bestuur en hoofdbestuur aangevend wat kon of absoluut niet kon. En ik weet dat hij het spijtig vindt zijn portefeuille niet wat beter gevuld over te kunnen dragen aan zijn opvolger. Maar mijnheer de Monchy zeer bedankt voor uw inzet.
Dan komen wij bij punt 4 van de agenda verslag van de commissie van drie leden. De commissie bestaat uit de heer Capelle, de heer Coolen en de heer Meijeraan. En als plaatsvervangende leden de heren Bom, Talhammer en mevrouw Brouwer. Het onderzoek werd verricht door de heren Capelle, Coolen en Meijeraan en de heer Meijeraan zal de verklaring voorlezen.

Wie V en D heeft kunnen lezen en belangstelling had die kent hem nou uit zijn hoofd en voor de anderen is het zonde om het voor te lezen.

OK, de heer de Monchy.

De verklaring is inderdaad afgedrukt. Ik wil het toch niet nalaten ook in dit geval, het is misschien een vreemde verhouding, want de commissie rapporteert natuurlijk rechtstreeks aan u de algemene ledenvergadering buiten de penningmeester om, maar toch ook de commissie te willen bedanken voor haar geweldig zorgvuldig werk. Er zijn besprekingen geweest met de commissie, er is regelmatige correspondentie geweest. De commissie heeft een paar zeer waardevolle aanwijzingen g egeven op het gebied van de rapportering, de rapportage op het gebied van de accountantsrapport en ik heb mij als penningmeester buitengewoon gesterkt gevoeld door deze assistentie van deze technisch zeer bekwame commissie.
Ik bedank de commissie ook bijzonder hartelijk voor haar verklaring waarin ze zegt dat de financiele verslaggeving aan de algemene ledenvergadering zo verbeterd is. Ik moet u zeggen we hebben er erg bewust naartoe gewerkt in deze 6 jaar.
ik heb in mijn tijd voor de zes jaar dat nog weleens onvoldoende ervaren vanuit de zaal dat je eigenlijk niet precies wist hoe die financien in elkaar zaten en ik bedank de commissie buitengewoon hartelijk voor die opmerking die in de verklaring is opgenomen.

Ja ik vind toch penningmeester dat hij hier voorgelezen moet worden. En als de heer Meijeraan het niet wil dan zal ik dat zelf doen.

Meijeraan.
Als u mij dat vraagt voorzitter in zeker opzicht is uw wens mijn bevel.

Tot opzekere hoogte.

Ik moag het voor een deel-wel in notarisstijl doen neem ik aan. Het is aan de 40ste algemene jaarlijkse vergadering van de VVD 15 en 16 mei 1987 te Leeuwarden de commissie van drie leden Capelle, Coolen en Meijeraan door de 39ste algemene jaarlijkse vergadering benoemd teneinde u voor te lichten bij de behandeling van de rekening en verantwoording van het hoofdbestuur heeft kennis genomen van de 12 maar door Detombe Melser en Co te Leiden, accountants betreffende hun controle van de jaarrekening 86 uitgebrachte rapporten met daarin opgenomen goedkeurende verklaring alsmede van een aanvullende brief van die heren van gelijke datum. Genoemde stukken zijn besproken in een bijeenkomst van onze

commissie met de penningmeester, de algemeen secretaris, de administrateur en de betrokken registeraccountant. Op grond van een en ander en dat ander dat zijn dan ook nog nader ~~xxxxxxx~~ telefonische en schriftelijke gedachte-wisselingen, maar dat lees ik dus buiten de regels voor op grond van een en ander adviseert onze commissie u aan de penningmeester meester J. de Monchy décharge te verlenen voor het door hem over 1986 gevoerde financiele beheer onder dankzegging voor de alerte en correcte wijze waarin hij zijn funktie over dat jaar wederom heeft uitgeoefend en met waardering voor de uitbouw welke hij in zijn 6jarig penningmeesterschap aan de verslaggeving ten behoeve van de algemene vergadering heeft gegeven. Daarbij ook de wijze van de opbouw van het financieel verslag en die van het accountantsrapport meer met elkaar in overeenstemming zijn gebracht dan vroeger het geval was. Onze commissie stelt u voorts voor de rekening en verantwoording van het hoofdbestuur ook over 1986 welke uiteraard niet de financiele uitkomsten van de centrales afdelingen om dat goed te keuren en daarmee overeenkomstig artikel 30.3 van de statuten van .... het hoofdbestuur te ontheffen van zijn aansprakelijkheid voor het in het verstreken kalenderjaar gevoerde beheer. Groningen-'s Gravenhage april 1987 Capelle, Coolen, Meijeraan met dank namens de kascommissie voor de vriendelijke woorden die de penningmeester van ons heeft gewijd en met dus het hartgrondig verzoek aan u om met een applaus de penningmeester te déchargeren voor dit werk, maar dat had ik ook met een zin kunnen stellen in plaats van met al die volzinnen.

Ja tempo van de heer Meijeraan doet vermoeden dat wij over een kwartiertje door de hele agenda zouden moeten zijn, maar dat is niet zo. Dank u wel mijnheer Meijeraan, dank u wel commissie van drie leden. Wij gaan nu. Dat was punt 4 dan gaan wij naar punt 5 de benoeming van de commissie van drie leden ter voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1987. Voorgesteld worden in alfabetische volgorde de volgende leden, de heren Capelle, Coolen en reijeraan en met plaatsvervangende leden de heer Mol, mevrouw Brouwer en de heer Talhammer. Er zijn geen overige kandidaten gesteld door de ledenvergaderingen van de afdelingen. Hetgeen inhoudt dat de door het hoofdbestuur gestelde kandidaten benoemd kunnen worden verklaard.
En hiermee dan.
Dan gaan wij naar punt 6 voorstellen met betrekking tot de oh neemt u mij niet kwalijk. Gaat uw gang.

Gelder afdeling Haarlem.

De kandidaten voor de commissie zijn inmiddels benoemd en daar valt ook weinig over te zeggen alleen wat ik mij afvraag en dat zal statutair wel kunnen dat twee jaar achtereen dezelfde mensen op die plaats komen.

Dat kan ja.

Het kan wel. Ik zou me kunnen voorstellen dat het goed zou zijn om daar i- de toekomst verandering in te brengen.

Ja dat gebeurt, maar op zich als er goede mensen in een commissie zitten en het kan reglementair of statutair is natuurlijk helemaal geen probleem,

Maar ik denk dat het zorgvuldiger zou zijn, we praten hier toch over financien. Deze heren zullen dat zeker goed doen zonder problemen, maar ik zou me kunnen voorstellen in de toekomst als we weer drie heren hebben dat het wel, ik zie hier toch een bepaald risico in. Het gaat niet over mensen.

Er zit sowieso een roulatiesysteem in alleen zij waren nog maar heel kort benoemd dus het is ook helemaal geen probleem. Wij hebben het volste vertrouwen in deze mensen en die roulatie die is er.

Daar gaat het niet om. Het gaat er niet om of ik vertrouwen in die mensen. Het gaat me er om ja wat is reglementair het juiste en dan heb ik er.

Maar reglementair is het geen probleem.

Als penningmeester wil ik u zeggen dat het toch prettig is een kascommissie te hebben die het al eerder heeft gedaan. Het is toch wel een buitengewoon financieel technisch gecompliceerde materie. Als u het a-countantsrapport ziet, een dik rapport met allemaal veel cijfers door elkaar om dat te bevatten hoe dat in elkaar schuift is toch wel prettig een kascommissie te hebben die het meer gedaan heeft. Ik heb dat buitengewoon positief ervaren.

Wij zijn nu bij punt 6 van de agenda. Dat gaat over het voorstel van afdeling ondercentrale Arnhem. Daarvan heeft u ook de toelichting kunnen lezen en het advies van het hoofdbestuur. Ik weet niet of Arnhem zelf nog hier buiten de toelichting die men al heeft gegeven nog het woord wenst. Zo niet dan wil ik u toch afraden dit voorstel over te nemen omdat dat een derving van inkomsten onder andere met name voor de afdelingen zou betekenen.

En dat gaat om niet geringe bedragen. Ook al zou het om organisatorische redenen heel plezierig kunnen zijn, maar om financiele redenen is dat niet het geval.
Het stembureau moet hier komen, want ik wil het in stemming brengen, maar het is toch plezierig als u zo vriendelijk zou willen zijn om achter ons plaats te nemen.
Ik breng in stemming het voorstel van Arnhem voor wit, voor nee, OK nog een keertje, voor wit, tegen wit, voor blauw, tegen blauw, voor oranje, tegen oranje. Het voorstel is verworpen.
Komen we bij punt 7 voorstel van de afdeling Eindhoven tot wijziging van artikel 64 punt 3 van het huishoudelijk reglement. Dat wil het hoofdbestuur overnemen. Gaan we weer.

Meijeraan.
Mevrouw de voorzitter hoe stelt het hoofdbestuur zich dat voor. Ik ben gewend bij een voorstel tot reglementswijziging dat we ook een tekst voor ons hebben en het lijkt me nuttig om te weten hoe het dan geredigeerd wordt. Want wij stellen dan een reglement vast en niet een intensieverklaring. Maar over die intensie wou ik toch graag een paar opmerkingen maken. Of men nou iemand op zijn 27ste of 28ste in de hogere contributiegroep brengt per 1 januari of per 1 juli of 1 december dat is voor mij zo afstandelijk inmiddels dat me dat niet zo bar veel meer interesseert als ik het persoonlijk mag zeggen.
Maar de regelgeving is ten ene male ondeugdelijk want wordt er enerzijds van de 27jarige gezegd die gaan dan met terugwerkende kracht een hogere contributie betalen. Ik neem aan dat de computer op 31 december weet wie er het volgend jaar 27 jaar wordt dus dat er van terugwerkende kracht een wat onaangenaam fenomeen geen sprake is, maar dat men met vooruitwerkende kracht wordt gerekend tot diegene die draagkrachtig genoeg zijn om het volle pond te geven. Ik zie daar niets kwaads in. Nogmaals u mag er ook 1 juli van maken of 28 jaar, maar de redegeving deugt niet en die deugt zeker niet voor de 65jarigen. Die werden ook niet met terugwerkende kracht in de verlaging gebracht. Waar ze nooit zelf om gevraagd hebben zegt de afdeling eindhoven. Nee want dat haalt je de koekoek. Want volgens de reglementen zegt hadden ze er recht op en dan hoef je er toch niet om te vragen. En de computer zag ook hier vooruit en vooruitwerkend werden die 65jarige al 65 gerekend en in de teneur van vervroegde pensionering, VUT waar regelingen voor getroffen zijn dacht ik dat we beslist niet die 65jarigen ook in deze onbekende redaktie moesten inbrengen zoals we ook de aspirantleden er niet ingebracht hebben. Ik weet niet of Eindhoven dat bewust heeft gedaan of dat ze het alleen met het huishoudelijk reglement hebben bekeken.

En niet met de statuten, maar ook volgens de statuten worden mensen die de stemgerechtigde leeftijd krijgen al voor vol aangezien en die gaan ook dus met vooruitwerkende kracht in de nieuwe categorie over. Het voorstel zou ik dus voor de helft zeer sterk willen ontraden wat de 65jarigen betreft en ik zou het formeel willen ontraden omdat ons geen tekst wordt gegeven. Maar we zouden de intensie uit kunnen spreken dat u een tekst voor een 27jarige maakt als men meent dat die jongelui inderdaad nog zo jong zijn dat ze nog niet betalen kunnen.

Ten aanzien van het voorstel de tekst moet dan nog verder worden uitgewerkt en is helemaal geen probleem om hier voor te stemmen lijkt mij. Ook al ligt die tekst dan nog niet kant en klaar voor uw neus. Het lijkt me op zich duidelijk genoeg. Wat hiermee beoogt is om een ongelijkheid in het behandelen te voorkomen en ik denk dat het heel duidelijk is als zij een voorstel krijgen de datum van wijziging in te laten gaan op 1 januari van het jaar volgend op het bereiken van die leeftijden. Dan gebeurt datgene wat behoort en of men ergens om terugvraagt of niet of met terugwerkende kracht of niet het wordt dan gewoon goed geregeld. En ik kan mij niet voorstellen wat het punt is van die 65jarigen om dat er niet of wel in te doen. Ik denk dat de eerlijkheid gebiedt om ook deze groep omdat je dan met een andere contributiegroep zit om die hierin te noemen.

Het is een voortdurend misverstand geweest in de partij, veel penningmeesters hebben al gevraagd hoe is dat nou precies. Ik vind het een zeer duidelijk voorstel van Eindhoven. Makkelijk in een reglement te verwerken geen enkel punt. Administratief technisch buitengewoon goed, makkelijk uitvoerbaar. Iedereen weet het gaat in nadat je de leeftijd bereikt. Het lijkt mij logisch.

Ik breng het in stemming. Voor dit voorstel wit, tegen wit. Voor blauw, tegen blauw, voor oranje, tegen oranje. Het voorstel is aangenomen.
Dan komen wij bij punt 7B de motie van de kamercentrale Leiden. Het advies van het hoofdbestuur is om dit aan te houden en voorzitter, de algemeen secretaris en leden van het dagelijks bestuur zo wordt gesteld brengen in dit eerste half jaar bezoeken aan de algemene besturen van de KC en de wijze van benoemen van leden van het dagelijks bestuur en de funktieverdeling binnen het DB zullen onder andere onderwerp van deze besprekingen zijn. Na afloop van deze toernee zal het voorstel van de kamercentrale Leiden bij de evaluatie van de besprekingen worden betrokken. Op grond daarvan verzoeken wij u in te stemmen met het aanhouden van deze motie.

Mevrouw Roos.
Mevrouw de voorzitter u weet de kamercentrale Leiden daar is vorming en scholing zeer aktief. Wij vinden het belangrijk dat het kader bestuurlijk en hetgene wat werkzaam is in vertegenwoordigende lichamen goed in staat is de liberale gedachte uit te dragen. Nu uw positie binnenkort vacant komt dachten wij dat dit een mooie gelegenheid was om ook vorming en scholing in het DB die plaats te geven die nu propaganda en co-missaris buitenland hebben. Dat wil zeggen voor propaganda zoekt u iemand die toch enige PRkwaliteiten heeft. Voor buitenland zoekt u iemand die aktief is in internationale organisaties en bovendien nog over een beetje aardige portemonnaie beschikt. Wij zouden eigenlijk die plaats dus ook willen geven aan vorming en scholing. De eerste vraag die ik wil stellen is waarom heeft u dat antwoord gegeven dat u het aan wilt houden. Dat heeft u eigenlijk in uw antwoord zelf al gezegd. Mijn tweede vraag is hoe is de mening in de diverse kamercentrales die al door het DB bezocht zijn en waar ongetwijfeld dit punt aan de orde is geweest. Daar zou ik graag antwoord op hebben.

Inderdaad het eerste punt had ik al beantwoord ten aanzien van de meningen in de verschillende kamercentrales die ik zelf ook heb bijgewoond want van daaruit kan ik dan het beste spreken is zeer wisselend en zeer verschillend. Daarbij wordt dan ook heel duidelijk naar voren gebracht van kijk totaal van in funktie gekozen worden van funktioneren van de verschillende portefeuillehouders het eventueel wat inkrimpen van het dagelijks bestuur zijn allemaal zaken die in de komende tijd onder de loep worden genomen en in afwachting daarvan zijn de KCbesturen dan ook van mening van ja wij voelen meer voor een beetje meer voor dit of een beetje meer voor dat, maar wij wachten ook eerst de discussie daarover af. Dus echt tot duidelijke uitspraken is ook niet om gevraagd. Het is een peiling in de KCbesturen. XXXXXXXXXXXX

Maar waar wordt die discussie dan gehouden.

De discussie zal in eerste instantie als alle gegevens binnen zijn in het dagelijks en in het hoofdbestuur gevoerd gaan worden.

Dus dan komt u met een voorstel ter vergadering begrijp ik dus.

Ja maar waar het ons dus om gaat dat er toch iemand zich mee bezig houdt. Het hoeft geen hobbyist te zijn het hoeft geen specialist te zijn, maar wel iemand die het belang zoals u dat zelf de zes jaren ook gedaan heeft.

Ja daarom vind ik het zo aardig dat ik het juist tegen u kan zeggen, maar u begrijpt dus waar het de kamercentrale Leiden om te doen is dat het niet zomaar een portefeuille is, maar dat het zelfs een heel belangrijke portefeuille is. Maar ik begrijp dat we dus moeten wachten tot het DB en het HB met een voorstel komen in de volgende vergadering.

Dank u wel. U gaat ermee akkoord dat we dit aanhouden. Niemand vraagt stemming daarover nee uitstekend. Dan gaan wij naar punt 8 benoeming leden en plaatsvervangende leden commissie van beroep. Daarin zijn voorgesteld de heer Polak, mevrouw Nieuwenhuis, de heer Talhammer en plaatsvervangend de heer Bos, professor Burkens en de heer Polak. Er zijn geen overige kandidaten gesteld door de ledenvergadering van de afdelingen hetgeen inhoudt dat de door het hoofdbestuur gestelde kandidaten benoemd kunnen worden verklaard. Dan stappen wij nu over van punt 8 naar punt 9.2. Voorzitter heeft bij de aanvang van de vergadering al even aangegeven dat wij morgen 9.1 om half tien zullen beginnen in plaats van tien uur. En dan komen wij nu bij agendapunt 9.2 rapportage uitvoering samenwerkingsovereenkomst VVD-JOVD. U heeft een uitgebreide rapportage gepubliceerd gezien in vrijheid en democratie van 15 april. Ik kijk even helemaal naar rechts van de tafel+ en ik geef dan eerst het woord aan de heer Eenhoorn.

Dames en heren mevrouw de voorzitter met betrekking tot de samenwerkingsovereenkomst en het ook gepubliceerde jaarplan kan in feite op dit moment niet zoveel gezegd worden van de zijde van het hoofdbestuur. Omdat we eindelijk zover zijn dat we aan de slag kunnen. We hebben tijd nodig gehad om het een en ander op te zetten. De commissie Jacobsen, landelijke commissie jongerenbeleid hebben wat werk moeten verrichten voordat we eindelijk in staat waren om een goed inzicht te krijgen op wat nu eigenlijk de mogelijkheden zijn om met die -amenwerkingsovereenkomst daadwerkelijk aan het werk te gaan. En ik denk dat op dit moment er twee essentiele dingen zijn. Namelijk de evaluatie en het jaarplan in eerste instantie te beschouwen als educatief. Daarvalt nog wel het een en ander bij op te merken overigens bij de stukken die u hebt gekregen. U zult dat misschien wel doen Van de zijde van het hoofdbestuur valt bijvoorbeeld op te merken dat in de xxxxxxx prioriteiten zoals die zijn aangegeven nog een verschuiving zal optreden in de loop van het jaar in ieder geval de cursus PR bijvoorbeeld zal voorlopig niet aan de orde zijn. En met betrekking tot de statenverkiezingen is dat uiteraard al achterhaald en met betrekking tot de vorming en scholing zal de landelijke commissie nog het een en ander aan werk moeten verrichten om de nog wat onevenwichige voorstelling beter uit de verf te laten komen. Dat is een. Van de andere kant is er dus dat wil zeggen beziet u het vooral als een indicatief stuk op dit moment, als zijnde in een fase waar eindoordelen nog niet op zijn plaats zijn.

En het tweede essentiele punt is dat we te maken hebben en dat weet u ook allemaal met in de verschillende delen van het land op verschillende wijze oppakken van de samenwerkingsovereenkomst. En in de gedachte van het hoofdbestuur is het van groot belang om die verschillende initiatieven hun gang te laten gaan en niet van bovenaf, vanuit het hoofdbestuur of vanuit de algemene vergadering exact aan te geven hoe die interpretatie van de samenwerkingsovereenkomst moet zijn. We weten allemaal dat de wijze waarop bijvoorbeeld in Eindhoven de zaak wordt aangepakt nogal verschilt van hoe men in de kamercentrale Leiden bijvoorbeeld met dit punt omgaat. In de gedachte nogmaals van het hoofdbestuur is het van groot belang om die regionale differentiatie voorlopig zo te laten om te kijken op welke wijze dat allemaal kan. Vele bloemen wat ons betreft mogen bloeien zolang het maar in de geest van de samenwerkingsovereenkomst is. Dat zijn de twee essentiele dingen. Indicatief bekijken van wat er nu aan de hand is en vooral initiatieven die her en der op dit moment in het kader van de samenwerkingsovereenkomst worden ondernomen niet de kop indrukken maar kijken op welke wijze zich dat ontwikkelt en daar het beste proberen uit te plukken.

Bedankt. Wie van u mag ik hierover het woord geven. Gaat uw gang.

Kamercentrale Leiden.
De realtie tussen de VVD en haar jongeren baart de kamercentrale Leiden al enige tijd zorgen. Elektoraal ziet u een aanmerkelijk groter verlies onder jongeren dan over de landelijke linie en dat geldt ook voor het aantal leden. We vinden het thans voorliggende stuk inderdaad nogal vaag. Het ontbreekt aan cijfers, het ontbreekt aan een daadwerkelijk inzicht in wat er ten aanzien van dit beleid gevoerd is, wat er gebeurd is en wat er nog te verwachten valt. We vinden dat enigszins ook illustratief voor de houding van een aantal gemia in het kader van het te voeren jongerenbeleid. Naar aanleiding van de samenwerkingsover of naar aanleiding van de evaluatie van deze samenwerkingsvereenkomst hebben we eigenlijk nog een aantal vragen die we graag nog beantwoord hadden willen zien. Vrij algemeen hadden we van u nog eens een keer willen horen wat nu eigenlijk uw doel is met het voorgestane beleid. In hoeverre het huidige beleid voorziet in opvang van jongeren en hoe de aktiviteiten van de verschillende commissies die u heeft geevalueerd hebben bijgedragen voor de opvangst van jongeren. Of u een indicatie kunt geven wat dat jongerenbeleid eigenlijk voor de jongeren heeft betekend. Verder u heeft gesproken in uw evaluatie over de cursus politiek discussie. Voor ons is het belangrijk om eens een keer te weten

hoeveel van die cursussen eigenlijk zijn georganiseerd en tot de opvang van welke jongeren dat heeft geleid. Er zijn cursussen in het kader van de samenwerkingsovereenkomst die zowel voor JOVD als voor jongere VVDleden toegankelijk zijn dat vinden we prima, maar we willen graag weten in welke mate dat bijdraagt tot de opvang van onze eigen jonge leden. U heeft in uw evaluatie ook gesproken over het opvangen of het aandacht besteden aan jongeren in de verkiezingscampagnes Dat vinden we ook een heel goede zaak. We vragen ons alleen af waarom nu in het verkiezingsprogramma geen jongerenparagraaf is opgenomen. Waarom nu behoudens die jongerendag eigenlijk verder betrekkelijk weinig aandacht in de campagne heeft besteed aan die jongeren. Het is voor onze partij een zeer belangrijke doelgroep en we vragen ons ook af of de partij niet het verwijt naar zich toehaalt door geen jongerenparagraaf op te nemen door geen aktiviteiten in die campagne te richten op jongeren, dat ze het verwijt naar zich toe halen dat zij een maatschappelijk gegeven namelijk dat het feit dat deze jongeren in deze samenleving categoraal worden benaderd negeert en daarmee misschien licht het verwijt naar zich toetrekt dat ze daarin niet geinteresseerd is. Gebrek aan feitelijke informatie constateren wij in de huidige evaluatie. We zouden van u ook willen weten hoe de gespendeerde middelen in verhouding staan tot de resultaten wat heeft u besteed aan vergaderingen van commissies in verhouding tot wat is er uitgegeven aan concrete aktiviteiten die zogenaamde overhead. In hoeverre heeft u zelf initierend en inspirerend gewerkt voor de uitvoering van uw beleid. U heeft tenslotte een eigen rol daar heeft u in de evaluatie van deze samenwerkingsovereenkomst eigenlijk helemaal niet over gesproken en dat vinden we eigenlijk teleurstellend. U heeft een heel belangrijke taak in het kader van deze samenwerkingsovereenkomst. U stelt samen met het hoofdbestuur van de JOVD het jaarplan vast en wij vragen ons af waarom u als u zo' cruxiale taak heeft in dit geheel dat u uw eigen rol niet bespreekt. Verder zouden we dan ook van u willen weten wat u uiteindelijk heeft gedaan om de door u en de JOVD aangenomen plannen tot realisatie te brengen. Voorts zouden wij naar aanleiding van de appendix willen vragen wat nu eigenlijk het karakter is van de jaarplannen adviserend dan wel normatief en een algemene vraag is waarom u de evaluatie zo vaag heeft gelaten. Ik zou in zijn algemeenheid eigenlijk naar aanleiding van al die vragen die nog over deze evaluatie van deze samenwerkingsovereenkomst bestaan aan u willen vragen of u voor de landelijke commissie jongerenbeleid een stuk zou kunnen maken waarin wat concreter ingaat op de gebeurtenissen van de afgelopen. Met het stuk zoals het nu voorligt kunnen we eigenlijk heel weinig. Ik kan me voorstellen dat u geen conclusies wilt trekken. Daar zijn misschien allerlei redenen voor. Maar we willen wel weten waar we in de komende 2½ jaar extra aandacht aan moeten besteden.

De heer Eenhoorn.
Mevrouw de presidente met betrekking tot de vragen door de heer Brood gesteld denk ik dat we met z'n allen in de zaal kunnen constateren dat er een groot aantal van die vragen van groot belang zijn om in de LCJ de landelijke commissie zorgvuldig door te spreken, te kijken of we daar op een juiste wijze antwoorden kunnen formuleren en een stuk wat daaruit voort kan vloeien via het HB naar de partij te sluizen omdat en dat past een beetje ook wat ik in mijn entree zonet zei omdat we bezig zijn de samenwerkingsovereenkomst weer verder uit te werken, te ontwikkelen en ik denk dat daar voortreffelijk in past het vraag- en antwoordspel zoals dat in feite door de heer Brood op dit moment wordt geinitieerd. Er zijn wel een aantal punten waarvan ik denk dat het goed is dat om dat nu alvast voorzichtig even aan te stippen en niet alleen het maar over te laten aan voorlopige discussie in de LCJ en dat is met betrekking tot de doelstelling. Het valt me op de nota van de kamercentrale Leiden bijvoorbeeld is daar nogal duidelijk over, maar ook andere stukken die ik daarover heb gelezen dat bijna altijd de doelstelling van de SVO wordt aangegeven als proberen om met instandhouding van de onafhankelijkheid van de JOVD op zo goed mogelijke wijze samen VVD en JOVD jongeren op te vangen en jongeren de kans te geven om zich in het politieke spel in de politiek zich te ontplooien. Ik denk dat een van de punten en de heer Brood stipte dat al aan bij die doelstelling wat achterop is geraakt en dat is namelijk dat de VVD dan exact moet doen aan de opvang van jongeren. Het kan namelijk niet zo zijn en dat is ook niet de bedoeling van de SVO dat we zeggen de JOVD vangt per definitie de jongeren op dus wij sluiten de deuren en nou ja op een gegeven moment komen ze terug of wij doen samen met de JOVD dan iets met betrekking tot vorming en scholing van jongeren of andere aktiviteiten. Dat kan natuurlijk niet zo zijn. Ook de VVD juist de VVD dient zich open te stellen voor jongeren en te zorgen voor aktiviteiten voor jongeren en dat moet gebeuren op lokaal en regionaal niveau. Wat moet worden voorkomen is dat op nationaal niveau er een organisatie tot stand komt die concurrerend zou zijn ten opzichte van de JOVD en dat is heel duidelijk daar zijn alle stukken die uit die basis van de partij zijn gekomen en de wijze waarop ook de LCJ daarover hebben gesproken daar zijn we het allemaal over eens. En de kunst is denk ik om in de komende periode juist in de LCJ nogeens goed te praten hoe we ook als VVD zonder dat we ons nou concurrerend opstellen zo goed mogelijk de jongeren in de VVD opvangen. En het valt me op nogmaals dat in vragen van de heer Brood daar een aantal keren heel nadrukkelijk op wordt gewezen. De eigen rol van het hoofdbestuur daar wil ik nog even iets van zeggen de procedure is vrij lang geweest met betrekking tot de evaluatie en het jaarplan. Er is nogal wat heen en weer gepraat tussen de commissie Jacobse en de landelijke

commissie jongerenbeleid voordat het hoofdbestuur van VVD en JOVD er aan te pas kwamen. Dat is een spijtige zaak maar ik denk dat het toch goed is dat het hoofdbestuur het eerder heeft ingegrepen en dat het hoofdbestuur gezegd heeft wij willen van jullie een stuk van die commissie een stuk waar we iets mee kunnen doen. Wat niet alleen maar een geweldige brei van allerlei mensen is maar waaruit ook duidelijk blijkt wat prioriteit moet hebben en wat we werkbaar in de komende periode kunnen aanpakken. Ik vind niet dat het hoofdbestuur meer zou moeten doen. Namelijk heel duidelijk aangeven wat die LCJ moet gaan doen en wat er precies op regionaal en lokaal niveau bij de samenwerkingsovereenkomst moet gebeuren. Onze partij is mevrouw de presidente denk ik terecht een partij die zoveel mogelijk gedecentraliseerd te werk wil gaan en daar moet het hoofdbestuur niet aankomen. Ik denk dat ik de vraag met betrekking tot het hoofdbestuur van de heer Brood dan ook zo zou willen opvatten dat we graag juist de initiatieven vanuit de afdelingen, ondercentrales en kamercentrales willen laten komen met betrekking tot de samenwerkingsovereenkomst en dat het hoofdbestuur nu wat dat betreft nu de randvoorwaarde zijn gesteld niet al te zeer op de voorgrond moet treden.

Dank u wel.

Vredenbrecht kamercentrale Rotterdam.
2½ jaar geleden hebben wij de samenwerkingsovereenkomst aangenomen. In die 2½ jaar zoals de heer Eenhoorn zojuist ook verwoord is er veel gedaan aan organisatorisch bezig zijn daaromheen, kijken welke kant of we op zouden kunnen gaan. Diverse commissies ingesteld. Diverse commissies zijn aan het werk gegaan. Daar is enig resultaat aan gekomen, maar helaas is dat resultaat niet echt doorgewerkt naar de jongeren aan wat je zou kunnen noemen de basis van de partij. Voor de werkelijke opvang van jongeren is nog betrekkelijk weinig gedaan. Ik denk dat wij in de komende 2½ jaar daar onze eerste aandacht op moeten richten. Dat die categorie werkelijk opgevangen wordt, dat er werkelijk iets mee gedaan moet worden. Hoe moet dat dan gebeuren. Ik denk dat ook in het stuk zoals we dat van het HB gekregen hebben en zoals dat heer Eenhoorn dat ook weer naar voren heeft gebracht zojuist twee punten zitten die we daar heel goed bij kunnen gebruiken. Ten eerste de regionale aanpak. Laten we overal in het land kijken hoe komt hier onze situatie het beste uit. Hoe kunnen wij het beste iets doen aan die werkelijke opvang van jongeren. Daarbij dan meteen iets, de gesprekspartners de JOVD aan de ene kant van de samenwerkingsovereenkomst moet binnen de VVD een goede gesprekspartner hebben. In iedere bestuurslag moet iemand zitten die niet alleen is aangewezen door dat bestuur van ga jij je maar bezig houden met jongerenzaken maar die ook precies weet wat willen die jongeren bij mij.

Die jongeren die VVDlid zijn wat verwachten die van de VVD. Waar moeten we heen. Alleen dan heb je die goede gesprekspartners waar de heer Eenhoorn het ook over had. Dan na de komende 2½ jaar althans ik denk niet dat dat in die 2½ jaar gaat gebeuren de voortzetting van die samenwerkingsovereenkomst. Want ik kan me niet voorstellen dat we dat zomaar af laten lopen en voor de rest niks gaan doen. Ik denk om daar een voorschot op te gaan nemen dat er een nieuw soort samenwerkingsovereenkomst zal moeten komen na afloop maar dan wel een veel beperktere. Een die veel minder organisatorisch gericht is en veel meer praktisch uitvoerend. Ik kan me voorstellen dat dat iets heel kort zou kunnen zijn. Zo ja om eens een schot te lossen in de geest van daar waar overleg VVD-JOVD zinvol en nodig is zal dat zeker plaats moeten vinden. We hebben denk ik dan geleerd in de afgelopen jaren hoe goed of hoe slecht dat werkelijk loopt. Wat de mogelijkheden zijn. Dat we dan verder niet centralistisch hoeven te sturen, maar dat we op die manier verder kunnen.

Band 3.
Dank u wel. Ik had nog iemand gezien daarna de heer Wigman.

Ja mevrouw de voorzitter ik zit met een beetje een moeilijkheid op deze vrijdagmiddag. Het gaat over de jongeren die kunnen vandaag op deze dag hier speciaal ook niet zijn. Ze zijn vaak bezig . Ik zou willen pleiten als er nogmaals een jongerenpunt op de agenda komt om dat op een zaterdag te doen. Dat is punt een. Ik ben Appel van de afdeling Ede en ik zou graag ook namens de jongeren in onze edese afdeling willen praten omdat ze helaas vandaag verhinderd zijn. Bij ons is een brief binnen gekomen bij de afdeling Ede en mijn voorganger heeft gezegd ja de jongeren lopen terug. Wij hebben het genoegen gehad bij de provinciale statenverkiezingen om reklame te maken uiteraard daar hebben de jongeren ook meegedaan en die zijn gegroeid van een groepje van 40 personen naar 80 personen. Ik dacht een verheuglijk feit in deze wat sombere tijden. Wij koesteren als afdeling deze jongeren uiteraard met liefde. Er is een brief bij ons binnen gekomen en ik wil graag aan u voorleggen. Gezien onze eigen ervaring en de ervaring van andere jongerenafdelingen blijkt er toch behoefte te bestaan aan een specifieke groep jongeren in de VVD. Hoe stelt de VVD zich hierin op. Als we daarbij bedenken dat er op dit moment zo'n 40 jongerenafdelingen in het land bestaan. Is de VVD bereid artikelen in de vrijheid en democratie op te nemen betreffende de jongeren in de VVD en zodoende meer bekendheid aan de groep te geven. Op deze manier kan dan vanzelf blijken aan welke groep de meeste behoefte bestaat. De JOVD of de jongeren in de VVD.

U begrijpt ons probleem en ik begrijp uw probleem. Maar ik signaleer het laatste half jaar als nieuwe voorzitter van deze afdeling dit probleem op ons afkomen. En als zich een groep jongeren zich bij ons aanbiedt vind ik dat we die recht van spreken moeten geven. Ik signaleer dat onze jongeren zich specifiek uitgesproken hebben voor een aparte jongerenafdeling binnen de VVD. Niet voor een JOVD buiten de groep die soms vlees noch vis is. Af en toe met zijn staart kwispelt en naar hartelust kan blaffen terecht en onterecht. Zij kiezen en die vraag leg ik zuiver in uw midden ik geef geen antwoord daarop zij kiezen heel doelbewust om binnen de VVD te participeren. Ik zou graag deze vraag in uw midden leggen. Dank u wel.

De heer Wiegman.
Mevrouw de voorzitter is het niet zo dat de samenwerkingsovereenkomst destijds is aangegaan om te voorkomen dat er een concurrentiestrijd zou losbarsten waarvoor de vorige spreker zou pleiten. Dan ten aanzien van de woorden die ik heb opgevangen van de heer Brood en de heer Vredenbrecht. Ik heb een paar keer geconstateerd dat zij de samenwerkingsovereenkomst, althans de tekst van de evalua tie nogal vaag vinden. Heb ik het verkeerd begrepen voorzitter dat de samenwerking overeenkomst an sich en dus ook de evaluatie daarvan bedoeld is als voorwaarden scheppens als kader en heb ik het dan verkeerd als er ook een mogelijkheid bestaat binnen kamercentrales om met een eigen initiatief in te vullen. Als je over gaat tot eigen initiatief tot invullen van het kader wat geschapen is door de commissie Jacobse, als je daartoe overgaat kun je veel verder komen dan a-leen maar afwachten tot er weer stukken van boven komen.Geen wonder als je blijft afwachten dan dat je dan blijft stellen ja er gebeurt niks. Nee het gebeuren het initiatief zal toch op een gegeven moment ook vanuit de kamer-centrales moeten komen. Dat is mijn mening. Mijn vraag is of u die deelt voorzitter.

Ja we hebben de LJC ondermeer, maar ik geef het woord. U hebt daar een aanvulling op mijnheer Brood.

Nou ik heb een opmerking naar aanleiding van de laatste betoog. Die kamercentrale Leiden zijn we al enige tijd met jongeren bezig en ik denk dat wij de enige kamercentrale op dit moment zijn die in de afgelopen jaren een aantal notities heeft gepubliceerd die daarnaast overleg heeft georganiseerd die samen met haar jongeren aan het werk is gegaan. Die velerlei aktiviteiten in het kader van dit jongerenbeleid heeft georganiseerd. Het klinkt misschien op de borst slaan maar

ik denk dat kamercentrale teiden zo'n beetje de laatste is die het verwijt zou kunnen treffen dat zij niet met jongeren bezig is. Daar gaat het ons ook niet om. Het gaat ons erom dat als er een voorwaardenscheppend beleid wordt voorgesteld zoals de heer Wigman dat eigenlijk nu verteld dat we dan eigenlijk toch wel willen weten waartoe dat beleid heeft geleid. Ook al houdt dat in dat je ook kijkt naar wat er in de kamercentrales en in de afdelingen daarmee is gebeurd. Naar aanleiding van de heer uit Ede. Ik zou die 40 jongerengroepen niet op een hoop willen gooien. Er is weleens een discussie geweest inderdaad over twee jongerenorganisaties dat is zeer lang geleden en dat moeten we ook zo houden. We hebben een JOVD dat is een prima draaiende jongerenorganisatie en het enige wat wij als bestuurders van de VVD als taak hebben is te zorgen dat voor jongeren die lid zijn van de VVD er aktiviteiten worden georganiseerd bij voorkeur op plaatselijk niveau daar waar ze zelf rondlopen. Ik heb geen behoefte aan een tweede jongerenorganisatie en ik wens dat heel duidelijk te stellen.

Dank u wel.

Meijeraan.
Voorzitter ik heb niet de juiste leeftijd om me nou inhoudelijk met jongeren te bemoeien.

Het gaat ons allemaal aan hoor. Het is maar hoe jong u zich voelt van binnen.

Oh dat zal best meevallen, ik heb bovendien nog kleinkinderen die ook nog een keer lid worden. Maar inhoudelijk is er ook niet zoveel aan de orde begrijp ik. Dan moet ik nog een paar jaar wachten tot ik nog wat ouder ben, maar ik ben nog jong genoeg in elk geval voor een paar formele kanttekeningen en die wou ik graag maken. Ik heb er de overeenkomst eens op nageslagen en ik zou graag een antwoord hebben op de volgende vragen. Artikel 2 lid 4 de JOVD zal de onverenigbaarheid van bestuurlijke funkties zoals neergelegd in een resolutie van juni '83 heroverwegen. Zijn ze al aan die heroverweging toe en mogen we daar wat van weten hoe dat verlopen is. Misschien heeft het eens een keer ergens gestaan in het jaarverslag of zo dan zou ik dat moeten weten. Maar dat is dan mijn fout.
Dan zegt u bij de kamercentrale Leiden kijk eens ik hoop als hoofdbestuur dat u begrip heeft voor het feit dat het inpassen van handelingen voortvloeiende uit een volstrekt nieuwe beleidssituatie tijd en kracht vergt. Nou herinner ik me de vergadering van december 84 dat is 2½ jaar geleden waar met spoed deze overeenkomst in deze vorm ons ook van de tafel zo toegegeven door de strot is geduwd.

En dan zegt men nu ja daar hebben we nog wel wat tijd voor nodig terwijl er in die overeenkomst stond dat er elk jaar over het jaarplan een commentaar van het hoofdbestuur zou zijn en aan de jaarvergadering zou worden voorgelegd. Je kunt er alle begrip voor hebben dat dat in 85 er nog niet was over dat half jaar wat net verstreken was. In 86 heb ik het ook gemist. En nu zou het dan in 87 behalve de evaluatie na 2½ jaar die men dus ook al 2½ jaar tevoren wist over het jaarplan van 87 commentaar op het hoofdbestuur moeten hebben. Maar nou staat er we hebben wel gesproken over het half jaar plan 85 en het jaarplan 86. Dat hebben we goedgekeurd, maar tenzij ik het weer heel slecht lees staat er over het jaar 87 niet veel. Er staat wel iets anders in de appendix. Daar is de laatste zin dat een financiele onderbouwing van de plannen ontbreekt. Nou dat heeft een van de vorige sprekers geloof ik ook al gezegd. Maar dat is des te wonderlijker omdat in artikel 3 lid 2 sub 1 bij het jaarplan bijhoort dat is dus van de aanvang af de bedoeling en de opdracht geweest en wat u ons door de strot heeft geduwd dat zal men toch hebben moeten weten hoe het eruit zou zien en wat men ermee moest dat de financiele aspecten van de aktiviteiten in het plan genoemd voorzover de gezamenlijke aktiviteiten betreft die moeten in het plan staan. We hebben een half jaar plan 85 goedgekeurd en en het jaarplan 86 goedgekeurd en de commissie zegt sorry jongens het spijt me wel maar financien daar doe ik niet aan want daar heb ik geen verstand van. Nou dan staat niet alleen mijn financiele maar ook mijn organisatorische verstand staat stil. Maar mijn mond nog niet, dat is jammer voor u. Want wat ik ik wou zeggen dat mijn verstand stil staat bij dergelijke opmerkingen na 2½ jaar na 2½ plan. Dan staat er verder in uw evaluatie die dus in die indicatiefunktie heeft dus die weer is om voor kennisgeving aan te nemen en verder niets mee te doen formeel gezien. Dat de reaktie van het hoofdbestuur op de amendementen in de lijn is van de opstelling van de algemene vergadering van december 84. Het hoofdbestuur adviseert dringend geen uitspraak over de amendementen te doen en dan dacht ik eerst waar hebben we het nou over, want ik zie geen amendement, maar dat is in 84 toegezegd. Toen waren er amendementen die allemaal wat opzij werden geschoven en daar heeft het hoofdbestuur in diezelfde toezegging van gezegd als we evalueren dan vertellen we u ook wat we van die amendementen vinden. En dat vindt u nou van de amendementen dat u daar nou maar geen uitspraak over moet doen, want dat dat niet aan de orde is. En dan denk ik toch dat de toezeggingen in december 84 ook wat wonderlijk zijn geweest in het kader van wat we nu voorgeschoteld krijgen. En dan heb ik nog een vraag uit de overeenkomst e n dan hou ik ermee op. Dan wachten we tot we weer een jaar ouder zijn. Daar staat namelijk in dat er ook binnen een jaar na het van kracht worden van de overeenkomst zal de commissie een van de drie dan, de commissie Jacobse denk ik

die zal een advies voorleggen met betrekking tot de problematiek van het dubbel idmaatschap. Dat zou binnen een jaar gemoeten hebben dat was voor december 85 aan de orde. Hoe staat het met de problematiek van het dubbel lidmaatschap.

Dank u wel.

Dank u wel mevrouw de voorzitter mijn naam is Frank Roor van de afdeling Enschede. Ik zou graag een aantal kanttekeningen willen plaatsen bij het verloop van de samenwerkingsovereenkomst van de aktiviteiten die hebben plaats gevonden binnen de regio Twente, in de regio Twente en vooral binnen de stad of afdeling Enschede waar ik dan zelf over kan praten is het opgevallen dat het decentrale karakter wat de samenwerkingsovereenkomst heeft en de ruimte die daardoor aan zowel plaatselijke VVD als plaatselijke JOVD-afdeling wordt geboden om aktiviteiten te organiseren buitengewoon goed heeft uitgewerkt. In Enschede vonden talloze aktiviteiten plaats tussen VVDjongeren en JOVD jongeren is de samenwerking tussen VVD en JOVD uitsteken. Vindt er ook een heel intensieve samenwerking plaats binnen de propagandacommissie. Ik zou alleen maar willen zeggen van laten we voortgaan op de weg die we zijn ingeslagen. Door ruimte te bieden aan de plaatselijke VVD en JOVDafdeling. En in aanvulling daarop zou ik u ook willen vragen of het misschien mogelijk is dat bij de rapportage die dan toch gaat plaats vinden om daar ook een verslag te geven van hoe de samenwerkingsovereenkomst is ingevuld in de diverse delen van het land. Want ik denk dat d-ar over het algemeen zeer positieve ervaringen worden opgedaan in de samenwerkingsovereenkomst zoals die plaats vindt.

Ja dank u wel.

Van Veen-Rijswijk.
De vorige sprekers hebben enkele malen de uitdrukking vaagheid gebruikt. Als ik die uitwijking mag vertalen met weinig inhoudsvol dan kan ik me met die opmerking helemaal verenigen. Wat staat er nu eigenlijk in deze evaluatie. Er wordn een aantal organisatorische maatregelen opgesomd. Er worden aanduidingen gegeven van dat er iets gebeurd is maar wat er nu eigenlijk gebeurd is blijkt nergens uit. Om concreet te zijn op bladzijde 28 wordt de commissie jeugdbeleid genoemd. Er wordt een 9-tiental punten aangegeven die in die commissie zijn behandeld. Maar wat er uit die commissie gekomen is daar lezen we niets over. Is dat dan op andere wijze misschien gepubliceerd. Waar moeten we daar kennis van nemen wat er uit die discussies toegekomen is. De uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst daar mijnheer Meijeraan heeft er al op geduid

daar komt ook weinig uit. Ik zou u voor willen stellen voorzitter om voor het volgend jaar een evaluatie te geven van de uitvoering aan de hand van de samenwerkingsovereenkomst op zichzelf en daar dan bij mee te nemen de amendementen die in 84 zijn aangehouden.

Dank u wel.

De heer Eenhoorn.
Mevrouw de presidente ik denk dat op een na alle sprekers exact hetzelfde hebben bedoeld. En ik denk dat dat nog eens het best is verwoord door wat de heer Wiegman en de heer Brood daarover hebben gezegd. De samenwerkingsovereenkomst is voorwaardenscheppend. Initiatieven behoren uit afdelingen, ondercentrales en kamercentrales te komen en de eerste aanzetten om te proberen dat daar initiatieven te ondersteunen proberen daar ook lijn in aan te brengen komen van de uit de coördinatie van de landelijke commissie en uiteraard wordt belangrijk werk verricht door de commissie Jacobse die niet alleen in de beginfase heeft gezorgd dat de verhoudingen op een goede manier tot stand zouden komen zodat er gewerkt zou kunnen worden. Want dat is denk ik het belangrijkste doel geweest en moet ook zo blijven dat we zorgen dat de verhoudingen goed zijn. Dat we elkaar niet in het vaarwater zitten en dat laten we zeggen de VVD en alle jongeren daarin met de JOVD op een goede manier samenwerken. Dat is denk ik vooral te danken aan het werk van de heer Jacobse en zijn commissie dat dat op het ogenblik goed draait. Dus wat dat betreft hoef ik er weinig over te zeggen. Ik wil wel nog benadrukken de opmerking van de heer Vredenbracht met betrekking tot het scheppen van een gesprekspartner binnen de VVD in de richting van de JOVD. Ik denk dat daar inderdaad aandacht aan besteed moet worden want dat is een heel lastig punt. De JOVD heeft normaal zijn organisatie, kan allerlei dingen op gaan starten, maar binnen de VVD is het niet altijd duidelijk wie die verantwoordelijkheid heeft. We hebben daar welliswaar een raamwerk voor aangelegd, maar nog niet overal is dat op de goede wijze georganiseerd en ik denk dat het van groot belang is dat op een of andere manier ook in de LCJ nog eens nagedacht wordt over de wijze waarop we een gesprekspartner binnen de VVD op lokaal en regionaal niveau kunnen organiseren ten opzichte van de JOVD of om gezamenlijk te werken aan de uitvoering van het jaarplan en van de plannen die op lokaal niveau aanwezig zijn. De opmerkingen van de heer Meijeraan met betrekking tot artikel 2 lid 4 en een aantal andere vragen met betrekking tot de amendementen , de financiele onderbouwing. Ik denk dat ik in belangrijke mate daarin tegemoet kan komen aan die vragen door te zeggen er was eenprioriteit mijnheer Meijeraan en die prioriteit was om te zorgen dat we met z'n allen JOVD en VVD ervoor

zouden zorgen dat we gezamenlijke aktiviteiten ten behoeve van onze eigen jongeren en ten behoeve van de JOVD jongeren zouden gaan doen in goed overleg vooral in het kader van vorming en scholing. En dat er dan problemen nog niet zijn opgelost omdat ze gewoon ook erg ingewikkeld zijn bijvoorbeeld de kwestie van het dubbel lidmaatschap in spijtig, maar ik denk dat dat een zaak is waar we zonder dat daarrampen mee gebeuren er best nog even over kunnen studeren. De commissie Jacobse heeft daar geweldig zijn best op gedaan. De kamercentrale Eindhoven heeft ook voorstellen geformuleerd, heel zinnige en ook denk ik vrij reële voorstellen, maar dat is niet 1, 2, 3 gepiept. U juist mijnheer Meijeraan als kenner van de regels waarbinnen wij onze organisatie laten bestaan zou moeten weten dat zo'n punt als een dubbel lidmaatschap niet 1, 2, 3 opgelost is en zeker als je zoals ik al zei prioriteit in eerste instantie ergens anders legt dan is het dacht ik bepaald niet zo erg dat we daar nog even mee wachten. De kwestie van die amendementen u en ik als zijn we dan niet meer van de leeftijd dat we lid van de JOVD zouden kunnen zijn zijn toch flexibel genoeg denk ik om te kunnen accepteren dat we op dit moment geen eindoordeel over die amendementen behoeven uit te spreken omdat er op dit moment andere belangen zijn namelijk te zorgen dat op dat niveau van kamercentrales en ondercentrales en afdelingen we aan het werk gaan binnen het kader van die samenwerkingsovereenkomst. En dan komen met alle respect overigens want u hebt natuurlijk terecht een formele opmerking gemaakt maar dan komen we vanzelf op den duur bij die amendementen terecht. De heer Roohof en de heer van Veen hebben eigenlijk in het verlengde van elkaar een vraag gesteld met betrekking tot hoe zit het nou met de stand van zaken in het land en wat zijn nou concrete dingen waar op basis waarvan we weten wat er allemaal aan de hand is en wat we gaan aanpakken. Ik denk dat het verstandig is dat het hoofdbestuur bij een volgende presentatie maar misschien kan dat al naar aanleiding van de vragen van de heer Brood zoals die behandeld worden in de LCJ en we daarover gaan publiceren dat we wat concreter zijn met betrekking tot wat er nu exact wordt en is aangepakt mijnheer van Veen en dat we dan tegelijkertijd het overzicht waarover de commissie Jacobse en de LCJ al beschikt namelijk het overzicht van hoe het nu in den lande werkt dat we dat comprimeren en ook daarvan verslag doen. Regelmatig hebt u overigens al kunnen lezen in V en D met betrekking tot de stand van zaken ik denk onder andere in Eindhoven heeft een uitvoerig stuk over in V en D gestaan. Maar dat we dat nog eens even rubriceren en dat aan de partij meedelen hoe de stand van zaken is. Nou dan tot slot het kan niet anders ik moet toch afstand nemen van de opmerking van de heer Appel uit Ede, dat wil zeggen niet voorzover hij zegt we moeten op een goede manier met jongeren omgaan en ze op een goede manier opvangen.

Dat ben ik volstrekt met hem eens. Maar het is niet een of-of situatie maar het is een en-en situatie. En dat zou ik zeer sterk willen benadrukken. Het gaar erom dat er een onafhankelijke JOVD is en blijft bestaat en het gaat erom dat de VVD op een goede manier zijn eigen jongeren opvangt en dat moeten we samen op een goede manier doen en ik laat me niet verleiden im in de valkuil te stappen en dat zou het HB niet willen en dat zou u allemaal niet willen om te kiezen voor het een of het ander. Daar was het nou juist om begonnen.

Dank u wel mijnheer Eenhoorn. De heer Appels wil daar nog op ingaan.

Ik begrijp donders goed de problematiek, maar je kan toch geen struisvogel-politiek bedrijven beste mensen. Als er 40 jongerenafdelingen in de regio bezig zijn in heel Nederland zich te ontstaan die zeggen wij willen beslist niet binnen de JOVD participeren, wij kiezen voor een eigen stijl binnen de afdelingen als een aparte groep daar kan je toch je ogen niet voor sluiten. Ik vind dat een vreemd beleid. Je kan wel zeggen ja we willen het niet maar ze ontwikkelen zichzelf net als een paddestoel. Ja kan het hoofd er wel afsnoeien maar ze komen toch weer terug.

Mijnheer Eenhoorn.
Als de heer Appel het op deze wijze formuleert denk ik dat we al wat dichter bij elkaar komen. Dan heeft men de indruk dat hij het over een aparte organisatie had, maar hij heeft het over dat de jongeren binnen zijn afdeling op een goede manier worden opgevangen en dat is wat dat betreft geen probleem, maar misschien is het goed mevrouw de presidente dat we over dat punt nog eens apart praten, want juist hier over misverstanden uit de weg moeten worden geruimd. Dus ik stel voor dat ik straks in de wandelgangen nog eens even met de heer Appel praat hoe het nou precies in zijn afdeling Ede loopt en dat we een oplossing kunnen vinden voor de wijze waar hij nu tegen dat probleem aanloopt.

Appel.
Ik sluit me heel graag aan bij die voorgaande woorden en ik hoop dat we die discussie inderdaad bij het einde van die samenwerkingsovereenkomst goed gebaseerd op feiten en ontwikkelingen, de evolutie staat tenslotte niet stil en dan goed gefundeerd besluit kunnen nemen. Gepast en in overleg met de jongeren. Ik heb in het begin gezegd de jongeren kunnen hier vandaag niet zijn. En ik pleit er nogmaals voor dat dergelijke punten op de zaterdagen te behandelen.

Ja dat zullen we bij het samenstellen van de agenda in elk geval in overweging nemen. Er ligt nu nog de motie van de kamercentrale Leiden. Ik dacht dat de heer Eenhoorn duidelijk genoeg de zaak uiteen had gezet. Handhaaft Leiden die motie. Het is ons duidelijk genoeg.

De motie of we hem handhaven hangt af van de verdere beantwoording mevrouw de voorzitter-Prins-kamercentrale Leiden, want anders zou u niet weten wie ik was. Die motie op zich is duidelijk, maar het antwoord is onvolledig. Het is natuurlijk prachtig als het hoofdbestuur zegt van ja we betreuren die gang van zaken. OK dat excuus willen we graag accepteren, maar u moet u algemene vergaderin u kamercentrale Leiden die hem heeft ingediend moet toch er begrip voor hebben dat er situaties kunnen zijn waarin we toch wat laat moeten komen met bepaalde zaken. Nou dan zeg ik best dat begrip wil ik ook nog opbrengen. Bovendien dat blijkt ook uit de motie, want als het hoofdbestuur de motie goed had gelezen dan had ze dus in de tweede vraagstelling kunnen zien dat we dat begrip wel hebben, maar en dat heeft een vervolg dat we dan vragen OK hoofdbestuur als u meent het recht te hebben om buiten de reglementen om met bepaalde zaken op het laatste nippertje te komen geef dan ook die basis die toch het gevoel moet hebben erbij te horen ook de gelegenheid om buiten de reglementen om desnoods maar voor een heel korte periode alsnog te kunnen reageren. En dat antwoord zou ik graag willen hebben.

Nou dat lijkt me helemaal geen punt.

Eenhoorn.
Ja het is een punt wat natuurlijk wat meer algemene strekking heeft, de motie van de kamercentrale Leiden en dat is dat als wij vanuit het hoofdbestuur te laat informatie zenden voor een algemene vergadering zoals nu het geval is geweest bij dit onderdeel. Welke ruimte dient dan nog aan de partij te worden gegeven om zich op een goede wijze op te prepareren met betrekking tot de behandeling van dat punt, de algemene vergadering. Ik denk mevrouw de presidente dat de heer Prins terecht dit op deze wijze aankaart. Hij kan inderdaad denk ik niet zo zijn en ik geloof dat het hoofdbestuur een wat te enge interpretatie inderdaad aan de motie heeft gegeven in het antwoord. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat aan de ene kant wel ruimte wordt gevraagd, maar aan de andere kant geen ruimte wordt gegeven en ik denk dat we een oplossing moeten vinde Ik durf dat zo niet uit mijn mouw te schudden mijnheer Prins, maar ik denk dat we een oplossing moeten vinden dat we wat dat betreft u gebruikte het woord flexibel al in de richting van de heer Meijeraan ook ten aanzien van dit punt

flexibel moeten zijn zodat de afgevaardigden zich op een juiste wijze op zo'n punt door de algemene vergadering kunnen voorbereiden en ik wil u graag toezeggen als het mag mevrouw de presidente dat we dit in het hoofdbestuur vastleggen dat we op deze wijze ruimte geven als we in die omstandigheden terecht komen en dat geldt dus niet alleen voor dit punt, maar het kan ook andere punten betreffen dat we dan ook ruimte geven aan de partij om zich op de goede wijze op te prepareren.

En u moet ook niet vergeten dat ten aanzien van de hele structuur we een hele tijd bezig zijn geweest met dat heel nieuwe, de commissie Jacobse en [illegible] die LJC. Mag ik even aangeven, dit heeft dermate stroef begin gehad en dermate moeizaam voordat we het op de rails hadden. Het loopt nu lekken maar ten aanzien van datgene wat we met elkaar hebben afgepsproken jaarplan goedkeuren beide hoofdbesturen dat werkt ons ongelooflijk vertragend. Kijk en dat is heel goed gezien dat op die manier dat te stroef, te traag verloopt en dat we daar graag een snelle manier willen hebben dat mag ik dan hier graag nog eens een keer onderstrepen. Maar we hebben met een aantal kinderziektes toch heel duidelijk te maken gehad.

Maar u hoeft zich echt niet te verdedigen.

Maar toch om aan te geven hoe het zit.

Ik heb daar best begrip voor en de kamercentrale heeft daar best begrip voor. De heer Eenhoorn heeft het natuurlijk heel goed gesignaleerd die motie heeft echt wel een wat bredere strekking dan alleen dit ene punt. Hij vraagt weer die flexibiliteit van ons. Ik vraag die flexibiliteit van de kant van het hoofdbestuur. En als hij toezegt en als u toezegt dat dat daar besproken zal worden en dat dat vastgelegd zal worden dat daar een goede regeling voor komt. Dan ben ik bereid om de moment op dat moment aan te houden.

Dank u wel mijnheer Prins. Ik denk dat hiermee ook het punt SWO samenwerkingsovereenkomst is afgehandeld. En dan komen wij bij punt 14 van de agenda redevoering door de voorzitter ad interim van de JOVD mevrouw Annet Nijs. Welkom en u heeft het woord.

Dank u mevrouw de voorzitter. Dames en heren JOVDers en VVDers net hebben we met z'n allen de samenwerkingsovereenkomst geevalueerd. Een boeiende discussie.

maar een volledige herhaling van al datgene wat naar voren is gebracht zal ik u besparen. Maar het zal u niet verbazen dat ik als voorzitter van een van de contractpartijen namelijk de JOVD u toch nog het een en ander over die samenwerkingsovereenkomst voor wil houden. Vervolgens zal ik snel overgaan naar de toekomst van de liberale politiek in Nederland. Zeker in deze kringen zal het niemand ontgaan zijn dat de liberale stroming zich langzaam maar zeker in beweging heeft gezet. Onzeker is het in welke richting. Wellicht zal morgen als er in deze vergadering gesproken wordt over het beleid van het hoofdbestuur maar ook dat van de tweede kamerfraktie van de VVD voor ons allemaal die richting wat duidelijker naar voren komen. Ik ben nog niet zover, maar ik zal proberen mijn visie daarover nu aan u kenbaar te maken. Ik zal het doen door een concreet punt aan te pakken namelijk het jeugdwerkgarantieplan. Zo nu weet u wat er komen gaat, ik hoop dat ik u nieuwsgierig genoeg gemaakt hebt dat u nog even zal blijven wachten. Ik zal het niet te lang maken en u krijgt gelijk iets om straks over te praten. Maar nu terzake, de samenwerkingsovereenkomst. Niet alleen het feit dat de landelijk voorzitter van de JOVc hier spreekt maar juist ook het feit dat u in de zaal wat u heel logisch vindt dat die voorzitter hier spreekt is een van de gevolgen van de samenwerkingsovereenkomst tussen de JOVD en de VVD. Wellicht dat u misschien een ander persoon hier had verwacht, maar dat is iets anders. Gelukkig is de uitvoering van de SWO niet alleen tot formele z aken beperkt gebleven. De JOVD heeft de afgelopen twee en half jaar bij de leden, districtsbesturen, afdelingsbesturen veelvuldig de SWO onder de aandacht gebracht. Zij deed het op speciaal daarvoor opgezette voorlichtingsbijeenkomsten. De daadwerkelijke invulling van die samenwerkingsovereenkomst vindt voornamelijk plaats op regionaal niveau. En dat is maar goed ook, want daar liggen en kunnen de persoonlijke contacten liggen tussen JOVD-afdelingen en VVD-afdelingen. Maar ook ondercentrales en kamercentrales. Daar bevinden zich ook de jongeren op wie wij ons moeten richten. Daar vindt ook de eerste opvang plaats van de liberale jongeren gezamenlijk door JOVD en VVD. De JOVD heeft zich de afgelopen 2½ jaar hier erg sterk voor gemaakt. Het aantal gebieden in Nederland zonder JOVD-afdeling is inmiddels op een hand te tellen. In de meeste gebieden bestaan er regelmatig een vruchtbare contacten tussen JOVD en VVD. Om uitvoering te geven aan die samenwerkingsovereenkomst heeft de JOVD ook op terrein van vorming en scholing het een en ander gedaan. En dan wijs ik niet alleen op het wapenfeit van de pas gehouden topkadercursus JOVD-VVD. Ik doel dan ook op de uitnodigingen die de JOVD aan VVDondercentrales en kamercentrales heeft gestuurd om jonge VVDers deel te laten nemen aan cursussen die in de regio bij de JOVD georganiseerd werden. Wellicht dat bepaalde regio's

van de VVD hier een voorbeeld aan kunnen gaan nemen. Ik blijf het herhalen die regionale invulling is heel belangrijk. Kortom de JOVD is een zeer betrouwbare contractpartner gebleken. We zullen dat de laatste 2½ jaar van de looptijd van die samenwerkingsovereenkomst ook zeer zeker blijven. Maar wat willen we daarna. In de toekomst kijken is moeilijk. Toekomst is per definitie onzeker. Vandaar dat de JOVD het een goede zaak vindt als de commissie Jacobse daarover een diep gaat nadenken. Vol vertrouwen zien we de suggesties die daarover aan ons gedaan worden tegemoet. Maar toch wil ik op deze plaats de gelegenheid misbruiken om de leden van de commissie Jacobse waarvan er wellicht enkele in deze zaa- staan wat mee te geven voor die discussie. Wat vindt de JOVD belangrijk voor de toekomst. Dat is allerleerst dat mocht er in de toekomst geen samenwerkingsovereenkomst meer nodig zijn of onwenselijk blijken te zijn dat een zeer belangrijk punt uit die SWO rechtop blijft staan. Dat is dat punt waarin de JOVD zegt een onafhankelijke organisatie te blijven. Maar niet alleen onafhankelijk in politieke zin. We moeten door de VVD erkend blijven als de enige liberale jongerenorganisatie Natuurlijk moeten jongeren zich ook binnen de VVD aktief kunnen bewegen. Dat betekent echter niet dat de VVD het oogluikend kan toestaan dat daaruit een jongerenorganisatie ontstaat. We zijn nu samen op de goede weg en laten we dat vooral zo houden. Het tweede belangrijke punt voor de toekomst van de JOVD en VVD naast deze politieke en organisatorische onafhankelijkheid is de coordinatie die er tussen de JOVD en de VVD moet bestaan bij het benaderen en opvangen van jongeren. Dit is immers noodzakelijk om ook over 2½ jaar het liberalisme op zo'n breed mogelijk vlak uit te dragen. Dat brengt mij tegelijkertijd op het tweede deel van mijn betoog. Hoe zal dat liberalisme er over 2½ jaar weer eigenlijk uitzien. Gisteren kon u als u naar den Haag vandaag gekeken hebt nog eens luisteren naar wat de heer Voorhoeve op 16 maartj.l. in Haren zei over de door hem gewenste koers van de VVD. Hij had het over een vernieuwend sociaal liberaal idealisme. Dat moet de sleutel worden waarmee de VVDfraktie onze maatschappij kan helpen verbeteren. De VVD moet zich daarom niet door grote broer CDA naar rechts laten drukken aldus Voorhoeve. Nu kan je dat mijns inziens op twee manieren proberen te bereiken. Of je voorkomt zelf als VVD dat het CDA jou naar rechts duwt door het CDA naar links te duwen. Of je doet het anders je gaat wat meer naar links dan de CDA dat doet. Het zogenaamde links inhalen. Aangezien het veel makkelijker is en zeker in de politiek om jezelf te verplaatsen dan iemand in een door jou gewenste richting te duwen zeker als dat een coalitiepartner betreft vind ik het heel logisch en terecht dat de woorden van de fraktievoorzitter te vertalen zijn in de wens van hem om de VVD een wat linkser imago te geven.

Ik denk zelfs dat Voorhoeve dat eigenlijk al aangegeven heeft hoe dat moet gebeuren. Welliswaar impliciet, maar hij heeft het toch gedaan. Ik denk dat hij vindt dat de fraktie een meer sociaal gezicht moet krijgen. Hij spreekt immers niet zomaar over een sociaal ideaal liberalisme. Maar in de VVD kan echter ook andere geluiden, dat is duidelijk. De heer Ginjaars voorzitter van de partij heeft tijdens de topkadercursus JOVD-VVD heel nadrukkelijk zijn visie gegeven. Als het aan hem ligt schuift de VVD zelf niet naar rechts maar moet de PVDA maar naar rechts opschuiven. Dat belooft morgen dus een interessante discussie te worden. Wij de JOVD zijn in ieder geval erg nieuwsgierig wat eruit gaat rollen voor de toekomst. Maar wat vinden wij er zelf van. Vorige week vrijdag is bij het AVROprogramma in de wandelgangen aan de heer Voorhoeve het boekje vrij opwindend crisis in Nederland gezelligste ideaologie het liberalisme aangeboden. Dat stuk is welliswaar geschreven door twee JOVDers maar geeft voor alle duidelijkheid niet de mening weer van de JOVD. De volle verantwoordelijkheid voor dat stuk ligt dus bij de schrijver. Wel zullen we er in de JOVD gebruik van maken. We willen dat boekje namelijk gaan gebruiken om de discussie over de gewenste richting van het liberalisme in onze gelederen te gaan voeren. Niettemin hebben we op dit moment daar wel ideeën over. Dit komt tot uiting in de vele politieke uitspraken die door ons in congressen maar ook naar buiten toe worden gedaan. Vooruitlopend op de gedachtewisseling in onze organisatie zal ik in ieder geval hier een klein stukje van de sluier oplichten. Ik baseer me daarbij op de uitspraak die de JOVD totnutoe gedaan heeft. Ik doe dit aan de hand van een heel concreet onderwerp ik heb het al aangekondigd het jeugdwerkgarantieplan. Het moge duidelijk zijn dat het kiezen van de ene richting of de andere richting in het liberalisme niet betekent dat de basisbeginselen achter die beide keuzes verschillend zijn. De uitgangspunten van het liberalisme blijft hetzelfde. Maar die uitgangspunten zijn echter onderling soms strijdig. De verschillen in richting zijn dus louter het gevolg van het anders leggen van accenten, het anders leggen van prioriteiten een andere interpretatie geven aan die uitgangspunten. Dat neemt niet weg dat de uitwerking daarvan wezenlijk verschillend wordt voor de invulling die iemand aan het liberalisme wil geven. De vraag luidt dus waar leg je de meeste nadruk op. Welke basisbeginselen van het liberalisme overheersen welke andere basisbeginselen. Voor de beantwoording van die vraag moet ik weer even die basisbeginselen naar boven halen. Wat waren ze ook alweer. Ik geef ze voor het gemak maar even weer in mijn eigen woorden. Een zo groot mogelijke vrijheid voor individuen. Het durven nemen maar ook geven van verantwoordelijkheden aan mensen voor nu maar ook voor de toekomst.

Sociale gerechtigheid, gelijke kansen voor ieder die zich kan ontplooien en moet ontplooien. Gelijke behandeling van personen in gelijke omstandigheden, geen discriminatie dus. Een voorbeeld van een tegenstrijdigheid die deze beginselen met zich meebrengt en tegelijkertijd verschillen van mening tussen liberalen oplevert wil ik hier geven. Het betreft de gelijke behandeling van personen en gelijke kansen voor ieder om zich te ontplooien. Ik blijf daar even voor bij de VVD. Binnen de VVD hebben de vrouwen zich georganiseerd. Volgens sommige terecht omdat dat een waarborg is om gelijke kansen te scheppen tussen vrouwen en mannen om zich te ontplooien in de VVD. Volgens andere niet terecht omdat het innemen en het erkennen van een uitzonderingspositie van vrouwen binnen de VVD in strijd is met het beginsel van gelijke behandeling van die mannen en vrouwen. Als JOVD willen wij ons niet mengen in een dergelijke interne discussie. Ik zal dan ook niet verklappen welke mening ik ben toegedaan. Waar ik wel wat over wil zeggen is de standpunten die de VVD naar buiten brengt. Bijvoorbeeld in de tweede kamer. Dan kom ik op het jeugdwerkgarantieplan. Het jeugdwerk-garantieplan is een typisch voorbeeld waar de JOVD andere accenten legt op de liberale uitgangspunten dan de VVD. In de vrijheid en democratie van mei 1987 vertelt de heer Voorhoeve dat in het zweedse jeugdwerkgarantieplan jongeren verplicht zijn om werkervaring op te doen. Bij weigering verliest met aanspraak op een uitkering. De voordelen aldus Voorhoeve spreken voor zich. Jongeren komen niet in een uitzichtloze situatie van werkeloosheid en mensen die niet willen worden gekort op hun uitkering of verliezen hun uitkering helemaal. De nadelen van het zweedse systeem zijn op het eerste gezicht moeilijker te vinden aldus voorhoeve. Nou de JOVD vindt het helemaal niet moeilijk om die nadelen te vinden. Het grootste nadeel zit hem nou juist in die verplichting. Waarom moeten jongeren zondermeer verplicht worden om deel te nemen aan dat jeugdwerkgarantie-plan. Op straffe van verlies van hun uitkering. Welke rechtvaardiging zit hier achter. De JOVD vindt het heel moeilijk om het zoeken naar redenen die de rechtvaa diging geven om jongeren te verplichten om aan het jeugdwerkgarantieplan zoals het op dit moment voorligt deel te laten nemen. Inderdaad kent de vrijheid van indivi-duen grenzen. Dat vindt de JOVD ook en er mag best een stok achter de deur zitten om jongeren te bewegen een jeugdwerkgarantieplaats te accepteren. Maar niet tot elke prijs. We vinden dat er dan eerst eens aan de jongeren gevraagd moet worden wat wil je eigenlijk hoe zie je je toekomst. Wat vindt je leuk. Waar wil je je echt voor inzetten. Het jeugdwerkgarantieplan moet maatwerk zijn. Anders helpt het de jongeren niet. De VVD moet daarom ook meer verantwoordelijk-heid aan jongeren durven te geven. Die jongeren moeten zelf richting kunnen geven aan zijn toekomst. Je moet ze niet verplicht in een bepaalde richting gaan duwen.

Hier staat wat betreft de JOVD het geven van verantwoordelijkheid door de VVD aan jongeren boven het nemen van verantwoordelijkheid door de VVD voor jongeren. Bovendien interrumpeteert de VVD in dit geval ook de gelijke behandeling van personen anders dan de JOVD. dit zou willen doen. Als JOVD vragen wij ons af waarom je als je jonger dan 21 bent wel verplicht bent om aan een dergelijk plan deel te nemen en niet als je ouder bent dan 21. Welke argumenten draagt de VVD aan om volwassenen en jeugdigen die beide in een situatie zijn van een langdurige werkeloosheidsperiode dus in gelijke onstandigheden anders te behandelen. Ik ken ze niet en ik kan ze ook niet bedenken. Wat dit betreft is het duidelijk dat er tussen de JOVD en VVD meningsverschillen bestaan over de interpretatie van liberale uitgangspunten welke zij beide aanhangen en erkennen. Met enkele fraktieleden heeft de JOVD hierover al van gedachte gewisseld. Wellicht dat we daar nog een keer kunnen komen om deze problematiek te bespreken. Dat sluit dan meteen aan bij wat ik in het eerste deel van mijn speech besproken heb die samenwerkingsovereenkomst. Daar staat immers duidelijk [illegible] omschreven dat de JOVD en de VVD het jongerenbeleid coördineren. Ik hoop dan ook dat we niet alleen wat betreft het jeugdwerkgarantieplan onze visie beter kunnen coördineren met die van de VVD maar dat we in de toekomst net al nu vele discussies, politieke discussies met de VVD kunnen hebben. Ik dank u wel.

Zeer bedankt Annet Nijs voor uw redevoering. En dan kom ik nu aan agendapunt 16 bespreking van het beleid van de hoofdredakteur van vrijheid en democratie en ik zou de hoofdredakteur mevrouw Dijkman willen vragen om ook even achter de tafel plaats te willen nemen.

Band 4.
Naar aanleiding van die discussie op 31 oktober door het hoofdbestuur richtlijnen zijn vastgesteld en met betrekking tot die verantwoordelijkheid is toen gezegd dat op de algemene vergadering ten aanzien van het gevoerde beleid met betrekking tot vrijheid en democratie in eerste instantie door de voorzitter van die stichting vrijheid en democratie verantwoording wordt afgelegd en als er vragen zijn over het redaktionele beleid de hoofdredakteur toelichting kan geven. Daarom eerst kort een paar opmerkingen van mijn kant over het beleid wat de stichting V en D heeft gevoerd. U hebt het allemaal gemerkt wij hebben niet meer een 14-daags blad, wij hebben een maandblad en daar zijn redenen voor waarom we tot die formule zijn overgegaan. Het is natuurlijk van groot belang dat we een blad presenteren dat open is in de richting van de leden. Wat kan dienen als communicatiemiddel tussen de verschillende gremia in onze partij. En dat op een goede wijze het begrip ledenblad invult. De stichting V en D en

de redaktieraad zijn ervan overtuigd dat met de nieuwe formule zoals die nu in het maandblad V en D naar voren komt dat we met die nieuwe formule op een goede weg zijn om het blad meer te maken tot een open blad. Dat wil niet zeggen dat we nu tekort gaan doen aan wat noodzakelijk is en zoals we dat ook in de richtlijnen voor vrijheid en democratie hebben aangegeven namelijk dat het blad ons partijblad is. Maar nog eens een keer benadrukt dat het het enige onafhankelijke partijblad is wat we in Nederland kennen. En dat principe daarvan hebben we indertijd gezegd dat willen we persé hoog houden. U hebt gemerkt dat we in die openheid naar de leden toe steeds meer nadruk ook willen leggen aan wat er naar wat er gebeurt in de verschillende delen van het land. Indertijd hebben we een poging gedaan en een discussie gevoerd over regiocaterns. Ik denk de wijze waarop we nu een soort van tussenweg hebben gevonden een heel goede manier is om aandacht te besteden in wat er her en der in de partij gebeurt op zodanige wijze dat het ook aandacht trekt van eenieder. De motie van de kamercentrale den Haag mevrouw de presidente wil ik nog even iets van zeggen. Ik denk dat het juist is dat de wijze waarop we op dit moment het beleid proberen vorm te geven dat het juist is om te constateren dat dat past geheel binnen datgene wat de kamercentrale Leiden in de motie heeft aangegeven. Ik ben ervan overtuigd dat we op deze wijze in staat zijn om een echt bindend ledenblad te maken.
Er is nee er zijn nog twee opmerkingen die ik tot slot wil maken mevrouw de presidente. Dat is a. de relatie tot de VVDexpres is van groot belang. We konden alleen maar overgaan tot dit maandblad omdat er VVDexpres is en dat betekent dat VVDexpres steeds belangrijker communicatiemiddel wordt tussen datgene wat in den Haag gebeurt en datgene wat er in de partij gebeurt en ik hoop dat steeds duidelijker doordringt dat elk lid wat aktief is in de partij een abonnement op VVDexpres moet hebben wil die een beetje bijblijven met wat er precies aan de hand is. Juist ook in die relatie tot het maandblad. De wijze waarop we op het ogenblik het al gratis rondzenden is maar een stapje, essentieel is dat alle andere in ieder geval degene die zich nauw betrokken weten bij het reilen en zeilen van de partij de VVDexpres gewoon elke week of elke 14 dagen in hun huis zien. Een tweede slotpunt is dat met deze hele aktie we ook tegelijker tijd in staat zijn geweest om op een formidabele wijze te stroomlijnen en moet ik zeggen geld te besparen. U hebt dat in de financiele stukken gezien dat we per saldo door deze wijze van handelen ongeveer een twee ton zuiniger uit zijn in onze communicatiemiddelen zonder dat u minder informatie krijgt. En ik hoop dat op deze wijze wij in de richting van de penningmeester zeg ik dat maar kunnen bijdragen vanuit de stichting V en D aan de gezond houden van de financien van onze club.

Dank u wel mijnheer Eenhoorn.
Wie van u wenst het woord over vrijheid en democratie.

Wilmer den Haag.
Is aan de orde nu de motie of is die nog niet aan de orde. Dat wou ik even van u weten.

Ja wat mij betreft uitstekend.

U bent nog van den Haag een toelichting verschuldigd. Het hoofdbestuur is zelfs zo vriendelijk geweest om de motie aan te bevelen zonder dat de toelichting op dat moment rond was. Er was toen de motie opgesteld werd een wat merkwaardige situatie omdat wij al het idee hadden er moet wat gebeuren. Vervolgens er in de boezem van het bestuur ook een dergelijke gedachte leefde. Vervolgens aangekondigd werd dat het blad veranderd zou worden. Dat heeft onze motivering wat doen achter houden. Die zijn we dus u nu verschuldigd. Als wij de motie toelichten dan zijn daar zeven punten waarvan den Haag vindt dat die aan de orde zijn.
Ik zal ze u genummerd noemen.
Het eerste punt dat teveel stukken van een hand zijn.
Het tweede punt veel bijdrage misten tot op heden de aansluiting bij het tijdsbeel
Ademene de sfeer van de propagandistische cultuur van de partij, het gelijk van de partij en het onbegrip bij andere. Ik wijs dan onder andere naar oude V en D van 20 juni vorig jaar, 30 september vorig jaar. In beide gevallen ging het om een hoogst redaktioneel commentaar,
Derde punt de toonzetting is nogal moraliserend. Ook nu nog zie vrijheid en democratie van april en mei 87. Daar gaat het dan onder andere om het oproep aan de leden zich toch vooral te gedragen en waardig op te stellen alsof dat niet vanzelfsprekend voor volwassen leden van de VVD is.
Vierde punt redaktionele commentaren dienen afstand te bewaren tot direkt belanghebbenden. En daar kunnen dan in de eerste plaats partijbestuur en frakties onder verstaan. Redaktie moet geen spreekbuis zijn van deze belanghebbenden, mededelingen of opvattingen van partij en fraktieleiders dienen door henzelf geschreven te worden.
Vijfde punt de partij is meer dan de geinstitutionaliseerde kaders die landelijk opereren. Ook leden en lagere organen hebben wat te vertellen. Onduidelijk is het beleid wie aan het woord gelaten wordt en welk onderwerp behandeld wordt. Dit uiteraard tegen het al eerder genoemde tijdsbeeld dient een taak van de redaktie te zijn. Indien deze daartoe geen kans ziet moet daar een aanpassing plaa vinden.

Het zesde punt er staan elementen in het blad, caterns, rubrieken waarvan de prioriteit niet direkt hoog geacht moet worden.
Het zevende punt dat vinden we essentieel de teneur moet veranderd worden. De praktijk van de afgelopen jaren heeft geleerd dat het vasthouden aan een sfeer van de gezellige familie grote risico's inhoudt. Zoalang aan familieleden geen werkelijke mogelijkheden geboden worden voor hen belangrijke zaken aan de orde te stellen ontstaat een voedingsbodem voor ontwrichting.
Ook hierin heeft het partijblad een verantwoordelijkheid. Doe niet alsof er niets aan de hand is, maar schrijf ook niet over zaken zonder gevoel voor die zaak. Ik wil nog als uitgangspunten voor de motie noemen drie zaken dat den Haag op geen enkele wijze wil treden of inbreuk wil maken in het stichtingsstatuut. Ten tweede dat de aankondiging van nieuw beleid op zichzelf positief is goed. En het derde punt dat de ijver van de redaktie onverlet is gebleven. Tegen deze achtergrond moet de haagse motie gezien worden en wellicht gaat er eenstimulans vanuit voor verdere ontwikkeling van het verdere ontwikkeling van het inmiddels aangevangen nieuwe beleid van vrijheid en democratie.

Dank u wel.

Ik had graag over het inhoudelijk karakter van vrijheid en democratie een opmerking gemaakt. Mijn naam is Metz lid van de afdeling Purmerend.
Het is een goede zaak als een partij zich met de publiciteit bezig houdt. Een goede zaak, de heer Eenhoorn wees er al op dat in het blad vrijheid en democratie een onafhankelijk liberaal politiek blad in Nederland opereert. De haagse post van deze week en ik hoop dat ook een aantal mensen die met de inhoudelijke vorm van dit blad te maken hebben dat artikel van Jan Tromp gelezen heeft stelde een aantal cynische opmerkingen vast dat dit blad behoort tot de categorie hiep hiep hoera bladen in Nederland. Als ex journalist meen ik toch voor mezelf te moeten vaststellen dat hier toch wel enige kanttekeningen bij zijn te plaatsen. Wel is het juist als men stelt vanuit journalistieke normen dat vrijheid en democratie niet dat blad is waar deze partij recht op heeft. Het is een blad waarvan het merendeel van de lezers de inhoud vluchtig leest en het vaak onuitgepakt in de vuilnisbak gooit. Dat was de teneur ondermeer in dit artikel. Het g-at er nu op dit moment niet over om te gaan stellen of het nu wel of niet het blad moeten weggooien. We moeten hier proberen met het blad iets goeds te gaan doen. De inhoud is mijns inziens te laag. Men zal meer en de motie van de afdeling den Haag geeft een goede lijn aan, men zal meer tot een inhoudelijke verbetering van dit blad dienen en moeten te komen.

Ik zou nog een stapje verder willen gaan. Ik zou aan het DB willen vragen aan de verantwoordelijkheden met betrekking tot de publicitaire ingang naar de nederlandse samenleving of het niet mogelijk zou zijn dat er een onderzoek gedaan zal worden om te trecht dit blad een meer en nog meer open karakter te geven. Hierbij doel ik op het volgende. Laat een onderzoek instellen door marketingdeskundigen. Neem contact op met bladmanagers van grote uitgeverijen U hoeft niet bang te zijn dat u redaktionele en andere onafhankelijkheden verliest. En probeer van dit blad een spreekbuis te maken van de liberale politiek in Nederland. Ik denk hierbij aan een blad of in weekbladvorm of in maandbladvorm dat is een punt van nader discussie dat dit blad in de nederlandse kiosk te krijgen, waar het ook voor niet leden van de VVD een mogelijkheid is om kennis te nemen van de liberale inhoud die we met z'n allen hier naar buiten willen brengen. Mijn vraag is daarom is het mogelijk dat hiertoe een onderzoek wordt verricht.

Dank u wel.

Labon afdeling Voorburg.
Ik wil graag een ondersteuning geven aan de motie van den Haag. Ik denk dat de inhoud op een groot aantal punten zeer juist aangeeft waar het mogelijkerwijs aan schort in vrijheid en democratie. Ik denk dat het van belang is mevrouw de voorzitter dat vrijheid en democratie ruimte geeft ook binnen de VVD aan alle verschillende opinies en klanken. Als u een artikel in de Tijd van afgelopen week leest en u leest wat er bij zeer veel VVDers leeft dan denk ik en zeker niet in de laatste plaats op dit moment dat het de waarde van een partij weergegeven in een blad als vrijheid en democratie aanmerkelijk ten goede zou komen wanneer juist dat blad ook ruimte zou geven aan deze geluiden in de partij om uiting te geven aan allerlei verschillende gevoelens. Het kunnen gevoelens zijn van ondersteuning. Het kunnen gevoelens zijn van kritiek. Dat kunnen uitlaatkleppen zijn, mensen die het nodig hebben om op enigerlei wijze uiting geven aan hun eigen gevoelens over hun funktioneren en elk funktioneren van anderen en ik denk dat het een partij als de VVD als liberale partij zou sieren wanneer met name een orgaan als vrijheid en democratie die mogelijkheden zou treffen. Dat inhoudelijk ter ondersteuning van den Haag. Nog een heel klein puntje wat betreft de verschijningsvorm. Ik denk dat het voor een groot aantal VVDers prettig zou zijn wanneer de verschillende maanduitgaven onderling herkenbaar zouden kunnen zijn. Ik heb het gevoel dat onlangs het feit dat het te waarderen is dat men ppogt ook een nieuwe verschijningsvorm duidelijk een eigen cover te geven dat het prettig is om toch op enigerlei wijze makkelijk

het exemplaar van februari te kunnen onderscheiden van het exemplaar van maart en april en op dit moment is dat niet zo en ik beschouw dat toch als een probleem als een verlies in vergelijking tot het verleden.

Dank u wel mijnheer Labon. Verder nog iemand.

Mevrouw de Leve.
Ja voorzitter ook ik zou namens de afdeling Rijswijk de motie van de afdeling den Haag willen ondersteunen en daar misschien een kleine aanvulling op willen geven. Wij genieten in deze tijd nogal wat aandacht in de media. En het valt mij wel op dat wij in ons eigen blad daar toch weinig en zeer afstandelijk op reageren. Uiteindelijk is het een partijblad hoe onafhankelijk dat zal mogen zijn en de vraag dien je je ook te blijven stellen of dat partijblad inderdaad zo onafhnakelijk moet blijven. Ik denk dat die vraag periodiek opnieuw gesteld moet worden. Maar juist de aktualiteit van het blad die toch in een partij van groot belang is laat nog weleens wat te wensen over. Dit is als aanvulling op datgene wat den Haag al zo uitstekend heeft verwoord. En ik zou dan ook de aandacht van zowel het hoofdbestuur als de stichting daarvoor willen vragen.

Dank u wel. Ja gaat uw gang.

Gelder afdeling Haarlem.
Ik wilde graag ondersteunen de motie van de afdeling den Haag en expliciet wilde ik daarvan ook ondersteunen de mogelijkheid om inderdaad te onderzoeken of vrijheid en democratie in de toekomst openbaar in bijvoorbeeld kiosken zou komen. Ik denk dat het weleens zo zou kunnen zijn dat een heleboel misverstanden over het liberalisme die bij vele buitenstaanders nog steeds bestaan hierdoor een stuk weggenomen kunnen worden. Het lijkt mij misschien goed dat deze vergadering hierover eens een opinie zou kunnen doen.

Dank u wel.

Mevrouw van Scherpenbergen.
Mevrouw de voorzitter ik vraag me eigenlijk af als nu deze discussie horende ieder jaar toch weer opnieuw komt, maar misschien kan mijnheer Eenhoorn daarop antwoorden welke discussie is er nu eigenlijk in die redaktieraad over dit soort dingen en welke discussie is er in het stichtingsbestuur over deze aangelegenheden en in hoeverre heeft het hoofdbestuur, dagelijks bestuur, partijvoorzitter daar invloed op.

Ik denk dat dat een essentiele vraag is die we eens met z'n allen moeten stellen, want in onze achterban komt iedere keer weer die geluiden die ik dan natuurlijk in groot respect hoor de hoofdredaktrice en probeer het te ontzenuwen. Maar iedere keer komen die geluiden weer op. Ik denk dat die discussie niet hier plaats moet vinden maar in andere organen.

Dank u wel.

Meijeraan.
Ook een beetje hier voorzitter dacht ik. En dat heeft de heer Eenhoorn goed gezegd. Eigenlijk in een soort correctie op het agendapunt. Want het is inderdaad in eerste instantie de verantwoording van het stichtingsbestuur. Mevrouw Scherpenberg vroeg daarnaar. En in vrijheid en democratie het stochtings-bestuur bestaat uit 3 leden en mijn vraag is zijn de statuten min of meer onlangs veranderd van de stichting of telt het bestuur eigenlijk nog altijd 5 leden en wie zijn die andere 2 en praten die ook mee als er in uw stichtings-bestuur wat overlegd wordt over deze zaken. Dat lijkt me nuttig om te weten. En dan de volgende uitgave van het jaarboek aan te vullen. Terzijde het is heel leuk om een jaarboek te nummeren maar als daar nou een goede verschijningsdatum op stond dan was het nog leuker en in dat verband zou ik de opmerking van mijn vorige spreker die zegt doe die bladen goed herkenbaar maken willen adviseren om niet het nummer groot te drukken maar wel de maand van verschijning. Dat is waar men mee werkt en dan het rekenwerk is voor de statistici wel aardig, maar daar heb je niet zoveel aan om een blad te herkennen. Dat geldt voor jaarboek, dat geldt ook voor vrijheid en democratie. Tijdens de bespreking van het jaarver-lslag heb ik een opmerking gemaakt als een soort compliment aan de redaktie van vrijheid en democratie. Ik weet niet of die toen aanwezig was. Ik zou die graag willen herhalen. Men heeft ter aanvulling op de geschiedenis die in het jaarverslag ontbrak de nacht van verkeer en waterstaat heel goed verslagen en daarmee was de geschiedenis vastgelegd. Dat leek me voor vrijheid en democratie een heel goede zaak. Een wat slechtere zaak was natuurlijk dat we een paar dagen daarvoren er heel wat anders in gestaan had dan die nacht van verkeer en waterstaat had opgeleverd. Maar daar heeft de hoofdredaktrice dan ook dat erkend als een niet zo gelukkige greep. Ze heeft het veel ruiterlijker en meer cru gezegd maar dat wil ik niet zo herhalen.
Maar dat heeft ze gedaan naar annleiding van een ingezonden stuk twee maanden later en het was natuurlijk nog aardiger geweest als ze het meteen ruiterlijk erkend was. Vandaar een beetje lof en een beetje kritiek.

Dank u wel. Gaat uw gang.

Mevrouw Bruggeman van de afdeling den Haag. Ik wou eigenlijk mevrouw Scherpenberg nog eens even ondersteunen over de discussie waar zij naar vraagt die dan eigenlijk gevoerd wordt in het stichtingsbestuur. Ik wou met instemming onze voorzitter citeren die in zijn eerste column in het eerste blad nieuwe stijl zegt het dient dat de mensen zich daadwerkelijk binnen de partij bewegen en erop aan te dringen dat nu te doen. Bezoek eens een ledenvergadering. Geef uw mening, breng nieuwe ideeën naar voren. Laat daar uw ergernis blijken of uw instemming in plaats van achter de krant of voor de TV. Neem andere mee, haal ze over om ook aktief te worden. Laat de partij van onsbewegen. Maar dat is nu juist wat wij missen als afdeling den Haag bij het stichtingsbestuur en de redaktie. Het is net alsof zij thuis in hun huiskamer zitten en alsof de VVD hun huiskamer is en of er omheen geen wereld bestaat. En dat is dus inderdaad waarvan wij vragen het moet niet alleen aan ons gevraagd worden om te bewegen. Het blad moet ook bewegen. Het blad moet ook reageren op de aktiviteit en aktualiteit. Om de VVD heen.

Dank u wel.

Mijnheer Eenhoorn.
Mevrouw de presidente het is volstrekt duidelijk dat wij het helemaal eens zijn over het nieuwe beleid met betrekking tot V en D willen voeren. De wijze waarop de heer Wilmer nog even heeft aangegeven welke punten in de komende tijd in de redaktieraad en in overleg met hoofdredakteur aan de orde moeten komen denk ik onderstreept alleen maar dat we op deze wijze verder moeten gaan en het is niet anders dan dat we de motie van den Haag zien als een ondersteuning ja misschien zelfs wel als versterking van het ingezette beleid. Dat betekent ook dat wat dat betreft ik ten opzichte van en de heer Wilmer en de heer Labon kan melden dat we zo snel mogelijk hiermee door gaan en proberen daarover ook te rapporteren en dat dan tegelijkertijd in de richting van mevrouw van Scherpenberg. Inderdaad die discussie voeren we natuurlijk steeds weer omdat we zo vrij ingewikkelde constructie hebben gekozen met een stichting V en D waar de heer Meijeraan nog op wees dat ik nog aandacht aan die statuten moet wijden. Met een redaktieraad en een hoofdredakteur en uiteraard dat allemaal binnen de richtlijnen die we hebben vastgesteld waarbij we nu in de algemene vergadering het beleid dienen vast te stellen en aan te geven hoe het allemaal moet. Ik denk dat het verstandig is om nog eens een keer wat aandacht te besteden in V en D hoe dat in elkaar zit. Niet elk lid zal er in geinteresseerd zijn.

Maar het is toch goed om laten we zeggen voor de wat enthousiastere partijgangers nog een op een rij te zetten hoe die verantwoordelijkheden liggen. Aan de andere kant denk ik dat het niet verkeerd is om zoals we nu discussieren dat niet al te formeel doen maar gewoon te constateren en mevrouw Bruggeman deed het ook al constateren waar ben je meer bezig. Hoe wil je dat blad doen. Is het teveel naar binnen gericht. Moeten we meer naar buiten. Moet dat opener. Op welke wijze betrek je leden daarbij. Nou ik denk bijvoorbeeld aan het thema-nummer wat zal worden opgezet waarbij we leden vragen om te reageren en vooral wat mevrouw Bruggeman zei de kwestie van de aktualiteit is een steeds aanhoudende zorg van hoe krijg je het voor elkaar om op de goede manier op zaken in te spelen. Van heel andere orde zijn de opmerkingen van de heer Metz later nog ondersteund door de afgevaardigde van de afdeling Haarlem. Ik denk dat ik niet anders kan zeggen dat ik die opmerking mee zal nemen naar het stichingsbestuu en naar de redaktieraad en daar eens over wil gaan praten. Want wat de heer Metz vraagt mevrouw de presidente is natuurlijk een volstrekt ander blad kunnen we wel zeggen. Het is een blad wat zich ook richt naar buiten. Niet laten we zeggen een blad is wat leden bindend in eerste instantie is, maar een blad is wat laten we zeggen naar buiten toe de liberale boodschap ook duidelijk wil over brengen op een zodanige manier dat het in de kiosken als broodjes, warme broodjes in dit geval over de toonbank zal vliegen. Nou dat is natuurlijk een heel andere aanpak. Dat vereist nog eens even goed nadenken. Punt 1 of we het willen en zo ja op welke wijze dat dan zou moeten gebeuren. Want dat is niet alleen laten we zeggen dat het een andere mentaliteit vereist, maar het vereist ook het een en ander in de sfeer van de regels waar zostraks de heer Meijeraan het al even over had. Nou met andere woorden dat punt daar willen we nog eens over praten en wat het eerste punt betreft we gaan met die ik meen zeven punten die de heer Wilmer heeft genoemd gaan we nog eens een keer praten en een aantal dingen zijn al duidelijk op de rit. Dat hebt u gemerkt. U hebt dat ook terecht al aangegeven dat u hier en daar verandering heel duidelijk hebt gemerkt. Ik ga ervan uit dat met uw hulp want het is een blad van ons allemaal dat het moet lukken om deze lijn door te zetten en nogmaals van onze kant allerhartelijkste steun in de richting van de motie van den Haag.

Goed dan breng ik nu de motie van de Haag in stemming. Voor wit, tegen wit. Voor blauw, tegen blauw. Voor oranje, tegen oranje. Dan is dat aangenomen. Dank u wel.
Dan gaan wij naar de rondvraag en voordat we wellicht heb ik begrepen voor het einde van dit middaggedeelte ik wijs u er op dat er vanavond ook gestemd gaat worden. Zorg allen dat u uw stembiljetten bij zich heeft. Dank u wel mevrouw Dijkman. Die verdwijnt weer heel stilletjes van het toneel.

Wij gaan dan nu naar de rondvraag. Wie mag ik daarvoor het woord geven.

Mevrouw van Scherpenberg. Mevrouw de voorzitter u hebt daarnet na het antwoord van mijnheer Eenhoorn op vrijheid en democratie zo gauw die motie in stemming gebracht dat ik was nog helemaal niet klaar. Want ik had graag nog wat op mijnheer Eenhoorn willen antwoorden. Ten eerste omdat hij en dat wil ik dan nu in de rondvraag zeggen op mijn vraag wat voor invloed het hoofdbestuur cg dagelijksbestuur cq partijvoorzitter dan op het stichtingsbestuur had daar heb ik geen antwoord op gekregen. Ten tweede vond ik dat hij wel erg makkenlijk zei dat er geen kritiek op vrijheid en democratie was, want mijn vraag was juist naar aanleiding van dat die kritiek in de achterban altijd klinkt en ook weer vandaag klonk. En als u dan zegt op het verhaal is geen kritiek behalve mijnheer Metz en Haarlem en daar zullen we dan eens even over nadenken en dan wil ik weleens vragen waar gaat u dan over nadenken. Met wie en hoe doet u dat dan. Want u zegt u bepaalt het beleid. Nou dat beleid vandaag kwamen er dus dingen aangedragen voor het beleid. Dan is daar toch ook een vervolg op mogelijk en niet zeggen van jongens het is allemaal prachtig geweest dank u wel en u maakt de krant. Dat had ik nog even willen zeggen.

Ja dat begrijp ik. Ik was iets te snel. Gaan we weer terug naar punt 16.

Voorzitter ik denk dat het inderdaad duidelijk moet zijn en als dat uit de woorden van de heer Eenhoorn niet goed zou blijken dan moet het wel duidelijk zijn dat die motie natuurlijk uiterst opbouwend bedoeld is om een

Zo hebben wij het ook begrepen ja.

Uiteraard is dat de bedoeling om dat mee te helpen te bewerkstelligen maar dat dat voortkomt uit een stuk onvrede. Dat moet heel erg duidelijk zijn.

Nee we hebben de positieve grondhouding heel duidelijk begrepen.
Mijnheer Eenhoorn, mevrouw van Scherpenbergen wil graag weten welke invloed er waar, hoe of wanneer is uit te oefenen.

Het is aan de hoofdredakteur en de partij is maar een relatie in feite en dat is de algemene vergadering. Die maakt uit op welke wijze de hoofdredakteur de Job doet. En het kan niet anders dan dat hier dus een oordeel moet worden geveld over hoe het met V en D gaat. Ik bedoel dus redaktioneel. Voor wat betreft de wijze waarop we het blad uitgeven, dus laten we zeggen de uitgeverstaak is het

een kwestie van de stichting V en D die wat dat betreft financieel opgehangen is aan de partij. Dus de ruimte die de stichting heeft wordt bepaald door wat wij hier weer in de algemene vergadering vaststellen. Nou i- dacht dat in de richtlijnen zoals die dus in 84 zijn vastgesteld vrij duidelijk is hoe we daarmee die m-e om te gaan, maar ik geef onmiddellijk toe dat als er nu een discussie is in de algemene vergadering en mevrouw van Scherpenberg zegt ja nou wil ik wel even weten wat is nou de invloed van het hoofdbestuur hoe gaat die daar nou mee om, nou dan hebben we een afspraak en u zult zich wellicht dat nog herinneren. De afspraak dat het hoofdbestuur terzake van deze kwestie de taak van de algemene vergadering in die tussenperiode overneemt met andere woorden met de hoofdredakteur praten over het beleid van de redaktie in die periode. Dus ik ga ervan uit dat als er inderdaad zorgen zijn of er zijn opmerkingen dan hoort dat in het hoofdbestuur op dat moment thuis en dan is het niet zo dat dat afgeschermd kan worden door te zeggen wij zijn onafhankelijk als redaktie en sorry straks komt de algemene vergadering. Dus in die zijn blijft die constante relatie tussen hoofdredakteur en partij.

Dank u wel. Ik zal even inventariseren voor de rondvraag. Ik zie de heer Meijeraan staan en de heer van Gelder, alleen Gelder. Twee voor de rondvraag. De heer Meijeraan heeft het woord.

Alleen de appendix of de T-appendix aan het vorige punt voorzitter. De Eenhoorn die legt het nu bij de alge-mene vergadering die de redaktrice ter verantwoording kan roepen en die in die tussentijd doet het hoofdbestuur het. Maar als stichtingsbestuur dacht ik toch dat die er zich wat makkelijk vanaf maakt. Ik zou altijd nog graag wi-len weten of er nou 2 vacatures zijn of twee mensen van vlees en bloed. Die per ongeluk niet in het jaarboek staan. Dat wil i- toch graag nog even horen. Maar er is namelijk een redaktieraad. Die redaktieraad die vormt het advies en toetsingscollege van vrijheid en democratie. Wat dat precies is heb ik in 84 niet mogen vernemen en kunnen bevroeden maar in ieder geval is het een toetsings- en adviescollege en die leden van de redaktieraad worden benoemd door het stichtingsbestuur in overleg met de hoofdredakteur. Maar het stichtingsbestuur is daar toch verantwoordelijk voor. En de voorzitter van de stichting is tevens voorzitter van de redaktieraad. En ik denk dat de redaktieraad niet direktioneel bezig is wat het stichtingsbestuur doet, maar die redaktioneel bezig is en daarvoor ook een aantal keren per jaar bijeen komt. En dat mevrouw van Scherpenberg toch meer geholpen is met het antwoord op de vraag hoe dan precies die redaktieraad weer tussen dat hoofdbestuur inzit en wie dan wezenlijk dat redaktionele beleid toetst, richting aangeeft en dat daar toch eindelijk aan verantwoordelijk is een eerste verantwoordelijkheid van het stichtingsbestuur

uiteindelijk, de uiteindelijke verantwoordelijkheid altijd aan de algemene vergadering mits het hoofdbest-ur dan in zijn verslag ook maar verantwoording wil afleggen.

De heer Gelder heeft nu het woord.

Voorzitter twee vragen. Allereerst op de laatste ledenvergadering in Breda is een motie verworpen ingediend door de kamercentrale Haarlem aangaande consultatief referendum binnen de partij. Die motie werd verworpen. Velen hadden de indruk met mij dat het niet zozeer om de zaak dan wel uit tactische oogpunt was. Ik heb toen aan de vorige voorzitter de heer Kamminga gevraagd om te bezien of de motie alsnog op een later tijdstip aan de orde zou worden gebracht. De heer Kamminga heeft mij toegezegd dat dit binnen het hoofdbestuur zal gaan gebeuren. Mijn vraag is wat hiermee gebeurd is.
Tweede vraag en dan kom ik terug op mijn bezwaar wat ik in het begin van de vergadering maakte. De heer Ginjaars was, is een tijdje afwezig geweest vanmiddag. Ik vond dit niet juist. De vice voorzitter met alle respect deed het voorkomen dat het technische zaken betrof. Nou later op de middag zijn er ook andere zaken aan de orde geweest. Ik denk vooral in een periode waarin de heer Ginjaars als voorzitter de partij verder leert kennen vind ik het zeer juist dat die van begin tot eind aanwezig is, want de voorzitter neemt toch een speciale plaats binnen de partij in.

Dank u wel. Ten aanzien van het stichtingsbestuur waar de heer Meijeraan over in de war is. Mijnheer Eenhoorn wilt u daar nog iets over vertellen.

Ja ik had het al weer opgeruimd die spullen want ik had daarstraks gezegd tegen de heer Meijeraan dat ik het even na zou zoeken hoe dat zit met die vacatures. We doen het nu heel aktief met 3 mensen en het gaat prima, maar u heeft geloof ik gelijk, dat zou iets moeten worden uitgebreid. Maar ik kom daar op terug.

Goed dank u wel. Dan vraagt de heer Gelder is er in het DB of HB nog meer over de motie die er in Breda vorig jaar verworpen is is dat weer opnieuw op de rails gezet. Dat was uw vraag. Nee de prioriteiten lagen anders, het is niet vergeten maar wij hadden wat andere zaken aan het hoofd. Dat is een. En ten aanzien van de afwezigheid van de voorzitter. Als u de afgelopen jaren de congressen heeft bijgewoond dan heeft u meer kunnen constateren dat ten aanzien het leiden van de vergadering daar wisseling in is aangebracht. Ik denk op zich en wij denken zoals we hier zitten een goede zaak.

Zodat u ook wisseling in het voorzitterschap krijgt. De heer Ginjaars is uitstekend op de hoogte van datgene wat zich ook vanmiddag heeft afgespeeld dus dat is het hele probleem niet. Mensen wij gaan dit middaggedeelte. U wilt daar nog weer op terugkomen. Gaat uw gang.

Bedankt voor het antwoord, echter mijn vraag is dan of mijn eerste vraag alsnog op de rails gezet zal gaan worden tezijnertijd. Kunt u een uitspraak doen wanneer we hier meer van horen.

Neen. Ik kan er heel kort over zijn. Ik kan op dit moment niet toezeggen dat u voor zoveel juli 19zoveel daarvan hoort.

Dus dat betekent dat ik dan bij wijze van spreken iedere vergadering op terug moet komen.

Mag.

Ik denk ja.

Moet u eens luisteren. Ik heb u heel duidelijk aangegeven dat er andere prioriteiten lagen in de partij. En dat we daar ook niet ingewikkeld over hoeven te doen. Het is zeker niet iets wat we vergeten. U probeert mij nou een uitspraak te ontlokken wanneer dit terugkomt. Ik kan dat niet doen. Ik zou u dan voor de gek houden.

Nou dan zal ik met de kamercentrale overleggen of we wellicht de motie op een later tijdstip als het wachten te lang duurt alsnog zullen indienen.

Uitstekend maar u heeft ook uw hoofdbestuurslid die het natuurlijk weer in het hoofdbestuur kan terugbrengen.

De tweede vraag vond ik nou toch niet zo beantwoord als ik graag zou willen. Natuurlijk is de voorzitter en daar twijfel ik niet aan op de hoogte van wat er gebeurt. Maar als er zaken op dat moment aan de orde komen dan vind ik het juist dat de voorzitter daarop zou kunnen antwoorden en natuurlijk ik heb wel meer keren op deze vergadering geweest, de laatste paar jaar dan niet. Natuurlijk wordt het voorzitterschap weleens gewisseld, dat is een goede zaak, dat ben ik ook wel gewend, maar het is wel een goede zaak als de voorzitter in ieder geval in de buurt is. Dat was nu niet het geval.

Nou ik kan u geruststellen hij was in de buurt. Echt.

Ja dat begrijp ik.

Ja ik begrijp uw opstelling, maar ik geloof het is ook duidelijk wat u bedoelt. Dat hebben wij ook hier genoteerd als ik het zo mag zeggen, kijk het heeft geen zin om hier uitgebreid over in discussie te gaan. Maar de voorzitter heeft wel degelijk de discussie van vanmiddag gevolgd.
Mensen ik sluit nu dit gedeelte af.

Dames en heren het was, het is 25 jaar geleden dat er een algemene vergadering in Leeuwarden was ook in de Harmonie. Ik denk dat u het wel met mij eens wilt zijn als ik zeg dat wij moeten proberen om eerder in Leeuwarden terug te komen dan over 20 jaar. Ik heb er maar een voorwaarde bij en dat is dat de Harmonie zodanige technische voorzieningen maakt dat de bestuurstafel inderdaad bij de rand van het podium kan staan. Dat kan nu niet. Dan zouden we dichter bij onze leden zitten en dat is de bedoeling. Op 29 november van het vorig jaar wees de algemene vergadering mij aan als voorzitter van de VVD en ik heb sindsdien zoals ik al eerder aankondigde geluisterd naar wat er in de partij leeft. Gesprekken met inidivduele leden de rondgang samen met leden van het dagelijks bestuur langs de algemene besturen van kamercentrales. Bijeenkomsten met besturen van ondercentrales, bijeenkomsten ook met groepen van afdelingen-voorzitters. En ik heb uit al die gesprekken een heel duidelijke overtuiging overgehouden en dat is dat er zo'n enorme betrokkenheid bestaat van alle leden met die partij van ons. Betrokkenheid van eenieder van die leden van het kader bij het wel en wee van die partij van ons. Van die volkspartij voor vrijheid en democratie. Het is een betrokkenheid die ook blijkt uit de vele brieven van individuele leden van afdelingen, ondercentrales. En uit dat alles spreekt de bezorgdheid. Er is veel kritiek, maar er is ook veel inzet veel steun en veel bemoediging. En het is tegen deze achtergrond dames en heren dat ik vanavond op deze 76ste algemene vergadering hier in die harmonie in Leeuwarden een paar dingen tot u, onze leden tot onze kiezers wil zeggen.
En ik wil het daarbij hebben over een drietal zaken. Over het liberalisme, over de toekomst en over de partij. Maar overigens wat ik daarbij te zeggen heb is het resultaat van eigen meningsvorming en niet van democratische besluitvorming. Wellicht constateert u overlapping bij de voordrachten van de sprekers die na mij komen. Schrijft u dat dan niet toe aan gebrek aan afstemming, maar wel aan gemeenschappelijk inzicht. En als u nuances constateert of een ander woordgebruik dan is dit eerder een gezond liberaal divergisme dan een principiele tegenstelling.

Ik denk dames en heren dat we zondermeer kunnen zeggen dat er in de laatste jaren helaas veel is fout gegaan. Ieder van ons kan een reeks van feiten en gebeurtenissen noemen die eigenlijk niet hadden mogen gebeuren. Waar terecht grote ergernis en teleurstelling over is ontstaan. Bij kiezers, bij de leden bij het kader en bij al die vele, vele vrijwilligers die onze partij kent. Ik denk dat het immer onduidelijk zal blijven wat nu precies de invloed is van elke gebeurtenis, van elk feit. De opvattingen daarover zijn nogal verschillend. Ze berusten ook vaak op incidentele waarnemingen, op individuele en daardoor ook vaak subjectieve conclusies. Eenstemmigheid hierover zal niet snel ontstaan. Trachten deze te bereiken lijkt dan ook zinloos. En eerder moet de energie erop gericht worden alles wat niet goed was te verbeteren. Maar dat wil niet zeggen dat we in algemene zin niet over die incidenten kunnen spreken. Want een ding is zeker de vele incidenten hebben de VVD geen goed gedaan. En het was nu juist die VVD die zich altijd heeft gemanifesteerd als een partij die onderlinge tegenstellingen uitstekend wist te beheersen. Ze niet onderdrukte, maar ze wel heel verstandig mee omging. In de partij van de arbeid is er altijd wel wat. De achterban schijnt het nauwelijks te deren. Bij het CDA is eveneens jarenlang sprake van grote tegenstellingen geweest. Denkt u maar aan de verschijnselen van de loyalisten en van de dissidenten. En daarnaast stond de VVD, duidelijk, herkenbaar, betrouwbaar. Dat beeld veranderde. Maar er is denk ik geen enkele reden om aan te nemen dat dit weer niet ten goede zou kunnen veranderen. Integendeel. Want vooruitzichten op herstel zijn in grote mate aanwezig. Velen in de partij houden zich bezig met de toekomst van die partij. Discussies over communicatie in de partij, over de organisatie, over regelgeving, over kandidaatstelling en uiteraard de politieke lijn en de politieke inhoud. Die discussies vinden allemaal thans op grote schaal plaats. Leden discussieren over oplossingen, over nieuwe lijnen en ik denk dat het de taak van het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur is om richting te geven aan deze discussies. Om te stimuleren, om de comclusies te analyseren en in daden om te zetten. En bij dit alles gaat het om de vraag hoe gaan we verder. Wat moet er worden veranderd. Hoe gaan we met elkaar om. Inderdaad hoe gaan we met elkaar om. Maar vooral ook wat is ons antwoord op de maatschappelijke ontwikkeling van de toekomst. Het is nog altijd zo denk ik dat liberalen geinspireerd worden door het ideaal van vrije zelfstandige mensen. Liberalisme is daarbij geen ideologie. Met een duidelijk omschreven einddoel. Het heeft geen blauwdruk voor de toekomst. Maar wil wel ruimte scheppen voor die maa-schappelijke ontwikkelingen die het ideaal van vrije zelfstandige mensen naderbij brengen. En liberale samenleving is voortdurend in beweging.

Waarbij het menselijk streven naar vooruitgang en ontplooing vrij baan heeft. Liberale politiek is erop gericht om mensen kansen te bieden en prikkels te geven om zelf de kwaliteit van het bestaan te vergroten. Uit de nadruk op de verantwoordelijkheid en de zelfstandigheid van de mensen volgt vanzelfsprekend de noodzaak van het inperken van de macht van de overheid.
Liberalen zijn niet tevreden met best-ande machtsverhoudingen. Ze willen de emancipatie van alle burgers en ze vinden daarom dat het tegenstrijdig is te trachten dat die emancipatie gestalte te geven door die staat steeds meer te laten beslissen. De staat is ook als zij wat vriendelijker de overheid wordt genoemd de tegenspeler van de liberalen. Vrijheid en verantwoordelijkheid, vrijheid en dus verantwoordelijkheid. Socialisten hechten nog immer een geloof aan de zegenrijke werking van overheidsregulering, van strak overheidsingrijpen met name op economisch, sociaal en financieel gebied. De staat is nog steeds hun natuurlijke bondgenoot. Terwijl zo op sommige materiele punten de eigen verantwoordelijkheid van de burger bepleiten. Christen democraten doen het tegenovergestelde. Economische vrijheid en geestelijke bevoogding. Geestelijke vrijheid en economische vrijheid als ik die twee begrippen vanavond mag hanteren zijn nauw met elkaar verbonden. Zonder volledige economische vrijheid bestaat er geen volledige geestelijke vrijheid en omgekeerd. De heer Zoutendijk zal het morgen in andere bewoordingen ook tegen u zeggen. Een groeiend collectief beslag leidt tot aantasting van burgerlijke vrijheid. Liberalen willen zoveel mogelijk gedecentraliseerde besluitvorming. Individuele autonomie en verdeling van verantwoordelijkheden. Marktmechnisme zijn daarbij wel een voorwaarde maar gaan voldoende voorwaarde voor een liberale samenleving. De overheid heeft immers in de ogen van liberalen een corrigerende sociale taak. En zij dient te ondersteunen en te stimuleren. Liberalen kennen criteria van sociale zorgvuldigheid van menselijkheid, van zorg voor achterblijvers. Ik denk dames en heren dat wij kunnen zeggen dat de belangstelling voor de toekomst weer toeneemt. Dat is lange tijd anders geweest. Toekomstdenken werd verlamd door ongeloof of door teleurstelling met name teleurstelling in de maakbaarheid van de samenleving. Velen gingen wel het standpunt van de VVDdelen dat die samenleving inderdaad niet maakbaar is. Anticiperend op ontwikkelingen in de samenleving op vooronderstelde voorkeuren is de grote uitdaging voor elke politieke partij. Dit betekent enerzijds een zorgvuldige analyse van wat er te wachten is. Anderzijds een flexibele formulering van het beleid dat bijgestuurd moet en kan worden als de ontwikkelingen toch weer anders zijn dan verwacht. Liberalen gaan die uitdagingen voor de toekomst niet uit de weg. Zij geloven in ruimte voor het onverwachte, waarbij de individuele creativiteit niet teveel aan banden wordt gelegd.

En ze zijn afkerig van krampachtige pogingen het oude te herstellen of te behouden vanuit de gedachte dat de ideale situatie in het verre of meer recente verleden zou liggen. Vaak wordt immers veel dynamiek en vooruitgang afgeremd onder verwijzi naar de aantasting van bestaande verworvenheden. Stuiten zij af op het argument dat een of andere groep er op achteruit gaat. Hervormingen die tot grote sociale rechtvaardigheid leiden die tot grotere sociale rechtvaardigheid leiden tot grotere vrijheid voor allen moeten niet worden afgewezen, integendeel.
Belangrijk zijn die hervormingen niet alleen voor ons, maar ook voor de jeugd.
Ik denk dames en heren dat ook andere politieke partijen duidelijk aan een herbezinning toe zijn. Zowel PvdA als CDA zien zich voor ingrijpende keuze gesteld. Krijgt het realisme in de partij van de arbeid een echte kans.
Zwenkt het CDA weer in de richting van de besloten maatschappelijke opstelling.
De plaats van een partij op de politieke meetlat wordt niet alleen door de eigen inzichten bepaald maar ook en juist door de relatieve waardering van de onderlinge verhouding. Begrippen als links, rechts en midden zeggen mij niet zoveel.
En in mijn opvatting is het daardoor zo dat er toch altijd nog veel meer licht is tussen de opvattingen van de VVd en de PvdA dan tussen die van VVD en CDA.
Maar dames en heren laten we daarbij vooral blijven bedenken dat de VVD om met Hans Wiegel te spreken andere niet links of rechts passeert, maar een eigen koers vaart.
En voor het overige is het al speculatie wat de klok slaat. En met speculaties kan je het land niet regeren. Wel regeert op dit moment het kabinet waar wij alle vertrouwen in hebben en waar wij bijzonder vertrouwen hebben in onze bewindslieden in dit kabinet. Het vanuit liberale beginselen formuleren van antwoorden op algemene maatschappelijke vraagstukken is de belangrijkste taak die de VVD de komende jaren te wachten staat. En wij kiezen daarbij voor een representatieve parlementaire democratie waarbij regering en parlement op basis van een gezond dualisme met elkaar verkeren. Die maatschappelijke vraagstukken zijn veel en van grote omvang. Hoe gaan wij bijvoorbeeld om met technologische ontwikkelingen. Niet alleen vanuit de technologie zelve, maar ook de konsekwenties voor de maatschappij kunnen ingrijpend zijn. Te denken is aan de invloed op de organisatie van de samenleving. Aan de wijze waarop technologische vernieuwingen ten goede zullen kunnen komen aan die samenleving. Hoe scholing zal dienen plaats te vinden. Hoe bejaarden en gehandicapten ervan kunnen profiteren. Hoe gaan wij om met de toekomstige gezondheidszorg. Hoe stellen wij hier onze prioriteiten. Is het mogelijk het beginsel van gelijke toegang te handhaven. Hoe beheersen wij de kosten. En hoe gaan wij om met die diep ingrijpende ontwikkelingen op genetisch terrein. En weer een ander probleem dat zich voordoet is dat van de demografische ontwikkeling.

En weer een ander van de vergrijzing. Hoe passen wij het bestaan van een steeds groter wordende groep ouderen op verantwoorde wijze op onze samenleving in. Sociaal, financieel en cultureel. Het is niet voldoende om te zeggen dat wij naar een zorgzame samenleving toemoeten. Te lang immers zijn maatregelen van de overheid voldoende geacht. Nee ik denk dat er veel meer moet gebeuren. Natuurlijk dienen wij een beroep te doen op zelfredzaamheid en eigen creativiteit. Maar evenzeer moet duidelijk gemaakt worden dat men niet in de steek wordt gelaten. En ik denk dat dat een uitdaging is voor liberale politiek. Hetzelfde geldt ook voor de zich toch duidelijk aftekenende multiculturele samenleving. Nu daarover discussieren kan ons later veel problemen besparen. En hoe pakken wij onze ruimtelijke inrichting aan in dat geheel van die westeuropese ontwikkeling. Hoe handelen wij met natuur, met milieu, hie richten wij het onderwijs in. En hoe gaan wij nu met die politieke toekomst om. Wij zullen moeten weten waar we nu staan. Welke ontwikkelingen ons te wachten zijn en vervolgens onze lijnen moeten uitzetten ons programma bepalen. Ik stel me daarbij voor dat binnenkort door het hoofdbestuur een commissie wordt ingesteld die een aantal kort notities noemt u ze tesamen een liberaal bestek 1990, die een aantal korte notities opstelt over die belangrijke vraagstukken van de toekomst. En die notities zullen dan in die maanden van oktober en november van dit jaar de partij ingaan om dan binnen de afdelingen en kamercentrales daarover gediscussieen kan worden. Nieuwe ideeën en amendementen naar voren gebracht kunnen worden. En als dan de algemene vergadering van mei 1988 naar aanleiding van die discussies besluiten neemt dan hebben de leden de grondslagen voor het toekomstig politiek handelen vastgesteld. Grondslagen ook voor het verkiezingsprogramma 1990. Een verkiezingsprogramma waarvan het ontwerp eind 88 eind 89 alweer klaar moet zijn wil de partij er voldoende over kunnen discussieren in afdeling, in commissies op themadagen. Ik hoop en verwacht dat dat toekomstig programma een intense discussie zal uitlokken. En ik durf het ook aan een beroep op allen in de partij te doen leden, kader, politici om aktief aan die discussie mee te doen opdat duidelijk wordt dat de VVD een toekomstgerichte partij is die de problemen niet uit de weg gaat maar erop af gaat.

Band 5

En dan die partij van ons dames en heren die moet herkenbaar zijn, duidelijk betrouwbaar, stimuleren, inspireren. Het is een interessante vraag welke nu de oorzaken zijn van het stemmenverlies de twee laatste verkiezingen. Veelal wordt daarbij verwezen naar de incidenten die de VVD geteisterd hebben. Liberale ministers stonden niet altijd zij aan zij. Nederlagen-strategieën met daarbij behorende controverses tussen VVDfraktie en kabinet en dus ook VVDbewindslieden.

Tegenstellingen binnen de tweede kamerfraktie. Bestuurlijke onmin in de partij zelf. Als men zo gaat kijken wat er zo gebeurd is dan denk ik dat al die incidenten liberalen onwaardig zijn. Duidelijk is dat dit alles de xxxxx kiezers en de leden teveel werd. De leden die ervoor verantwoordelijk zijn dat er politici zijn. Het werd teveel. Zeker ook als het ging om het handhaven van goede staatsrechterlijke verhoudingen. En als het daarbij mis gaat en het ging mis dan verliest de VVD haar karaktervoorsprong. Maar ik denk dat dit niet de enige oorzaak is waarmee de achteruitgang verklaard moet worden. Na 45 heeft de VVD met andere partijen van harte deelgenomen aan het tot stand brengen van de verzorgingsstaat. Maar ook werd vroegtijdig door de VVD herkend en de VVD was de eerste en lange tijd de enige dat deze interventiemogelijkheden hun grenzen hebben. Financieringsproblemen, teruglopende economische groei en oplopende werkeloosheid drukte ons met de neus op de feiten. En ook bij andere maatschappelijke verschijnselen was dit het geval. Denkt u maar eens aan ja wat inderdaad door sommige thans normvervaging wordt genoemd. Het feit dat andere dat wil zeggen met name het CDA onze ideeën overnamen heeft ongetwijfeld mede tot een stemmenverlies bijgedragen. De VVD is het slachtoffer geworden van het eigen succes. Het was ons beleid maar het CDA als grootste coalitie-partner ging met de eer strijken. Het is daarbij naar mijn overtuiging niet zo dat de VVD tekort geschoten zou zijn als het gaat om het handhaven van liberale beginselen. Het is een verwijt wat vaak gehoord wordt omdat zogenaamde immateriele punten onvoldoende tot hun recht zouden zijn gekomen. Er wordt dan vaak gezegd dat de VVD bepaalde liberale uitgangspunten links zou laten liggen terwillen van de coalitie met het CDA waardoor de VVD dan weer te weinig speelruimte zou hebben waarvan het CDA dan weer dankbaar gebruik maakt. Ik meen dat dit allemaal onjuist is. In coalities moeten compromissen gesloten worden. En ik wees er al eerder op dat geestelijke vrijheid niet mogelijk is zonder sociaal economische vrijheid. De omstandigheden zijn in Nederland nog altijd zo dat de VVD in noodzakelijke coalititekabinetten voorlopig nog een minderheidspositie inneemt helaas. En wanneer dan na afweging vanuit alle liberale gezichtspunten bepaalde prioriteiten worden gesteld mag en kan men niet zeggen dat de VVD opvattingen over andere aspecten verkwanselt. Als ook alles bepaald is en alles overwogen en ook gekeken naar al datgene wat niet of minder gehonoreerd wordt dan denk ik dat wanneer dat duidelijk wordt gemaakt dat de VVD een beleid voert waarvoor zij zich niet hoeft te schamen. Ik zou thans dames en heren nog een enkel woordje willen zeggen over de partij. Ik wil voorop stellen dat de gesprekken met de kamercentralebesturen in tegenstelling tot de oorspronkelijke opzet nog niet zijn afgerond. Ik kan dus geen definitieve conclusies trekken. Laat staan u de mening van het dagelijks bestuur, hoofdbestuur geven.

Ik moet dan ook volstaan met het geven van wat persoonlijke impressies en opvattingen die geinspireerd zijn door al die gesprekken die gevoerd zijn, Het dagelijks bestuur zal in de maand juni zijn conclusies en voorstellen formuleren. Het hoofdbestuur zal zich daar op een speciale vergadering begin spetember daarover buigen. En daarna zal het geheel de partij ingaan. Soms ter kennisname soms voor besluitvorming en dan zal het startschot van een nieuwe ontwikkeling zijn gegeven. Ik wees al eerder op de invloed die de politieke incidenten ongetwijfeld zullen hebben gehad op de verkiezingsresultaten. Ik denk dat hier een belangrijke taak ligt voor bewindslieden en kamerfrakties. En ik ben ervan overtuigd dat zij voorstellen als in het verleden opgetreden thans weten te voorkomen. Een open instelling van hen naar de partij toe is noodzakelijk. Geen last, wel ruggespraak. Luisteren naar wat er leeft onder de leden. En discussieren met die leden. Duidelijk maken waarom beslissingen uitvallen zoals die uitvallen. Geen verhullingen, geen verbloemingen, eerlijk en duidelijk zeggen waar het op staat. Wij hebben dames en heren een goede partij-organisatie die in vele jaren tot stand is gekomen. Voortreffelijk gestructureerd en gereglementeerd. Soms overgestructureerd en overgereglementeerd. Maar dat hebben we zelf zo gewild. En ik denk te kunnen zeggen dat er nog onder ons zijn die dat zo willen. Ik heb soms de indruk dat andere partijen wel met wat jaloersheid naar ons kijken. Toch denk ik ook dat je van tijd tot tijd je eigen organisatie eens opnieuw moet bezien, moet doorzien. Want ook onze organisatie kent feilen die des te duidelijker worden in een tijd van onbehagen. Bijvoorbeeld de wijze van kandidaatstelling voor gemeenteraden, provinciale staten en kamerfrakties. De wijze waarop kandidatenlijsten worden samengesteld is theoretisch perfect. De praktijk geeft steeds weer problemen, ergernis, frustratie. We moeten met ons allen komen tot ik zou willen zeggen minder aanstoot gevende procedures. Waarin meer duidelijk over en naar de kandidaten essentieel is. En waarin ook meer zorgvuldigheid naar mensen wordt getracht. Verwacht mag worden nee je zou haast zeggen verwacht moet worden want veel later kan het niet dat de daartoe ingestelde reglementen en evaluatiecommissie omstreeks de jaarwisseling een bruikbaar advies aan de leden zal voorleggen. En daar gaan we dan weer over discussieren. Het funktioneren van het dagelijks bestuur, het hoofdbestuur en de kamercentrales ieder voor zich maar ook in onderlinge afhankelijkheid vormt sedert vele jaren een onderwerp van gesprek. Zeker als het gaat om de relaties met de mensen in het land. Met de afdelingen, met de leden die zich betrokken wensen te voelen bij het partijgebeuren. Ik denk dat een kleine en daardoor meer efficient dagelijks bestuur bestaande uit generalisten met grote bestuurlijke ervaring een hoofdbestuur dat inderdaad als partijbestuur kan funktioneren en dat niet ten onrechte overigens gezien wordt als een verzameli van regionale vertegenwoordigers.

Een dergelijke opzet zou denk ik duidelijke mogelijkheden scheppen. En essentieel daarbij is ook dat het de bestuurlijke verhouding tussen dagelijks bestuur en hoofdbestuur beter geregeld wordt. En dat daardoor voor die leden die het duidelijk wordt wie en wat den H-ag nu feitelijk is. Als er een troonrede was dames en heren zou er nu staan voorstellen dat te realiseren mag u binnenkort verwachten. De organisatie moet ook worden aangepast aan partijraad. En het instituut themadagen een duidelijke taak geven. Zowel bij de algemene beleidsbepaling als bij het opstellen van een verkiezingsprogramma. De partijraad zelf vroeg reeds bij motie om te komen tot een heroverweging van zijn positie. Een motie die overigens in uitvoering is genomen en waar het hoofdbestuur afgelopen maandag beslissingen over heeft bereikt. Waarover binnenkort bericht zal volgen. Vorming en scholing blijven hoog op die agenda. Immers de levensvatbaarheid van een partij is slechts dan blijvend indien kennis. deskundigheid en ervaring wordt uitgedragen. En het is de verantwoordelijkheid van besturen dat die vorming en scholing plaats vindt. Dat er methode worden gevonden mogelijkheden worden gecreeërd. In algemene zin denk ik dat het niveau van vormings- en scholingsaktiviteiten binnen onze partij op een goed niveau bevinden. Maar is wel zaak dat voldoende ook financiele ruimte wordt gecreeerd, dat voldoende bijstelling van programma's plaats vindt en dat politici en besturen ook daadwerkelijk hun medewerking geven aan het verzorgen van deze ursussen om hun kennis en hun ervaring over te dragen. En ik denk dat we daarbij af zullen moeten van de vrijblijvendheid waarmee de cursussen nu al jarenlang gegeven worden. Je zou er eens over moeten denken of dit soort training niet een voorwaarde zou moeten zijn voor kandidaatstelling. Evenzo kan de partij het zich naar mijn smaak niet veroorloven om mensen los te laten wanneer zij een cursus gevolgd hebben. Vorming en scholing is investeren in human capital, is investeren in de toekomst.
De partij moet ook weten omgaan met kennis en kunde. Betere inschakeling van deskundigen. Al of niet via partijcommissies. Een continue coördinatie van aktiviteiten van commissies en van de Teldersstichting. Samenwerking tussen de Haya van Somerenstichting en de Teldersstichting. Dit alles zal door het dagelijks bestuur gestimuleerd en gecontroleerd moeten worden. En in dit geheel past dan een permanente registratie van deskundigen. Maar als allerbelangrijkste komt uit al mijn gesprekken naar voren de communicatie binnen de partij. En terecht. Als de communicatie binnen een partij ophoudt is het net als bij een plant waarbij de levenssappen niet meer stromen. Hij sterft af. Nu is dat niet zo bij de VVD van ons, want heus gelooft u mee tijdens al die gespekken en al die bezoeken is duidelijk geworden dat de club van ons nog steeds springlevend is.

Communicatie is tweezijdig. Van boven naar beneden, van beneden naar boven. Van het individuele lid naar de top, va- de top naar dit lid. Maar ook tussen de leden onderling. Tussen besturen, tussen commissies. En ik krijg de indruk dat die communicatielijnen niet meer goed funktioneren. En we moeten er dus met ons allen voor zorgen dit wel weer geveurt. Daar zijn geen formele regels voor te vinden. Maar het moet wel een continue inspanning zijn van eenieder om die communicatie te laten stromen. Hoofdbestuur, kamerfrakties en andere bestuurderen zullen hun verantwoordelijkheid hiervoor waar moeten maken. De bezoeken van het dagelijks bestuur aan de partij zullen worden voortgezet. We gaan er nog over nadenken hoe we dat precies gaan doen, maar we zijn er wel van overtuigd dat het een van de belangrijkste communicatiemiddelen is tussen die top en die basis. Maar communicatie is meer. Het is ook een discussie en ook hier is stagnatie opgetreden. Ik heb weleens de indruk dat sinds de discussie over het liberaal manifest zo begin jaren 80 we een beetje achteruit zijn gaan zitten. Met onze armen over elkaar zijn gaan leunen. Want van een discussie binnen de partij is toen niet meer zoveel terecht gekomen. Afgezien van verkiezingsprogramma's. En die discussie moet weer op gang worden gebracht. Ik sprak al over notities in verkiezingsprogramma's. Discussie is essentieel voor een politieke partij. Discussie bevordert kwaliteit mits met loyaliteit gevoerd. Wanneer met respect naar elkaars opvattingen wordt geluisterd. Wanneer geaccepteerd wordt dat juist binnen liberalen dezelfde uitgangspunten tot verschillende conclusies kunnen leiden. Wij kennen allemaal ons maandblad vrijheid en democratie. Het zal informatie moeten verstrekken naar de leden. Het zal een opinierend blad van en voor de leden moeten zijn. Wij kennen de VVDexpres met berichten vanuit het parlement van het hoofdbestuur naar de besturen naar afdelingsbesturen en het kader. Maar het is niet voldoende dat die dan in de bureaulade worden opgeborgen. Want die hoofdbesturen en die afdelingsbesturen en dat kader moet wat met die VVDexpres verder doen naar de individuele leden toe. En wij zijn ook tot de conclusie gekomen dames en heren dat een van de heel interessante communicatiemiddelen die we vroeger hadden die zijn er niet meer. Dat waren van die kleine boekjes een beetje langwerpig, eerst oranje en later wit. Haya van Someren heeft het bedacht. Ik denk dat ik toch aan het hoofdbestuur ga voorstellen om die boekjes weer te gaan maken. Dat die boekjes naar die individuele leden gaan en die op de tafel liggen om aan kennissen en vrienden te geven zodat u niet meer met uw mond vol tanden hoeft te staan als er gezegd wordt wat wil die VVD nou feitelijk. Ik heb u zo enkele impressies gegeven, enkele gedachte. Er is nog heel veel te doen. Als gezegd in september komt het hoofdbestuur met berichten naar u toe en dan moeten we niet denken dat we er zijn. Want dan is er nog erg veel te doen.

Ik denk dat we het zo kunnen zeggen dat er nog verduveld hard gewerkt moet worden door ons allemaal. Maar ik ben vol vertrouwen dat er inderdaad hard gewerkt gaat worden. En dan tenslotte het is 25 jaar geleden dat hier in Leeuwarden zoals ik zei in de Harmonie de 20ste algemene vergadering werd gehouden. Het was eerst erg verleidelijk om te trachten een vergelijking tussen toen en nu te treffen. Ik heb dat niet gedaan, maar beperk me door tot slot enkele zinnen te citeren waarmee Oud toen zijn rede beeindigde. Laat mij mogen besluiten zo zegt Oud met u voor te houden dat wij steeds bereidwillig moeten zijn te streven naar nieuwe vormen ter verwezenlijking van beginselen van vrijheid, verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid. Beginselen die de fundamenten zijn waarop wij onze partij hebben gebouwd. Dames en heren zo zeg ik thans ik ben ervan overtuigd dat met ons aller inspanning het ons zal lukken dat we in januari 88 bij het 40jarig bestaan van onze partij zullen kunnen zeggen het gaat weer goed met de VVD. Dank u wel.

Ik wil thans graag welkom heten ons erelid Hans Wiegel en zijn echtgenote.
De heren Bode en vd Berg namens het partijbestuur van de partij van de arbeid.
Mevrouw Olga Stoltema en de heer de Graaf namens D66.
Onze bwindslieden ik zal ze toch nog even bij naam noemen, mevrouw Smit Kroes, mevrouw Ginjaars-Maas, de heer van Eekelen, Korthals, Nijpels, Koning, en onze vice premier de vice premier de heer de Korte.
Ook graag een hartelijk welkom aan de oud bewindslieden Hoeksema en Winsemius.
Wij kregen bericht van verhindering van de heer van Ardenne, van mevrouw Cappeijne vd Copello en van mevrouw Terpstra.
Oh ja en van de heer Dees.
Ik stel u voor een telegram aan de koningin te sturen. Hare Majesteit de koningin paleis huis den bosch den haag. De volkspartij voor vrijheid en democratie op vrijdag 15 en zaterdag 16 mei 1987 te Leeuwarden in de jaarlijkse algemene vergadering bijeen betuigt trouw en aanhankelijkheid aan uwe majesteit en uw huis.
Ik constateer dat ik de heer Evenhuis vergeten ben te noemen.
Het woord is aan de voorzitter van de tweede kamerfraktie van de VVD de heer Voorhoeve.

Mijnheer de voorzitter dames en heren begin januari werden in Praag leden van Charta 77 opgepakt. Ze hadden een verklaring willen publiceren ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van hun beweging. Een zinvol leven zo stond in die verklaring wordt de burgers niet geschonken door een regering. Iedere burger moet daar nu en elke dag voor zorgen. Moeten in zichzelf zoeken.

Wij roepen op tot niets anders en niets meer dan de moed een burger te worden in de volle en sterkste betekenis van het woord.Zonder burgers is er geen democratie en komt die er nooit. Democratie is een taak voor iedereen. Wij allen moeten dat steeds weer leren. Aldus Charta 77. In een land als het onze waar vrijheid vanzelf spreekt is het soms goed te rade te gaan bij de vechters voor vrijheid en democratie in landen waar ze onderdrukt worden. Waar vrijheid schaars is wordt zij op waarde geschat. Waar ongeluk en verdrukking heersen wordt die zin van het leven soms het zuiverst gezien. Die zin ligt in de maatschappelijke taken die wij als burgers onszelf stellen. Onze volkspartij voor vrijheid en democratie dames en heren is de laatste jaren zijn oude stijl en sfeer kwijt geraakt. Nu kunnen allerlei ongelukkige ontwikkelingen breedvoerig analyseren en ingewikkelde verklaringen zoeken, maar is de hoofdoorzaak niet eenvoudig, dat door de grote verkiezingsoverwinning in 1982 bij sommige in de VVD een overmoedige sfeer was ontstaan. Comfortabel in de coalitie zou de VVD fors door blijven groeien zo werd geloofd. De VVD had de toekomst, het kon niet stuk. Als gevolg werden ernstige zaken niet altijd adequaat behandeld. De partijcultuur ontbeerde soms idealisme en zorgvuldigheid. Toen er problemen rezen bleken we er onvoldoende tegen opgewassen. Spanningen die doorwiekerden begonnen de persoonlijke verhoudingen aan te tasten. Twee verkiezingsnederlagen waren nodig om weer tot onszelf te komen. Nu zitten we hier in Leeuwarden in de Harmonie in de hoop die harmonie daar ook te vinden. Eenheid bereiken we niet door rust te roepen. Elektoraal herstel vinden we niet door public relations te bedrijven. Inspiratie krijgen we niet door liberalisme te roepen. Eenheid, inspiratie en kiezersgunst vallen ons pas toe als wij ons bezinnen op onze maatschappelijke taken en nieuwe taken op onze schouders nemen door voor de grote problemen die onze maatschappij in de jaren 90 moet overwinnen betere oplossingen te vinden en die vasthoudend ten uitvoer te brengen. Wie gedrepimeerd en in verwarring is maar zichzelf zinvolle nieuwe taken stelt merkt al gauw dat het leven plotseling een stuk boeiender wordt en dat die taakstelling nieuwe energie geeft. Dat geldt voor mensen, dat geldt ook voor organisaties.
Ik geloof dat ons inderdaad belangrijke taken te wachten staan. Ten eerste natuurlijk een succes van dit kabinet maken. Dit regeerakkoord. Ik heb vertrouwen in dit kabinet, vertrouwen in de bewindslieden, speciaal onze vice premier en minister van economische zaken kwijt zich goed van zijn zware taken en verdient ons aller steun.
Het regeerakkoord van 1986 is een gezamenlijk werkprogramma van CDA en VVD. Het was ook een vooruitblik tot 1990 zoals de toekomst er vorig jaar uitzag. Dit akkoord moet zowel vasthoudend als flexibel worden uitgevoerd. De hoofdlijnen van het beleid liggen vast maar zijn niet star.

Het beleid kan waar nodig aan veranderende omstandigheden en inzichten worden aangepast. Zo denk ik dat de economische veronderstellingen van het regeerakkoord wat optimistisch zijn geweest. De groei valt tegen, de dollarkoers is zwak en de olieprijs dus ook de aardgasbaten zijn nog steeds erg laag.
Het kabinet zal in het kader van de begroting 1988 maatregelen moeten nemen om dit op te vangen. Daartoe horen ook maatregelen om de stijgende lastdruk te beperken. Vooral op die punten waar de lastendruk de groei en werkgelegenheid remt. Dat is ook de reden waarom de VVDfraktie de tweede kamer in februari heeft voorgesteld met werkgevers en werknemers af te spreken dat de overheid de lastendruk geleidelijk verlaagt als zij de loonkosten matigen. Dan slaan we gedrieën twee vliegen in een klap. De zware last van premies en belastingen bovenop het netto inkomen verzwakt vooral de arbeidsintensieve bedrijven, speciaal het midden- en kleinbedrijf en remt de uitvoer. De hoge lastendruk kost ons land werkgelegenheid. De coalitie staat voor de moeilijke taak bij tegenvallende overheidsinkomsten toch een begin met lastenverlaging te maken.
In de toekomst moet niet alleen die wig van premies en belastingen op lonen worden verkleind, maar ook moet het beloningsstelsel veel soepeler worden gemaakt. Starre salarisstructuren belemmeren dat vraag en aanbod van arbeid tot evenwicht komen en zwakken de prikkels voor creatief menselijk handelen af. Vooral bij de overheid en in het onderwijs en in onderzoek is veel meer een op de individuele prestatie gericht beloningsstelsel nodig. In het bedrijfsleven zijn winstafhankelijke beloningsregelen aan te bevelen. Ze vergroten de betrokkenheid van de werknemers bij het bedrijf en verspreiden het kapitaal over meer mensen. Er hoort geen tegenstelling tussen arbeid en kapitaal te zijn. Zoals socialistische ideologen soms nog stellen. Wij moeten uitgaan van de mondige moderne werknemer die zelfstandig en prestatiegericht is en niet van betutteling houdt. Daarom bedoel ik met winstafhankelijke beloning ook niet vermogensaanwasdeling met grote vakbondsinvloed en centrale fondsen. Winstdeling moet decentraal naar een bedrijf of bedrijfstak worden geregeld al naar gelang de mogelijkheden en de belangstelling van werknemers. Zo'n beloningsvorm helpt ook de looneisen te matigen. Groei en werkgelegenheid worden ook geremd door een verouderende infra structuur. Een nieuwe aanpak is nodig. De conventionele gang van zaken is dat de wegen en bruggen en communicatienetwerken door de overheid worden gefinancierd en georganiseerd. Maar waarom zouden bedrijfsleven en beleggers daar geen grotere rol in kunnen spelen. Zolang de overheid maar vanuit het algemeen belang de prioriteiten stelt en ordenen optreedt is er geen enkele reden om het bedrijfsleven niet nauwer te betrekken bij collectieve voorzieningen die door gebruikersbijdragen veel bedrijfsmatiger en dus niet treffender kunnen worden opgezet.

Daar profiteert de gemeenschap als geheel van. Willen wij dat ons land in de 21ste eeuw zijn belangrijke plaats in de economie van noord west europa blijft behouden dan zullen wij onze infra-structurele voorzieningen moeten moderniseren. Vooral de knelpunten die werkgelegenheid en export afremmen moeten de komende jaren worden aangepakt. Ik denk aan tunnels, wegen, oeververbindingen en telecommunicatie. Ik hoop dat de regering binnenkort, deze woorden minister Smit waren ook voor u bedoeld. Ik hoop dat de regering binnenkort het pleidooi van de VVD voor het publieke private partnerships overneemt en concrete maatregelen treft om samen met het bedrijfsleven een aantal projecten op te zetten. Ik roep het kabinet op om nog deze zomer het licht voor die nieuwe aanpak op groen te zetten. Dat stimuleert ook de werkgelegenheid en remt de kapitaaluitvoer. Om de nog steeds veel te hoge werkeloosheid in ons land verder terug te dringen moeten ook nieuwe wegen worden bewandeld om werkgelegenheid te scheppen en in het bijzonder de langdurig werkelozen die er volop bij de bedrijvigheid te betrekken. Dat vraagt versterking van de om- en bijscholing en maatregelen om gedesillusioneerde mensen door trainig en aktieve bemiddeling weer tot aktiviteit te motiveren. De dreigende terugval in het economisch groeitempo van ons land maakt het nu des t e dringender. Een tweede grote opgave is de normvervaging in ons land terug te dringen. De criminaliteit die de laatste 20 jaar door allerlei sociale oorzaken en te lankmoedig gezag sterk is gestegen. Die tast overal de kwaliteit van onze samenleving aan en bedreigt de veiligheid van het individu. Door het initiatief van de VVD in 1984 is in 85 een soort deltaplan tegen de wassende stroom van kleine en grote misdadigheid opgesteld. Het is onze aanhoudende druk geweest die tot extra maatregelen ter bescherming van de rechtstaat heeft geleid. Er is keer op keer bevochten tegen de kritische of lauwe opstelling van de andere partijen. In 1985 vochten de minister Korthals Altes en Rietkerk in het kabinet om meer geld voor de misdaadbestrijding en kregen het gedeeltelijk. In 1986 kreeg de VVD hiervoor meer ruimte in het regeerakkoord. In 87 bereikten wij in het maart debat met steun van bijna alle partijen wederom dat extra maatregelen werden toegezegd, maar we zijn er nog lang niet. Ons strafrechtstelsel is overbelast door veelvuldige kleine overtredingen die beter op een moderne administratieve wijze kunnen worden afgedaan. Daardoor wordt ruimte geschapen voor grote ernstige zaken.
Vandaag heeft het kabinet zulk een voorstel van minister Korthals Altes aangenomen Vooral verkeersovertredingen verstoppen de strafrechtskanalen. Velen daarvan zijn op basis van het kenteken te beboeten. Daarom zijn maatregelen nodig om ontduiking van de kentekenplicht te voorkomen en het kentekenregister te zuiveren.

Zo kan de grote verkeersonv eiligheid beter worden bestreden. Ook andere veel vuldige overtredingen kunnen sneller worden afgehandeld. Zoals beboeting door de politie. Bij winkeldiefstal of direkte sanktie tegen alcoholgebruik in het verkeer. Door die overbelasting van ons stelsel strafrechtsysteem wordt een aanmerkelijk deel van de misdrijven nu niet vervolgd. Dat is nog veel ernstiger dan het feit dat het op sommige overtredingen en misdrijven weleens lage straffen worden toegepast. Na een inbreuk op de rechtsorde moet er snel een sanktie volgen. De pakkans moet veel hoger zijn. Het aantal seports, dus misdrijven die niet verder vervolgd worden moeten de komende 3½ jaar met 50% worden verminderd, dat is het streven van dit kabinet, maar het is een grote opgave voor het openbaar ministerie. De zware criminaliteit vereist natuurlijk de hardste aanpak. Er is de laatste jaren vooruitgang geboekt in de bestrijding van de hard drugs handel. De illegale vermogens die daarmee werden verdiend kunnen verbeurd worden verklaard. Ook geven andere ernstige vormen van vermogenscriminaliteit fraude ontvoering en bankroven kan als onderdeel van de straf dat wederrechterlijk verkregen voordeel worden ontnomen. Een hardere aanpak van de heling zou bovendien kleine misd-ad sterk verminderen. Gewelddadige elementen in onze maatschappij zullen veel harder dan voorheen moeten worden aangepakt. Bij ordeverstoringen moet een veel groter deel van de veroorzakers worden aangehouden. Een rechtst-at kan geen brute geweldpleging onder het mom van protestaktie tolereren. Het plaatselijk gezag mag niet opgelucht adem halen als de autonome kraakbeweging na een dagje stenen of molotov cocktails gooiend het voorlopig weer voor gezien houdt. De autoriteiten horen n iet te rusten voordat al die belhamels zijn berecht. De VVD dames en heren heeft zich totnutoe herhaaldelijk ingezet voor politie , justitie en gevangeniswezen. Wij hebben ze vrijwel uitgezonderd van de afslanking die voor andere overheidsdiensten geldt. Er is extra geld voor een versnelling van de bouw van 5 nieuwe gevangenissen op tafel gekomen om de steeds zwaardere taak waar de politie voor staat aan te kunnen moet die politie-inspanning bovendien gereorganiseerd worden. De bedrijfsvoering kan worden verbeterd. De voorstellen van de ambtelijke werkgroep politiebudget bevatten echter niet alleen rijpe maar ook groene gedachten. Het kabinet beraadt zich er nog op. De VVDfraktie staat positief tegenover maatregelen die de doelmatigheid kunnen verhogen, maar louter financieel gemotiveerde verminderingen van de inspanning ter bestrijding van de criminaliteit zullen wij kritiseren. In de strijd tegen de criminaliteit speelt de minister van justitie een voorname aktieve rol. Geen minister van justitie sinds de jaren 60 heeft voor zo'n grote taak gestaan als minister Korthals Altes. Hij worstelt met een paradox, Na 20 jaar stijgende criminaliteitcijfers toen de VVD roepende in de woestijn was is de samenleving

het nu beu. Men verwacht daarom van hen een instantoplossing. Het bericht van vanochtend dat justitie geld voor criminaliteitsbestrijding zou laten liggen is volstrekt uit de lucht gegrepen. Een groot aantal forse maatregelen zijn al door minister Korthals Altes genomen. Maar sommige sorteren pas effect op termijn. De rechterlijke macht in ons land in onafhankelijk. De gemeentebesturen zijn in ons land zelf verantwoordelijk voor de openbare orde. De minister van justitie moet de vrijheid van al die instantie respecteren. Dat beprekt de mogelijkheden tot snelle drastische veranderingen. De roep uit de samenleving om een krachtige aanpak is juist. En geeft hem en ons in de VVD de nodige steun in de rug bij het uitvoeren van het beleid. Maar wat sinds de jaren 60 door opeenvolgende kabinetten en door een overtolerante samenleving is scheef gegroeid kan niet in een paar jaar worden rechtgebreid. Ernstige normvervaging waardoor winkeldiefstallen, verkeersovertredingen, geweldsmisdrijven en fraude welig tieren vormt een mentaliteitsvraagstuk van de eer-te orde. Bestrijding van criminaliteit is bij uitstek de taak van rijk en gemeente, maar die kan slechts effectief zijn als alle burgers hun bijdrage leveren aan normbesef, normhandhaving en preventie. Dat geldt in het bijzonder voor hen die verantwoordelijkheid voor het gedrag van anderen dragen. Ouders, leerkrachten, bestuurders en opinievormers. Onze derde taak mijnheer de voorzitter is bij te dragen aan vrede en veiligheid. De oost west verhouding is de laatste tijd aanmerkelijk beter. Dat is te danken aan twee dingen. De hervormingsdrang van secretaris generaal Gorbatjov en de vasthoudende Navo politiek sinds de jaren zeventig. Waarbij het westen zich niet heeft laten verdelen. Als er geen Navo dubbel besluit was geweest had de sowjet unie nooit met een nul-optie hoeven in te stemmen. In ons land is het onze partij geweest die na lang aandringen de coalitie over de streep heeft getrokken om dat dubbelbesluit loyaal te steunen. Dat besluit voorzag in vergaande tweezijdige wapensvermindering zodra de Sovjet unie bereid zou zijn van eenzijdige overwichten afstand te doen. Wij hopen dat er nog dit jaar een verdrag tot afschaffing van middenlange afstandsraketten wordt gesloten. Het ontmantelen van raketten en kruisvlucht-wapens moet dan in fase verlopen. Het evenwichtige verminderingen. De uitvoering zal een aantal jaren duren en moet natuurlijk goed worden gecontroleerd. Vermindering van landraketten voor de kortere afstand zou de VVD ook toejuichen. Indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Dit nog onuitgewerkte voorstel van de Sovjet Unie om raketten tussen de 500 en 1000 km te schrappen behoeft verbreding. Het laat een groot aantal sovjet raketten met een korter bereik en het sovjet overwicht in chemische en conventionele wapens ongemoeid. Die problemen zijn op te lossen als ook daarover afspraken worden gemaakt die tot evenwichtige vermindering leiden.

Het westen heeft een verdrag voor totale afschaffing van alle chemische wapens ingediend. Zodra de sovjet unie akkoord gaat met een deugdelijke inspektie op de naleving kan dat probleem worden opgelost, maar zonder inspektie kan dat niet. De sovjet unie heeft op dit terrein een gigantisch overwicht. Chemische wapens zijn niet minder afschuwelijk dan kernwapens. Ze dienen zo fors mogelijk te worden teruggedrongen. Wat dan nog resteert is de zeer omvangrijke conventiele bewapening. Het westen zou op de terrein nieuwe voorstellen kunnen doen. Het overleg met het Warschaupact heeft op dit gebied nog niets opgeleverd. Ik stel voor dat Nederland in de navo het initiatief neemt voor onderhandelingen met dat Warschaupact om in centraal Europa wederzijdse bewerkingen op aantallen zwaar materieel af te spreken.
Aan beide zijde van de grenslijn kunnen oost en west tanks en andere militaire middelen met grote vuurkracht tot op verschillende afstanden terugtrekken. Rekening houdend met de geografie. Dat moet ook natuurlijk goed geinspecteerd kunnen worden. Daardoor zou het oosters overwicht op dit terrein kunnen worden verminderd. Ik zou de VVD partijcommissie buitenlandse zaken en defensie willen oproepen dit op korte termijn nader uit te werken. Dames en heren in alle beweging die er nu is in het oost-west overleg moeten we overigens wel nuchter en waakzaam blijven. De sovjet unie heeft nog steeds een groot aantal landen militair in haar greep. Beschikt over een enorme militaire machine en voert oorlog in Afganistan. Als de heer Gorbatjov niet alleen een moderne maar ook een vredelievende staat van zijn land wil maken heeft hij een herculestaak te verrichten. Men kan hem slechts het allerbeste wensen. De dogmatici en conservatieven die belang hebben bij het sovjetbestel zoals dat sinds 1917 is gegroeid kunnen het hun buitengewoon moeilijk maken. Ook in het verleden zijn er periodes van ontspanning en initiatieven in de sovjet diplomatie geweest die soms hardhandig teneinde kwamen. Ik denk aan 1954-55. Laten wij niet vergeten dat het driespan vrede-veiligheid en vrijheid in onderlinge samenhang ons hoogste goed is en dat er in de wereld vele krachten zijn die hem bedreigen. Bij de vormgeving van het vredes- en veiligheidsbeleid moeten wij niet alleen hoop putten uit hervormingsdrang en nieuwe initiatieven, maar ons ook wapenen tegen die teleurstellingen. De sovjet unie heeft wel zijn beleid op een aantal punten gewijzigd, maar nog niet zijn militaire vermogens. Het westen moet zijn defensie dus alleen gelijk op met de sovjets verminderen. Dat betekent voor ons land dat wij onze bijdrage aan het navo bondgenootschap op peil moeten houden. Verminderingen kunnen alleen worden aangebracht als die evenredig zijn aan reduk-ties die het bondgenootschap als geheel verantwoord acht. Schrijftafelstrategen die nu al menen dat onze krijgsmacht fors kan worden ingekrompen nemen veel te grote risico's

De beste weg naar vrede en veiligheid en lager niveau's van bewapening is een geleidelijke waarbij per onderdeel goede controleerbare afspraken worden gemaakt die beide zijden vertrouwen in elkaar schenken.
De centrale doelstelling daarbij is niet om zo weinig mogelijk geld uit te geven, maar om de kans op het uitbreken van een oorlog zo gering mogelijk te maken Daarvoor blijft het nodig een NAVOafschrikkingsmacht te handhaven. Natuurlijk op een zo laag niveau als nodig is ter voorkoming van oorlog. Een europa zonder enig kernwapen is niet verantwoord. Zoaldn de sovjet unie nog duizenden lange afstandkernwapens heeft die ook tegen europa kunnen worden ingezet. Een kernwapenvrij europa komt er niet als er geen kernwapens meer staan, maar pas als er geen kernwapens meer op ons gericht zijn. Bij vrede en veiligheid moeten we niet alleen aan defensie denken. Ook de veiligheid van de bevolking tegen vreds- of conflictrampen vraagt maatregelen. Rijk, provincie en gemeente doen nog lang niet voldoende om de civiele verdediging en de rampen bestrijding goed op poten te zetten. Het recente meerjarenplan van het ministerie van binnenlandse zaken zullen wij in samenspraak met de regering trachten aan te vullen. De kwestbaarheid van ons dichtbevolkte land maakt zulke maatregelen noodzakelijk. En hier ligt een taak voor de VVD. Andere politieke partijen bestede er maar weinig aandacht aan. Bescherming is ook nodig voor ons natuurlijk milieu. De vierde opgave is dus milieu en natuur in ons land te verbeteren.
In veel landen worden door de bevolkingsdruk de industrie, verkeer en intensieve landbouw de wortels van die natuur aangetast. De technologische mens heeft het besef verloren een deel van de schepping te zijn. Voortgebracht en gevoed door die natuur. Hij stelt zich erboven in de waan niet als beheerder maar als exploitant van dit ondermaanse te zijn aangesteld. Langzaam vergiftigt hij de bron waaruit zijn nageslacht moet drinken. De VVD draagt al lang de ministeriele verantwoordelijkheid voor het milieu. De wet- en regelgeving is modern. Het komt steeds meer op de uitvoering aan. De grote internationale vervuiling bemoeilijkt vooruitgang. Heel Europa is een acosysteem. Ons land is een bezinkpunt geworden voor de lozingen van andere landen. Wij moeten de rijn-maas- en schelde-overstaten dus het vuur aan de schenen leggen en hen pressen gezamenlijk de west europese levensaders weer gezond te maken. In de VVD zullen wij ook nieuwe oplossingen moeten vinden ter vermindering van de overlast die de explosieve groei van het gemotoriseerde verkeer veroorzaakt. De wens naar grote individuele mobiliteit moet worden verzoend met de zorg voor schone lucht, verkeersveiligheid, minder files en een mooi landschap. In industriele kringen wordt wel geopperd dat die milieuzorg inkomen en werk kost. Dat is onjuist. Op korte termijn kost milieuzorg geld. Maar het levert ook groei en nieuw werk op.

Het beschermt de produktiefaktor natuur en voorkomt kapitaalvernietiging. De ervaring met bodemvervuiling, zure regen en giftig rivierslib bewijst dat allemaal. In wetenschappelijke kringen is door de klub van Rome 15 jaar geleden gesteld dat terwille van dat milieu de groei van de economie moet worden verminderd. Ook dat is fout. Het recente rapport van de wereldcommissie voor milieu en ontwikkeling concludeert het omgekeerde. Alleen door economische groei en moderne technologie kunnen wij de zorg voor milieu en natuur betalen en verbeteren. Groei, werk en natuur gaan dus hand in hand als de overheid en de internationale samenwerking maar heldere regels stellen en voorlichting geven zodat mens en bedrijf zich verantwoordelijk kunnen gedragen. Schending van milieuwetten moet net zo worden behandeld als andere vormen van wetsontduiking. Ernstige inbreuken moeten als ordinaire criminaliteit worden bestraft. Een vijfde grote taak is die komende tien jaar maatregelen te treffen om de verandering van de bevolkingsopbouw van ons land op te vangen. Vier faktoren maken het draagvlak van onze welvaart veel te klein voor die toekomst. De vergrijzing, dus een steeds groter percentage 65plussers, de ontgroening door teruglopende geboortecijfers, de hoge open en verborgen werkeloosheid en ook het lage percentage buitenshuis werkende vrouwen. Door de vergrijzing stijgt de lastendruk en dalen welvaart en welzijn op termijn. Tenzij wij krachtige lange termijn maatregelen nemen. Ik roep de partijcommissies en de Teldersstichting op zulke maatregelen te helpen ontwerpen. Ik denk dat het tijd wordt om af te zien van verdere algemene arbeidstijdverkorting. Het is nodig door meer ploegendiensten de bedrijfstijden juist te gaan verlengen. In het begin van de jaren 90 zou het nodig kunnen worden vervroegde uittreding en de verplichte pensioenleeftijd van 65 jaar te vervangen door flexibele individuele pensionering, aangepast aan gezondheid, motivatie en werkgelegenheid. Daarnaast moeten maatregelen worden getroffen om de pensioenvoorzieningen in een vergrijzende bevolking aan te gaan passen. het gaat daarbij om twee centrale thema's hoe stellen we de basisvoorziening in het pensioenstelsel, de AOW op lange termijn veilig en wat dient er te gebeuren in de sfeer van de aanvullende pensioenvoorzieningen. De komende 50 jaar zal het aantal 65-plussers verdubbelen, terwijl het aantal jonge participanten op de arbeidsmarkt met anderhalf miljoen zal afnemen. Dat is een aanmerkelijke versmalling van het draagvlak van de AOW. De deelneming van de vrouw in de economie is in ons land in vergelijking met het buitenland nog betrekkelijk gering. Om het economisch draagvlak te verbreden en tegemoet te komen aan wensen van vrouwen meer aan het arbeidsproces deel te nemen moeten belemmeringen worden opgeheven. Een daarvan is het gebrek in ons land aan kinderopvang. Hoe moeten we de verantwoordelijkheden van de ouders en de gemeenschap daarbij precies verdelen.

En welke combinaties van gastouderschap, peuterspeelzalen en kinderdag-verblijven, met welke kostenverdeling zijn daarbij gewenst. De steeds hogere eisen waaraan de opvoeding van kinderen moet voldoen in een maatschappij met vervaagde normen en snelle veranderingen. Maakt de taak van ouders steeds zwaarder. Dat moet verzoend worden met de wensdrempels op de arbeidsmarkt te slechten. Ik hoop dat de organisatie vrouwen in de VVD de partijcommissies en de Teldersstichting met de fraktie willen meedenken om de juiste liberale antwoorden op deze moeilijke vragen te vinden.
Een zesde opgave is de herstructurering van de gezondheidszorg in ons land en daarin de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van mensen tot gelding te laten komen. Die herstructurering is nodig, want de kosten van de gezondheidszorg groeien als een paddestoel. In 1970 gaf ons land er 7 miljard aan uit. in 1987 36 miljard. Er zijn onvoldoende prikkels om de uitgavegroei te matigen. Als dat zo doorgaat is er geen ruimte meer om de kosten van de vergrijzing op te vangen en de kwaliteit van de zorg te verhogen. Wij genieten in ons land een hoge gemiddelde levensduur. Maar ouderen doen een extra beroep op verzorging en geneeskundige hulp. Ze willen langer gezond en onafhankelijk blijven. Die explosieve kostengroei van de gezondheidszorg is het gevolg van onvoldoende marktwerking, overaanbod en te geringe eigen verantwoordelijkheid. De voorstellen van de commissie Dekker gaan een eind de goede kant op, maar het is nog de vraag op de huidige particuliere verzekeringen geheel moeten opgaan in een collectieve basisverzekering, gezien de vergroting van de lastendruk en negatieve inkomenseffecten. Vast staat voor ons in ieder geval dat de ruimte voor particuliere bijverzekering volgens dekker 15% van het pakket zeker niet kleiner gemaakt moet worden ten gunste van het al erg grote collectieve deel. De noodzakelijke hervorming moet niet de kant van een volksverzekering met alleen maar inkomensafhankelijke premies opgaan. Hervorming van de gezondheids-zorg zal vele jaren kosten en plaatst ons voor erg moeilijke keuze. Ik hoop dat de partij daar intensief over zal meedenken en dat het liberale geluid de komende jaren luid en helder zal zijn. Anders eindigen we in de jaren 90 met een bestel dat meer de vrijheid dan de kosten beperkt.
Een zevende taak is ons onderwijs te verbeteren. Het scholingsniveau van de jaren 80 en 90 en de waarde en normen die de jeugd meekrijgt bepalen welvaart en welzijn in ons land in de 21ste eeuw in vergelijking met andere landen. De grondslag van het onderwijs is de basisvorming. 1987 is een belangrijk jaar daarvoor. De fundamentele kritiek van de onderwijsraad en het onderwijsveld op het ontwerp van een wet op de basisvorming moet de VVD ter harte nemen. Wij zullen ons uiterste best doen fraktie en bewindslieden in de behoefte van het lager beroepsonderwijs en het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

te voldoen. De verhoging van het algemene onderwijspeil wat het doel van de wet is mag de verschillen tussen kinderen niet onder-drukken ten koste van de meer en minder begaafden. Zowel het praktische lagere beroepsonderwijs als de gymnasia voorzien in een grote behoefte. De VVD zal zich inzetten voor het behoud van beide. Als de partij commentaar wil geven op het definitieve wetsontwerp dat in de zomer wordt ingediend is de tweede kamerfraktie bereid die discussie aan te gaan en te bewerkstelligen dat het oordeel over deze wet een zo groot mogelijk draagvlak in de partij kan vinden. Dat was het zevende punt. Hoe wij ons kwijten van deze zeven taken is bepalend voor de rol van de VVD.. in de toekomst. De afgelopen maanden is door velen in de partij nagedacht over de koers van de VVD en onze plaats in het politieke landschap. Voor de duidelijkheid zet ik alles wat onze koers bepaalt nog eens op een rij. Onze koers ligt vast in het verkiezingsprogramma van 1986. De beginselverklaring van de VVD en het liberaal manifest. Op grond daarvan bepaalt de VVD na verkiezingen steeds opnieuw met welke andere partij wij kunnen samenwerken om zoveel als mogelijk onze eigen doelen te verwezenlijken. Sinds 1973 hebben wij drie maal voor regeren met het CDA gekozen en zijn 2 maal in de oppositie beland. Die reden van de keuze voor het CDA was dat het CDAprogramma zich beter voor een compromis met onze eigen programma leende dan het programma van de partij van de arbeid. Dat is nog steeds het geval. De partij van de arbeid staat vooral op twee hoofdpunten nog ver van de VVD af. Te weinig oog voor de noodzaak de collectieve uitgaven te beheersen om onze samenleving, werkgelegenheid, welvaart en welzijn op de lange termijn te bieden en een te gemakkelijke houding tegenover het westers bondgenootschap dat vele vrijheid en veiligheid moet handhaven. En daarvoor op een serieuze bijdrage van Nederland moet kunnen rekenen. Of de PvdA zich in de toekomst in een nieuwe richting gaat ontwikkelen en op beide punten van meer verantwoordelijk realisme zal getuigen dan in het verleden is nog onduidelijk. Als dat wel zo wordt moeten wij dat toejuichen want onze samenleving zou van die beleidsverbetering kunnen profiteren. Bovendien nemen dan de coalitiemogelijkheden toe. Die zijn er nu nog niet. De VVD werkt nu met het CDA samen en wil dat voortzetten. Onze samenwerking met het CDA heeft vooral sinds 1982 tot een groot aantal verbeteringen vooral in de economie van ons land geleid. Dat komt ook omdat het CDA het in groeiende mate met programmapunten van de VVD eens is geworden. De VVD wil die samenwerking voortzetten zolang onze liberale politiek duidelijk genoeg in het coalitiebeleid tot uiting komt. Ik vertrouw erop dat het CDA bereid kan worden gevonden samen met ons een zorgvuldige regeling van het euthanasievraagstuk te treffen en een wet gelijke behandeling aan te nemen. Wat wij na de volgende verkiezingen moeten doen is nu niet aan de orde.

Dat hangt vooral af van ons toekomstig verkiezingsprogramma en de opstelling van CDA en PvdA. Wij moeten niet nu al andere democratische partijen vooraf vab coalitiesamenwerking uitsluiten. Maar ook niet tegen een partij kiezen. Wij zullen gewoon voor uitvoering van ons eigen programma kiezen en proberen daar zoveel mogelijk steun bij andere partijen voor te vinden.
Sinds de oprichting van de VVD in 1948 zijn wij geleidelijk gegroeid met enkele uitschieters naar onder en naar boven. Als wij oppositie voerden gingen we meestal snel omhoog. Als wij regeringsverantwoordelijkheid droegen werd een deel van de kiezers dat minder binding met de VVD heeft door impopulaire regeringsdaden of andere oorzaken ertoe verleid op andere partijen te stemmen of thuis te blijven. Zo heeft de VVD in 1986 en 87 twee keer een forse tegenslag moeten incasseren.
Er zijn denk ik twee problemen die ons vooral het laatste jaar parten hebben gespeeld. Het eerste is een gebrek aan harmonie in eigen kring. Niets schrikt de kiezers zo af als meningsverschillen die niet over zaken, maar over mensen gaan. Door de onenigheid over de leiding van de tweede kamerfraktie in mei-juni 86 dook de VVD na de tweede kamerverkiezingen van 17% naar 13% in de peilingen. Langzaam klommen we daar weer uit en kwamen wij boven de 15%. Door de onenigheid over de kandidaatstelling voor de eerste kamerfraktie en andere tekenen van onrust in de VVD doken we april na de provinciale staten-verkiezingen van 15½% weer terug naar hetzelfde niveau. 13%. Daar zijn we overigens inmiddels alweer fors van hersteld. Ik hoop dat dat de bodem was van rotsvaste liberalen die zich niet door tijdelijke onrust van de wijs laten brengen.
Wij staan wel voor een grote taak om met elkaar weer omhoog te gaan. Saamhorigheid betonen en geloof in ons politiek programma uit te stralen. Ons tweede probleem bestaat uit de gevolgen van samenwerking met een grotere partner het CDA die op sommige terreinen op ons is gaan lijken. De VVD heeft geleden onder de wet van de remmende voorsprong in de jaren 70 heeft de VVD een sociaal economisch beleid voorgesteld wat toen door PvdA en de voorlopers van CDA werd verworpen. Het beleid waar de te vroeg gestorven Koos Rietkerk voor vocht kon sinds 1982 kabinetsbeleid worden. Omdat het CDA geleidelijk delen van onze beleidsvisie tot de hare maakten. Ook overwon onze coalitiepartner zijn verdeeldheid over defensie in 1985 door te doen wat de VVD steeds had voorgesteld namelijk NAVO besluiten loyaal uitvoeren. Een hardere misdaadbestrijding een bekende VVD-prioriteit is onlangs hoger op de agenda van CDA en PvdA geplaatst. De VVD heeft dus reden tot tevredenheid. Onze beleidsideeën hebben bredere ingang gevonden en worden uitgevoerd. Maar dat succes heeft een schaduwzijde. De VVD is als een firma die in een vroeg stadium de juiste produkten heeft ontwikkeld. Maar toen ontstond door fusie van drie confessionele firma's een nieuw bedrijf

dat een deel van onze produkten ging maken en door goed management en een betere verkooporganisatie de markt afroomde. Dat mag want liberalen zijn voor vrije concurrentie.
Vervolgens brak in het liberale bedrijf onrust uit omdat men schuldigen zoch voor het teruglopende marktaandeel. Er waren inderdaad fouten gemaakt. De VVD kwam in de rode cijfers wat voor een politieke partij als vrijwilligersorganisatie nog veel moeilijker te verwerken is dan voor een bedrijf. Toch moeten we er doorheen. De rode cijfers zijn maar tijdelijk. We hebben een prima program en veel toegewijde mensen. Onze VVD zal zeker weer gaan groeien.
Liberalen, dames en heren hebben een lange adem. Wij geloven in onze zaak.
Bezorgd als we zijn om de problemen waar onze maatschappij onder lijdt.
Zoals criminaliteit, werkeloosheid, financieringstekort en milieubederf.
Internationaal overheerst de dreiging van wapens onderdrukking en armoede in een groot deel van de wereld. In het gevecht tegen de 5 vijanden van mens en maatschappij geweld, honger, ziekte, onrecht en milieubederf kent men VVDers als realisten. Onze vaste hand, ons soms harde pleidooi voor forse maatregelen lijkt vaak sterker dan dat hart. Maar in wezen zijn liberalen idealisten
Het Nederland dat wij willen is een harmonieuze, vreedzame, veranderingsgezinde maatschappij van verantwoordelijke mensen die op eigen benen staan en hen die dat niet kunnen te hulp schieten en omhoog helpen. Niet om goed te willen doen en hulpbehoevenden afhankelijk te maken, maar juist om zij die zwak zijn sterk en zelfstandig te maken. Ons doel is niet paternalistische verzorgingsstaat die zich zo goed voelt dat hij steeds groter groeiend de mensen die hij moet dienen week en initiatiefloos maakt. Ons doel is een maatschappij van mondige onafhankelijke mensen die de ruimte krijgen en nemen om scheppend aan hun toekomst te werken. Wij willen een samenleving waar heldere wetten door een verantwoordelijke overheid duidelijk worden gehandhaafd. Waar moderne bedrijvigheid bloeit en ieder werk verricht naar vermogen. Waar wetenschap en cultuur in aanzien staan, waar milieu en natuur niet meer worden bedorven maar beschermd en verrijkt. De wereld die wij willen inspireert ons de soms hevige tegenslagen te aanvaarden en als praktische idealisten volhardend voort te gaan.
Op de weg naar die vreedzame vrije samenleving. De vlaamse dichten Anton van Wilderode zei het aldus :
De wereld die wij willen, draagt geen wapens,
verdeelt zich niet in toegeruste legers
met het verbitterd bliksemen van leuzen.

De wereld die wij willen is een vrede
die zonder wrevel onver het verleden
het doek haalt van vergeven en vergeten

De wereld die wij willen is een landschap
dat onbeschadigd neerligt in de zomer
verzonken in de spiegels van zijn stromen

De wereld die wij willen is de gave
van gras en brood van appelen en water
gezondheid die men eet en die men ademt.

De wereld die wij willen, is een (vaderland)
verlost van velerlei onvrijheid en bevoogding
weer vaderhuis voor zijn (verwarde) kinderen.

De wereld die wij willen is Europa
uit zoveel eeuwen ongeduld verzameld
en toegezegd aan wie geen wanhoop kennen.

Ik dank u.

Dames en heren op de agenda staat thans de benoeming van 5 leden van het dagelijks bestuur. Er zijn 5 voordrachten gebeurd voor vice voorzitter, penningmeester, twee secretarissen voor de organisatie en de secretaris buitenland. Alleen voor de laatste funktie zijn tegenkandidaten gesteld. Ik stel u voor om voordat wij met de overige funktionarissen ons bezig houden, een pure technische zaak ons eerst bezig te houden met de benoeming van een secretaris buitenland. Wegens het periodiek aftreden van de heer van Struik van Bemmelen die overigens zoals u weet onlangs al eerder is afgetreden, wegens het periodiek aftreden, de heer van Struik van Bemmelen was bovendien niet herkiesbaar heeft het hoofdbestuur kandidaat gesteld de heer Wigboldus. Er zijn twee tegenkandidaten gesteld te weten de heer Renjo en de heer Jan Dirk Blauw. Het hoofdbestuur heeft bij zijn aanbeveling voor de heer Wigboldus zich door een aantal kenmerkende aspecten van de heer Wigboldus laten leiden. De heer Wigboldus die ook jarenlang lid van het hoofdbestuur heeft uigemaakt is denk ik te kenschetsen als een gemoedelijk en makkelijk aanspreekbaar man. Die duidelijk altijd erop uit is om meningen bij elkaar te brengen. Om te zorgen dat er duidelijke conclusies getrokken worden waar ook mee gewerkt kan worden. De heer Wigboldus is daarbij iemand die zijn mening bepaald niet onder stoelen of banken steekt. Hij heeft een heel duidelijke mening maar is in goed liberale traditie geneigd doet hij ook altijd te luisteren naar anderen om dan gezamenlijk tot een oplossing te komen.

U kunt uit zijn curitium zien dat hij een groot aantal funkties heeft bekleed waaruit deze rol nog weer eens heel duidelijk naar voren komt. Het hoofdbestuur vindt bovendien dat de heer Wigboldus uitstekend zou passen in het nieuwe team, het dagelijks bestuur in nieuwe samenstelling en dat hij daar een bijzonder waardevol lid in zal zijn zich niet uitsluitend zal bemoeien met de betrekkingen met partijen in het buitenland, maar zich ook heel duidelijk van de rest van de partij op de hoogte zal stellen. Dat hij daar een heel duidelijke mening over zal hebben. Kortom dames en heren het hoofdbestuur is van mening dat de heer Wigboldus de uitgelezen kandidaat is, de uitgelezen man om in het dagelijks bestuur zitting te nemen met de portefeuilles internationale zaken.
Zoals ik u heb geduid zijn er twee tegenkandidaten gesteld voor de secretaris van de internationale zaken de heer Henjo en de heer Jan Dirk blauw. Zijn er mensen in de zaal die een van de beide kandidaten wil toelichten en verdedigen.

Mijnheer de voorzitter ik zou graag van alle drie de kandidaten een korte motivering willen horen op hun kandidaatstelling opdat dit een objectieve besluitvorming kan bevorderen.

Goed wil de afdeling Wassenaar iets zeggen over de heer Henjo.

Graag voorzitter, Veldhuizen uit Wassenaar.
Voorzitter dames en heren de afdeling Wassenaar heeft Peter Renjo kandidaat gesteld voor de funktie secretaris internationale betrekkingen in het dagelijks bestuur. Gaarne zou ik graag van deze plaats een nadere toelichting willen geven op de overweging welke mijn afdeling hebben geleid tot dit voorstel. Centraal hebben hierbij gestaan de kwaliteiten en de ervaring welke in de persoon van peter Renjo zijn gecombineerd en welke hem in ons opvatting bij uitstek geschikt maken voor een funktie in het dagelijks bestuur en meer in het bijzonder voor die funktie van secretaris internationale betrekkingen. In de eerste plaats wil ik daarbij graag noemen zijn goede teamgeest waarbij hij blijk heeft gegeven een onafhankelijke en kritische instelling altijd aan de dag te leggen. Een faktor welke on en ik denk niet alleen de afdeling Wassenaar van essentieel belang lijkt in het dagelijks bestuur. Als tweede punt zou ik graag hier willen noemen zijn energieke inzet voor de communicatieverbetering binnen de VVD. U voorzitter heeft in uw voordracht ook reeds op het belang van dit aspect gewezen. Inzet van communicatieverbetering welke hij ook reeds in het verleden duidelijk heeft getoond. En ik denk hierbij met name aan zijn lidmaatschap van de werkgroep Wolfheeze, Van groot belang voor deze funktie in het dagelijks bestuur achten wij voorts de grote belangstelling van Peter Renjo voor internationale maatschappelijke

ontwikkelingen alsmede met name zijn buitenlandse ervaring opgedaan door een langdurige internationale werkkring in het bedrijfsleven. Last but not least zou ik willen noemen de gedegen kennis van de VVD in al zijn geledingen verkregen door de vele bestuurlijke funkties welke Peter Renjo in de afgelopen jaren in onze partij heeft vervuld. Voorzitter dames en heren wij Wassenaar hebben Peter Renjo leren kennen als een loyaal en integer bestuurder. Daarom beveel ik hem van harte bij u aan voor de vacante funkties. Dank u wel.

Wil iemand de kandidatuur van Jan Dirk Blauw toelichten.

Voorzitter Marije-afdeling Hilversum.
De afdeling Hilversum wil heel graag de kandidatuur van de heer Jan Dirk Blauw uit Zeist steunen en heeft gemeend dat te moeten doen omdat de VVD op deze post niet alleen een uitstekende kracht nodig heeft, maar vooral ook een deskundige en iemand die door zijn loopbaan bewezen heeft daarvoor gekwalificeerd te zijn. Het is onze stellige mening dat de partij in de persoon van de heer Blauw over zo iemand beschikt. We weten allemaal dat hij van januari 78 tot juni 86 lid van onze tweede kamerfraktie is geweest en als zodanig ondermeer adviserend lid van de partijcommissie buitenlandse zaken en defensie. Van 78 tot medio 81 was hij lid van de noord atlantische assemblee en daarna tot september 86 lid van de assemblees van de raad van Europa en van de west europese unie. Hij trad op als rapporteur over ondermeer de mensenrechten in Roemenië, europese veiligheid, wapenbesprekingen en ontwapening. Zijn aktiviteiten strekken zich verder uit in de liberale internationale, de interparlementaire unie en de ELD om de belangrijkste te noemen. Kortom Jan Dirk Blauw kent de politiek. Hij kent het internationale veld en het internationale werk. En wat wellicht belangrijker is hij wordt daar gekend en erkend. Als geen ander is hij degene die mede door de gemakkelijke wijze waarop hij contacten legt de VVD in het buitenland gezicht en gewicht kan geven. Voorzitter hier en daar wordt tegen zijn verkiezing bezwaar gefluisterd dat hij op de kandidatenlijst voor de tweede kamer de eerste opvolgersplaats inneemt. Maar dat pleit eerder voor zijn kwaliteit dan dat het een belemmering zou moeten zijn om hem te kiezen. Informatie heeft ons geleerd dat er geen enkele indicatie is dat dit dat wij dit moeten verwachten dat die binnen korte of langere tijd tot opvolging geroepen zal worden. Natuurlijk kunnen zich onverwachte gebeurtenissen voordoen, maar dat geldt voor iedere verkiezing van wie dan ook en terecht plegen wij geen rekening te houden met wat niet is voorzien. Er is dan ook naar onze mening geen enkel beletsel om onze stem te geven aan een man die op de funktie van secretaris buitenlandse betrekkingen als het ware op het lijf is geschreven Jan Dirk Blauw.

Als wij niet aanstonds tot de stemming overgaan dan zou toch even nagegaan moeten worden wordt ik op attent gemaakt of de heren al of niet in ons midden zijn. Voorzover ze in ons midden zijn zou ik toch ze dan willen vragen om zich alsnog even terug te trekken.

Ik had gevraagd of de heren zelf een motivering op hun kandidaatstelling willen geven en dat wil ik wel graag horen voordat we gaan stemmen.

Dat wilt u nog horen maar dan denk ik toch dat de heren voorzover ze in ons midden zijn dat ze zich terug moeten trekken. De stukken die nu voorgelezen zijn die kent iedereen, dat is geen probleem en dan zal ik dan daarna ieder van de drie kandidaten vragen om zich hier te melden zodat zij niet van elkaar horen wat zij te vertellen hebben.
Ik wil beginnen met de heer Wigboldus. Kan iemand zorgen dat de heer Wigboldus even binnen komt.
Dan denk ik dat ik nou zal moeten vragen of de heer Renjo binnenkomt.

Mag ik nog eerst wat zeggen. Ik wou toch nog iets in het algemeen zeggen over deze kandidaten voor ze binnen komen.

Jawel maar nou komt Renjo net binnen. Mijnheer Renjo u moet nog even aan de andere kant van de deur gaan staan.

Het woord is aan mevrouw Scherpenberg.
Mijnheer de voorzitter excuses omdat ik daar nog zo'n hele rij zag dacht ik dat die allemaal nog het woord wilden voeren, daarom was ik nog niet naar voren gegaan. Het spijt me dat ik deze verwarring tot stand gebracht heb.

Die rij komt omdat het hier gelukkig weer zo vol is dat er veel mensen moeten staan.

Wij hebben zojuist heel goede uitstekende speeches gehoord van de partijvoorzitter en de fraktievoorzitter en daar was een duidelijke overeenkomst in bij de speeches en dat was dat we allemaal bezig moeten zijn, bezig zijn en moeten zijn met het liberalisme wat betekent met de vernieuwde ideeën en daden die daaruit voort moeten komen en ook dat we d-ar het geloof in moeten hebben en de toe-wijding daartoe. Maar er was ook een heel groot verschil tussen de twee speeches en dat was terecht dat de politici zoals de heer Ginjaars zei de

politici zijn dat door de leden, door hun keuze zich voornamelijk verantwoordelijk moeten voelen voor de politieke zaken en taken. En dat de bestuurders voornamelijk verantwoordelijk zijn voor het besturen van onze bestuurlijke taken in onze partij-organisatie. En waar we nu mee bezig zijn gaat over dat laatste. Wij gaan nu met z'n allen kiezen, afdelingen kiezen een bestuurder in het hoogste college van onze partij-organisatie een dagelijks bestuurlid van de VVD. En ik denk dat het dus niet alleen gaat om de secretaris buitenland, maar dat het gaat om een lid van het dagelijks bestuur. En als ik mijnheer Ginjaars goed begrepen heb dan staan er dus een heleboel dingen op stapel die de partij-organisatie nu gaan aanpakken. En juist dat aanpakken vergt een enorme bestuurlijke taak die niet denk ik de andere voor de voeten moet lopen. En ik zou daarom willen vragen aan degene die mijnheer Blauw heeft ingezet of aan mijnheer Blauw zelf die straks binnenkomt. Wat gaat u doen als u in de tweede kamer gekozen wordt. Blijft u dan in het dagelijks bestuur. Dan zou het toch denk ik juist wat we zo graag willen scheiden een beetje vermengd willen worden en als hij niet het dagelijks bestuurschap op zal geven is het dan een tijdelijke kwestie. Ik denk dat dat een vraag is die aan mijnheer Blauw gesteld zal moeten worden. Verder vind ik dat de kamercentralevoorzitters zich dus over de kandidatuur en keuze daarvan zich zouden moeten onthouden omdat dit een afdelingskwestie is. Dank u wel.

Dank u wel. Heeft een van de aanwezigen de behoefte om te reageren op de woorden van mevrouw van Scherpenberg.

Mijnheer Metz.
Ja voorzitter, ik heb ook een zeer interessant betoog gehoord van die mevrouw net en ik dacht dat deze zaak helemaal niet aan de orde was. We praten hier over een invulling van een bestuursfunktie en het is een interessante ontwikkeling om te gaan vragen wat mijnheer Blauw straks gaat doen, overmorgen, volgend jaar. Ik vind dat argumenten die op dit moment erg van groot belang zijn. Het gaat in de eerste plaats wanneer men als een secretaris buitenland kiest, die kiest men om kwalitatieve normen. Niet wat men gaat doen in de toekomst. In de toekomst moet die partij een eenheid worden en daar moet geen macht binnen een macht gaan ontstaan wanneer mensen menen deze partij te moeten ondermijnen door vanuit hun optiek kandidaten naar voren te schuiven die ook politiek geinitieerd zijn. De afdeling Hilversum heeft een voortreffelijk pleidooi gehouden om de heer Jan Dirk Blauw, beroemd en befaamd om zijn internationale politieke kennis, om zijn internationale politieke ervaring om zijn internationale contacten om die hier vanavond te gaan laten benoemen tot secretaris buitenland.

Daar gaat het om. Men heeft te kiezen vanuit kwaliteitsnormen en niet vanuit bepaalde politieke lobbyisten die deze partij aan het vermoorden zijn. Daar wil ik het bij laten op dit moment.

Wenst iemand nog meer te reageren op de woorden van mevrouw Scherpenberg.

Voorzitter het zal u niet verwonderen dat u uit mijn mond een ander geluid hoort dan de voorgaande spreker, maar verwondert u dan zich ook niet dat het wel ten gunste van dezelfde kandidaat is. Afdeling Amersfoort spreek ik namens. Wij hebben veel van de heer Blauw gemerkt ook in de jaren dat hij het verrekte druk had om in de tweede kamer en op internationaal zijn werk te doen. Ik heb even als mevrouw van Scherpenberg uit het betoog van beide sprekers uit uzelf en uit het betoog van de heer Voorhoeve vanavond gehoord dat het zo van belang is dat wij naast besturen ook luisteren naar datgene wat er in onze partij leeft. Een ook sprekende vanuit het bestuur van de kamercentrale kan ik u vertellen dat de heer Blauw dat in zijn afgelopen jaren altijd goed heeft gedaan. Dat evenwicht vinden tussen enerzijds politiek vertegenwoordigen, dat zou ook kunnen zijn straks besturen en anderzijds de contacten met die leden met die achterban houden. Dat wilde ik graag naar voren brengen. En een ander punt wat ik met mevrouw van Scherpenberg helemaal eens ben is dat hier de afdelingen moeten spreken en ik denk dan ook dat er vele afdelingen in het land zijn die de heer Blauw in de afgelopen jaren als spreker of anderszins hebben gezien dus laat die zich nu maar eens horen. Ik dank u.

Zijn er nog andere mensen die nu nog wensen te praten.Niet op dit moment.

Dank u wel mijnheer de voorzitter, mijn naam is Frank Roor van de afdeling Enschede. Toen ik in het verleden nog aktief was binnen de JOVD in het internationale werk wat tegenwoordig ook binnen de europese liberale jongeren heb ik kunnen constateren dat de heer Blauw internationaal over een heel grote faam beschikt. Gezien het feit dat wij een internationale fora op dit moment iemand nodig hebben die in staat is en ook over de persoonlijke contacten beschikt om moeilijkheden en ik denk dat bijvoorbeeld aan de oostenrijkse kwestie met de FBO op te lossen geloof ik dat de heer Blauw een uitstekende kandidaat is die de belangen voor de VVD op een heel goede manier kan behartigen. Daarom zou ik ook graag willen pleiten voor de heer Blauw als internationaal secretaris voor de VVD.

Dank u wel. Gaat uw gang.

Mijnheer de voorzitter van Breukelen, bestuur kamercentrale Drente.
Het beleid van het hoofdbestuur staat pas morgen ter discussie, ik wou toch nu al het hoofdbestuur a. feliciteren en b. complimenteren. Feliciteren met het feit dat ze uit haar eigen midden een kandidaat naar voren kan schuiven die de kwaliteiten heeft om zowel bestuurlijk aspect als inhoudelijk aspect van de betreffende funktie in te vullen en anderzijds complimenteren dat ze deze kandidaat naar voren gaat schuiven. Ik denk dat de heer Wigboldus in de afgelopen jaren in de partij bestuurlijk veel funkties vervuld heeft. Heeft laten zien wat u ook zei voorzitter in staat te zijn onverzoenlijkheden te verzoenen. Ik denk dat dat met name de komende jaren en ik refereer aan de toespraken die er vanavond gehouden zijn ze ontzetten belang van onze partij zal zijn. En dan is het geluk daarbij dat we inderdaad een kandidaat hebben die ook qua ervaring in zijn werk, in zijn maatschappelijke carriere en dusdanig aantal buitenlandse contacten heeft dat dieideale kandidaat nar voren geschoven hebt en ik wil u dan ook nogmaals ermee complimenteren.

Mevrouw Buseman, den Haag.
Mijnheer de voorzitter ik wou graag een vraag stellen van procedurele aard.
We waren zonet bezig met het aanbevelen van verschillende kandidaten. Anderzijds was afgesproken dat de drie kandidaten dus om de beurt gehoord zouden worden en ik had de indruk dat daarna pas de aanbevelingen zouden komen gevolgd door stemming. Ik wou u vragen wat de bedoeling is.

Ik denk dat beide, mevrouw Buseman de bedoeling is. Er was een verzoek om hier de kandidaten zichzelf te presenteren. Afgezien van het feit dat ik dat nou niet zo gewwldig vind, maar goed als de vergadering dat wenst dan gebeurt dat uiteraard ter zaak. Daarna is er een discussie ontstaan over een opmerking van mevrouw Scherpenberg die ertoe strekte en dat een lidmaatschap van het dagelijks bestuur een generalistische bestuurskundige invalshoek kent, dan wel moet hebben. En ik ben nog steeds bezig om de zaal zover te krijgen dat daar op gereageerd wordt, maar dat gebeurt niet. Want er worden steeds kandidaten aanbevolen. Nou vind ik dat helemaal niet erg, want ik ben een heel makkelijk voorzitter, maar u hebt op zichzelf gelijk dat wanneer de kandidaten zichzelf gepresenteerd hebben dat er wellicht dan nog een kleine discussie wenselijk zou zijn. Daar hebt u helemaal gelijk in.

Ik neem dus aan dat na deze woorden van mevrouw Buseman er geen behoefte meer is om op dit moment iets te zeggen en dan zou ik dan nu de heer Wigboldus graag voor het forum willen zien.
Mijnheer Wigboldus de vergadering is bijzonder geinteresseerd over de wijze waarop u denkt invulling te gaan geven zo u gekozen zou worden aan de funktie van secretaris buitenland. U krijgt daarvan voor uw mogelijk toekomstige voorzitter drie minuten.

Dank u wel mijnheer de voorzitter. Vergadering graag voldoe ik aan het verzoek door u gevraag mijn motivering voor deze kandidatuur aan u mede te delen. Het is eigenlijk heel eenvoudig. Toen ik nog jonger was dan nu toen was politiek al mijn belangrijkste interesse. Voorzitter van het jeugdparlement in Groningen en uiteindelijk in die tijd een keuze gemaakt voor het liberalisme. In de vaste overtuiging dat een samenleving zonder liberalisme geen leefbare samenleving is. Ik vind toen en nu dat de VVD de enige partij is waar dat liberalisme handen en voeten kan krijgen in de politiek. Voor de rest is mijn achtergrond, ik heb een keuze moeten maken, ik ben in het bedrijfsleven geweest, ik heb in bedrijven gewerkt als direkteur de laatste 15 jaar in de orde van grote van zo'n 150 man medewerkers. En naast mijn, in de houthandel in de import. Daarnaast altijd mij zeer geinteresseerd buiten mijn direkte werksfeer. Dat heeft geresulteerd in het voorzitterschap van de nederlandse houtbond. Adviesfunkties bij TNO-CAO-onderhandelingen en altijd daar in de politiek. Kamercentrale vice-voorzitter, de laatste 7 jaar HBlid, hoogtepunten het ELDcongres in Groningen met als delegatie naar Munchen en Sicilië en ik heb gedacht van dit is buitengewoon interessant. In mijn huidige werkkring heb ik ook veel te maken met het keuren van materiaal er internationaal erkenning en concurrentievervalsing met onrechtmatig keuren. U weet genoeg. Weet u wat het belangrijkste is dat ik het niet van overtuigd ben dat iemand het niet alleen kan, dat solistisch optreden niet aan de orde is en ik heb altijd in die organisaties gezegd je moet de deskundigheid in een organisatie optimaal inzetten voor het doel wat je wil bereiken. Niet zelf dat vind ik een bestuursfunktie. En ik ben dus ook van mening kijk er zijn mensen die zeggen die stralen het uit, we hebben de wereld in onze hand en dan zeg ik en nu de VVD nog. Politiek is je bent op elkaar gegooid, je hebt elkaar niet uitgekozen. Nee je bent gewoon bij elkaar gegooid. Wildvreemde mensen worden gekozen op een hulpje en wat is dat de uitdaging. Om met dat groepje mensen een invulling te geven in openheid, onderlinge goede verhoudingen en die uitdaging heb ik in al mijn werk trachten in te vullen. Dat vind ik een uitdaging.

Liberaal in de wereld, in Europa, in Nederland open heel duidelijk in de samenwerking dat is mijn motivering mijnheer de voorzitter.

Dank u. Dan nu de heer Renjo.
Mijnheer Renjo de aanwezigen zouden bijzonder graag van u horen hoe u denkt de funktie van secretaris buitenland in te vullen zo u tot deze funktie gekozen zou kunnen worden. Van uw mogelijk toekostige voorzitter bij het DB krijgt u daarvoor 3 minuten de tijd.

Dank u wel voorzitter. Dames en heren 12 jaar geleden stond ik kandidaat tesamen met twee anderen voor de funktie secretaris interne communicatie binnen de kamercentrale Leiden. In die tijd kon ik zeggen dat de VVD op dat moment nog niet kende, maar toen ik gekozen werd is mijn eerste taak geweest de communicatie binnen de kamercentrale Leiden te helpen bevorderen. Ik heb toen de leden en de afdelingen goed leren kennen. Het is een heel interessante tijd geweest. Daarna ben ik via de kamercentrale in het hoofdbestuur gekomen. Ik heb twee termijnen bij elkaar 8 jaar in dat hoofdbestuur gefunktioneerd. Ik heb daar gezien dat niet alleen maar de nederlandse aktiviteiten voor de VVD van belang zijn, maar zeker ook de contacten naar de zusterorganisaties. Ik ben van mening dat het van het grootste belang is dat wij ons heel duidelijk kunnen profileren op dat internationale niveau, juist omdat de VVD zowel in Nederland als daarbuiten heel veel in te brengen moet hebben vanwege de goede ondergrond die deze partij heeft. In mijn normale zakelijke werkzaamheden heb ik voortdurend de internationale kant moeten bestrijken. Ik heb daarvan genoten en ik geniet daar nog van. Dat betekent dat ik niet alleen maar vanuit mijn eigen achtergrond, mijn opleiding, maar ook mijn internationale werkkring een klein beetje weet wat er in de internationale wereld te vinden is. Binnen de commissie ontwikkelingssamenwerking waar ik lid van mag zijn tracht ik de ervaringen die ik op het internationale terrein heb in het bedrijfsleven ook te maken juist van de ontwikkelingslanden. Ik ben van mening mijnheer de voorzitter, dames en heren dat in een VVD zowel de interne communicatie als de communicatie over externe zaken van het grootste belang is. Kiest u mij dan kunt u er op vertrouwen dat ik dat prioriteit zal geven nummer een. Binnen het teamverband zoals het dagelijks bestuur en hopelijk het hoofdbestuur onder leiding van deze voorzitter zal zijn. Dank u wel.

Dan nu de heer Jan Dirk Blauw.
Mijnheer Blauw de aanwezigen zouden graag van u willen horen hoe u in zijn invulling denkt te geven aan de funktie van secretaris buitenland zo u tot de algemene vergadering tot die funktie wordt gekozen.

U krijgt daarvoor van uw mogelijke voorzitter van het DB drie minuten.

Voorzitter, dames en heren allerleerst zou je natuurlijk de vraag kunnen stellen van waarom ben je tegenkandidaat. Laat ik dat heel kort doen. Men heeft mij dat gevraagd, ik heb dat overwogen en ik heb toen gedacht dat dit met mijn internationale ervaring maar daarnaast ook met mijn ervaring in de VVD mogelijk een goede funktievervulling zou kunnen realiseren. Waarom nu op dit moment. Voorzitter u hebt zelf in uw inleiding aangegeven dat de partij in de nabije toekomst nogal wat werk moet verzetten. En ik denk dat ieder lid in het dagelijks bestuur zich daarvoor moet kunnen inzetten. En ik denk voorzitter dames en heren dat ik dat kan. Ik wil gaarne medewerken ook om die vertikale communicatie in de partij te verbeteren. Want uiteraard is secretaris buitenlandse betrekkingen niet alleen maar naar het buitenland gaan. Het is belangrijk relaties met andere politieke partijen in het buitenland, met de internationale organisaties. Maar net zo belangrijk zo niet op dit moment belangrijker is ook de communicatie intern in de partij. Meewerken in het team van het dagelijks bestuur, in het hoofdbestuur om de VVD weer terug te brengen zoals Joris Voorhoeve zei op het nivea wat wij hadden bij vorige verkiezingen en die we niet hebben gehaald bij de laatste 2 verkiezingen. We zullen diverse zaken moeten doorexerceren. Voorzitter, dames en heren daaraan wil ik meewerken. Ik heb zelf het gevoel dat ik wat bagage mee heb gekregen uit de afgelopen jaren en ik hoop op uw aller steun. Dank u wel.

Dames en heren wie van u zou nog iets willen bijdragen tot de discussie.

Mijn naam is Marcel Lendering afdeling de Bilt-Bilthoven.
Behalve dat ik lid ben van de VVD ben ik ook lid van forum international.
Dit is een liberale internationale jongerenorganisatie met leden door heel europa. Enige tijd geleden was van deze organisatie een congres in Nunspeet.
Een van de sprekers op dit congres was de heer Blauw. Ik moet zeggen dat ik werkelijk getroffen werd door de grote kennis die uit het betoog van de heer Blauw bleek. Behalve een zeer grote kennis heeft de heer Blauw nog een andere belangrijke kwaliteit. Het was zo dat op dit congres, het was welliswaar een internationaal gezelschap, maar desondanks waren er niet meer dan 30 jongeren. Toch had de heer Blauw het er voor over om daarvoor zijn vrije zaterdagavond op te offeren. Ik denk dat zdit een zeer duidelijk voorbeeld is uit de praktijk van wat er bedoeld wordt met vertikale communicatie. Tussen de jongeren. Dat hij niet alleen een betoog wil houden, maar ook daarna in discussie treedt en de afdeling de Bilt-Bilthoven zal daarom ook zeker op de heer Blauw stemmen.

En ik zou eenieder willen aanraden hetzelfde te doen.

Goed zijn er nog andere leden die het woord wensen te voeren over een van de drie kandidaten.

Beikersma is mijn naam.
Mijnheer de voorzitter ik wou graag even ingaan op het betoog dat u hebt gehouden naar aanleiding van de kandidatuur van het hoofdbestuur in de richting van de heer Wigboldus. Ik wil niet spreken over de kwaliteiten van de drie kandidaten. Ik denk dat alle drie kandidaten in staat zijn de funktie op internationaal gebied waar te maken zo het partijbestuur het voorstaat. Maar luisterende naar de woorden van de heer Voorhoeve, luisterende naar de woorden welke u hebt gesproken aan het begin van deze avond, dat wij in onze partij moeten zoeken naar de harmonie en dat wij de harmonie terug moeten vinden in ons werk, in ons werken in besturen hebt u nadrukkelijk gezegd dat de heer Wigboldus in het team wat u als voorzitter voor ogen staat dat hij daar uitstekend in zou passen. En ik zou daarom de vergadering willen vragen uitdrukkelijk goed te luisteren naar de woorden van het hoofdbestuur die een nieuwe koers, een andere koers althans willen uitzetten en die graag zouden zien dat de heer Wigboldus werd opgenomen in dat team. En daarom denk ik dat hij de beste kandidaat is. Dank u wel.

Mevrouw van Dijk.
Mijnheer de voorzitter kamercentrale Zeeland afdeling Middelburg. Ook ik zou uw betoog vanuit een van de buitengewesten van harte willen ondersteunen. Zonder afbreuk te doen aan de kwaliteiten van de andere kandidaten zou ik toch de aanwezigen willen wijzen op de warme persoonlijkheid, de bindende kracht die van de heer Wigboldus uitgaat, waar hij gefunktioneerd heeft in een bestuur was eenheid, er heerste een goede sfeer. Het is een persoon die groot vertrouwen wekt en zeker niet polariserend werkt. Ik zou dit nog graag even onder de aandacht willen brengen. Waar bijkomt dat wij een partij zijn voor heel Nederland en dan mogen wij de buitengewesten als daar kandidaten uit voortkomen zeker niet in de steek laten. En troost u ook wij spreken onze buitenlandse talen vloeiend, mocht dit dus enige twijfel nog opwerpen.

Haafkens kamercentrale Leiden.
Ik denk dat de laatste woorden die dus eigenlijk een beetje tenderen naar je moet dus op een gegeven moment een bepaald gebied ook eens een keer iemand geven die dat in het hoofdbestuur vertegenwoordigt dat dat aanleiding zou geven

om de heer Renjo meteen terug te trekken. Toch is op een gegeven moment de afdeling Wassen-ar het binnengebied van de kamercentrale Leiden men dat niet van plan. En waarom. Omdat wij al gedurende vele jaren van mening zijn dat in feite de kwaliteit in departij de doorslag moet geven. Wij menen dat het erg goed is om vandaag in deze vergadering uit te maken uit drie goede kandidaten om uit te maken wie de secretaris buitenland wordt. En wij als kamercentrale Leiden menen dat de heer Renjo daar uitermate goed voor geequipeerd is. De heer Renjo is van begin u heeft het gehoord van zijn studie af tot en met zijn huidige dag in internationale zaken werkzaam. De heer Renjo is geen beroepspoliticus, de heer Renjo doet het puur zoals u allemaal hier doet om een gegeven moment het gewoon liefdewerk oud papier. Hij wil zich inzetten voor de partij. Hij vindt het bijzonder leuk om na 8 jaar HB om die taak te doen. Wij in de kamercentrale leiden hebben de heer Renjo ook als een beetje lastige figuur soms meegemaakt, maar nou treft het de kamercentrale Leiden dat we allemaal nogal lastig zijn. Ik denk mijnheer de voorzitter dat u met de heer Renjo een kritisch iemand in het bestuur krijgt die ook voldoet aan de wens om niet alleen iemand te hebben die ~~xxxx~~ specifiek met zijn eigen taakje bezig is, maar meewerkt om de partij te besturen met zijn 8 jaar HBervaring denk ik dat de heer Renjo de meest optimale kandidaat is dank u.

Mijn naam is Doorn afdeling Zeist.
Ik wou het nog even over Jan Dirk Blauw hebben. Ik ben afgelopen 6 jaar voorzitter van de afdeling Zeist geweest. Ik heb in die periode Jan Dirk leren kennen als een bijzonder gewaardeerd lid. Wij hebben altijd een beroep op hem kunnen doen. Hij stond altijd voor ons klaar. Ik denk voorzitter als we praten in deze partij dat we de communicatie moeten versterken dat het goed is om in het dagelijks bestuur een lid te halen dat al een tijd in de frontlinie heeft gezeten die de aktieve politiek heeft bedreven die daar nu ik dacht 8 jaar in de kamer heeft gefunktioneerd. Die ook in Utrecht nog steeds aktief is. Ik denk dat een dergelijk dagelijks bestuurslid juist kan zorgen voor die optimale communicatie. Ik raad de vergadering aan om te stemmen op Jan Dirk Blauw.

Mijnheer Weide.
Voorzitter erg kort. Eergisteren ben ik afgetreden als voorzitter van de kamercentrale Groningen. De heer Wigboldus is afgetreden als vice voorzitter van dezelfde kamercentrale. Ik alleen kan spreken van ervaring.

7 jaar een voorbeeld van eenheid, een voorbeeld van samenwerking. goede wijn behoeft geen krans stem op Wigboldus.

Mevrouw Buseman.
Ja mijnheer de voorzitter ik zou graag de kandidatuur van de heer Blauw willen steunen. Ik ken de heer Blauw al lang op velerlei gebied. Ik ken hem speciaal uit de defensiecommissie waar hij dus een zeer belangrijke rol vervult. En optreedt als deskundige op defensiegebied natuurlijk, maar ook naar het buitenland toe. Ik meen dus ik geloof dat hij daar juist de laatste tijd bijzonder goede dingen gedaan heeft. Er is nog meer. Er is al heel wat gesproken vanavond over die noodzaak van versterking van onze organisatie van onderop. Ik geloof dat hij daar een zeer goede bijdrage over kan leveren en dat u daarbij een zeer goede keus doet.

Mijnheer de voorzitter voordat we nog tot meer intieme ontboezemingen komen zou ik willen voorstellen om te gaan stemmen.

Mijnheer de voorzitter mijn naam is Boer afdeling Almelo. Er is dacht ik nog een vraag onbeantwoord gebleven en dat is wat de heer Blauw doet als hij tot kamerlid wordt gekozen. Blijft hij dan nog secretaris internationale betrekkingen. Die vraag hebben we nog steeds niet beantwoord gekregen. Die wil ik wel graag beantwoord zien.

Ik denk dat die vraag niet beantwoord kan worden omdat die vraag pas beantwoord gaat worden op het moment dat die situatie zich voordoet.

Meijeraan.
Ik ben geen kandidaat dus u hoeft niet te klappen. Ik ben erg blij dat ik ook gee- stemrecht heb want we hebben drie voortreffelijke kandidaten dacht ik die en hun sporen in de VVD hebben verdiend en ook alle drie erin zouden passen zoals ze zich hebben gepresenteerd. Maar ik wou vragen om de zaak wel zuiver te houden en de mevrouw uit Middelburg die heeft gesproken over een soort regionalisme van de buitengewesten moesten ook vertegenwoordigd worden. Ik dacht dat dat geen argument zou mogen zijn, maar als het een argument ware en u zou eerst de alleen kandidaat gestelde benoemd verklaren dan heb ik het dan mis dat hetzelfde buitengewest dan al vertegenwoordigd zou zijn.

Mevrouw van Dijk.
Mijnheer de voorzitter mag ik hier even meteen op reageren.

Ik zou geen pleidooi houden voor iemand uit de buitengewesten als ik niet overtuigd was van zijn grote capaciteiten die nodig zijn om deze funktie te vervullen. Dus wat dat betreft hoop ik dat mijnheer Meijeraan gerust gesteld is.

Mijnheer Wiegman.
Ja voorzitter er zijn net uit het noorden een aantal opmerkingen ten aanzien van de heer Wigboldus gemaakt. De ervaringen vanuit de kamercentrale ik wil wat dat betreft niet achterblijven van-uit de kamercentrale den Helder kunnen wij getuigen dat we de heer Blauw uitstekende bestuurlijke kapaciteiten heeft naast zijn internationale kapaciteiten. Ik meen voorzitter dat de heer Blauw een ieders steun verdient hoewel er is een uitzondering.

Dan denk ik dat het allemaal wel voldoende is uitgediscussieerd.
Dan gaan we naar de stemming. Mijnheer vd Berg u weet precies hoe dat moet.

Volgens de begrippen van de lagere school voorzitter. Het is als volgt. Iedereen heeft in zijn bezit althans de afgevaardigden een zowel aantal witte stembiljetjes als een aantal oranje stembiljetjes. Of die laatste ooit gebruikt zullen worden dat is een heel ander verhaal. Het gaat allerleerst om de witte. Dat is even wat werk, maar het geeft de uitslag naar alle waarschijnlijkheid z o zuiver mogelijk weer. U vindt op dat biljet drie namen. Alfabetische volgorde is gekozen, gebruikelijk in Nederland. U moet dan het pakje voor de naam van de kandidaat voorzien van een duidelijke notering. Dat wil zeggen een stip zodanig dat die te lezen is of een kruisje wat ook wellicht te lezen is. Doorhalingen zijn niet toegestaan. Wie doorhaalt verspeelt zijn recht op dat stukje papier en het zal ongeldig worden verklaard. Dit is het verhaal nu. Hoe het eventueel bij een tweede stemming moet dat zullen we dan mettertijd uitleggen. Hier voorop komen een aantal manden te staan. Daar kunnen de afgevaardigden de papieren inwerpen. Het stembureau van vanmiddag zal ongetwijfeld heel graag de taak anavond voortzetten want nu wordt het pas echt boeiend. En de medewerkers van het algemeen secretariaat zullen hen ondersteunen in het tellen der stemmen.

Dank u zeer u kunt thans uw papiertjes in gaan werpen. Als zij ingeworpen zijn dan wilde ik tijdens het tellen van de stemmen doorgaan met de agenda dagelijks bestuur en afscheid hoofdbestuursleden. Ik schors de vergadering voor 5 minuten.

Wie denkt dat hij nog steeds tijd nodig heeft om al die kruisjes te zetten. We gaan langzaam maar zeker de zaak sluiten de dan begint het grote werk. Nog iemand behalve die mevrouw waar ik van af weet die nog de namen moet aankruisen. Niemand. Dan kunnen we nu beginnen.

Ik wil dames en heren de vergadering weer voortzetten tijdens het tellen van de stemmen. Wegens periodiek aftreden van mevrouw van Raalte die niet herkiesbaar is moet voorzien worden in de vacature van .....
Dames en heren wat doen we gewoon doorgaan. Jawel wij gaan rustig door.
Wilt u uw plaatsen innemen. Goed ik neem aan dat degene die niet hun plaats hebben ingenomen toch meedoen. Wegens periodiek aftreden van mevrouw van Raalte Tuinman moet worden voorzien in een vacature en ze is bovendien dus niet herkiesbaar. Door het hoofdbestuur is kandidaat gesteld de heer Opstelten te Bergzijl. Er zijn geen tegenkandidaten. En ik kan de heer Opstelten dus benoemd verklaren.
Wegens periodiek aftreden van de heer de Monchy te Rhoon die niet herkiesbaar is moet ook in de vacature van penningmeester worden voorzien. Het hoofdbestuur heeft kandidaat gesteld de heer Ressenaar. Ook tegen deze benoeming is geen tegenkandidaat gesteld zodat ik de heer Ressenaar tot penningmeester benoemd kan verklaren.
Wegens periodiek aftreden van de heer van Waaijen moet in zijn vacature worden voorzien. Het hoofdbestuur heeft kandidaat gesteld de heer Verwaaijen.
Er zijn geen tegenkandidaten zodat ook de heer Verwaaijen wederom benoemd is verklaard.
Wegens tussentijds aftreden van de heer Ginjaars te Leidschendam als secretaris voor de organisatie moet in de funktie van secretaris voor de organisatie worden voorzien. Het hoofdbestuur heeft kandidaat gesteld mevrouw Aye Els Averink-Winsemius te Krimpen ad IJssel. Er zijn geen tegenkandidaten zodat mevrouw Ayels Averink benoemd kan worden verklaard.
De wisseling van de wacht dames en heren zal pas morgenochtend plaats vinden na de bespreking van het beleid van het hoofdbestuur. Het zou immers te gek zijn als die nieuwe leden van het dagelijks bestuur achter de tafel zouden zitten voor de bespreking van iets waar zij totaal geen verantwoordelijkheid voor dragen. Ook wij zullen dus de betreffende DB leden morgen nadat het agendapunt hartelijk toespreken. Thans wil ik toespreken de afgetreden en inieuw aangetreden leden van het hoofdbestuur. Ik wil mede uit uw naam hartelijk welkom heten de heren Zandberg, Klein, Goud, Boeve, mevrouw Jo, de heer Remkes, Schrotenboer, van Voskuilen, Euverink en mevrouw Buseman, mevrouw Gonda Wijtholt.

Ik hoop van harte en ik ben er ook van overtuigd dat zij hun tijd in het hoofdbestuur als een bijzonder interssante, boeiende en genoeglijke tijd zullen ervaren. Er zijn dus een aantal hoofdbestuursleden afgetreden. Dat is in de eerste plaats de heer Mangelmans. De heer Mangelmans is zoals alle andere een uiteraard zeer waardevol hoofdbestuurslid geweest. Hij heeft meegewerkt aan de commissie Wolfheeze. Hij heeft bij de kandidaatstelling voor de tweede kamer hard gewerkt aan een wijziging van het technisch advies om het zuiden als een geheel te laten overkomen. De heer Mangelman was in zijn bijdrage in de discussie in het hoofdbestuur altijd volstrekt duidelijk. Hij liet er geen enkele twijfel over bestaan wat zijn mening was. Wij hopen dat hij ook die tijd in het hoofdbestuur heel prettig heeft ervaren. De heer Jacobs is de laatste tijd niet meer op de hoofdbestuursvergaderingen geweest wegens zeer tragische persoonlijke omstandigheden die hem dat belet hebben. Wij betreuren dat zeer. De heer van de Stek heeft een volledige pro-periode uitgezeten als een van de zeer weinige die daar kans voor ziet. Zijn bijdragen waren altijd zeer openhartig. Hij was jarenlang lid van de defensiecommissie en hij is dat gelukkig na zijn aftreden ook gebleven. De heer van Riet moest tot zijn en onze grote spijt ervan afzien om langer lid te zijn van het hoofdbestuur. We hebben gelukkig kans gezien om toch nog zijn ervaring en kennis te kunnen blijven gebruiken nu hij nog werkt aan in de reglementen- en evaluatie commissie. Mevrouw Raaijmakers Rogier uit Overijssel is maar heel kort lid van het hoofdbestuur geweest. Zij kenmerkte haar bijdrage altijd denk ik door een zeer duidelijke mening ook en vaak door de onverwachte stellingsname en overwachte vragen. Zij is verhuisd naar Brabant. Zij is daar heb ik begrepen alweer aktief en we zullen vast ongetwijfeld nog veel van haar horen.
Mevrouw Koenen gaat af als voorzitter van de vereniging en vertrok dus uit het hoofdbestuur. Zonder iets afbreuk te doen aan de waardering voor anderen die leden van het hoofdbestuur moet ik toch zeggen datmet het vertrekt van mevrouw Koenen iets weg ging. Namelijk het bourgondische. Dat was zo kenmerkend en dat kon ook zo ongelofflijk verfrissend zijn in moeilijke situaties in het hoofdbestuur want die waren er weleens dat we dat dus echt wel . De heer Rurink die moest helaas vertrekken. Hij is denk ik ook te kort lid van het hoofdbestuur geweest. Hij vertrok, u weet hij is burgemeester en kreeg er nog een burgemeesterschap bij en dat vroeg zoveel aandacht dat dat toch een beetje bezwaarlijk werd. Ongetwijfeld zal hij nog denk ik vaak met plezier aan het hoofdbestuur terugdenken. De heer Regelink uit Utrecht is ook weer tekort lid geweest van het hoofdbestuur denk ik. Hij zijn bijdragen waren daarom niettemin toch altijd heel duidelijk. Dan de heer Troost een kenmerkend lid van het hoofdbestuur die duidelijk de idee"en over de funktie van het hoofdbestuur. En we gaan daar in de toekomst nog over praten.

Maar u zult ongetwijfeld als die discussie plaats vindt ook hem weer terug vinden. Een duidelijke bijdrage. En dan tenslotte de heer Wigboldus. Ja dames en heren dat is een beetje moeilijk want hij is nog lid van het hoofdbestuur dat wil zeggen zijn opvolger heeft hij nog niet ingewijd dus hij komt nog een keer. Maar ik neem aan dat u het met me eens zal zijn dat het dan toch maar vanuit deze vergadering ook de heer Wigboldus als lid van het hoofdbestuur goeiedag zegt. Ik heb al gezegd hoe hij in het hoofdbestuur zich opstelde. Gemoedelijk, gemakkelijk aanspreekbaar, maar zijn mening niet onder stoelen of banken steekt. Dames en heren ik zou graag aan al die hoofdbestuursleden waar ik zo een enkele karakteristiek van heb gegeven zou ik graag een warme waardering uitspreken aan al het werk wat ze hebben gedaan in kortere of langere tijd en ik vraag gaarne uw applaus daarvoor.
Nou moet ik even kijken hoe het met het stembureau staat. Er wordt nog geteld. Dames en heren ik wil graag de vergadering weer heropenen en vraag uw aandacht voor de uitslag der stemmingen. Uitgebracht zijn totaal 1042 stemmen. 521 is genoeg. De heer Wigboldus heeft verworven 318 stemmen. De heer Renjo 112 en de heer Jan Dirk Blauw 612. Ik kan dus de heer Jan Dirk Blauw verkozen verklaren. Dit was het laatste punt. Morgenochten om half tien gaan we verder. En verzekert u zich van een goede wekker want ik begin inderdaad om half tien. We hebben morgen nog een heel druk programma. De afdeling Leeuwarden heeft voor het nodige diversiment gezorgd. Ik denk dat het erg goed als u daar nog eens even goed naar gaat luisteren en onderling ook nog de benen verzet. Het is in de foyer. En Friesland zorgt voor een pittige attraktie bij het vertrek. Ik sluit, schors deze vergadering tot morgenochtend.

Ik heropen de 76ste algemene vergadering.
Goede morgen dames en heren, hartelijk welkom. Ik hoop dat wij een bijzonder prettige vergadering verder hebben. Ik kan me niet helemaal aan de indruk onttrekken dat het eerste gedeelte met name van de zitting van vnandaag een agendapunt bevat waar velen naar hebben uitgezien. Er zullen dus ook wel wat opmerkingen komen. Mag ik met u afspreken dat we het orderlijk houden. Dat we in eerste instantie de afgevaardigden aan het woord laten en daarna pas individuele leden die van hun belangstelling blijk willen geven. U hebt gezien bijzonder ruime belangstelling weer van de media. Het verzoek is gekomen wanneer u naar de microfoon gaat en daar wilt spreken of u dan vooral uw naam wilt noemen. Dat is voor de media belangrijk, het is ook belangrijk voor onze eigen registratie. Vooral uw naam noemen. Ik stel u voor te benoemen in het stembureau de heren Altink, Tingma, Mulder, Hessing en Meulemans en de heer Mulder daarbij als voorzitter aan te wijzen. Gaat u ermee akkoord. Aldus besloten.

Punt 9.1 is de bespreking van het beleid van het hoofdbestuur. Daarvoor zijn eerder ingediend een voorstel van de afdeling den Bosch, een motie van de afdeling de Bilt-Bilthoven, een voorstel van de afdeling den Haag en een motie van de afdeling Budel naar aanleiding van het voorstel van den Haag en tenslotte nog een motie van de afdeling Naarden en een motie van de afdeling Zoeterwoude. Tevens is binnengekomen een verzoek van de heer Struik van Bemmelen gericht aan het hoofdbestuur om in te stemmen met het toespreken van de algemene vergadering door de heer Struik van Be-melen. Zulks in verband met het voortijdig aftreden als lid van het dagelijks bestuur secretaris buitenland. Het hoofdbestuur stelt u voor hem dat verzoek te voldoen. Ik zou u willen voorstellen om de heer Struik van Bemmelen het woord te geven aan het eind van de bespreking van het beleid van het hoofdbestuur. Tevens is een brief binnengekomen van de afdeling Steenwijk waarin aan het hoofdbestuur waarin eenieder wordt opgeroepen, eenieder die de VVD werkelijk een warm hart toedraagt de gelederen te sluiten en er is ook een brief binnengekomen van de afdeling Sneek gericht aan het hoofdbestuur waarin de afdeling zegt dat er zodanig belangrijke ontwikkelingen zijn die gedragen moeten worden door een brede laag van de partij dat de afdeling het hoofdbestuur toch dringend adviseert om een en ander in discussie te brengen in de algemene ledenvergadering van 16 mei. Daarnevens hebt u aangetroffen een brief van de ondercentrale Ommen. De ondercentrale Ommen is het enige orgaan in de partij geweest wat expliciet verzocht heeft een stuk op de agenda te plaatsen. Het hoofdbestuur heeft uiteraard ter zaak gemeend aan dat verzoek te voldoen. Uiteraard. Wel zijn nadat de brief in het hoofdbestuur was behandeld de algemeen secretaris en ikzelf nog naar de ondercentrale Ommen geweest. We hebben daar een bijzonder prettig bezoek gehad. De Ommense centrale heeft na dat bezoek ook nogmaals bevestigd dat zij deze brief graag als agendapunt wil opvoeren. Dat doen we dus en ik stel me dan ook voor om aanstonds het woord te geven aan de voorzitter van de ondercentrale Ommen om zijn verzoek verder toe te lichten. De heer Smit mag ik u uitnodigen.

Dank u zeer voorzitter. Smit ondercentrale Ommen.
Wij hebben vanuit noord oost Overijssel, noord oost Salland gemeend de uitvoerige brief van uw hoofdbestuur te moeten zenden ingegeven door grote onvrede bij de leden en bij de kiezers. De brief ik heb het u ook gezegd toen u van de week bij ons bent geweest moet eigenlijk meer gezien worden als een signaalfunktie. Onze lijnen zijn eigenlijk nauwelijks meer te motiveren om nog aktief mee te doen bij aktiviteiten de VVD betreffende. Er dreigt nog grotere achteruigang en zelfs echt trouwe leden gaan niet eens meer stemmen omdat ze gewoon niet tevreden zijn met de gang van zaken.

in de VVD. Daar moet verandering in komen, vandaar dat wij een uitvoerige brief hebben geschreven omdat wij menen dat staat ook in de brief, ik zal er een aantal dingen uit citeren het fundament uit de partij dreigt weg te vallen. En de vele leden vragen zich dus af of het nog wel zinvol is de inspanningen te blijven getroosten aan de basis van de partij, Aktieve leden die worden plaatselijk aangevaylen op het slechte beleid van onze partij. Waarin bij vele kaderleden kennenlijk het persoonlijk belang boven het partij-belang staat, wat wij in hoge mate betreuren. Al enige jaren horen wij dat het nu beter zal en moet gaan. Doch weinig of niets verbetert en van alle gemaakte fouten in het verleden wordt niets of nauwelijks geleerd. Het wordt alleen maar erger en nu zou er misschien weer volgens onze fraktievoorzitter een nieuwe richting moeten komen. Doch welke is niet duidelijk en ook de leden zulks inderdaad willen nog minder, want naar de achterban wordt nauwelijks geluisterd. Vele vragen zich dan ook af of wij nog een echte liberale partij zijn waarvan men met trots en oprechtheid lid kan zijn. Vele leden overwegen het zinkende schip dan ook maar te gaan verlaten en wij vinden dat er echt nu iets moet gebeuren. Het is 5 voor 12. Een groot aantal feitelijkheden hebben wij in onze brief opgesomd. Dat is gewoon een greep uit het arsenaal. Ik dacht niet dat het zin had om daar expliciet op in te gaan. Het is in feite oud nieuws. Na de interne ruzies en machtsstrijd dreiging voor een scheuring bedroegen de communicatie tussen de leden diverse misslagen van onze vertegenwoordigers in de kamer, ga zo maar door. Binnen onze ondercentrale is het ledenbestand binnen een jaar met 200 teruggelopen. En alleen maar op grond van het onge-noegen van de koers die de partij op dit moment vaart. Het omgaan met elkaar op een manier die de toets van zorgvuldigheid betamelijkheid in het maatschap-pelijk verkeer betaamt is in het algemeen verleden tijd. In onze partij. Schrijnende voorbeelden van gebrek aan deze beide vormen van zorgvuldigheid liggen voor het oprapen. Wij zijn dan ook van mening en we kunnen geen andere conclusie trekken dat het de hoogste tijd is de gelederen te sluiten en het komen tot het treffen van harde passende maatregelen welke moeten liggen op het gebied van herstructureringvan het management van de partij. De tot op dit moment gemaakte misslagen fouten en regelrechte blunders tonen overduidelijk aan dat het met het management van de partij mis. Verdergaande maatregelen tot verbetering van de communicatie tussen de verschillende bestuurslagen van de partij alsmede tussen de bestuursleden en de gekozen enerzijds en de leden anderzijds. Diepgaande herinventarisatie van de liberale en democratische beginselwaarde zoals vastgelegd in de statuten van de VVD. Het herstellen en dat is ook uitermate belangrijk van een absoluten noodzakelijke partijdiscipline om het eigen belang ondergeschikt te maken aan het partijbelang.

Het stellen van zeer stringente regels ter voorkoming van voortijdige en ongewenste publikaties in de media. Een meer gefundeerd PRbeleid en een duidelijke profilering van de partij naar buiten. Vandaar dat wij deze brief hebben geschreven en als ingekomen stuk te behandelen op de agenda van deze vergadering. Mijnheer de voorzitter wij zijn en daar moet ik u mijn compliment over maken eigenlijk zeer verheugd over de wijze waarop u als hoofdbestuur, als voorzitter en als algemeen secretaris direkt heeft gemeend te moeten reageren op deze brief. Het is een goed teken, het wekt weer motivatie. Binnen enkele dagen reageerde u en binnen enkele weken was u in Ommen. Ik heb al gezegd we hebben een zeer prettig gesprek gehad, we hebben een verhelderend gesprek gehad. Ik hoop dat dat navolging zal verdienen, maar we zien het toch meer als een heidebrand. U bent die eventjes bij ons wezen blussen dan komt echter het vuurtje ergens anders weer op en dan zult u waarschijnlijk binnen de kortste tijd alle ondercentrales, afdelingen met een bezoek moeten vereren en dat lijkt me fysiek voor u onmogelijk. We hebben ook overwogen moet deze brief nu wel in deze vorm aan deze vergadering worden gepresenteerd. Is het wel goed om al die feiten op te ratelen. Gaat de pers daar weer opnieuw op in. Nou wij vinden van niet. Die feiten zijn allemaal oud heren, allemaal oud nieuws daar schrijven jullie nooit over. Wat het wel nieuw is ik dacht dat de basis van de VVD zich laat horen. En ik vind dat alle leden dat die daar blij mee moeten zijn dat duidelijk gemerkt wordt wat wij een liberale partij zijn, een goed georganiseerde partij waarin nu de basis zich laat horen. Ik dacht dat in het verleden noch nimme zo was voorgekomen als nu. En ik dacht dat als inderdaad de leden en de kiezers dat merken dat wij op deze manier bezig zijn de partij weer goed op de rails te krijgen dat dat alleen maar positief kan werken.
Voor de rest hebben wij als tweede reaktie een brief gekregen van mijnheer Voorhoeve. Ik moet zeggen dat die brief telerustellend was. Hij spreekt ons toe als hoogleraar op een onderwijzerstoon. Hij is bijzonder onaangenaam getroffen door de toon van de brief. Ik dacht dat je alleen maar getroffen kon zijn door deze brief dat de basis van de partij zo bij de partij betrokken kan zijn. Dat hebben wij toch wel betreurd en dat doet me toch van het hart hier. Gisteren heeft mijnheer Voorhoeve gezegd we hebben een goed produkt en als er iets mis gaat dan accepteren wij dat. Wij zijn voor vrije concurrentie, voor vrije marktmechnisme, daar zijn wij ook voor, maar als je op een bepaald moment een goed produkt hebt en de afnemers die vallen weg dan moet je je afvragen waaraan dat ligt. Ligt dat aan de verpakking, ligt dat aan de presentatie of ligt dat aan het management. Als die afnemers wegvallen dan dreig je te komen als bedrijf dan in een faillissement en dan hebben we straks geen voorzitter meer maar een curator en ik dacht niet dat dat de bedoeling was van onze partij.

Wij hopen nogmaals dat wij onze VVD in de toekomst weer ouderwets kunnen lachen zoals er vroeger gedaan werd en dat de goede liberale sfeer met wederzijds respect voor elkaar terugkomt. Ik moet u eerlijk zeggen toen ik gisteren dus 15 maanden geleden dat ik in Leeuwarden aankwam na 200 kilometer schaatsenrijden en ik was eerlijk gezegd door de sfeer ik was toen net zo kapot als het laatste half jaar door alle perikelen die zich in onze VVD hebben afgespeeld. Dank u.
Wat wij voorstellen dat zijn een aantal punten die kunt u in onze brief lezen die moeten leiden tot verbetering van een aantal passende maatregelen op de herstructurering die ik allemaal heb voorgelezen. Dat stel ik voor.

Dank u zeer.

Mijnheer Smit.
Ik stel de vergadering voor deze brief van de ondercentrale Ommen aanstonds in de beschouwingen te btrekken en een algemene discussie te beginnen over de brief. Ik heb al aangekondigd, ik heb al gezegd dat er zijn nog enkele motties en voorstellen die ter tafel liggen. Ik zou u willen voorstellen de discussie daarover en de besluitvorming daarover pas te doen nadat wij een meer algemene beschouwing hebben gehad. Ik heb mij uitvoerig beraden dames en heren over de orde bij die algemene beschouwingen. Het is normaal gebruikelijk dat de sprekers zich opstellen in blokken van drie en wanneer dat gebeurd dat dan de voorzitter of iemand anders antwoordt. Ik had gedacht om dat vanmorgen niet te doen en eenieder afzonderlijk te beantwoorden. Gezien echter de discussies zoals die gisterenmiddag in de wandelgangen en ook gisterenavond heb opgevangen en gezien ook het feit van de brief van de ondercentrale Ommen zou ik toch maar weer de voorkeur geven aan de oude systematiek. Wie van u mag ik het woord geven.
Nogmaals ik zou er op willen aandringen dat u in de eerste plaats de afgevaardigde van de afdelingen het woord voeren. Er hebben zich twee afgevaardigden aangemeld. De heer Grotenhuis en Gelder.

De heer Grotenhuis-algemeen beleid van het hoofdbestuur.
Mijnheer de voorzitter ik had mij aangemeld om een toelichting te geven op de motie van de afdeling Naard.

Wilt u dat dan nog even uitstellen. Algemene opmerkingen. Sie van u zou die willen maken. Niemand. Mijnheer Gelder.

Voorzitter ik wilde graag beginnen u een compliment te maken met in uw kielzog de heer Voorhoeve over de wijze waarop gisterenavond is afgerekend met het verleden. Het was voor mij verhelderend dat nu eindelijk eens duidelijk werd toegegeven dat er fouten zijn gemaakt. Want het is vaak gebeurd dat wanneer er fouten werden gemaakt dat dat gedekt werd, vergoeilijkt werd door andere binnen de partij. Ik ben ervan overtuigd dat niet die fouten zozeer werkelijke oorzaak zijn geweest, want laten we eerlijk zijn waar mensen werken daar worden fouten gemaakt, maar als dat dan ook nog vergoeilijkt wordt dan raakt het vertrouwen binnen de partij zoek. Ik denk ook dat we er rekening mee moeten houden dat politiek een hard bedrijf is en wanneer mensen echt grote fouten maken dan moet de partij ook ingrijpen. Ik wil niet hier dat lijkt me ook niet correct namen noemen uit het verleden, maar ik ben ervan overtuigd dat als voor verkiezingen etc echt duidelijk was toegegeven dat het daaraan lag dan had men gezegd ja we moeten niet meer verder zeuren maar zolang die wonden blijven dan is het moeilijk om verder te gaan. Ik hoop en ik verwacht het eigenlijk ook dat men ook uit het verleden geleerd heeft en dat straks wanneer er weer fouten worden gemaakt op een volwassen manier hierop gereageerd wordt. Dit wilde ik graag zeggen en ik heb toch vertrouwen in de toekomst. We zullen het met z'n allen moeten doen en het is ook goed dat we vandaag eens lekker tegen elkaar de waarheid zeggen, want doen we dat niet dan is de brand misschien morgen of anders over een jaar.

Dank u zeer mijnheer Gelder voor deze aanmoedigende woorden.

Mijn naam is Vrijland, ik ben geen afgevaardigde, maar ik ben lid sinds 20 jaar zoals u weet en ik wou ook enkele opmerkingen maken.
Het is mijnheer de voorzitter het is zo dat inderdaad zo dat de partij een andere koers moet gaan. Hoe dat weten we nog niet precies. Ik heb wel enkele voorstellen en die zijn dan misschien bij sommige omstreden. Vorig jaar is afgestemd in de partij het referendum. Wij in Hilversum hebben dat bijzonder betreurd. Ook het referendum in de partij is afgeschaft, dat kan niet.
Dat wordt nu gesignaleerd als zijnde fout. Ik hoop dat het toch weer gebeurd.
Ik wil u twee voorbeelde geven waarom dat onjuist is. Er is een partijcommissie geweest voor energie die was niet homogeen pro atoomenergie samengesteld. Er was, die is nu afgeschaft dat vind ik bijzonder jammer. Er is een milieucommissie op het ogenblik nog en nu dreigt heb ik begrepen van enkele mensen opgeheven te worden. Ik zou willen voorstellen

Mijnheer Vrijland mag ik u onderbreken. U hebt het al volstrekt mis.
De commissie wordt niet opgeheven, de commissie die bestaat helemaal als een zelfstandige commissie. Er is geen enkele reden om die op te heffen.
Als u verder doorgaat baseert u zich dan wel even op de feiten.

Dan zal ik de feiten noemen. De voorzitter Kingma heeft mij opgebeld en heeft gezegd dat dat inderdaad dreigende is. De heer Kingma is hier aanwezig en kan dus straks antwoord geven. Zoals u weet mijnheer de voorzitter is 30% van de achterban van de VVD is milieuminded. Die komt nu niet aan haar trekken.
Er wordt in de fraktie en u moet allemaal het mooie stuk lezen wat in de tijd van deze week staat dat mevrouw Greetje den Ouden heeft daar eens uitgepakt en die heeft daar verteld als je dus niet stemt wat het bestaande management wilt dan wordt je uit de fraktie gezet. Zij noemt zelfs het woord chantage. Dat kunt u allemaal opzoeken. Dat is een groot artikel van 9 bladzijden in de tijd van vandaag of van gisteren. Ik zou dus gaarne willen voorstellen dat de partijcommissies in de toekomst zodanig samengesteld worden dat de achterban inderdaad evenredig vertegenwoordigd wordt. Dat wil zeggen dat dus de mensen die werkelijk en dat zijn er vele hier aanwezig die er voor voelen voor het milieu dat die ook vertegenwoordigd zullen zijn in de milieucommissies maar ook in een nieuwe energiecommissie en waarvan dan duidelijk van gezegd kan worden atoomenergie dat moet niet. Ook in de VVD.

Wie van u mag ik verder het woord geven.

De heer Schellekens.
Dank u wel voorzitter. Voorzitter is het jaarverslag aan de orde geweest had ik een opermerking gemaakt naar aanleiding van wat opmerkingen van de heer Meijeraan. En mij is verzocht om daar vandaag bij het beleid nog even op terug te komen. Het is namelijk het volgende. We vragen ons af wanneer er een jaarverslag wordt gemaakt met zeer veel gegevens dat het weleens lijkt op een papierwinkel die veel mensen niet zoveel interesseert en dat we dat in stand houden om het in stand te houden. Dat is een opmerking. En in het kader van de deregulering en decentralisatie heb ik me afgevraagd of wij ook op dit terrein eigenlijk niet wat efficienter zouden moeten werken. Met andere woorden wanneer we constateren dat zo'n jaarverslag eigenlijk door zeer weinigen wordt gelezen en het wordt verzameld om het verzamelen zijn we dan op de goede weg. Dat is de eerste opmerking. Tweede opmerking ten aanzien van partijcommissies in zijn algemeenheid vraag ik me af of wij zoms niet een beetje leiden aan verkokering.

Met name denk ik bijvoorbeeld aan een ervaring in de partijcommissie binnenlandse zaken waar voor bepaalde onderwerpen leden worden uitgenodigd maar dan vaak bijvoorbeeld uit het ambtelijke en het lijkt mij dat het een goede zaak is dat de partij altijd breed in commissies vertegenwoordigd is zodat niet vanuit bepaalde belangengroepen maar een bredere samenstelling, een bredere inbreng ook waarborgt en daar zou ik graag uw aandacht voor willen vragen. Dank u wel.

Dank u wel mijnheer Schellekens. Wie verder het woord.

Mijnheer de voorzitter Kruisinga afdeling Bafloo.
Mijnheer de voorzitter een maand geleden heeft de afdeling Baflo u een brief gestuurd over het reilen en zeilen van de VVD. Wij hebben hierop van een paar mensen antwoord gehad, ook van de heer Voorhoeve. Ik dacht dat hij in zijn funktie van voorzitter van de 2e kamerfraktie op een juiste wijze heeft gereageerd. Ik had graag gehoord dat ook u als voorzitter er antwoord op had gegeven dan had ik hier niet hoeven te staan misschien.

Mag ik u even onderbreken. Er is een brief naar u begin deze week door mij getekend.

Hij was nog niet binnen, maar mag ik hier misschien toch .
Mijnheer de voorzitter de afdeling Baflo had nogal wat moeite met de opmerkingen van de direkteur van de Teldersstichting de grote groepen uit de partij wenste te laten treden. Kunt u daarmee instemmen ja of nee en mijn vraag is hebt u hier iets aan gedaan als u er niet mee kunt instemmen. Een andere vraag was het optreden van ons erelid de heer Geertsema die in grote krantenartikelen schrijft dat hij wel liberaal is maar geen VVDer. hebt u iets gedaan aan het erelidmaatschap. Want als dergelijke opmerkingen worden gemaakt zou zeker het erelidmaatschap hem moeten worden ontnomen. Op een dergelijk niveau communiceren van een erelid in de pers over de VVD dat is wel een zeer laag peil en verdient geen voortzetting van het erelidmaatschap.

Wie van u wenst verder het woord.

Mijnheer Labon.
Voorzitter ik wil beginnen met te zeggen dat ik denk dat de wijze waarop u rondgaat langs afdelingen, kamercentrales dat dat in ieder geval een aanzet is om tot een betere verstandhouding te komen. Een ervaring die we zelf met u hebben mogen meemaken bij een bezoek in de omgeving van Zoetermeer, Voorburg. teidschendam.

Ik kan niet anders zeggen dan dat de wijze waarop u dat gedaan hebt in ieder geval weer vertrouwen in ook de organisatie van de partij naar de toekomst wel zeker weer heeft gesterkt. Een van de vragen die toen aan de orde werd gesteld was het volgende. Ik denk dat dat een stukje basis, een stukje oorzaak ook wel van de oorspronkelijke onvrede is geweest. En een van die vragen die toen gesteld werd ging over de kandidaatstelling 2e kamer. We hebben in afgelopen periode meegemaakt dat dat voor menigeen toch wat anders is uitgevallen dan dat men had verwacht. Dat kan natuurlijk altijd. Alleen wel wordt de vraag opgeroepen wanneer een fraktie 4 jaar heeft gefunktioneerd op een wijze waarop dat de afgelopen 4 jaar is gegaan tot 1986 en wanneer er dan toch een vrij groot aantal nieuwe kandidaten zijn en uiteindelijk blijkt de lijst en zelfs de lijst tot 36 zetels toch eigenlijk vrijwel onveratnwoord te zijn ten opzichte van de lijst en de kandidaten die in de 2e kamer zaten dat wil zeggen dat eigenlijk weinig nieuwe mensen de mogelijkheid krijgen om in zo'n 2e kamer zitting te nemen dat riep de vraag op is zo'n procedure dan wel helemaal goed. Is het niet zo dat je juist in een liberale partij de mogelijkheid moet hebben dat bij iedere verkiezing toch ook nieuwe mensen de mogelijkheid krijgen om in zo'n 2e kamer te zitten en dat het niet altijd vaststaat dat de mensen die daar nou eenmaal inzitten dat die daarin zullen blijven. U heeft toen geantwoord en u heeft gisteren dat ook nog eens benadrukt dat het systeem op zichzelf theoretisch wel gek in elkaar zit, maar dat de praktijk toch wel anders lijkt en blijkt te zijn. Maar u heeft dan ook geantwoord van wij zijn ermee bezig om die hele procedure nogeens nader te onderzoeken en wij zullen daar onze maatregelen nemen. Ik denk dat het voor de vergadering toch aardig is als u een tipje van de sluier zou kunnen oplichten en ons zou kunnen duidelijk maken op welke wijze u denkt dat die kandidaatstellingsprocedure voor de komende periode te herzien.

Wie van u verder.

De Jonge-afdeling Amersfoort.
Ik stel vast dat de leden van de partij in overgrote meerderheid elke keer weer verbijsterd zijn als er van die irrupties in de bladen komen. Ik stel vast dat dat heel slecht is voor de partij en dat dat de onrust vergroot hoewel het misschien ook een fungerend, een doorstromend effect heeft en in dat opzicht natuurlijk heilzaam kan zijn. Waarom voorzitter plegen gerespecteerde leden van onze partij en van onze kamerfraktie en oud leden van onze kamerfraktie zoals mevrouw den Ouden gisteren en ik respecteer dat op zichzelf waarom plegen die die irrupties in de pers en waarom vindt die discussie niet normaal in de partij

plaats zoals nu vanochtend. En dat is op zichzelf verheugend.
Ik wilde daar een voorstel voor doen om dat soort opmerkingen waaraan behoefte bestaat om die te canaliseren en dat voorstel op zichzelf eenvoudig en u hebt daar ongetwijfeld ook andere regionen in de partij en wij in Amersfoort hebben dat bijvoorbeeld wel een heilzame werking van ondervonden. Dat is dat u een commissie instelt, een onderzoekscommissie waarbij iedereen die iets te klagen heeft over chantage, over ik weet niet wat, over noem maar wat het bij die commissie meldt. Niet alleen van het heden maar ook vooral vanuit het verleden. Dan is die commissie die nu moet bestaan uit gerespecteerde personen van de partij, dat spreekt vanzelf en dat zijn er velen gelukkig. Mannen en vrouwen, niet in merendeel zelfs, grotendeels zelfs niet behorend tot het partij-establishment. Als die commissie vrije carte blanche krijgt om alle, maar alle aantijgingen alle opmerkingen te onderzoeken en daarover rapport uitbrengt aan uw bestuur en vervolgens hier in de ledenvergadering van volgend jaar dan ben ik ervan overtuigd dat dat soort irrupties achterwegen blijft en dat we dat doorstromende effect en dat heilzame effect zullen ervaren. Gaarne in uw belangstelling aanbevelend voorzitter. Dank u zeer.

Wil mevrouw den Ouden misschien nog reageren.

Voorzitter dankuwel dat u mij zelf het woord geeft. Ik had die plannen zelf in het geheel niet. Het voorstel dat de heer de Jong uit Amersfoort doet dat kunt un ook lezen in het artikel in de Tijd. Hij heeft het artikel dus kennelijk gelezen. Ik denk dat het goed is om ook aan de vergadering te melden dat de heer de Jong en ik over het voorstel dat hij nu gedaan heeft geen enkele communicatie hebben gehad, dit voor de duidelijkheid. Er is verschrikkelijk veel gebeurd. Een klein gedeelte wat mij zelf aanging heb ik uiteindelijk na een heel zware afweging prijs gegeven voor de publiciteit. Met acceptering van alle risico's die daarvoor mijzelf aanzitten. Zoals ik ook bij de stemming voor de PC Hooftprijs alle konsekwenties vantevoren heb overzien. Ik vind het dan ook geen punt dat iemand op een gegeven moment een zetel verliest. maar het gaat er wel om op welke wijze dat gebeurt. En juist vanwege de onjuisheden die gebeurd zijn bijvoorbeeld in de ronde rond de kandidaatstelling, maar ook in het naar buiten brengen van fouten die gemaakt zijn op andere punten in de politieke werkzaamheden van de fraktie. Ik wijs even op bijvoorbeeld PC Hooftprijs en het interview van Korthals Altes veel later in vrij Nederland waaruit iedereen kan destilleren dat de informatie die de fraktie gekregen had niet de juiste was en dat ook de fraktie op dat moment een standpunt ten aanzien van de stemming heeft ingenomen dat niet gebaseerd was op een werkelijke kennis van zaken.
Nou gaat het er voorzitter niet om dat een commissie die wordt ingesteld dat die

als eerste taak heeft te inventariseren wat er aan gevallen is misgegaan, maar ik denk dat uit datgene wat een groot aantal mensen in de partij, binnen de fraktie buiten de fraktie, in de afdelingen, in de ondercentrales, in de kamercentrales naar aanleiding van wat voor procedure dan ook in de partij te vertellen hebben dat daaromtrent een aantal algemene conclusies uiteindelijk kunnen worden getrokke die aan de partij ideeën kunnen geven over hoe het moet met de organisatie. Ik denk dat dat belangrijk is, want de organisatie omvat alle leden van de partij. De mensen, conclusies omtrent het management van de partij. Hoe ga je met elkaar om. Conclusies ook over de strategie. In nederlagenstrategie voorzitter geeft 100% zicht op je eigen eisen, maar geeft je ook een 100%nederlaag als je dat niet haalt en in feite bewerk je met zo'n strategie een 100% winst voor je tegenstander. Ik denk dat dat niet de inzet is waarmee wij willen werken aan onze liberale beginselen.En tenslotte voorzitter zo'n commissie die zou dan ook nog een conclusie moeten trekken over wenselijkheden van koers die de partij zal moeten volgen en die conclusie kan vrij kort zijn een VVD als liberale partij voert natuurlijk de koers op basis van haar liberale beginselen in overeenstemming met de eisen van de tijd. Dat is een goed Thorbeckiaans uitgangspunt, maar om zove te komen u hebt gisteren het voorstel gedaan om commissies te laten funktioneren op tal van onderdelen om liberaal in te vullen om de leden van de partij het vertrouwen te geven dat we echt met die beginselen en uitgangspunten moeten bezig zijn en niet bedekt nogeens een keer met wat er aan narigheid is geweest denk ik dat ik van harte zou willen ondersteunen wat door de heer de Jong uit Amersfoort is voorgesteld. Een kleine commissie snelwerkend en conclusies op hoofdlijnen. Niet over mensen, niet over gevallen maar waar het voor de VVD om gaat. Koers, management, organisatie-strategie.

Dank u wel mevrouw den Ouden.

Mijnheer Meijeraan.
Voorzitter ik zou willen beginnen met ons aller moeder us mem hartelijk dank te zeggen voor de attentie die we gisterenavond hebben gekregen. Bijzonder aardig. En als ik dan toch in het hoge noorden ben dan weet ik niet of het transport van een brief die u heeft getekend aan de diensten van onze minister Smit ligt of aan de bureaucratie, maar u zou ook kunnen overwegen als u toch naar het noorden kwam om een brief zelf mee te nemen dan is die in ieder geval op dat moment ter plaatse bij de ontvanger aanwezig. U heeft uw plaatsvervanger gisterenmiddag en uzelf gisterenavond ons zeer harmonieus verteld dat u het zo jammer vond dat er zo'n groot afstand was tussen de zaal en het podium. Ik kan niet zeggen dat de voorzitter gisterenmiddag steeds getracht heeft die afstand figuurlijk zo goed mogelijk te overbruggen. Maar ik heb wel gezien gisterenavond dat er alles aan gedaan was om de afstand tot het gemiddelde lid

groter te maken dan nodig was. Alle genodigden hadde op een rij kunnen zitten, maar er waren vele rijen gereserveerd voor kennelijk onze VIPleden en dan zaten de gewone leden op een veel grotere afstand van het podium. Misschien zouden onze VIPleden dergelijke afstand kunnen doorbreken door niet op de voor hen bestemde stoelen te gaan zitten, maar gewoon tussen het gewonen volk, dan komt dat ook de communicatie in de partij zeer ten goede.
En wat die communicatie betreft heeft u trouwens enerzijds makkelijk en anderzijds moeilijk gemaakt. U heeft gisterenavond een aantal dingen genoemd die ook bij sommige leden wel waren opgekomen die zouden vallen onder het beleid hoofdbestuur. Ik heb me weleens afgevraagd of ook ons dagelijks bestuur niet tever verkokerd was. U heeft gisteren als persoonlijke gedachte geopperd dat een klein dagelijks bestuur met generalisten misschien de voorkeur zou verdienen. Dan denk ik die gedachte liggen parallel maar dat hoeven we dan nu niet uit te spreken want er komen zoals is aangekondigd op een paar punten wat lieden die zich daarover gaan buigen en waarvan we hopen dat ze snel werken en dat dan ook de ideeën worden opgepakt en in goede discussie aan de basis worden opgepakt.
Ik ben het niet eens met de spreker die zei dat het iets nieuws is dat de basis zich laat horen. Ik dacht dat het iets ouds was dat in de VVD een volksparti voor vrijheid en democratie die basis alle gelegenheid had om zich te laten horen. Ik maak daar dankbaar misbruik van. Maar overigens, maar dat daar ook jarenlang goed naar werd geluisterd en ik dacht dat dat weer moet terugkomen op welke structurele organisatorische manier dan ook. Ik dacht dat het een slechte manier was als u dan zegt kijk eens wij zitten in oude samenstelling achter de tafel als DB want de leden van het huidige DB zijn immers verantwoordelijk voor het beleid van het hoofdbestuur. Nee de leden van het hoofdbestuur zijn verantwoordelijk voor hun gezamenlijk beleid, niet de leden van het DB. Die stemmen mee in het hoof bestuur en hebben daardoor een grote macht, soms ten goede, soms ten kwade misschien. Maar ze voeren uit wat het hoofdbestuur belist. Ik begrijp volkomen dat u geen 31 mensen achter de tafel kunt zetten, maar u moet niet stellen dat de leden van het DB verantwoordelijk zijn voor wat het hoofdbestuur heeft besloten. Dan denk ik dat we structureel verkeerd zitten. Dat we wel ernaar moeten streven, maar ook dat heeft u gisteren al aangekondigd in de beschouwingen ze zullen doen betrekken ook door anderen. Dat ook de samenstelling van het hoofdbestuur en dergelijke nog enige aanpassing misschien verdient. Ik zeg het maar voorzichtig. Zo groot was natuurlijk ook het funktioneren van de partijraad die aanpassing verdient. Maar partijraad en algemene vergadering zijn natuurlijk de platforms waar zowel ereleden als gewone leden hun meningen over de VVD over liberalisme, over bepaalde zaken in moeten brengen en niet in de pers. Maar ook het hoofdbestuur maakt zich daar weleens schuldig aan aan het misbruik van die pers voor deze doeleinden daar kom ik zo op terug. Gisterenmiddag is er gezegd van een aantal dingen die moet je morgen maar inbrengen want het is

nou het jaarverslag en het jaarverslag is geschiedschrijving en dat is zelfs grotendeels feitelijke geschiedschrijving en morgen is het beleid van het hoofdbestuur. Ik dacht niet dat het goed was om op die kleingheden soms niet onbelangrijk misschien terug te komen. Ik zou u willen vragen dat er ook nog schriftelijk over dergelijke punten wat bij u mag worden gedeponeerd in de komende twee weken wat u meeneemt in de gedachte van hoe was het gisteren en hoe moet het morgen worden. En dan geldt dat ook de funktie van het jaarverslag zelf. Ik meen dat inderdaad het jaarverslag een stuk verslaglegging is, een stuk geschiedschrijving. In dat opzicht moeten dan ook niet alleen maar feiten geven maar toch iets meer berichten van waar die feiten vandaan kwamen. Anders kun je de geschiedenis denk ik dat historische achter de tafel maar zullen beamen dat toch niet terug vinden als je er zelf niet bij geweest zou zijn. Maar daarnaast is de toch een jaarverslagfunktie verantwoording over het afgelopen jaar door het hoofdbestuur. Wat dat betreft zit u enerzijds moeilijk als nieuwe voorzitter, maar anderzijds was u al jarenlang lid van het DB en als zodanig moet het u niet moeilijk vallen om ook die verantwoording af te leggen. En verantwoording over afgelopen jaar bij het jaarverslag dan is het beleid hoofdbestuur meer gericht op de toekomst en op datgene wat er sinds 31 december zou zijn gebeurd, want dat kan in het jaarverslag niet staan. Ik wou uit dat jaarverslag of uit het afgelopen jaar laat ik het zo zeggen twee dingen waar ik graag wat van u zou horen en daarna zou ik twee dingen van nu en de toekomst willen nee van het meer recente verleden.
In het verleden 20 september was er een partijraadsvergadering. Daar was aangekondigd, toegezegd dat er een agendapunt 's morgens zou zijn althans gelegenheid om te spreken over de interne communicatie. Een onderwerp communicatie is twee richtingen, praten en luisteren. Daar werd aangekondigd dat dat in de ochtendvergadering alle gelegenheid **zou krijgen.** Die toezeggin is niet gestand gedaan, is in een enkele groep met moeite afgedwongen. ik zou graag willen weten waarom of het hoofdbestuur enerzijds heeft besloten toen aan sommige leden meegedeeld dat het punt op de agenda kon staan en dat anderzijds niet heeft gerealiseerd. Tweede punt is niet wat er na 1 november met de motie heeft gebeurd die gisteren al even ter sprake was. Daar heeft u ook al wat over gezegd, dus daar hoeven we niet over te praten. Maar wat ik toch ook van het hoofdbestuur wat jammer vindt om het weer zacht te zeggen dat de publikatie van de stellingen over de liberaal economische politiek die 1 november werd aangenomen, die publkicatie heeft niet het belang gekregen dat er statutair aan zou moeten worden gehecht. Dat is een beetje wat als een soort lopend zaakje in de of zelfs een afgedaan zaakje in V en D gezet en de motie die daar evenzeer werd aangenomen is helemaal niet gepubliceerd en ik dacht dat ook ten opzichte van de communicatie van diegene die niet naar de partijraad konden

wel geinteresserd zijn in wat daar gebeurd is. Wat leemte was. Een punt wat ik gisteren al heb aangeroerd voorzitter, dat is de vraag die mijne heren ter rechterzijde altijd stellen bij welke ~~discussie~~televisie- of vraaggesprek of interview dan ook wie is nou eigenlijk jullie politiek leider of wie zal dat morgen zijn of wie zal dat in 19zoveel zijn. Zou het kunnen zijn dat wij met z'n allen als wij dat menen duidelijk uitspreken dat wij de term niet kennen dat we er geen behoefte aan hebben aan die figuur, dat de term ons onsympathiek is vooral de ouderen onder ons is die term in dubbel opzicht onsympathiek als u begrijpt wat ik bedoel na 40-45 en wat dies meer zei. En dat wij dus ver- s chillende funktionarissen kennen, verschillende organen elke en ieder met hun eigen verantwoordelijkheid bevoegdheden, taken en elk met z'n eigen liberale opvattingen, maar dat een leider die met die faam en hoog voorop ons aanvoert dat we die net kennen en niet willen kennen en dat iedereen die dat gevraagd wordt ook dan prompt zegt mijnheer u weet dat u iets vraagt waar u geen antwoord op kunt krijgen volgend onderwerp. maar men praat er eerst toch een hele hoop omheen zoals vele politici ook bewindslieden altijd nadat ze gezegd hebben dat ze geen commentaar hebben zich laten verleiden om toch een hele hoop te vertellen. Geen commentaar moet zijn geen commentaar en daar moeten de heren die een nuttige funktie in de maatschappij vervullen begrijpen dat ze dan het nuttigst werken door hun mond verder te houden met hun vragen.
Ik hoorde gisterenavond de opmerking dat we bzig waren met een lid van ons hoogste college te kiezen van ons hoogste orgaan. Ik dacht dat dat formeel niet juist is. Ik hoop dat het ook praktisch niet juist is. De algemene vergadering is het hoogste orgaan van de VVD en niet het dagelijks bestuur. En wij kiezen dus een lid uit ons midden, hebben gekozen in het DB. En dan kiezen we lieden gelukkig weleens een keer uit een voordracht van meer dan een en dan zegt men kijk we hebben hier een kandidaat die door het hoofdbestuur dus gesteld is en we hebben ook nog een paar tegenkandidaten. Dat is formeel en inhoudelijk dacht ik volstrekt onjuist. Het hoofdbestuur heeft bevoegdheid een kandidaat te stellen elke afdeling heeft de bevoegdheid een kandidaat te stellen. Die kandidaten zijn als kandidaat volkomen gelijkwaardig. Ongeacht of ze het hoofdbestuur met 27 tegen nul of met 12 tegen 10 zijn voorgedragen. Maar als het 12-10 is geweest dan vraag ik me af of het hoofdbestuur dan niet wijzer zou doen om in zo'n geval geen kandidaat te stellen want het aureool van het hoofdbestuur dat komt op een of andere manier ook al gebruik je de term tegenkandidaat niet komt toch om de goede vrouw of man haar op zijn hoofd te hangen en dat moet niet in een democratische partij. En als het hoofdbestuur zodanig aarzelt of iemand wel de geschikte kandidaat is casu quo zodanig aarzelt tussen nummer 1 of 2. Het hoofdbestuur mag er maar een stellen.

Dan denk ik dat men er goed aan doet om er nul te stellen en dan wordt die betrokkene wel door een afdeling gesteld. En tenslotte ook het gebruik dat het hoofdbestuur maar daar bent u niet verantwoordelijk voor voorzitter, want op dat moment mocht u niet meefungeren van de pers maakt en van de bevoegdheden maar dat staat al in de brief van Ommen dat natuurlijk een hoofdbestuur niet tegen de drang van de partij in moet gaan en dat het zeer onverstandig is om ook met 12 tegen 10 of een dergelijke stemming dan te gaan veranderen in een Moddermanlijst die redelijk democratisch tot stand is gekomen. Dan moet het hoofdbestuur zo verstandig zijn om dergelijke gedachte niet op papier te gaan zetten en zeker niet om dan te zeggen eigenlijk moeten we ze motiveren maar van een motivatie zien we maar af, want dat kunnen we niet. Nou een hoofdbestuur dat zijn eigen mening niet kan motiveren dat is naar mijn smaak niet veel knippen voor derzelver neuzen waard. Want wat kon men wel motiveren uiteindelijke keuze die gemaakt is die werd wel gemotiveerd met een beetje bla-bla en een beetje echte motieven, maar dan kun je ook de afwijking motiveren als je allemaal meent te moeten afwijken van afwijkingen moeten alleen op zeer goede gronden. En de vergadering destijds op voorstel van de commissie van die raad van technisch advies waar ik het genoegen van had lid te zijn en met instemming van het voormalig hoofdbestuur heeft ook die bepaling van dat een afwijking van de Moddermanlijst gemotiveerd moet worden opgenomen gezien met algemene instemming. Dan moet het hoofdbestuur niet zeggen dat kunnen we niet. Als ze dat niet konden had ze moeten zeggen die bepaling moet je niet opnemen want we kunnen hem niet uitvoeren. Maar dat had nou juistterug gemoeten.

Mijnheer Meijeraan mag ik u even onderbreken.

Ik ben een zeer ruimhartig voorzitter. U bent nu 15 minuten aan het woord.

Nog een halve voorzitter mag dat. Dan is de vraag namelijk hoe men het namens het hoofdbestuur in het hoofd haalt om in het binnenhof van 28februari en nog een paar andere kranten te doen opnemen dat die kamercentrales die het wagen om de hoge gedachte van het hoofdbestuur ten aanzien van de kandidaatstellingslijst eerste kamer in twijfel te trekken hoe die dat in hun hoofd halen en welke voeling ze met de partij kunnen hebben. En als je daar dan een brief over schrijft dan zit je bij al die brieven waarvan u gisteren zei die komen bij me binnen. Maar dan denk ik ze zitten ook bij al die brieven die niet worden beantwoord. Ik dank u wel.

Wie wenst verder nog het woord.

Voorzitter Wilmer den Haag. De strekking van een betoog neemt af naarmate de lengte daarvan duurt. VVD bevindt zich in een moeilijke fase qua politiek de koers en kiezerspopulariteit, maar evenzeer qua betrokkenheid van de leden die gaat mij zeer ter harte. Een voor de helft vernieuwd dagelijks bestuur heeft de zware taak deze VVD naar beter vaarwater te loodsen. Tot zover ons goed begrip. De sitautie waarin de VVD zich bevindt is nog niet goed gedegenieerd. Evenmin de analyse van de wijze waarop de partij is de problemen gekomen is. Daarom is er ook voor niemand een heldere lijn hoe de partij daar weer uit moet komen. Dat schept onzekerheden voor de toekomst. De strekking van de straks te behandelen haagse motie is om die onzekerheden te voorkomen maar wat ik nu graag wil zeggen is aansluitend op andere sprekers voor mij een analyse achten we nodig maar deze hoeft niet te leiden tot breed uitgemeten schuldvragen.

Dank u zeer.

Mijn naam is Oostvelder uit Lelystad.
Mijnheer de voorzitter ik wilde even opmerken dat het afschrift van een telegram aan de minister president van 8 juni 1983 ter meename ligt in de foyer hier in het gebouw. En verder wil ik beginnen met het voorlezen van een schrijven van 29 mei 1986 aan de kabinetsinformateur drs. J. de Koning. Het is geen lang verhaal. MXjMM

Mijnheer Oostervelder mag ik u even onderbreken heeft dit betrekking op het beleid van het hoofdbestuur.

Jawel.

Mijnheer Oostvelder ik ben volstrekt uitgeteld, maar houdt u het wel kort.

Ik zal dit zo kort mogelijk houden, want

Ja ik zie zoveel velletjes in uw hand.

Bijgesloten doe ik u een schrijven toekomen van 16 en 17 mei j.l. aan de president van de Hoge Raad der Nederlanden alsmede de antwoordbrieven van de griffier van resp. 12 mei en dan volgen er een aantal nummers waaraan ik het volgende toe wil voegen

Allereerst wil ik u mijn schrijven van 16 september 1983 in herinnering brengen waarvan de laatste zin luidde beleefd verzoek ik u mij in audientie te ontvangen moge mij recht streven waar ik onmiskenbaar de sympathie voor zijne koninklijke hoogheid prins Bernard recht draag persoonlijk met u van gedachte te wisselen. Ik neem het u kwalijk dat u mij daartoe niet in de gelegenheid heb gesteld. Inmiddels is mij door de deken van de orde van advocaten in het arrondissement een advocatenkantoor toegewezen dat zich niet mag en zal laten beinvloeden door de fraude misdaadsyndicaat zodat de hele inhoud van de bijgevoegde stukken en mijn dossier toch in de openbaarheid zal komen. Ik heb pieteit wegens de tragiek van de omstandigheden de weduwe van de eerste loonwerker in Flevoland en ook de eerste rentmeester niet willen benaderen. Nu de griffier blijft aanhouden dat het niet tot de competentie van de president van de Hoge Raad behoort om de materie aan hare majesteit de koningin voor te leggen acht ik het uw plicht dat u dat doet in de formatiegesprekken welke u met hare majesteit voert. Omdat als achter blijkt dat de demissionaire minister president ook een profiteur is geweest u een misdaad begaat die gelijk gesteld kan worden met tegen de natie gepleegd hoogverraad. Want personen die niet meehelpen of die niet meegeholpen hebben Nederland financieel economisch de afgrond in te sturen en dat proberen te verbergen met facistische methode van politieke moorden, het plegen van gelegenheidswetgeving, mediabrijdel, ontoerekeningsvaatbaar verklaren van personen, het uitbrengen van grove ambtelijke rapporten, opname in een psychiatrische inrichting, molestaties en zich bij de grondwet ook nog eens gevrijwaard hebben voor strafvervolging horen in uw kabinet niet thuis. Ik verlang om reden voor wat mijn gezin en wat mij allemaal is aangedaan van u als demissionair minister van sociale persoonlijk een bevestigend antwoord. Mijnheer de voorzitter naar aanleiding van een symposium wat we gehad hebben in februari heb ik een brief geschreven aan professor Groeneveld, direkteur van de Teldersstichting en daar heb ik hem in geschreven dat ik op 12 december mijn aktekeuringsrapporten als ambtenaar in handen heb gekregen waarin ik vanaf de periode 83 tot 1985 door een arts van de rijksgeneeskundige dienst en twee psychiaters paranoide ben verklaard. Vandaar dat ik nooit geen antwoord of respons gehad heb op schrijven mijn rechtstreven betreffende. Ik kan u zeggen dat ik het buitengewoon lafhartig vind dat de minister van justitie mijnheer Storm als spreekbuis heeft gebruikt om de macht in de partij in handen te krijgen. Hij is door het kabinet Lubbers 1 heeft hij het voorzitterschap van de partij aangegeven en overgedragen om de feitelijke macht van meester Oranje secretaris generaal op justitie over te nemen. Om mijn rechtstreven af te schermen. Want secretaris generaal Oranje die heeft op 5 mei in de staatscourant gelegenheidswetgeving gepleegd.

Ik stel voor dat het hoofdbestuur voor mij in deze in rechten treedt en dat zij de minister van justitie die schuldig is dat al die mensen binnen de partij hun plaats in het politieke leven hebben moeten opgeven dat zij hem terugroepen als minister van justitie. Verder wil ik dit nog aan de orde stellen

Ik stel voor dat u deze problematief eventueel in aanwezigheid van derden te bespreken met de heer Korthals Altes.

Nee mijnheer de voorzitter dat doe ik niet want ik heb al honderden keren mijn neus gestoten. Ik wil nog even verder gaan.

Mijnheer de voorzitter we leven in een partij van vrijheid en democratie dus ik wil graag dat u mij het woord laat.

Ik denk dat u de positie volstrekt duidelijk heb gemaakt en er zijn nog vele andere leden ook in deze vergadering die graag het woord wensen te voeren. U hebt uw positie volstrekt duidelijk gemaakt.

Als u mij beloofd dat ik met het hele hoofdbestuur een gesprek zal mogen hebben dan wil ik dat.

Ik denk dat als dat het hele hoofdbestuur moet zijn dat dat gesprek nooit plaats vindt. Want het is natuurlijk onmogelijk om 25 of 26 mensen allemaal op een dag bij elkaar te krijgen. Er zal een gesprek met u gevoerd worden.

Mag ik nog een vraag stellen. Dat heeft mijnheer Wiegel mij toegestaan, is mijnheer Wiegel in de zaal.

Ja mijnheer Wiegel is in de zaal die is hier altijd graag aanwezig.

Mijnheer Wiegel mag ik u vragen toen u in 1971 besprekingen had.

Nee echt niet. We gaan nu verder met de discussie. Ik heb u gezegd dat er een gesprek met u gevoerd zal worden en daar zult u toch op dit moment genoegen mee moeten nemen met die toezegging.

Dank u wel.

Ik ben mevrouw Bakker uit Amsterdam. Ik ben al heel lang lid en als ik nou zo de verwarring in de partij zie dan kom ik tot de conclusie dat het probleem zit in je bent jong en je wilt wat, je bent oud en je doet wat en je bent in de kracht van je jaren en je kan wat en je hebt het te druk. En ik denk dat die druktemakers heel goed zouden moeten beseffen dat ze voor hun gezin en zichzelf en voor de partij en de liberale gedachte zich zouden moeten inzetten voor de VVD. Dank u.

Mevrouw Siks.
Voorzitter ik had eigenlijk met-een toen mijnheer Meijeraan zijn inleiding hield willen reageren. Het was heel aan het begin van zijn voordracht dat hij het had over het hoofdbestuur. Ik heb een soortement motie, ik spreek hier privé dat wil ik heel duidelijk zeggen. Want aan de orde is het beleid hoofdbestuur en dat hoofdbestuur is een breed samengesteld college. Achter de tafel zit alleen het dagelijks bestuur met de adviserende fraktievoorzitters van de verschillende eerste kamer, tweede kamer en het europese parlement. De andere leden van het hoofdbestuur die mede verantwoordelijkheid dragen voor het gevoerde beleid zitten her en der in de zaal verspreid. Om iedere gedachte dat alleen het dagelijks bestuur verantwoordelijkheid draagt voor het beleid weg te nemen verzoek ik u bij de volgende vergaderingen als het agendapunt beleid hoofdbestuur aan de orde komt het hele HB op het podium te verzamelen. Ik kan me voorstellen dat het dan een soortement politbureau lijkt, maar dat is nu eenmaal de werkelijkheid.

Dank u wel mevrouw Siks. Zijn er nog anderen mensen. Nee, dan denk ik dat we aan een beantwoording kunnen beginnen. Ik wil dan nog even een brief voorlezen die nu op mijn hier op de tafel is gedeponeerd. Het is een brief van de afdeling 's Hertogenbosch ondertekend door de voorzitter namens het bestuur en die is gericht aan de algemene ledenvergadering van de volkspartij voor vrijheid en democratie. Het bestuur van de afdeling 's Hertogenbosch is bijzonder teleurgesteld in het politiek optreden van enkele VVD bewindslieden en parlementariers. De VVD politici dienen een duidelijk beleid te voeren gebaseerd op het door de leden vastgestelde en door de kiezers geaccordeerde verkiezingsprogramma. Een open en eerlijk beleid dient dus ook door het hoofdbestuur te worden gevoerd waarbij wensen uit de vereniging zoveel mogelijk gehonoreerd dienen te worden. Persoonlijke controverses dienen ondergeschikt te zijn aan het principieel uitdragen van de liberale gedachte. Ze worden in de periode van oppositie als er deel genomen wordt in een coalitiekabinet. Het bestuur van de afdeling 's Hertogenbosch vertrouwt erop dat de ledenvergadering bijeen te Leeuwarden zich in dezelfde zin zal uitspreken.

Dames en heren er zijn van uw zijde een groot aantal opmerkingen gemaakt. En een gedeelte van die opmerkingen moet ik constateren is in feite al gisteren-avond ook aan de orde geweest in zowel het verhaal van de heer Voorhoeve als van mijzelf. Ik kom daar direkt nog even op terug. Er zijn ook wat andere vragen gesteld. Er is door de heer Vrijland een vraag gesteld naar dat referendum wat afgewezen is. Als iets afgewezen wordt dames en heren in onze besluitvormende organen dan wordt het afgewezen en dan is er in eerste instantie geen enkele reden meer om zoiets aan de orde te stellen tenzij daartoe een uitdrukkelijk verzoek wordt gedaan. En dat verzoek is tonutoe niet gedaan althans niet door bestuurlijke.
De heer Schellekens die zei ja het jaarverslag is te gedetailleerd. De heer Meijeraan heeft daar gisteren ook al iets over gezegd en de heer Meijeraan die zegt daar dan ook bij kan je daar nou niet een verantwoording van het hoofd-bestuur bijvoegen. Nou ik zou er op willen zeggen dat ik in de eerste plaats het jaarverslag toch wel een essentieel onderdeel van het hele partijgebeuren vind. Het is een beetje geschiedschrijving. Er staan allerlei dingen in die anders totaal zouden verdwijnen in de vergetelheid. Misschien dat hier en daar gezien de grote hoeveelheid gegevens waarover je in zo'n partij beschikt nog weleens wat over het hoofd wordt gezien, maar in algemene zin denk ik toch dat het jaarverslag een uitstekend stuk werk is. En ik ben dan ook van mening dat de algemeen secretaris daarvoor ten zeerste gecomplimenteerd moet worden.
De suggestie van de heer Meijeraan om daar bij te voegen een verantwoording van het hoofdbestuur is een suggestie die ik zoals dat heet mee zal nemen naar het hoofdbestuur, want zoals de heer Meijeraan terecht heeft gezegd na de algemene vergadering is het hoofdbestuur verantwoordelijk voor het beleid. En het hoofdbe-stuur zal daar dus over moeten beslissen. De heer Schellekens en de heer Vrijland die hebben gezegd ja die commissies daar zouden jullie toch nog eens naar moeten kijken. Ik kan u zeggen dat in de vorige periode vanuit het dagelijks bestuur zeer intens gekeken is naar het funktioneren van de commissies.
We hadden het gevoel dat er een wildgroei was. Het aantal commissies is ook gereduceerd. Ze zijn bij elkaar gevoegd en inderdaad oorspronkelijk was het de bedoeling om milieu bij ruimtelijke ordening te doen, maar dat is niet gebeurd. Ik denk dat kijkende naar het funktioneren van de commissies nu ongetwijfeld de evaluatie die eraan verbonden zal zijn voor het dagelijks bestuur rede zal zijn om bij een toekomstige samenstelling aspecten nog eens mee te nemen en dat zal zeker ook gekeken worden naar de opmerkingen die vandaag zijn gebeurd.
Dan heeft verder de heer Kruisinga een paar heel duidelijke vragen gesteld.
Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat mensen zelf moeten bepalen of ze lid worden van de VVD en dat wij bepaald niet tegen onze leden moeten

zeggen die misschien wat andere opvattingen hebben dat die leden dan maar weg moeten gaan. Dat is aan de heer Groeneveld duidelijk meegedeeld. En er is ook denk ik daaruit wel te concluderen dat wij niet zo gelukkig waren met die uitspraak. Ten aanzien van de heer Geertsema zegt de heer Kruisinga ja zou je nou dat erelidmaatschap niet ontnemen. Ik denk dames en heren de heer Geertsema is lid van de VVD. Hij heeft ontzettend veel goed werk gedaan voor de VVD. Goed werk op grond waarvan hem het erelidmaatschap is aangeboden en dat heeft hij geaccepteerd. Mijnheer Geertsema heeft u ten aanzien van bepaalde dingen in de VVD weer een wat andere opvatting dan weer andere leden hebben. Ik denk dat wanneer er zelfs maar over gedacht wordt om de heer Geertsema het erelidmaatschap te ontnemen dat we dan net zo weinig liberaal bezig zijn als sommige verwijten in het gedrag van de heer Geertsema.
De heer Labon die heeft gevraagd naar de procedures voor de tweede kamer. Ja het systeem is inderdaad perfect. Bij het hanteren van het systeem blijken allerlei defecten ik heb daar gisteren het een en ander over gezegd. En nu vraagt de heer Labon, hij daagt mij uit om te zeggen hoe het zou moeten. Nou ik denk dames en heren als ik dat zou doen aangenomen dat ik dat zou weten, maar daarover laat ik me zelfs niet uit, dat blijft voor iedereen geheim of ik dat weet, maar als ik het dus zou weten dan zou ik dat nog niet zeggen omdat ik van mening ben dat de commissie die aan het werk is daar zijn werk moet afmaken en die commissie komt met een naar ik aanneem gedegen voorstel naar het hoofdbestuur en het hoofdbestuur zal dan vervolgens en minstens even gedegen voorstel voorleggen aan de partij, aan de kamercentrale, aan de afdeling en daar kan over gediscussieerd worden. En natuurlijk zal dat tijdig moeten gebeuren voor volgende kandidaatstellingen. Maar weest u ervan overtuigd dat wij die tijdsplanning uitermate scherp in de gaten zullen houden. De heer de Jonge die stelt in feite een soort ombudscommissie voor. Het is een gedachte die inderdaad niet nieuw is zoals hij die naar voren bracht. Het leefde ook wel in andere onderdelen van de partij. Ik aarzel om daar nu aanstonds een uitspraak over te doen, omdat ik van mening ben dat een besluit in deze richting van een zodanig gewichtige betekenis dat ik als voorzitter daar toch niet op vooruit wil lopen. Maar laat ik dit zeggen dat wij dat voorstel zeer nauwkeurig zullen bestuderen. Wij kennen een commissie van beroep in de VVD waar ook allerlei zaken waar mensen niet mee tevreden zijn aan voorgelegd kunnen worden. En in analogie zou men inderdaad een uitwerking kunnen geven aan de gedachte van de heer de Jong. Daarbij wil ik het dames en heren tot op dit moment laten voorzover het die suggestie betreft. De heer Wilmer die heeft een analyse gevraagd van de gang van zaken.

Ik heb gisteren gezegd dat er vele incidenten zijn. Dat ja de meningen over die incidenten in het algemeen toch verschilt van persoon naar persoon en afhankelijk is van wat men zelf heeft waargenomen, zelf heeft geconstateerd. Daar zitten hele duidelijke individuele interpretaties bij of waarschijnlijk subjectieve meningen. Maar dat er een algemeen patroon van incidenten is dat wordt door niemand ontkent. Dat is zo, ik ben daar gisterenavond in algemene inzop doorgegaan. Ik heb daarbij gezegd dat het niet zoveel zin heeft en ook teveel tijd en energie kost om nou precies daar alle verbanden vast te stellen en dat we die energie beter in algemene zin naar de toekomst kunnen gebruiken. En ik denk dat dat nog steeds mijn mening is. Het zou wellicht heel interessant zijn om eens heel nauwkeurig na te gaan wat er nou allemaal gebeurd is en ik denk dat je dan een groot aantal jaren in beschouwing zou moeten nemen. Ik denk dat dat erg veel tijd kost. Ik denk bovendien en dat is misschien nog wel het belangrijkste dat als je dat doet er twee effecten worden bereikt. In de eerste plaats zou een dergelijk onderzoek er weleens toe kunnen leiden dat je voorlopig helemaal geen besluiten neemt om de toekomst te verbeteren. Dat we dan gaan wachte op de resultaten van die analyse. En het is mijn mening dat we daar echt geen tijd voor hebben. Want echt dames en heren er moet nog verduiveld hard gewerkt worden in de partij van ons. En het tweede is dat wellicht daar toch oude wonden weer door opengereten worden hetgeen dan weer ten detrimente, in het nadeel is van al datgene wat we met elkaar proberen te doen. De heer Meijeraan heeft een groot aantal opmerkingen gemaakt. Hij heeft ook verwezen naar gisterenavond waar bewindslieden en kamerfraktie hier zaten. Ja vandaag dames en heren zitten bewindslieden en kamerleden gewoon in de zaal. En voorzover ze aanwezig zijn. In elk geval tussen u in dat is het belangrijkste. het al of niet op de eerste rij zitten pleegt een permanent onderwerp van discussie te worden. In een golfbeweging. het ene jaar is het niet en dan komen er geluiden om dat toch vooral op die vrijdagavond maar wel te doen en dan doe je dat op die vrijdag-avond en dan komen er geluiden om dat weer niet te doen. Ik denk in algemene zin dat we een uitstekende formule hebben. De vrijdagavond is bedoeld om een duidelijke visie te geven een duidelijk verhaal te horen over de partij, over de politiek van de partij, over de positie van de partij over de politiek in algemene zin en het ligt voor de hand dat daar toch een wat ander accent wordt gegeven. En ik moet eerlijk zijn als u mijn persoonlijke mening is die we nu gevonden hebben dat dat een heel goede is. De heer Meijeraan heeft nog gesproken over de positie van dagelijks bestuur en hoofdbestuur. Ja ik heb daar gisterenavond ook wat over gezegd. Ik heb geduid op dat daar nog eens goed naar gekeken moet worden. In ditzelfde verband een opmerking van mevrouw Siks. Ja het wordt me wat inderdaad 25 mensen hier op het podium, maar in formele zin is het natuurlijk waar en ik denk toch wel dat we dit onderwerp

maar eens fijn in het hoofdbestuur gaan bespreken. Dan is het zo dat de heer Meijeraan ook nog heeft gesproken over die communicatiediscussie in de partijraad van september. Voorzover ik me herinner is er wel degelijk in de verschillende groepen gesproken over de communicatie. Dan het de opmerking van de heer Meijeraan om wat zorgvuldiger te zijn als het gaat om de benaming van kandidaten door het hoofdbestuur en kandidaten gesteld door de afdelingen. Ik denk dat hij daar gelijk in heeft en ik zal die zorgvuldigheid voortaan in acht nemen. Al was het alleen maar om de schijn van het opwekken van tegenstellingen te voorkomen. Dames en heren die brief van de afdeling Ommen daar wil ik graag nog op ingaan. Ik heb al gezegd we hebben een uitermate prettige gesprek gehad met het bestuur van de ondercentrale Ommen. De ondercentrale Ommen vraagt een aantal zaken en ik denk dat de voorstellen die zij doen een goede samenvatting zijn van al datgene wat ons ook schriftelijk geworden is. En ik kan u zeggen dat wij de verschillende voorstellen en ook de gedachte die in de brief van de ondercentrale Ommen zijn neergelegd dat wij die bij onze beschouwingen zullen betrekken. Ik denk ook dat je zou kunnen zeggen dat de strekking van die opmerkingen door ons toch wel als een ondersteuning van ons eigen beleid wordt gezien. Ik denk dat ik het voor wat betreft die algemene zaken hier op dit moment bij zou willen laten. Heeft nog iemand van u voordat we aan de moties en de voorstellen beginnen behoefte om te reageren.

Mijnheer de Jonge.
Voorzitter ik heb er behoefte aan om mijn suggestie van daarnet op een enkel punt aan te scherpen. De commissie die ik u aanbeveel moet niet een commissie zijn die het algemeen beleid erbij betrekt. Daar bent u voor hoofdbestuur en daar hebt u van de vergadering alle vertrouwen voor. Dat is duidelijk. Waar het mij om ging was een commissie die zich tot taak stelt om meldingen te verzamelen en feitelijke aantijgingen te onderzoeken die uit de partij over het funktioneren van de partij omhoog komen en die dan ook de gelegenheid krijgen om omhoog te komen en niet via de media hoeven te worden uitgevochten. Voorzitter u hebt erop geantwoord dat u dat in uw overweging zou meenemen en dat u daar nog over aarzelde. Om u over die aarzeling heen te helpen wil ik u graag een motie indienen. Ik kan dat gezien het feit dat het een aktuele motie is die uit het hart van de vergadering omhoog komt in ieder geval uit mijn hart kan ik dat niet op mooie formulieren doen. En ik heb een motie aan de vergadering voor te leggen die als volgt zou kunnen luiden. De algemene vergadering enz. spreekt zich uit voor het instellen van een kleine commissie opnieuw. De algemene vergaderingte Leeuwarden bijeen enz. enz. enz.
spreekt zich uit voor het instellen van een kleine commissie die tottaak heeft

te inventariseren alle concrete en vage klachten omtrent het funktioneren van de VVDfrakties en besturen die op nationaal niveau opereren. Die tot de bodem uit te zoeken en over hun bevindingen te rapporteren aan het hoofdbestuur en aan de algemene vergadering. En gaat over tot de orde van de dag.

Verhey uit Baar a titre personnel.
Ik ben er radikaal tegen. het voorstel van de vorige spreker omdat juist de algemene ledenvergadering daarvoor de aangewezen groep is. En dat hoort niet thuis in een apart klein commissietje. Dat is hier de algemene ledenvergadering waar deze zaken besproken moeten worden.

Deze commentator heeft het niet begrepen want het is onmogelijk om in een algemene vergadering er dingen uit te zoeken. Cet gaat erom om dingen uit te zoeken en die hier te rapporteren en dan is het inderdaad de taak van de vergadering om zich over trends en ontwikkelingen uit te spreken voorzitter.

Mevrouw den Ouden.
Voorzitter het voorstel van de heer de Jonge luidt in de gegeven situatie van de VVD misschien iets wat vreselijk veel tijd zou gaan vergen. Ik zou het toch willen ondersteunen misschien dat de motie als die op papier komt wat aangepast kan worden, gericht op een gezond funktionerende partij. Maar ik wil toch aan de vergadering ter illustratie niet achterwege laten de mededeling dat ik wat in de Tijd als nu geval vermeld staat op 26 mei per brief aan de heren Kamminga en Nijpels heb gestuurd. Ik vind dat je in discussie gaat met de mensen die het in de eerste plaats aangaat, maar dat ik tot op heden daar geen antwoord op heb ontvangen. En dat ik ook niet het vermoeden heb, maar goed dat is een vermoeden dat deze brieven zich in het archief bevinden dat u hebt overgenomen of dat de heer Voorhoeve heeft overgenomen. En dan is er een commissie van beroep, maar ik weet nog steeds niet waar die zit en tot wie ik mij wenden moet, maar dat is mijn gebrek. Ik denk dat het voor de korte tijd zeer noodzakelijk is dat er zaken gemeld kunnen worden. Als een partij gezond funktioneert dan zal daar geen post binnen komen zo simpel is dat en dat kan dan aan de algemene vergadering gerapporteerd worden die dan geen vragen meer hoeft te stellen.

Voorzitter ik betreur-Wilmer den Haag-het toedekken van wonden met pleisters is medisch een gevaarlijke bezigheid. En gejaagde artsen zijn gevaarlijk bezig. We kunnen blijkens krantenberichten vanuit den Haag daar nog weleens van spreken.

Als u de analyse zoals ik daatstraks bepleit heb niet uitvoert dan bestaat de kans en dat is in de bestuurskringen een zeer bekend verschijnsel dat op een onvoorspelbare termijn en dat is zwartgalligheid wellicht mijnerzijds of onzerzijds maar ik denk toch niet geheel zonder reden dan kan straks weer een situatie ontstaan die we niet in de hand hebben. Het gaat ons niet om een brede zware constructie waarbij diep moet worden gespit en waar het beleid moet worden geanalyseerd. Het kan betrekkelijk licht en luchtig en bovendien is het een werkzaamheid die bij uitstek geprivatiseerd kan worden dat wil zeggen kan worden uitbesteed aan een beperkt aantal leden in deze vergadering.

De Haze Winkelman.
Voorzitter afdeling den Haag. Ik wil reageren op het voorstel van de heer de Jonge. Zijn motie het onderzoeken van klachten. Dat is iets in tegenstelling tot een van de sprekers wat uiteraard niet in een ledenvergadering kan gebeuren, maar dat moet ook niet gebeuren in zo'n kleine commissie. Daar hebben we nou juist het hoofdbestuur voor, daar hebben we vertrouwen in het hoofdbestuur kan op zijn wijze bekijken hoe bepaalde klachten het beste onderzocht kunnen worden en daar moet u de vrije hand in hebben. En daarom zullen we dus niet voor die motie stemmen. In de tweede plaats voorzitter wil ik u complimenteren voor de wijze waarop u het hier allemaal doet. De wijze waarop u openheid betracht. De lijnen van communicatie van lijnen naar de toekomst en ook niet in de minst belangrijke plaats de inzet die u de afgelopen maanden of het afgelopen half jaar sinds uw aantreden hebt getoond. U reist het hele land door, u bent overal bezig in het belang van de partij. Ik vind dat geweldig dat u dat allemaal doet. Afdeling den Haag dankt u daar zeer voor en heeft het volste vertrouwen daarin.

Ik denk u zeer, het zijn zeer aanmoedigende woorden.

Gelder.
Voorzitter ik wil me allerleerst aansluiten bij de vorige spreker. Ook ik wil een compliment maken op de wijze waarop u geantwoord hebt, ja maar er komt nog meer. Een ander punt is dat ik de manier waarop deze motie is ingediend afwijs en dan wel om de volgende reden. Deze vergadering is ervoor om uiteindelijk tegen elkaar duidelijk de waarheid te zeggen. En we moeten niet over enige tijd weer met zaken uit het verleden geconfronteerd worden. Misschien en dat zal misschien wel een aanbeveling zijn zou er een commissie in het leven worden geroepen die dergelijke zaken voor de toekomst zal kunnen voorkomen. En ik denk dat we alleen naar de toekomst in dit moeten kijken.

Mijnheer de voorzitter mijn naam is Schuddeboom is ben lid van de partijraad en ik constateer tot mijn grote vreugde dat de partijraad eigenlijk deze algemene vergadering al een half jaar geleden min of meer voor was. Wij hebben toen een brief geschreven waarin wij gezegd hebben al deze dingen gebeuren doordat kamerleden, ja voornamelijk de kamerleden geen uiting hebben aan iets, ze kunnen het niet goed kwijt. De partijraad is in wezen de aangewezen orgaan waar de kamerleden die dus ook lid zijn van die partij hun grieven en hun spanningen kwijt kunnen. Dus wat dat betreft hoeven er geen commissies te komen. Wanneer de partijraad in zijn juiste funktie gebruikt wordt dan is dat volgens mij vanzelf opgelost. Dank u wel.

Dank u wel mijnheer Schuddeboom.

Mijeraan.
Voorzitter mijn dank voor de toezegging van een zorgvuldiger woordgebruik bij de aanduiding van kandidaten voor het DB die door een afdeling zijn gesteld. Maar ik heb daarbij geen antwoord gekregen op de vraag op de suggestie of het niet wenselijkware dat als er nou zo'n heel minieme meerderheid in een hoofdbestuur was voor een keuze van een bepaalde kandidaat om dan maar geen kandidaat te stellen. En in ruimere zin of een dergelijk kleine meerderheid het hoofdbestuur altijd niet wat terughoudend moet maken in het poneren van extreme stellingen. En in dat verband zou ik ook graag antwoord krijgen op de kritiek die ik heb geuit op het HB waar u toen geen deel van uit kon maken, op het optreden van het Hb in de kandidaatstellingsprocedure eerste kamer. Dat zijn twee punten die geen beantwoording hebben gekregen.

De eerste vraag mijnheer Meijeraan ik denk dat we nou niet moeten gaan praten over stemmingen binnen het hoofdbestuur en de konsekwenties daarvan. Ik heb al eerder gezegd gisterenavond ja ik schuif het toch weer een beetje weg hoor. Ik heb het al gezegd, we gaan nog kijken naar het funktioneren van het hoofdbestuur en de verhouding naar het DB en het HB. Dat wordt daar ongetwijfeld in meegenomen. Ik heb ook gezegd we gaan kijken naar die verkiezingsprocedures. En ik denk dat dan ongetwijfeld de betekenis en de positie van die hoofdbestuur ook in die verkiezingsprocedures nader aan de orde zal worden gesteld. Voorbaat betreft de feitelijke gang van zaken. U weet ik ben daar niet rechtstreeks bij betrokken geweest. Ik heb daar alleen als naam op een lijstje gestaan en dat was mijn enige ~~informatie~~ relatie met het hele gebeuren. Onze gewaardeerde ondervoorzitter die de bijzonder moeilijke klus heeft gehad om die zaak voor te zitten die wil graag op uw vraag ingaan.

Dank u voorzitter. Voorzitter het was natuurlijk het meest makkelijke geweest en dan hadden wij als dagelijks bestuur, hoofdbestuur inderdaad wat minder over ons heen gekregen als wij datgene wat uit afdelingen, kamercentrales naar voren was gekomen blindelings gevolgd hadden. Echter en dat heb ik ook tijdens die kandidaatstellingsraad gezegd, daarin heeft het dagelijks bestuur, het hoofdbestuur zijn eigen verantwoordelijkheid in. We hebben aangegeven waarom en ik denk dat wanneer je wegloopt voor je verantwoordelijkheid omdat dat wellicht gemakkelijker is je verder van huis bent.

Dank u wel mevrouw van Raalte.

Voorzitter Willemse afdeling Hellevoetsluis.
Ik ben van mening dat de motie van de heer de Jong toch wat meer aandacht verdient in de zin van een discussie daarover. Het begin is al gemaakt door de afdeling den Haag. Er zitten twee kanten aan die motie namelijk het enerzijds kanaliseren van een stukje onmin in de partij en anderzijds het creëren van een permanent instituut. Als je van het eerste punt een commissie maakt dan ben ik van mening dat dat iets blijvends in zich heeft wat de positie van het hoofdbestuur en zeker van het dagelijks bestuur van de VVD kan ondermijnen. Ik ben dan ook niet van mening dat er het een commissie zou moeten worden, maar uitsluitend een werkgroep. Die eenmalig deze zaak aanpakt onder de huidige omstandigheden omdat er ook opmerkingen zijn in de richting van het funktioneren van het hoofdbestuur. Maar op termijn zou ertoe moeten leiden dat het hoofdbestuur zijn eigen verantwoordelijkheid weerk kan nemen in de interne verhoudingen van de VVD zowel naar de politieke zijde naar het hoofdbestuur en hele specifieke en in dat opzicht andere positie moeten innemen dan in afgelopen periode vaak het geval is geweest. En in de richting van de organisatie van de partij. Vandaar het voorstel om er geen commissie van te maken, maar een eenmalige werkgroep die vanuit de partij hopelijk de signalen krijgt die ze nodig heeft om adviezen te doen en het hoofdbestuur die dan wellicht zodanig zijn dat ze weer in een algemene vergadering als voorstellen besproken kunnen worden.

Dank u zeer.

Mijnheer de Jonge.
Voorzitter ik ben blij dat mijn motie de aandacht krijgt die die verdient. En ik weet dat u degene die goed geluisterd hebben hebben opgepikt dat het zeker nit de bedoeling is om de partijstructuur voor eeuwig te verrijken met weer een commissie. Het gaat er inderdaad om zoals de laatste spreker zegt om een commissie van tijdelijke aard.

Degene die goed geluisterd hebben weten ook dat het niet gaat om een commissie die de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur op welke wijze dan ook zou willen of zou moeten uit handen nemen. Integendeel het gaat om een commissie die het hoofdbestuur zou moeten ontlasten van een aantal werkzaamheden, want het is best arbeidsintensief voor van het onderzoek van dingen die in het verleden gebeurd zijn. En misschien dat weten we niet, ik denk het ook niet maar nu nog gebeuren. Maar als je daar geen signaal op krijgt is dat des te beter dan kan die commissie des te sneller weer worden opgeheven. Dus de bedoeling is om een tijdelijke commissie de bedoeling is om het hoofdbestuur te ontlasten. De bedoeling is om te rapporteren aan het hoofdbestuur en vervolgens in gecondenseerde vorm of hoe dan ook maar wel open aan de algemene vergadering dus de algemene vergadering heeft het laatste woord. Voorzitter deze motie heb ik op papier gezet niet op de daartoe nodige en aangewezen formulieren. Als dat nodig mocht zijn dan verzoek ik u de besluitvorming over die motie en de stemming naar het eind van de beraadslaging op te schuiven. Dat kunt u beter bekijken. Maar het is ook zeker dat ik deze motie gaarne handhaaf en de afgevaardigden van de afdeling Amersfoort zullen daarvoor stemmen en ik wek de vergadering op om hetzelfde te doen.

Mag ik de vergadering voorstellen dat de heer de Jonge zijn motie nog even aanhoudt en dat ook de lunchpauze wordt gebruikt om nog even naar de formulering te kijken. Er staan wat woorden in die misschien toch ook een wat verkeerde indruk zouden kunnen geven en dat een definitieve motie gelijk na de lunchpauze als eerste onderwerp aan de orde komt en dat er dan heel snel over gestemd wordt. Mag ik dat zo voorstellen. Gaat de vergadering ermee akkoord.

Ik wil graag vaststellen dat met het instellen van deze commissie-mijn naam is Verhey en ik kom uit Baarn en ik spreek a titre personnel. Ik ben van mening dat hier een dergelijke commissie afbreuk doet aan de verantwoordelijkheden van het bestuur van de partij. En aan de verantwoordelijkheden van de algemene ledenvergadering. Dit hoort niet thuis in een door deze commissie te aanvaarden taak. Het blijft duidelijk voorbehouden aan het hoofdbestuur en aan de algemene ledenvergadering.

Ik denk niet dat het de bedoeling van de heer de Jonge is dat de verantwoordelijkheden van hoofdbestuur en de algemene vergadering worden uitgehold. Ik heb begrepen dat het een commissie is die adviseert aan het hoofdbestuur, waaran het hoofdbestuur adviseert aan de algemene vergadering. U kunt onmogelijk als u ernaar kijkt aan het hoofdbestuur of naar het dagelijks bestuur verwachten dat 25 mensen zich gezamenlijk over een klacht gaan zitten buigen.

Daarover dienen een beperkt mensen te adviseren aan het hoofdbestuur.

Ik moet u daarop antwoorden dat het feitelijk buiten de orde is en dat wij besterven in de commissies. we zijn al een beetje ubergeorganiseerd.

Goed ik ja.

Slijper kamercentrale Tilburg, afgevaardigde van 25 afdelingen en ik spreek hier a titre personnel.
Wat mij gisterenavond van diverse kanten ter ore is gekomen komt vandaag niet op tafel en vandaar dat ik als laatste hopelijk daar iets over kan vragen. En wel welke structurele rol mijn partijvoorzitter geeft aan het kamercentralevoorzittersoverleg. Immers ik vind en vele vinden dat we een hoofdbestuur hebben en dat dat hoofdbestuur de zaken moet regelen en dat kamercentralesvoorzitters en ik spreek wat vrij omdat mijn man in Cannes zit en zit te kijken naar andere mooie dingen dat kamercentralevoorzitters dienen te zorgen dat hun kamercentrale goed funktioneert en dat de communicatie binnen hun kamercentrale optimaal is. Dus graag mijnheer de voorzitter uw visie over welke structuur u wil geven aan dat unieke overleg waar u afgelopen zaterdag voor bent uitgenodigd om daaraan te participeren en wat u heeft aangenomen.

Ik denk inderdaad dat het een uniek overleg is. Overigens had ik geen uitnodiging om te participeren want dat kan niet want ik ben geen kamercentralevoorzitter.
Nee ik had slechts een uitnodiging om eens zo'n informele vergadering van de verenigde kamercentralevoorzitters bij te wonen. Aangezien ik uitnodigingen om dit soort gremia bij te wonen altijd aanvaard heb ik dit dus ook aanvaard.
Ik moet u zeggen het was een boeiende bijeenkomst. Maar uw vraag was een andere.
Ik heb daar een heel duidelijke mening over. De algemene vergadering is het hoogste orgaan in de partij. Daar zitten de afgevaardigden van de afdelingen en de afgevaardigden van de afdelingen beslissen. Die algemene vergadering heeft ingesteld een hoofdbestuur en dat hoofdbestuur is verantwoordelijk voor de normale gang van zaken in de partij. En zo eenvoudig ligt het. Het instituut kamercentralevoorzittersvergadering kennen wij niet. Dat staat nergens in.
Ik moet u zeggen dat niemand denk ik er enig bezwaar tegen kan hebben als bijvoorbeeld in een bepaalde regio van dit land de kamercentralevoorzitters toch eens gaan zeggen wij zouden eens wat met elkaar willen praten omdat wij een aantal gemeenschappelijke problemen in onze regio hebben. Dat kan zijn zeg de regio Noorden en daar kunnen zelfs kamercentralebesturen zijn. Of het kan

zijn zeg de provincie noord brabant waar twee kamercentrales zijn. Noord Holland met 3 of zuid Holland met 4. Ik denk dat dat op zichzelf een heel gezonde zaak is wanneer in zo'n regionaal verband allerlei regionale problemen besproken worden. Maar ik denk dat daarnaast wanneer dan zaken van landelijke aard of de landelijke partij aan de orde komen dat dan vervolgens een stadium intreed waarbij enige prudentie wel gewenst is. Immers het kan naar mijn stellige overtuiging nooit zo zijn dat in die kamercentralevoorzittersvergadering besluiten worden genomen immers die vergadering als zodanig bestaat niet. Die vergadering legt dus ook aan niemand verantwoording af. De kamercentralevoorzitters leggen uitsluitend verantwoording af in hun eigen kamercentralebestuur Ik denk dat wanneer je hier verder over doorpraat dat dan aan de orde ook komt en ik duidde daar gisterenavond op de samenstelling van het hoofdbestuur die dus bestaat uit een 9tal mensen die aangewezen zijn door uw algemene vergadering. Een die door uw algemene vergadering benoemd is en verder uit de leden aangewezen door de kamercentralevergaderingen. De wijze waarop we het hoofdbestuur als geheel funktioneert is vaak een onderwerp van discussie geweest. Sommige vinden dat het eerder een bijeenkomst is van regionale vertegenwoordigers en andere vinden dat het toch eerder een soort partijbestuur zou moeten zijn wat het totaal van de partij bestuurt. Ik denk dat de laatste opvatting de juiste is. Neemt niet weg dat een dergelijk bestuur natuurlijk toch de nodige verbindingen moeten zijn met de achterban en het eerste laag van de achterban is dan die kamercentrale. Die verbinding moet er zijn, maar dat brengt tegelijkertijd mee dat er een duallistische positie is voor die hoofdbestuursleden. Dat kunnen wij niet ontkennen dat is gewoon zo. Dat hangt af van geval tot geval. Van onderwerp tot onderwerp en van regio naar regio. Dat is allemaal zeer verschillend, daar zijn geen algemene regels voor te trekken. Ik denk dat we ons goed moeten realiseren dat het hoofdbestuur er is om de hele partij te regeren, te besturen. Als dan op een gegeven ogenblik toch de kamercentralevoorzitters bij elkaar gaan zitten en dat verschijnsel is op zichzelf niet nieuw dat is ook in voorgaande jaren is dat wel gebeurd dan doet de vraag zich voor hoe dat komt. En dan denk ik dat je gewoon moet constateren dat dat niet gebeurd als men van mening is dat het hoofdbestuur als hoofdbestuur toch niet helemaal funktioneert zoals het zou moeten. Want let u wel die hoofdbestuursleden zitten in datzelfde kamercentralebestuur waar die voorzitter, voorzitter van is. En daar dient dus naar mijn gevoel een zeer goed en intensief contact te zijn tussen die hoofdbestuursleden en die kamercentralevoorzitters. Toch bestaat van de behoefte bij die kamercentralevoorzitters om bij elkaar te komen. Ik heb geprobeerd dames en heren naar aanleiding van deze vraag een beeld te schetsen.

Een beeld wat vaak aanleiding geeft tot allerlei mogelijke verwarring. Een beeld wat ook vaak onduidelijk maakt waar nu precies de verantwoordelijkheden zijn. Mijn stellige overtuiging dat dat op korte termijn moet worden opgelost. Dat inderdaad naar die samenstelling van het hoofdbestuur gekeken moet worden. Dat inderdaad naar de positie van de kamercentralevoorzitters moet worden gekeken en dat de algemene vergadering daarover voorstellen van het zittende hoofdbestuur mag en moet verwachten. En voor de rest is uitgangspunt van het handelen van mij in elk geval het hoofdbestuur draagt de uiteindelijke verantwoordelijkheid. De kamercentralevoorzittersvergadering draagt geen verantwoordelijkheid, maar ik heb er geen bezwaar tegen als ze om de tafel gaan zitten.

Goed mijnheer Schellekens.

Voorzitter nog een korte opmerking. Ik wilde als oud hoofdbestuurslid en ook ervaren hebbend de duallistische positie waarin je als hoofdbestuurder en kamercentralevoorzitter, kamercentralebestuur je bevind onderstrepen dat ik uw mening 100% wil onderstrepen. Dat ik dat de juiste opvatting vind en ik wil er aan toevoegen dat het ook belangrijk is dat wij dan niet in kamercentrale-bestuur of in welke besturen dan ook redeneren vanuit een hiërarchische verhouding, maar dat de kamercentralevoorzitter en het hoofdbestuurslid het partijbelang en daarmee regionalistische tendensen enzovoort in een goede harmonie gezamenlijk oplossen. Dank u wel.

Dank u wel mijnheer Schellekens. Ik heb nog een vraag te beantwoorden en dat was over die enquette, dat onderzoek. Mag ik u voorstellen ik kan u niks toezeggen, aar ik wil u voorstellen dat dit punt op de eerstvolgende DB vergadering aan de orde is. Dan dus vervolgens naar het hoofdbestuur gaat en dat die dan op de geeigende werkwijze via vrijheid en democratie nader hoort over de vraag wat het hoofdbestuur denkt met de suggestie van de enquette te doen. Mag ik u dat zo voorstellen, gaat u ermee akkoord. Goe dan wilde ik u nu voorstellen om over te gaan naar de bespreking van de moties en de voorstellen die hier ter tafel liggen. In de eerste plaats is aan de orde het voorstel van de afdeling 's Hertogenbosch. Naar aanleiding van de benoeming van een nieuwe partijvoorzitter zou de afdeling 's Hertogenbosch een onderzoek in willen stellen naar een her-overweging van bezoldigd voorzitterschap. Het advies van het hoofdbestuur is aanhouden omdat het noodzakelijk is de eerste evaluatie van de tochtlangs de kamercentralebesturen van de voorzitter af te wachten.

Ik denk dat het een verstandig advies van het hoofdbestuur is geweest. Kijkende luisterende naar de kamercentralebesturen ben ik geneigd om nu reeds te zeggen dat mijn voorstel aan het hoofdbestuur zal zijn om een dergelijk onderzoek wel uit te laten voeren. Wenst de afdeling 's Hertogenbosch nog een nadere toelichting te geven. Nee dan breng ik het voorstel in stemming. Wie is voor het voorstel van de afdeling 's Hertogenbosch. Diegene die dat zijn gelieve hun kaarten op te steken. Die is voor. Alleen witte kaarten. Wie is tegen. Voor blauw, tegen blauw. Voor oranje, tegen oranje. Stembureau.
Aangenomen zegt het stembureau. De motie van de afdeling de Bilt-Bilthoven. Wenst de afdeling Bilthoven daar nog een verdere toelichting op te geven,

Mevrouw de Leve.
Graag zou ik van het stembureau willen horen met hoeveel stemmen voor en hoeveel stemmen tegen het vorige voorstel is aangenomen. Ik denk dat er een klein misverstand is.

Stembureau. Ik stel voor dames en heren dat wij overstemmen.
Er blijkt enig misverstand te zijn en dat moet u mij niet kwalijk nemen.
Er dient eerst gestemd te worden over het advies van het hoofdbestuur en dat is aanhouden. En als u beslist om het niet aan te houden dan gaan we stemmen over de vraag of u die motie aan wenst te nemen. Dus eerst het ordevoorstel aanhouden of niet aanhouden. Diegene die voor aanhouden is die steken nu hun papieren op. Wit voor, tegen. Blauw voor, tegen. Oranje voor, tegen.
Goed het is duidelijk dat het voorstel van de afdeling 's Hertogenbosch wordt aangehouden. Dan de mijnheer Wilmer.

Voorzitter graag een vraag. Er si onduidelijkheid en die constateer ik in de rij naast mij, de rij voor mij, de rij achter mij. Is het aannemen van deze motie waarin dus wordt besloten tot aanhouden inderdaad de gelegenheid om nu het bestuur tot uitwerking van de voorstellen te laten komen. Heb ik zo goed begrepen.

Nee ik heb het heel duidelijk gezegd. Er is eerst gestemd over het voorstel, over het advies van het hoofdbestuur tot aanhouden of niet aanhouden. Daar is nu over gestemd en daar is een meerderheid voor, een heel grote meerderheid.
De motie is dus aangehouden. Motie van de afdeling de Bilt-Bilthoven.
Wie van de afdeling de Bilt of Bilthoven wenst hier nog over het woord te voeren.
Ons advies is overnemen.

Is er iemand die daartegen is. Nee dan is de motie overgenomen.
Dan de motie van de afdeling 's Gravenhage. Wenst de afdeling daar nog het woord over te voeren.

Mijnheer Wilmer.
Ik heb eerste het verzoek aan u voorzitter van procedurele aard over of er wat orde in deze zaal kan worden gebracht, want het is soms niet te volgen waar de discussie eigenlijk over gaat en waar de mededelingen vanachter de bestuurstafel over gaan. Vandaar het probleem wat ik zojuist formuleerde.

Mag ik dan iedereen verzoeken stil te zijn.

Voorzitter de haagse motie is in de eerste plaats bedoeld om een discussie te verkrijgen dat is dan gelukt. Maar het succes is maar half als er niet duidelijke afspraken met het partijbestuur gemaakt worden en dat is de tweede funktie.
De derde funktie is om te doordringen van de ernst van de toestand. Den Haag heeft niet het oogmerk om op te wekken tot het voor de voeten lopen van het partijbestuur wanneer daardoor goede ontwikkelingen kunnen worden gefrustreerd. Ook heeft den Haag geen behoefte aan overbodige discussie. Een aantal punten is al gezegd straks onder andere het probleem van de analyse. Dat zit zijdelings wel in de motie, maar daar spreekt de motie zich niet rechtstreeks over uit. Nogmaals een ernstig verzoek om dat wel mee te nemen. Partijvoorzitter heeft in zijn betoog gisterenavond getoond voor de opvattingen in het land een open oog te hebben. Evenals voor de bedenkelijke mate van afhaken, afzijdigheid, negativisme en onbeschikbaarheid van leden en daar kunnen wij als bestuurders in een afdeling goed van meepraten. De aangeroerde elementen zijn ook door ons met instemming begroet. De visie komt echter nog. Wat we hoorden waren schetsen, goede, maar toch. Waar behoefte aan is is een totaaloverzicht en een inzicht hoe leden in afdelingen zich in kunnen spannen, zich nuttig kunnen voelen. De heer Ginjaars sprak over taken voor de partijleiding. Heel belangrijk is dat leden weer vertrouwen krijgen in de lonendheid van initiatieven. Den Haag stelt zich daarom bij de inhoud van de motie een plan van aanpak voor waarin onderwerpen, tijdstippen van behandeling en betrokkenheid der leden in afdelingen vermeld staan. Wij denken dan bij onderwerpen aan politieke profilering, afweging van prioriteit. Organisatorische maatregelen ter stimulering van leden en ter slechting van drempels en maatregelen ter verbetering van communicatie en vergaderen. En dat hebben wij dan apart gevat onder draagvlakverbetering en communicatie en informatie.

Een aantal onderwerpen is door u genoemd. U hebt bij een aantal onderwerpen zelfs al zei het dan enigszins schertsmatig jaartallen en data genoemd. Ik denk dat de volledigheid nog wat beter zou kunnen. Een dergelijk kant van aanpak veel omvattend dat wel, maar hoeft geen tijdrovende klus te zijn. Daarmee kunt u gemakkelijk klaar zijn voor de behandeling in de al of niet buitengewone algemene vergadering in dit najaar. De grote voordelen zijn een helder overzicht, een motivering van leden, de volledigheid en beperkte van nodeloos tijdverlies. De motie beveel ik allen ter steun aan en ieder hij dient zo begrepen te worden dat het zowel als goede structurering van de afspraken dient als een adhesie voor gebleken goede bedoelingen van het dagelijksbestuur.

Dank u zeer mijnheer Wilmer. Zijn er nog leden van de algemene vergadering die hierover het woord wensen te voeren. Het hoofdbestuur heeft gesteld dat de motie overbodig is. Naar aanleiding van de toelichting van de heer Wilmer zou ik nog -en enkele opmerking willen maken. De eerste is dat ik aangekondigd heb dat in september het hoofdbestuur zich zal buigen in besluitvormende zin over de voorstellen van het dagelijks bestuur en dat de conclusies d-arna de partij ingaan. Sommige van die conclusies zullen gewoon een intense discussie in de partij vragen als het gaat om beleidsmatige zaken. Andere zullen wellicht heel snel in zeg een vergadering in november besproken kunnen worden. Weer andere voorzover er reglementswijzigingen nodig zijn bijvoorbeeld om de regelgevin te vereenvoudige, want ook dat moet per reglements-wijziging gebeuren. We vragen gewoon meer tijd volgens de huidige procedure, want die ingewikkelde procedures moet je volgen om een vereenvoudiging te krijgen. Met andere woorden het zal dus niet allemaal op hetzelfde moment besloten kunnen worden. Voor het overige dames en heren denk ik dat wanneer ik dan kijk naar de luister naar de kamercentralebesturen en al die gesprekken die ik heb gehad dan denk ik te kunnen zeggen dat de motie wat mij betreft gezien kan worden als een ondersteuning van het beleid van het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur. Ik zou de motie

Kunnen we dan de conclusie van het hoofdbestuur niet een paar letters wijzigen en overbodig vervangen door overnemen. De motie die zegt ook niet dat in de volgende algemene vergadering alle punten aan de orde moeten komen. Alleen dat er voorstellen gedaan zullen worden. Mijn naam is trouwens Beetstra uit Apeldoorn.

als inderdaad duidelijk is dat we niet zeg in december die algemene vergadering kritiek krijgen dat we niet over alle punten nog tot besluitvorming komen dan

heb ik daar geen enkel bezwaar tegen. Dan kan de motie overgenomen worden. Is de vergadering daarmee akkoord.

Voorzitter -Wilmer- Ja ik wou dit in feite zo toelichten maar u zegt het zelf al wat wij vroegen is in feite een overzicht van wat er aangepakt dient te worden. Niet alvast een concretisering wekt een zodanige behandeling dat er over een half jaar ook concrete besluiten genomen kunnen worden. Dat kunnen wij niet van u verwachten.

Prima, goed. Ik neem aan dat de afdeling Budel geen behoefte heeft om haar motie verder in stemming te brengen. Motie van de afdeling Naarden met betrekking tot de procedures over de kandidaatstellingen. Nog behoefte afdeling Naarden om daar een toelichting op te geven.

Ja mijnheer de voorzitter zoals aangemeld mijn naam is Schotenhuis. Mijnheer de voorzitter in het advies van het hoofdbestuur staat het hoofdbestuur heeft grote moeite met de zin en de betekenis van deze motie te vatten. Daarom sta ik hier om dat dan toch een beetje toe te lichten. En ik moet beginnen met te zeggen bij andere moties daar staat een toelichting. Bij onze motie staat geen toelichting. Maar bij onze motie was wel een toelichting toegevoegd namelijk een artikel uit het blad van de stichting maatschappij en onderneming dat zich volledig bezig hield met het feit dat het samenstellen van kandidatenlijsten voor volksvertegenwoordigende organen dat daar een aantal problemen mee zijn. En nou wil ik niet dat hele 4 pagina-artikel hier gaan herhalen. Maar ik wou een paar echte soyante punten proberen daarvan hier aan de vergadering duidelijk te maken. Niet met de bedoeling dat we dat nou ineens helemaal aan gaan pakken, want dat kan niet eens, maar wel dat deze problematiek ook is bespreekbaar gemaakt gaat worden. Die door mij genoemde stichting maatschappij en onderneming heeft daar anderhalf jaar geleden een klein symposium aan gewijd. Daar zijn bepaalde onderwerpen ook ter discussie gesteld. Er is daarna een schriftelijke discussie en ik wou daar iets over zeggen.
De motie van de afdeling Naarden bestaat uit drie delen. In de eerste plaats gaat het en dat is inderdaad richting op het verleden en daar hoeven we niet zoveel meer over te praten na alles wat hier al in deze vergadering en elders over gezegd is. Maar dat is de kwestie van de onverenigbaarheid van politieke funkties. Ik wil daar zo nog wel iets over zeggen wat betreft het commentaar van het hoofdbestuur. Maar veel belangrijker is dat wij proberen aan te geven dat er is uitspraak gekomen op de wijze waarop geschikte funktionarissen uit het bedrijfsleven de stap naar een politieke funktie meer mogelijk gemaakt

zou kunnen worden. Want mijnheer de voorzitter wat is hier precies aan de hand. Die punten 2 en 3 van onze motie die daarop slaan daar is iets dat zeker voor vertegenwoordigers in de tweede kamer de arbeidsvoorwaarden zijn geformuleerd op een ambtelijke basis. En dat betekent anders dan u in de toelichting van het hoofdbestuur stelt dat wij zouden zeggen dat het bedrijfsleven bevoordeeld oet worden. Nee wij zouden willen rpoberen te bereiken dat diegene uit het bedrijfsleven die en de capaciteit en de wens hebben om zich in de politieke arena te gaan bewegen en wij menen redenen te hebben dat dat maatschappelijk voor onze samenleving, voor onze democratische samenleving belangrijk zou zijn dat die een aantal barrieres heeft. En de drie hoofdbarrieres zijn dat wanneer je een kamerlidmaatschap bijvoorbeeld zou accepteren dan betekent dat dat je vantevoren inderdaad een heel stuk politieke inzet gehad moet hebben. Dat betekent dat het bedrijfsleven hun daartoe strekkende funktionarissen ook de ruimte zal moeten geven. Dat gebeurt lang niet altijd. Maar als je dan een keer voor die stap komt te staan dan betekent dat dat daar een element is van pensioenbreuk. Dat geldt niet bij staatsdienaars. Dat betekent dat er een element is van herinvulling van de arbeidsplaatsen. Dat gaat niet op voor staatsdienaren. En dan is er een zeer moeilijk element en dat is honorering. Nou moet het natuurlijk nooit zo zijn dat onze volksvertegenwoordigers door het bedrijfsleven betaald worden, want dat zou de zaak op zijn kop zetten. Maar het zou wel zo moeten zijn dat daar een bepaalde vorm gevonden zou kunnen worden dat de echt capabele mensen die politiek ook zich zouden willen profileren dat die dat beter dan nu zou kunnen doen. Want door de elementen die op dit moment in dat hele complex spelen ziet u dat langzaam maar steeds verder gaan de samenstelling van onze volksvertegenwoordigende organen verschuift naar steeds meer mensen die uit het ambtelijk of het bestuurlijk apparaat komen en waarvan zeer velen totaal geen of zeer weinig echte revaring in het bedrijfsleven hebben. Dat betekent dat de contacten tussen de volksvertegenwoordiging en het bedrijfsleven wat toch de motor van onze samenleving is gelukkig mag dat nu weer eens gezegd worden een poos geleden mocht dat niet eens. Dat dat contact gewoon heel moeilijk is, niet bestaat. Nou diezelfde stichting maatschappij en onderneming is bezig en de kamerleden hier aanwezig weten dat daar ook iets mee gebeurt en dat is bijzonder goed. Maar er moet veel meer gebeuren. Er moet iets gebeuren in de opstelling van de politieke partijen waarbij dus die mogelijkheid en dat is een kwestie van de kandidaatstelling waarbij niet en dat is gebeurd en dat is een stuk van toch wel frustratie wat voor de afdeling Naarden geldt dat een argument om een zeer kwalificerend lid van een afdeling niet voor een bepaalde politieke positie te profileren was dat hij betrokken was bij het bedrijfsleven.

Dat is punt een, dat is dus de politieke partijen. Ik heb al gezegd ook in het bedrijfsleven met een veranderende opstelling komen en juist vanwege die beloningskwestie en al dat soort andere dingen en dat is een heel verre weg en dat realiseren we ons pas nu goed. Ook in de wetgeving in de kieswet zal er iets moeten veranderen en dat doe je niet zo vandaag op morgen, maar je komt er ook niet mee te zeggen dat is niet haalbaar dus dat doe ik niet. En wat nu de afdeling Naarden probeert met deze motie los te maken is een discussie en een gestructureerde discussie hierover in de eerste plaats. En echt in de tweede plaats liberalen let op uw zaak, want als er iemand als er een instelling in Nederland is die deze verbetering van onze volksvertegenwoordiging op deze manier zou moeten trekken dan zijn dat de liberalen. En dat is het appel wat hierachter zat. En als dat dan niet goed overgekomen is bij het hoofdbestuur dan spijt mij dat en ik hoop dat ik daarvan nu iets meer heb laten blijken en dat is de reden waarom wij de vergadering toch vragen deze motie aan te nemen. Wij zeggen ook niet dan en dan moet dit en dit gebeuren. Maar dit moet zo aangepakt worden.

Mag ik u verzoeken uw toelichting te beeindigen.

Dat doe ik, dat had ik al gedaan.

Is er nog iemand die over deze motie het woord wenst te voeren.

Ja hetzelfde mijnheer de voorzitter. Ik denk dat over deze motie ook niet gestemd hoeft te worden en het verbaast me heel erg dat uitgerekend de afdeling Naarden op een procedurele fout moet betrappen. Deze motie is namelijk al aangenomen. De afdeling Naarden verzoekt het hoofdbestuur met klem dit en dat. Nou dat heeft de afdeling Naarden dan kennelijk gedaan. Ik geloof niet dat deze motie in deze vorm een punt van discussie voor deze vergadering is.

Heel duidelijk. U hebt inderdaad heel duidelijk een formeel punt aan. Maar ik denk dat de afdeling Naarden het wel anders bedoeld heeft.

Dat is zo mijnheer de voorzitter en bovendien het is natuurlijk de heer Meijeraan is niet meer lid van de afdeling Naarden.

Wie wenst verder nog het woord te voeren.

Ik sluit mij graag aan bij de woorden van het hoofdbestuur dat grote moeite hebben om de zin en de betekenis van de motie in zijn compleetheid te bevatten. Want er zijn drie elementen in deze motie onder de drie laatst liggende streepjes. De eerste gaat over de onverenigbaarheid van politieke funkties in diverse bestuurslagen. De tweede gaat over de funktionarissen in het bedrijfsleven en de derde gaat om een stukje uitwerking kennelijk om een en ander in de kieswet te regelen. Ik zou het tweede deel en daar gaat het betoog van Naarden ook v-oral over wel kunnen begrijpen, maar de combinatie met het eerste ontgaat me en ik denk ook dat het niet verstandig is om die combinatie aan te brengen want het gaat volledig daardoor de mist in.
Dat is even wat ik op dit moment ook niet begrijp.

Een van de andere leden.
Het hoofdbestuur handhaaft het afwijzende advies. We hebben inderdaad blijven moeite houden met een uitvoering van deze motie. Een gedeelte van de discussie die door de afdeling Naarden is aangevoerd wordt al jarenlang gevoerd. Maar leent zich naar onze overtuiging niet tot een eigen interne besluitvorming. En voorzover het dan een landelijke discussie betreft is het zo dat wij inderdaad van mening zijn en dat men over de resultaten daarvan volstrekt geen illusies moet hebben. Wij handhaven ons afwijzend advies met het oog op de tijd doe ik dit vrij kort. Ik zou de motie in stemming willen brengen. Diegene die voor de motie zijn wit. Tegen wit. Blauw voor, tegen. Oranje voor, tegen. De motie is verworpen en daarmee hoef ik de motie van de afdeling Zoeterwoude niet in stemming te komen. Het woord is aan de heer Struik van Bemmelen die daarom gevraagd heeft.

Hartelijk dank mijnheer de voorzitter. Dames en heren uw vergadering die gaf mij twee maal bij bestuursverkiezingen het vertrouwen voor de vervulling van een funktie van secretaris buitenland. Om die reden ben ik in de eerste plaats u verantwoording schuldig. En dat wil ik hierbij gaarne doen. Zeker vanwege mijn opstappen voordat mijn termijn verstreken was. Laat ik vooraf zeggen dat ik het zeer betreur dat ik mij daartoe genoodzaakt voelde na 6 jaar goede samenwerking binnen het bestuur. Om principiele redenen heb ik begin april mijn funktie neergelegd. Ik ben nog steeds van mening dat de VVD alleen gebaat is bij een krachtige en principiele opstelling ten opzichte van de fascistoide zusterpartij uit Oostenrijk de SPO.
Ik wil in dit verband slechts een citaat voorlezen uit het onderzoek van onze eigen algemeen secretaris de heer van d Berg dat hij in november verrichte.

Hij stelt daar ik kan me moeilijk voorstellen dat mijn partij de VVD nog een dag langer wil samenkomen met vertegenwoordiger FPO. Ja met hen onder een dak wil verblijven. Zelf zou ik u willen zeggen volkomen terecht wenst de VVD in Nederland op geen enkele wijze contact te onderhouden met de centrumpartij of de nederlandse volksunie. Maar hoe kunnen wij het dan tegenover ons zelf en de leden van de VVD verantwoorden om met de FPO in een federatie te blijven. De heren Glimmerveen en Janmaat zijn nog lieverdjes vergeleken bij onze oostenrijkse collega's. In mijn laatste brief aan het bestuur heb ik gevraagd om openbaarmaking binnen de partij van de relevante stukken. Zodat u zelf als vergadering een oordeel hieromtrent kunt vellen. Ik hoop dat aan mijn verzoek inmiddels gevolg is gegeven. Gezien de toch belangrijkheid van het onderwerp. Binnen de liberale internationale heb ik enige jaren het voortouw genomen om de FPO uit dat internationale liberale gezelschap te stoten vanwege de toenemende neo-nazistische tendensen binnen die partij. Tot op heden zonder succes. Begrijpelijk omdat het merendeel der aangesloten landen geen duitse bezetting hebben gekend. Neem nou bijvoorbeeld een land als Nicaragua maar wij als nederlandse liberalen hebben toch te maken met onze eigen geschiedenis en gevoelens. Mijn laatste voorstel binnen het dagelijks bestuur was om alle VVD aktiviteiten binnen de liberale internationale tijdelijk te stoppen evenals contributiebetaling van 30duizend gulden per jaar. Ik meende dat op die wijze de VVD het beste tot uitdrukking kon brengen dat ze op geen enkele wijze met de FPO in een samenwerkingsverband wil verkeren. Daar was binnen het dagelijks bestuur geen meerderheid voor te krijgen. Als secretaris buitenland wenste ik geen verantwoording te dragen voor een beleid dat naar mijn oprechte mening slap is. Ik hoop dat deze vergadering na kennisname van de relevante stukken op korte termijn een uitspraak zou willen doen inzake de verdere samenwerking met de FPO. Uiteraard ben ik ook bereid om nu te reageren op uw vragen. Tot slot wil ik bij deze gelegenheid bijzonder graag mijn opvolger als secretaris buitenland Jan Dir Blauw veel succes toewensen in zijn nieuwe funktie. Ik dank u wel.

Zijn er leden van de algemene vergadering die naar aanleiding van de woorden van de heer Struik van Bemmelen het woord wensen te voeren. Dan mag ik miscchien zelf daarbij een enkele kanttekening maken. Ik denk te kunnen zeggen dames en heren dat

..... om niet mee te gaan met het voorstel van de heer van Bemmelen.

Ik kom daar op terug. Laat er geen enkele twijfel over bestaan dames en heren dat het dagelijks bestuur en het hoofdbestuur in de opvattingen van de heer

van Bemmelen over de FPO volstrekt delen.
Kan daar nog het volgende over zeggen dat naar aanleiding van de gebeurtenissen in de tweede helft van 1986 en de gang naar die vergadering van wat dan heet een exactive in februari het hoofdbestuur heel duidelijke standpunten heeft ingenomen dat de FPO niet in de liberale internationale thuis moet horen.
En ook na die vergadering van de exactivity waar ik direkt iets over zal zeggen heeft het hoofdbestuur op mijn voorstel besloten dat standpunt niet te wijzigen.
Wij zijn en blijven nog steeds van mening dat de FPO niet in de liberale internationale thuishoort en dat die eruit moet. Ik denk te kunnen zeggen dat als je dan gaat kijken naar de situatie in de liberale internationale je moet constateren dat een meerderheid van 2/3 van de uitgebrachte stemmen in zo'n exactivity nodig is om de FPO eruit te stoten. Mijn stellige overtuiging dat die 2/3 meerderheid in februari niet gehaald zou zijn. Er is toen besloten dat ieder deel, ieder lid van de liberale internationale vragen zouden kunnen gaan stellen aan de oostenrijkers. Als ik dan zie hoeveel landen van dat recht gebruik hebben gemaakt dan wordt ik bevestigd in mijn mening dat er in februari geen 2/3 meerderheid komt, want het zijn maar vijf landen die vragen hebben gesteld, niet meer. We hebben toen bovendien in het hoofdbestuur gezegd die vragen die gaan wij ook stellen, die andere landen stellen vragen en er gaat een speciale bijeenkomst plaats vinden van die exactivity. Ik moet daarbij zeggen dat in de notulen van die vergadering van de liberale internationale dat niet duidelijk is. Maar het zijn geen letterlijke verslagen, het zijn geconserveerde verslagen. Het is niet duidelijk. We hebben gereageerd en ik kan u tot mijn vreugde meedelen dat op de laatste exactivity meeting in Oxford van enkele weken geleden besloten is dat elf juli 1987 er een speciale vergadering van de exactivity zal zijn ter bespreking van de oostenrijkse kwestie. Het is duidelijk dat wij daarbij aanwezig zullen zijn. Wij zullen aan de hand uiteraard van de antwoorden die binnen gekomen zijn over de vragen een standpunt in het hoofdbestuur bepalen. Inmiddel heeft die mijnheer Haydn die heeft een interview weggegeven in profiel dat is een oostenrijks blad. En ik denk dat wanneer de antwoorden op de vragen dezelfde tendens hebben als de opmerkingen in dat interview dat ik het hoofdbestuur moet adviseren om niet van het ingenomen standpunt dat de FPO niet in de internationale liberale thuishoort af te wegen. En dat wij dat standpunt ook heel duidelijk op 11 juli in Londen naar voren moeten brengen. Ik denk dames en heren dat het standpunt van het hoofdbestuur daarover volstrekt duidelijk is. Een andere vraag is wat er dan op een gegeven ogenblik verder gaat gebeuren. Want het is en blijft toch altijd zo dat als wij geen 2/3 meerderheid krijgen dat wij dan voor een keus kunnen komen of we er wel of niet in zouden blijven.

Maar als wij geen 2/3 meerderheid krijgen dan en wij stappen eruit dan heb ik het gevoel dat we die oostenrijkers waarvan wij vinden dat ze niet thuis horen in de FPO toch de overwinning gunnen. Ik wil niet zeggen dat ik zeg dat we er niet uitstappen. Ik denk dat dat een zaak is die zeer zorgvuldige besluitvorming vra-gt, zeer zorgvuldig. Ik denk dames en heren dat het verschil van mening tussen de heer van Bemmelen en het hoofdbestuur in feite alleen maar gelegen is in een faseringsfase en niet betrekking heeft op het essentiele punt waar het om gaat. 11 juli dan is het moment bereikt dat binnen de liberale internationale duidelijkheid zal komen over datgene dat binnen de wat al die andere leden ook van mening zijn. En eind juni zal het hoofdbestuur zijn standpunt van de delegatie bepalen. Intussen en u ziet hoe het inderdaad een kwestie van fasering is de VVD is niet aanwezig geweest bij de exactivity meeting in Oxford. Wij hebben niet meegedaan aan die aktiviteiten en we hebben de contributie nog niet betaald. Ik zou het daarbij willen laten dames en heren. Zijn er verder nog vragen of opmerkingen.

Schellekens.
Voorzitter ik wilde graag even reageren in deze zin dat ik het volstrekt eens bent met de visie van het hoofdbestuur en de ingenomen standpunten en ik het betreur gezien zeker de voorgeschiedenis of het nou niet mogelijk was geweest dat de heer van Bemmelen in het belang van de partij die twee maanden had aangehouden dan hadden al deze trammelanten niet in de pers gekomen en ik geloof dat het voor de partij beter was geweest. Dank u wel.

Mijnheer van Bemmelen.
Wel even een reaktie op de laatste vragensteller of de opmerking van rustig blijven zitten enwacht nog een paar maanden dan ben je toch aan het eind van je termijn. Ik denk dat wij goed moeten begrijpen en dat heb ik ook geprobeerd te verwoorden bij mijn eerste inbreng dat wij te maken hebben met een principiele zaak en dat de enige die binnen de liberale internationale de afgelopen jaren, ik ben daar nogal druk doende mee geweest, sommige vonden zelfs te veel ik de enige was die voortdurend het voortouw heeft genomen en de aandacht heeft gericht op die ongewens-e situatie met die oostenrijkers binnen de liberale internationale Ik heb er heel weinig respons voortdurend op gekregen. Ik moet alleen zeggen dat ik in het begin bij de VVD een zeer open oor heb gevonden en binnen het bestuur. Maar gewoon blijven zitten en verroer je niet dacht ik gaf niet in ieder geval die verantwoording wilde ik niet tot de mijne maken, want ik vond dat hiet iets aan moest gebeuren.

En dat vond ik al hee- lang. Ik zou graag een vraag aan de voorzitter willen stellen n-ar aanleiding van zijn reaktie. Ik heb ook begrepen uit de communicatie dat er 11 juli bij een bijzondere samenkomst van de exactive committee. Ik moet wel zeggen dat ik uit de stukken niet begrepen heb dat die gewijd zou zijn aan de positie van de FPO binnen de liberale internationale. Maar ik hoop dat het wel het geval is. Mijn punt is steeds geweest dat heb ik in alle eerlijkheid tegen u gezegd de VVD zal het gevecht binnen de liberale internationale niet op formele wijze kunnen winnen en 2/3 mogelijkheid is beslist onhaalbaar. Ik zou daar een afspraak met u, een belofte aan toe willen voegen en u hebt genoeg getuigen om mij daar tezijnertijd aan te houden. Mocht het u of het VVDbestuur gelukken om voor het jaar 2000 die situatie te bereiken dan beloof ik u een heel goede fles oostenrijkse wijn uiteraard zonder anti vries. Dank u.

Dank u wel mijnheer van Bemmelen. Ik stel u voor dit punt thans af te sluiten.

Schellekens.
Ja alleen wil ik zeggen dat wat de heer van Bemmelen gezegd heeft natuurlijk niet heb bedoeld en ook niet gezegd.

Ik stel voor dit punt thans af te sluiten. Dames en heren wij zijn toe aan het afscheid van de leden van het dagelijks bestuur en de intrede van een aantal nieuwe leden van het dagelijks bestuur. Ik wilde dit zo collectief doen ondanks de tijdnood waarin wij gaan komen. Mag ik mevrouw Ayelst Averink-Winsemius verzoeken achter onze tafel plaats te nemen. Ik wil haar daarbij onze hartelijke gelukwensen aanbieden voor het feit dat zij , ik wil haar daarbij onze hartelijke gelukwensen aanbieden en spreek de verwachting uit dat zij in het dagelijks bestuur een bijzonder prettige tijd zal doorbrengen. Er is niemand weggegaan dames en heren want zij treed in de plaats die de voorzitter vroeger innam.
Ik zou thans willen vragen of de heer Struik van Bemmelen eventjes voor de zaal zou willen komen.
Mijnheer Struik van Bemmelen u bent voortijdig uit het dagelijks bestuur gestapt. We hebben daar zonet over gesproken. I- heb u toen dat gebeurde een brief geschreven en ik heb in die brief gezet dat het mij bijzonder spijt dat u midden in die bestuurlijke afwikkeling van datgene wat u in gang hebt gebracht uw funktie neerlegt. En ik zeg erbij dat ik toch hoop dat u ondanks naar mijn gevoel deze ongelukkige wijze van beeindiging van de funktie, want dat is altijd toch met vreugde kunt terugkijken op uw periode in het dagelijks bestuur.

Want dames en heren de heer Struik van Bemmelen was de eerste secretaris buitenland die ook aan die funktie, hij heeft ook aan die funktie inhoud gegeven en ik denk dat voordat dat invullen van die funktie voor alle inspanningen die hij zich daarbij getroost heeft en ik zie daarbij dus even af van ..... zoals u begrijpt. Die inspanning die hij zich daarbij getroost heeft dat wij hem daar erg veel dank voor verschuldigd zijn en uit dien hoofde dames en heren wil ik hem graag de Thorbecke penning overhandigen.
De heer Jan Dirk Blauw wil ik graag uitnodigen om achter de bestuurstafel te komen zitten. Ook hem wil ik van harte gelukwensen met zijn intrede in het dagelijks bestuur. Ik ben ervan overtuigd dat hij daar een bijzonder prettige tijd zal doorbrengen en ik ben er ook van overtuigd dat hij als opvolger van de heer Struik van Bemmelen verder zal gaan met het geven van inhoud aan die uitermate moeilijke funktie van secretaris internationale zaken.
Dan gaan, moeten wij vandaag ook dames en heren afscheid nemen van de heer de Monchy onze penningmeester. De penningmeester in elk bestuur, welk bestuur dan ook dat weet u vervult een uitermate moeilijke funktie. Want hij is de man die altijd op de rem moet trappen en altijd moet zeggen dat het niet kan. Ik moet u ook zeggen dat de heer de Monchy dat zeer uitvoerig elke keer deed. Hij stapte altijd op de rem, er kon nooit wat, maar bij enig nader praten en enig overleg was er altijd nog wel ruimte te vinden om toch in elk geval wat te doen. De heer de Monchy dames en heren is een uitermate bekwaa penningmeester geweest, die voor de partij erg veel gedaan heeft. Hij trof een financiele situatie aan die bij zijn aantreden die enig saneren behoefde en hij heeft die sanering ook voortreffelijk doorgevoerd. Hij heeft daarbij ook nooit verzuimd in het dagelijks bestuur verder te kijken dan uitsluitend financien. Hij had een heel duidelijke mening, een heel duidelijke mening over allerlei zaken waar hij moeilijk van af te brengen was. Die die altijd op zijn heel kenmerkende wijze die u ook in de algemene vergadering ongetwijfeld hebt aanschouwd naar voren bracht. Kortom wij danken de heer de Monchy bijzonder voor al datgene wat hij de afgelopen jaren voor de partij heeft gedaan.
Ook hem wil ik graag de Thorbecke-penning overhandigen.
Mijnheer de Monchy zou u nog even willen zitten, want er is iemand in de zaal die u wil toespreken.
Mevrouw Brouwer uit Sneek.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de Monchy dames en heren. Als ik iemand die zijn VVDlidmaatschap opzei vraag waarom hij dat deed kreeg ik meer dan eens het antwoord omdat er zoveel herrie is, omdat ik me als liberaal niet meer

thuis voel. Omdat ik niet meer vind dat men liberaal met elkaar omgaat. Zo iemand zou eigenlijk eens moeten kunnen zien hoe het toeging tijdens een penningmeestersoverleg. Wat dat is. Een ongeveer twee keer per jaar plaats vindende bijeenkomst van kamercentralepenningmeesters en de penningmeester van de vrouwen in de VVD met de administrateur en onder voorzitterschap van de penningmeester de heer de Monchy. Daar wordt volgens afspraak geen politiek bedreven. Daar worden wel heel open alle financiele aspecten alle perikelen in de partij besproken. Daar luistert men naar elkaar, De penningmeesters onderling, de penningmeesters naa de Monchy en ook heel duidelijk de Monchy naar de penningmeesters. Afgezien van zijn andere grote kwaliteiten is dat hetgeen ons altijd opviel de Monchy is niet iemand die het wel weet, maar hij luistert veel en goed. De basis is voor hem belangrijk. De afdelingspenningmeestershet zal nu 5 jaar geleden zijn dat ik als afdelingspenningmeester ongehinderd door veel bescheidenheid hem een brief schreef met wat ik vond wat weleens anders zou kunnen. Er kwam een lange serieus op alle punten ingaande vriendelijke brief terug. De financiele problemen van de ondercentrales vorig jaar in Arnhem. De heer de Monchy had zijn mening. Toch probeerde hij de andere kant te begrijpen en hij zette zich in om een voor ieder aanvaardbare en bevredigende oplossing te vinden. De kamercentralepenningmeesters namens wie ik hier sta zij allen hebben tijdens het penningmeestersoverleg elkaar leren kennen en ervaren hoe hun voorzitter als echt liberaal kan optreden en hoe plezierig vergaderen dat is. Ik heb als ik de heer de Monchy tegenkwam omdat het niet helemaal duidelijk was of we mijnheer-mevrouw stadium gepasseerd weleens begroet met dag grote baas. Heel ernstig ging hij daar dan ip in. Nee geen baas collega. En dat tekent hem en daarom wil ik namens de penningmeesters persoonlijk, niet de KC maar de penningmeesters persoonlijk hem een klein aandenken overhandigen. Mijnheer de Monchy het zal onder uw opvolger vast wel goed zijn ,maar .....

Ik moet u eerlijk zeggen de laatste woorden van mevrouw Brouwer ben ik buiten gewoon beroerd. Ik heb mij namelijk mijn hele periode altijd erg aangetrokken gevoeld tot u allen, tot duizenden andere nederlanders die steeds vrijwillig hun tijd opofferend, hun inzet opofferend voor de partij die steeds alles datgene doen. Ik heb me daar persoonlijk geprobeerd hetzelfde te doen en ik ben, het heeft me diep beroerd juist vanuit die groep die categorie van mensen de woorden gehoord te hebben en het cadeau gekregen te hebben. Dank u zeer.

Mag ik thans de heer Ressenaar eveneens geluk wensen met zijn intrede. Hij krijgt een moeilijke taak de heer de Monchy-opvolger, maar ik ben ervan overtuigd dat hij dat ook op een voortreffelijke wijze zal doen.

En dan tenslotte dames en heren de ondervoorzitter gaat ons verlaten. Ik heb al bij verschillende gelegenheden al woorden daarover gesproken. Hoofdbestuur, dagelijks bestuur en mevrouw van Raalte die vestigde er toen de aandacht op dat ik het steeds had over de heer de Monchy bijvoorbeeld en de heer van Bemmelen, maar dat ik dan ineens had over Liesbeth en dat doe ik dan nou weer. Liesbeth jij gaat ons verlaten na een 6-jarig ondervoorzitterschap. En dames en heren ik denk dat we zondermeer kunnen zeggen dat Liesbeth van Raalte bijzonder veel daar heeft gedaan, bijzonder veel waardevol werk heeft gedaan. Zij was het bestuurlijke hart, zij was het bestuurlijke motor van alle vormings- en scholingswerk. Zij heeft zich daar met groot enthousiasme op gestort. Zij heeft daar ongelooflijk veel tijd en energie in gestoken. Uiteraard ter zaak met een voortreffelijke ondersteuning van de heer vd Broek. Zij was, zij had de bestuurlijke verantwoordelijkheid. Zij heeft in die funktie bijzonder veel gedaan om die scholing en vorming accenten te geven. Om die in te bedden in de hele partij. En ik moet u eerlijk zeggen dat datgene wat ik gisteren over het onderwerp vorming en scholing zei dat dat toch voor een groot gedeelte was geinspireerd door Liesbeth van Raalte. Liesbeth had nog een funktie, de funktie van ondervoorzitter en ik denk dat die funktie misschien wel de meest ondankbare funktie is die je je kunt indenken. Want als zodanig trad je nooit op, laten we zeggen onder normale omstandigheden was het niks, maar als de voorzitter er niet was dan ineens vielen alle verantwoordelijkheden van het voorzitterschap op je schouders. Dat was vaak een moeilijke taak, zomaar ineens ergens voor staan op een algemene vergadering als de voorzitter ineens in Tros kamerbreed of in de rooie haan moest verschijnen en dan stond je er maar voor. Ik heb daar altijd met erg veel waardering naar gekeken, gekeken naar de manier waarop je dat deed. En dames en heren als u mij gisterenmiddag gemist hebt en afgezien van de vraag of een voorzitter van de partij altijd op dit podium moet zitten, u hebt mij mede gemist omdat ik het bijzonder prettig vond Liesbeth van Raalte tijdens deze laatste alegemene vergadering waar ze als ondervoorzitter aanwezig is een groot gedeelte van die vergadering te laten voorzitten. Liesbeth hartelijk dank voor al datgene wat je gedaan hebt. We zullen je, je krijgt een heel goede opvolger, maar we zullen jou met al je speciale benaderingen, je woorden van bemoediging, je vaak ludieke opmerkingen en ook je gezelligheid niet snel vergeten. Ook jou wil ik graag de Thorbecke penning aangeven.

Een minuut ook nu zegt de voorzitter. Ik zal niet praten over scholing en vorming. Ik zal niet praten over het ondervoorzitterschap. De som van 6 jaren met alle ups en downs waren geweldig, is geweldig, mensen bedankt.

Dames en heren ik wens ook de heer Opstelten bijzonder veel geluk met zijn benoeming tot ondervoorzitter.
Ik ben ervan overtuigd, dames en heren dat ook de heer Opstelten dat heb ik nu al menen te kunnen constateren zijn funktie met bijzonder veel genoegen en plezier zal vervullen en ook in de beste liberale tradities. Welkom.
Dames en heren het dagelijks bestuur in nieuwe samenstelling zit thans voor u. Ik moet constateren dat we in grote tijdnood zijn. Maar de discussie van vanochtend vond ik toch wel zo belangrijk dat ik daar geen beperkingen aan heb willen stellen. Maar nu moet er drastisch ingegrepen worden. De heer Zoutendijk en Nord hebben mij er op attent gemaakt dat hun toespraken staan na het stellen van vragen aan de tweede kamer. U weet er worden eerste kamervragen gesteld en dan gaan de dames en heren tijdens de lunchpauze erover nadenken wat zij aan u gaan antwoorden. En er zijn ook vragen aan de eerste kamerfraktie en aan de liberale leden van het europees parlement uit Nederland komenden. En feitelijk zou dus eerst nou die toespraken van de heren Zoutendijk en Nord moeten volgens. Maar het is al tien over twaalf, En ik stel u dus voor om toch ma-r de gewone agenda te volgen en te zeggen laten eerst al diegene die vragen hebben voor de kamerfraktie die vragen nu stellen zodat de kamerfrakties zich daar naar behoren op kunnen voorbereiden.
Kijkende naar de tijd denk ik dat wij enige beperkingen moeten stellen aan de spreektijd. Ik zou dat niet aanstonds in minuten willen afwegen maar ik wil u wel verzoeken om zo ook kort mogelijk te zijn. Wie van u wenst het woord.

Vrijland.
Mijnheer de vorzitter we hebben straks gesproken over het funktioneren van de partij een afgeleide, een direkte afgeleide daarvan is de tweede kamerfraktie. En ik moet helaas als ik dus die beleidsnotitie lees en ik heb daarover geschreven in het laatste vrijheid en democratie moet ik weer constateren dat het beleid op een zeer eenzijdige wijze wordt gevormd. In het facet economische z aken hoofdstuk wordt maar liefst 40% aan elektriciteitsproduktie geschonken. En ook bij het onderwerp milieu is de elektriciteitsproduktie en Tsjernobyl is weer aan de orde. En er wordt daar weer een pleidooi gehouden voor atoomenergie. Ik vraag hoe komt dat eigenlijk en ik zou me verbazen als de nieuwe fraktievoorzitter zegt ja er zijn veranderingen gesteld, ontstaan. Waarom is het beleid van de VVD zo voor atoomenergie terwijl 87% van Nederland daartegen is. En 53% van de nederlanders de bestaan atoomcentrales wil sluiten. Ik heb de vraag gesteld, maar ik wil ook meteen een antwoord geven omdat de tweede kamer geen afspiegeling is van de VVD-achterban. De twee funktionarissen in de partij zijn de heer Bolkestein en Braams die het energiebeleid bepalen zijn grote

voorstanders van de atoomenergie. Mijnheer Bolkestein zijn eerste promotie als kamerlid is geleid door meer atoom door ingenieur Rouwendaler dat weer iedereen en ik zou graag willen dat inderdaad en ook mijnheer Braams heeft bepaalde persoonlijke relaties, zijn broer onder andere waardoor hij dus extra aandacht en zacht hart wil vinden voor atoomenergie dat zou ik graag veranderd willen zien. En hoe doen we dat. Gewoon doordaat de partij en de tweede kamer wat meer kijkt naar de achterban. De grote achterban van de VVD heeft ongeveer 35%. Er zijn verschillende enquettes geweest die tegen atoomenergie zijn. En daarom zou ik willen pleiten nogmaals ik heb het straks ook al genoemd naar een interne enquette in de VVd, referendum desnoods over dit onderwerp. En we moeten niet binnenkort dat wil ik als conclusie maken niet even snel die atoomcentrales doorjasseren. Ik hoop dat mijnheer Voorhoeve die ook een titel heeft als ingenieur zoals ik daar extra aandacht aan wil besteden.

Mevrouw Bakker uit Amsterdam.
Mijnheer de voorzitter in onze partij wordt al sinds vele jaren gepleit voor verlaging van de collectieve lasten overigens zonder veel succes hoor om met het daarmee vrijgekomen geld een belastingverlaging te kunnen financieren. Waarbij ik dan vooral denk aan de loon- en inkomstenbelasting. Dezer dagen heeft de voormalig direkteur van de rijksbegroting mijnheer Le Blanc nu werkzaam in het bankwezen een boek gepubliceerd met suggesties om het management in de overheidssector te verbeteren en de doelmatigheid te bevorderen. Het boek is nog niet uit anders had u het met opdracht het bestuur, de tweede kamer fraktie aan de bewindsvrouwe van verkeer en waterstaat van ons gekregen.
Het komt nog. Er worden in dergelijke boeken zelfde concrete voorbeelden gegeven van begrotingsposten waarop kan worden bezuinigd. Met vermelding van gedetailleerde gegevens zodat er in feite natuurlijk niets verandert. Ik wil een concreet geval aanvoeren van een voorgenomen uitgaaf die gerust achterwege kan worden gelaten en ik hoop dat vanuit deze bijeenkomst nog meer voorbeelden worden aangedragen door afgevaardigden die uit eigen waarneming en ervaring kunnen spreken. Anders komen we niet veel verder en blijven we met de illusie van zo zou het moeten en het kan niet. In Amsterdam is de besluitvorming een quasie democratische besluitvorming, want de gemeenteraad heeft besloten om bus 15 om te zetten in een tram die nu zover gevorderd is dat binnenkort onze minister van verkeer een voorstel mag verwachten om hiervoor subsidie voor te verlenen. Deze zogenaamde vertramming houdt een eenmalige uitgave in van 25-30 miljoen gulden en een duurzaam hoger exploitatietekort in vergelijking tot de buslijn 15

die anderhalf miljoen bedraagt, terwijl de werkgelegenheid bij het gemeentelijk vervoerbedrijf zal teruglopen met enkele tientallen arbeidsplaatsen. Daarnaast gaat die tram in Zuid vooral veel extra overlast bezorgen. Hij is absoluut onnodig. Tegenover al deze nadelen staan nagenoeg geen voordelen. Dit project kan zonder bezwaar worden geschrapt. Er moet alleen een wethouder zijn die dol is op trammetjes en we zullen hem in de plaats eens een keer een spoorweg cadeau doen. Met het daardoor bespaarde subsidie aangevuld met vele andere overbodige uitgaven, ik heb net al anderen uitgenodigd ze u ook te vertellen moet het mogelijk zijn een voldoende groot bedrag bijeen te brengen om de loon- en inkomstenbelasting duurzaam te verlagen. Ook hier geldt vele kleintjes maken een grote. Dank u wel mijnheer de voorzitter. Ik leg over dit verhaal en een lijst met handtekeningen van de buurtbewoners die zich allen zwaar belast voelen door deze vertramming. Ik hoop dat wij erin slagen de subsidiering van dit malle plan tegen te gaan.

Dank u mevrouw Bakker.
Mevrouw Bruggeman.

Mijnheer de voorzitter het verzoek van de afdeling den Haag om te spreken over het beleid van de tweede kamerfraktie inzake de plannen tot de invoering van verplichte algemene basisvorming in voortgezet onderwijs heeft de afdeling helaas niet kunnen toespitsen tot een motie en dat zoals de afdeling Bilthoven heel terecht, nee de afdeling Schiedam was dat heel terecht heeft opgebracht dat de inhoud van de fraktienotitie nog niet bekend was en dat die als leidraad niet kon dienen bij het indienen van moties. Ja dat is dus een handicap en nu willen wij hebben gelezen wat de fraktie hierover heeft gezegd, het intervieuw hebben gelezen met onderwijsspecialist Fransen en bovendien de onderwijsdag in april van de VVD hebben gehad nu kunnen wijwat concreter zijn en u zou de afdeling dolgraag wat meer zeggen over de onrust, onrust die deze plannen bij de afdeling hebben gewekt. En niet alleen bij de afdeling den Haag. Communicatie en discussie waren gisteren de sleutelwoorden die de deuren naar de verbetering van het partijklimaat moeten heropenen. Mag ik u voorzitter dan ook vragen mij enige tijd te gunnen om het verzoek van de afdeling den Haag toe te lichten te verbetering van de communicatie, althans van onderen op naar boven en ter voeding van de discussie. Ik richt mij tevens natuurlijk tot de fraktie van de tweede kamer. Aan de voorstellen tot invoering van algemene driejarige basis-vorming op de middelbare scholing zitten vele kanten. Ik wil er in samenhang met onze VVD drie noemen. 1. hoe kan het gebeuren dat de VVD die altijd zo wars was en terecht naar mijn idee en naar het idee van ongelooflijk veel

VVD-leden van een wars was van een lang verplichte eenvormige periode van onderwijs, in het voortgezet onderwijs, vroeger de middenschool genoemd zelfs maar zonder een woord van spijt of een kritische noot dit in het regeerakkoord heeft geaccepteerd. Want een regeerakkoord nam over het rapport van de wetenschappelijke radd voor de regering over hat algemeen voorbereidend basis, over het algemeen basisonderwijs in het voortgezet onderwijs. En daarmee heeft het beestje wel een andere naam gekregen, maar inhoudelijk ging het hier om een driejarige middenschool. En het enige wat wij als kader en als leden hebben mogen lezen hierover is dat er in vrijheid en democratie van augustus werd gezegd dat onze staatssecretaris mevrouw Ginjaars-Maas bereikt had dat in het regeerakkoord geen letter stond over de middenschool. Nou dat was naar de letter inderdaad waar, maar naar de geest niet. En ik begrijp niet hoe het mogelijk is dat er niet iemand is opgestaan van onze onderwijsspecialisten die heeft gezegd het is ellendig, we kunnen er niks aan doen. We kunnen niet altijd onze zin krijgen, we zijn de kleinste partij, maar die dat toch in ieder geval heeft gezegd dat het de VVD niet beviel. Dat is het eerste punt. Het tweede punt is hoe kon het vervolgens gebeuren dat toen in december daaropvolgend dus een half jaar later onze bewindslieden kwamen met voorstellen tot die verplichte algemene basisvorming voor drie jaren in het voortgezet onderwijs verplicht twee niveaus niets anders. Dus naar mijn idee een gemodificeerde middenschool dat toen de stormen daarover losbarsten van de ABOP, nederlands genoo schap van leraren, VNO, KNOV, de industrie, de algemene vereniging van schoollleid ers, ja zelfs uiteindelijk in april van het kader van de VVD op de onderwijsdag dat er toen nog niet is gereageerd door onze onderwijspecialisten dan anders van het valt wel mee. Je zult het zien, de schoolstructuren worden niet aangetast. Het LBO loopt geen gevaar, het gymnasium blijft bestaan terwijl het niet mogelijk is als je alle scholen verplicht om twee niveaus aan te bieden en die niveaus in het voorstel niet hoger zijn dan een laag niveau MAVO en een bijna geen beroepsgerichte vakken en een hoog niveau verrijkt MAVO-D wat dus wel veel lager is, maar dan ook veel lager is dan het VWO dat je dan niet het onderwijs aantast, het LBO aantast. het gymnasium aantast. En tot slot nummer drie mijn slotopmerking is naar ik hoop minder kritisch en meer van constructieve aard om tenslotte een positieve bijdrage te geven aan deze discussie. Discussie waar we in onze partij dan zlke voorstanders van zijn en gebleven. Ik wil bepleiten dat onze fraktie die in zijn fraktienotitie heeft geschreven niet meer dan naar mijn idee een vrij formeel stukje dat zij het wetsvoorstel zullen toetsen aan het regeerakkoord en aan de inhoud van ons verkiezingsprogramma, dat die fraktie ook de moeite zou willen nemen om het wetsvoorstel te toetsen aan wat het wetsvoorstel zelf zegt te bepleiten. Namelijk verhoging van het onderwijspeil van onze jeugd.

Hoe kun je over verhoging praten als je hoogste niveau Mavo-D verrijkt na drie jaar is. Wat is dan het peil van VWO gebleven. Dat is dus een. Ik zou dus willen pleiten zorg voor meer nieaus. Verder is er vastgelegd in het regeer-akkoord dat de structuur van het onderwijs niet aangetast zal worden. Als dat zo is dan pleit ik voor geen verplichting van het aanbieden van alle niveaus door alle scholen. Want dat verplicht een LBO om ook het hoogste niveau aan te bieden. Dat is punt 2. En dan tenslotte punt 3. De wet zegt dat ze wordt ingesteld, dat ze wil nastreven het uitstellen van de beroepskeuze voorjongeren en de studiekeuze. Natuurlijk zijn er een heleboel jongeren die het nog niet weten, maar wie het wel weet waarom moet die dan een gedwongen uitstel hebben. En bovendien zijn er een heleboel jongeren die doordaat ze drie jaar lang verplicht zijn om vrijwel alleen maar meer vakken, te krijgen zo ongelooflijk genoeg krijgen van het onderwijs dat tegen dat zij een beroepskeuz zouden kunnen maken, tegen dat zij beroepsgerichte vakken zouden willen kiezen drop out zijn geworden en geen beroepskeuze meer doen.

Band 10
Laten we dan zorgen dat onze jeugd zelfstandig wordt, niet zwak is door een goede opleiding te hebben gehad. Dat is tot nut van hen en hun zelfontplooing en tot nut van onze hele maatschappij.

Dank u wel mevrouw Bruggeman.

Mijn naam is Meijerink ik spreek namens de afdeling Doorendeel en namens de landbouwcommissie, commissie ruimtelijke ordening hier in de provincie Friesland. Binnen onze commissie en binnen ook onze afdeling bestaat grote ongerustheid over het beleid wat gevoerd wordt door het kabinet cq gesecondeerd wordt door de kamerfraktie met betrekking tot het agrarische deel van onze samenleving. Wij zijn zeer bezorgd over de voorstellen van de commissie Oord. Wij hebben grote moeite met de afschaffing van de negatieve WIR. Afgelopen paar dagen de afschaffing van de WIR op vee, of melkquotum en wij komen steeds meer leden tegen die grote moeite hebben om nog gemotiveerd lid te zijn van onze partij. Een andere zaak is dus het monetaire beleid wat gevoerd wordt door deze regering. Onze pootaardappelen zijn in het buitenland in twee jaar tijd 25% duurder geworden uitsluitend door monetaire oorzaken. Een ander punt waarvoor wij uw aandacht vragen is het harmonisatiebeleid in EEGverband van niet financiele beleidsvoorschriften. We denken hierbij aan vochtgehaltes, toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. In Nederland hebben wij een zeer streng toelatings-beleid.

Onze buurlanden zijn soepeler. Waarom kunnen wij niet aan de norm van onze buurlanden voldoen. En ook de tolerantiegranzen van diverse middelen die willen wij ook graaggeharmoniseerd zien. Dank u.

Dank u wel.
De heer Labon.

Mijnheer de voorzitter ik denk dat wij vandaag in deze vergadering niet voorbij kunnen gaan aan het vraagstuk van de koers van onze partij inhoudelijk. En ik denk dat wij ook niet voorbij kunnen gaan aan opmerkingen en mededelingen die vanuit de tweede kamerfraktie ons bereikt hebben daaromtrent.
Uitgangspunt van die discussie is toch in feite de uitspraak geweest van de fraktievoorzitter in Haren over de positie die wij als partij in de nabije toekomst denken in te nemen. Ik denk mijnheer de voorzitter dat de algemene vergadering behoefte en ook in zekere zin recht heeft op een stuk duidelijkheid. Ik denk ook mijnheer de voorzitter dat wij tot op heden die duidelijkheid nog niet gekregen hebben en in feite ook gisterenavond nog niet gekregen hebben. Want ik denk als de fraktievoorzitter daar in zijn toespraak aangeeft hoe hij aankijkt tegen de koersbepaling van andere partijen dat dan opnieuw blijkt dat hij in feite kijkt naar wat een andere partij doet wanneer die zegt ik citeer of de partij van de arbeid zich in de toekomst in een nieuwe richting gaat ontwikkelen en op beide punten, hij heeft een tweetal punten genoemd voor meer verantwoordelijk realisme zou getuigen dan in het verleden is nog niet duidelijk. Als dat wel zo wordt moeten wij dat toejuichen want onze samenleving zou die beleidsverbetering kunnen profiteren. Ik stel vast dat dat opnieuw in feite afwachten is wat een andere partij doet. Op het moment dat de heer Voorhoeve in Haren zich uitspreekt voor sociaal liberalisme, op het moment dat hij dan een standpunt aangeeft waarbij de VVD eigenlijk naar een middenkoers zou moeten opstomen, op dat moment geeft hij aan dat wij niet af moeten wachten wat andere partijen doen, maar geeft hij aan wat wij in feite zelf aan moeten geven hoe onze koers zou moeten zijn. Vervolgens valt de hele pers over hem en ons allen heen en ons dan zeg ik dat zijn net zo goed raadsleden en statenleden in de provincies en gemeenten. Er wordt van ons verwacht dat wij duidelijk aangeven hoe wij daar dan inhoud aan denken te geven in de nabije toekomst. En ook dan moet ik toch vaststellen dat het uitermate moeilijk is zeker voor mensen die daar niet dagelijks bij betrokken zijn om daar inhoud aan te geven. En dan hoop je dat uitspraken van de heer Voorhoeve zelf daar enige duidelijkheid over zullen geven.

En op dat moment is het ook interessant wat hij bijvoorbeeld aangeeft in het blad voor staten- en raadsleden hoe hij zelf denkt die koers inhoud te geven. Want daar wordt gevraagd en heel concreet ook hoe moet een gemeenteraadslid in de toekomst zich opstellen als men vraagt wat is de koers van de VVD. Hij geeft daar een antwoord op, maar dat antwoord resulteert uiteindelijk in de volgende zinsnede en ik citeer opnieuw, met welke partij kan de VVD de eigen doeleinden zo goed mogelijk bereiken en met wie kunnen wij een meerderheid vormen. Dat is natuurlijk een cruciale vraag. Maar dan zegt hij blijkt in 1990 dat wij ons verkiezingsprogramma met het CDA kunnen verwezenlijken en hebben wij voldoende stemmen dat gaan wij door. De vraag is of dat nou precies bedoeld is met de uitspraak die hij in Haren heeft gedaan en met de konsekwentie gezien de afgeleide die men daaruit heeft kunnen resulteren. Mijn vraag aan de heer Voorhoeve heel concreet mijnheer de voorzitter is wil ons vandaag ons als bestuurderen, raadsleden, statenleden maar wil ook de algemene vergadering duidelijker dan gisteren aangeven wat hij bedoeld heeft met zijn uitspraken. Wat is mijnheer Voorhoeve sociaal liberalisme in uw ogen.
Ik heb heel goed geluisterd naar de 7 punten van gisteren, maar die 7 punten zijn in feite een verlenging van het beleid zoals wij dat 2-3-4 jaar geleden hebben vastgesteld met elkaar. Wat is de middenkoers in uw ogen. Waarom gaat u sowieso door met het CDA als u in 1990 vindt op basis van een meerderheid dat onze programma's goed moeten aansluiten. Waarom kijkt u dan niet toch eerst naar de programma's van andere partijen en richt u dan af op welk moment en waar en met welke partij wij door gaan. Waarom nu al die uitspraak doen. Het wordt zo direkt in de kranten overgenomen. Waarom laten wij onze koers niet open en wat belangrijker wat doen wij niet alleen op basis van verkiezingsprogramma's maar wat doen wij inhoudelijk in ons beleid. In deze jaren al als coalitiepartner van het CDA om aan te geven wat voor koers wij inhoudelijk inderdaad voeren. Het gaat niet om wat er op papier staat, maar het gaat erom waar partij in concrete inhoud aan kan houden op basis van de realiteit. Datgene wat het beleid wat de tweede kamerfraktie nu in de komende jaren voert. We hopen dat u ons na de pauze daar een duidelijk antwoord op zal kunnen geven.

Dank u wel mijnheer de voorzitter dat geeft mij geruststelling. Ik was al bang dat de VVD het midden niet meer zag staan laat staan zien zitten. Even een bekendmaking mijn naam is Niesing ik ben melkveehouder in Drente, voorzitter van het drents landbouwgenootschap en als u het interessant zal mogen vinden lid van de landbouwcommissie van de VVD. Het spijt mij oprecht mijnheer de voorzitter dat ik wat kritische kanttekening nogal wat moet plaatsen bij het VVDbeleid ten opzichte van onze agrarische sektor.

En als ik die plaats mijnheer de voorzitter dan ben ik ervan overtuigd dat ik dat namens zeer vele liberale boeren doe. Daar is en het is zojuist al gesignaleerd ik ondersteun dat van ganser harte veel ernstige verontrusting over het fraktiebeleid dat gevoerd is of beter gezegd niet gevoerd wordt ten aanzien van de land- en tuinbouw. De kwalificatie boeronvriendelijk van kabinet en regeringspartijen achten wij agrariers een woelige uitdrukking van het beleid waarvan wij de indruk hebben dat alleen maar gericht is op voortschrijdende en doelgerichte concurrentieverzwakking van de nederlandse landbouw. Naar ons idee, bij ons is het idee post gevat dat wij als boeren politiek vrij verklaard worden. Boeren horen er niet meer bij, boeren zorgen alleen voor overschotten, voor landschapvernielers en bodemvergiftigers. Die image krijgen wij links en rechts en ik vind dat de VVDfraktie zich onvoldoende inspant om die slechte inmage die zeer ongenuanceerd is om die wat bij te stellen. Ik moet daar ook wat bij vertellen dat ik vind in dit hele totale beeld dat onze minister van landbouw mijnheer Barks toch wel heel weinig tegenspel krijgt van onze VVDfraktie. Het is niet voor niets dat de voorzitter van het landbouwschap partijgenoot mijnheer de voorzitter in dit verband sprak met de overtuiging van de arrogantie van de macht. We zijn bitter teleurgesteld we begrijpen er niets meer van als wij onze zeer belangrijke funktie in ons nationaal economisch gebeuren in cijfers mogen aangeven van een netto positieve bijdrage van 18 miljard gulden en daarmee staan wij bovenop de ranglijst van de hele wereld en wij hebben het aardgasexport ruimschoots overwonnen. We zijn direkt bereid om met u te constateren dat de agrarische sektor thans met grote problemen worstelt. We zijn direkt met u bereid om mee te werken aan de oplossing, maar dat kan niet als wij links en rechts let wel om de oren geslagen worden met lastenverzwaringen zonder enige vorm van compensatie. Een paar korte voorbeelden. De voorstellen in de plannen van de commissie Oort netto neerkomen op een beschadiging van de positie van de kleine zelfstandigen in zijn algemeenheid van 100 miljoen gulden. De prijsvoorstellen van Brussel een verlaging van 10-15 % waarvan mijnheer Braks zegt het moet nog lager. Ik heb g-en tegenspel geconstateerd van de VVD-fraktie.
De mestwetgeving. We zijn opgezadeld als boeren met 23 paketten regelgeving. En daarmee dreigt het dereguleringsbeleid van dit kabinet een afafeumisme te worde De mestboekhoding die zo ingewikkeld is dat wij als normale mensen daar helemaal niet meer kunnen invullen. Mijnheer de voorzitter als ik dan ook nog moet constateren dat wij bij de toepassing van de contingentering van de melkquota dit jaar 250 miljoen gulden moeten afdragen als je dan ook nog ziet dat zojuist gememoreerd is dat er plannen bestaan om het quotum in te scharen in de categorie van vermogen in het kader van de vermogensbelasting wat zeker ook weer een

honderd of nog meer miljoen met zich meebrengt. De afschaffing van een negatieve WIR ook een lastenverzwaring van 120 miljoen gulden met name voor de kleinere en zwakkere bedrijven en dan overval van de afschaffing van de WIR op de veestapel, ook een verliespost voor ons van 100 miljoen gulden.
Wij worden getroffen door de gesel van het fiscaal sadisme. Mijnheer de voorzitter het spijt mij oprecht als doorgewinterde liberaal dat ik deze kritiek moet spuien. En ik hoop van ganser harte en ik doe een beroep op u, op uw bestuur op de congres en op de fraktie om te zorgen dat het beleid van de fraktie 180graden gedraaid wordt ten voordele van de land- en tuinbouw want dat weet u ook geen toekomst zonder landbouw. Ik dank u.

Ik wens thans.

Mevrouw Stigter is de naam.
Voorzitter het zal u verheugen dat ik zeer kort zal zijn. Ik was zeer verheugd te lezen in het hoofdstuk sociale zekerheid dat de VVD teneerste staat er kiest nadrukkelijk voor het equavalentieprincipe en individualisering.
Dan verderop de tweede kolom staat wij zullen blijven streven naar verdere indiv idualisering. Ik was ook zeer verheugd om u mijnheer Ginjaars gisteren te horen zeggen hoezeer geestelijke en economische vrijheid met elkaar verbonden zijn. En dat er zonder economische vrijheid geen geestelijke vrijheid kan bestaan. Nu zou ik wat ik dus niet begrijp en dat komt nu bij ten vierde staat nadat er dus uitgebreid over die individualisering is gesproken en ik wou daar gaarne van de desbetreffende zometeen een opheldering over hebben dat gehuwden en zij die ongehuwd samenleven dienen gelijk behandeld te worden. Mijn vraag is wie van die gehuwden en die ongehuwd samenlevenden is het individu. Dank u.

Dank u wel mijnheer de voorzitter mijn naam is mevrouw Tamboezer uit Wassenaar. Ik zou graag mijn waardering en blijdschap erover uitspreken dat in de woorden van de heer Voorhoeve gisteren onder zijn punt 7 blijkt dat wel degelijk de opinie van de leden van de VVD doorklinkt naar de fraktie. Hij heeft daar kortweg drie punten genoemd die als resultaat uit de themadag over het voortgezet basisonderwijs zijn gekomen. Ik herhaal ze nog even. Het eerste is dat de VVDleden daar vonden dat voor het lager beroepsonderwijs er duidelijk voor gezorgd moet worden dat ook de zogenaamde technische varianten het praktisch gerichte zijn mogelijkheden blijft houden. Ten tweede dat ervoor gezorgd wordt dat drie VWO als opleiding blijft bestaan. Ten derde dat de VVD ervoor pleit dat het gymnasium en ook de gymnasiale afdeling op scholengemeenschappen blijft bestaan.

Er was grote unanimiteit onder de congresgangers. Ik geloof dat dat binnen de VVD langzamerhand heel bijzonder mag heten en dat blijkt dat er dus ook communicatie is naar de fraktie dus op het terrein van het onderwijs blijkt het voorbeeldig te gaan in deze partij. Het enige wat mij spijt is dat ik gemerkt heb dat de heer Fransen die waarschijnlijk de woordvoerder voor de VVD zal zijn bij de behandeling van het wetsontwerp op dit congres helaas niet aanwezig kan zijn. En ik zou graag de wel aanwezige fraktieleden willen vragen om er bij de discussie die voorzover ik begrepen heb nog gaat plaats vinden in de fraktie er met klem op aan te dringen dat hij als woordvoerder heel duidelijk die standpunten van de vvd naar voren brengt. Ik geloof dat langzamerhand de VVD de enige partij is van wie iemand in dit land nog kan verwachten die een pleidooi houdt voor goed en gedifferentieerd onderwijs waar alle nederlandse kinderen hun kansen krijgen om naar eigen vermogen zich zoveel mogelijk te ontplooien. En het gaat om alle nederlandse kinderen van over tien jaar verder. Dank u wel.

Ik moet nu langzamerhand wat strenger gaan worden als het gaat om de hoeveelheid minuten. Houdt u het erg kort.

Anneliese van der Stoel Amsterdam.
Wat ik in tegenstelling tot de toezegging gedaan in Breda mis in dit verslag is een voortgangsrapportage van de kamerfraktie over het emancipatiebeleid. Er dient nog steeds een beleidsplan emancipatie van het vorige kabinet te worden uitgevoerd. Ik zou graag van de fraktie horen wat de fraktie daaraan doet om er ook daadwerkelijk voor te zorgen dat het beleidsplan wordt uitgevoerd. Tweede punt wat is de inzet van de kamerfraktie bij het realiseren van een wet gelijke behandeling. Er is nu weer geschoven naar komend najaar. Hoe zal de fraktie het kabinet eraan houden dat er ook inderdaad komend najaar een wetsontwerp ligt. En ten derde mijnheer de voorzitter ik citeer uit het verslag de VVDfraktie juicht toe dat nog steeds anderhalf procent van ons nationaal netto inkomen aan ontwikkelingssamenwerking wordt uitgegeven. Geluiden in de kranten uit het kabinet lijken erop aan te sturen dat aan dat percentage van het netto nationaal inkomen gesleuteld gaat worden. Wat is daarbij de inzet van de kamerfraktie. Blijft die anderhalf procent overeind. Dank u wel.

Dank u wel. De rechterkant.

Van Blommestein.
De commissie binnenlandse zaken heeft mij gevraagd om u te laten weten de fraktievoorzitter van de 2e kamer dat de weergave ook in het blad vrijheid en democratie geheel de instemming ook heeft van de commissie binnenlandse zaken van de partij. Ook de rustige wijze waarop overleg met de partijcommissie plaats vindt tussen de fraktie niet alleen uit de tweede kamer, maar ook uit de eerste kamer heeft onze uitdrukkelijke waardering ook op deze vergadering uit te spreken. Een aspect waar wij wat nadrukkelijker aandacht voor zouden willen vragen in het binnenlands bestuur voor wat betreft de grote operaties is dat het niet alleen een zaak is die de VVD aangaat maar dat juist ook de CDA en de minister president en de minister van binnenlandse zaken van CDAhuize wat beter aangesproken zouden kunnen worden op de voortgang van deze grote operaties en dat het niet alleen de liberale bewindslieden van binnenlandse zaken waren die daarvoor borg stonden maar thans ook CDAbewindslieden. En niet alleen in China maar als hij terug is ook de minister president daar weer eens uitdrukkelijk op aangesproken kan gaan worden. Ik dank u wel.

Dank u wel.

Mijnheer de voorzitter ik had een paar opmerkingen over drugsbestrijdingsbeleid. Mijn naam is Gert Jochems uit Groningen.

U houdt het kort.

Ik hou het heel kort. De minister van justitie heeft onlangs besloten het hasjmuseum te sluiten. Daar had hij als motivatie voor dat dit museum zou aanzetten tot meer drugsgebruik. Volgens dezelfde motivatie zou de minister dan ook het sprookje Alice in Wonderland kunnen gaan verbieden en zo zijn er nog enkele voorbeelden. Ik vraag mij af of de fraktie hierover nagedacht heeft en ook besloten heeft om hier een opmerking over te maken daar er wel een hasjmuseum wordt gesloten maar niet bijvoorbeeld een jeneverproeverij waar het dan om hard drugs gaat en hasjmuseum om soft drugt. Voorts heb ik nog een paar opmerkingen of dingen geconstateerd dat het verschil tussen het beleid in hard drugs en soft drugs niet aanwezig is, terwijl iedereen weet dat eigenlijk alcohol ook een hard drug is en alcohol veel zachter wordt bestreden dan het gebruik van hasj op dit moment. Ik hoor een klein applaus. 80% van de mensen die hier in de zaal zitten die nuttigt hard drugs als ze dat realiseren dat het waarschijnlijk veel slechter is dan het hasjgebruik zou daar een nuance in het beleid aangebracht kunnen worden.

Compleet los hiervan staat een kleine opmerking over het milieubeleid in dezelfde week dat de fraktie aandacht besteedde aan de uitstoot van verzurende gassen zoals SO2 heeft minister de Korte besloten om een extra kolencentrale in Nederland te opnenen, de derde. Ik hoop dat het de fraktie niet ontgaan is dat die dingen compleet met elkaar tegenstrijdig waren. Dank u wel.

Dank u wel.

Mijnheer Vermeer.
Ja voorzitter Herman Vermeer uit Dronten. Ik wil me in eerste instantie aansluiten bij wat de heer Niesing gezegd heeft en daaraan zou ik dit willen toevoegen. Wij zitten als coalitiepartner in een kabinet met minister Braks die in feite een afbraakbeleid voert inzake landbouw, een uitverkoop van nederlandse landbouw, afbraak van kwaliteit en export. Zou het eenvoudig richting Blauw zo willen zeggen welke stappen denkt u echt te ondernemen om deze bedrijfstak zijn vrijheid en ondernemingsgeest te laten behouden. En wellicht dat er ook iets opgemerkt kan worden over een betere communicatie en afstemming richting europarlement omdat dit toch niet alleen een zaak is van Nederland, maar ook een zaak van nederland in de EEG. En een tweede deel van mijn vraag is ook in samenspraak met de heer Leiten van de landbouw-commissie en commissie midden- en kleinbedrijf tien jaar geleden stond er in het regeerakkoord dat er rekening gehouden zou worden met op fiscaal terrein met de drie funkties voor zelfstandigen consumeren, reserveren en investeren. Dat gaat natuurlijk om boeren en midden- en kleinbedrijf. Het regeerakkoord kondigt dat nu alweer aan. Nu tien jaar later staat er omschreven dat er studies zijn, maar studie is een prachtig begrip. Vraag is op welke termijn kunnen we nu echt inhoud krijgen ten aanzien van antwoorden op wat we graag willen. En dit gaat met name richting de heer de Grave. Dank u wel.

Mijnheer Wilmer.
Voorzitter en fraktievoorzitter, mijn naam is Wilmer den Haag, rijksambtenaar. Over daat laatste gaat het. De VVD heeft bij diverse gelegenheden goede en behartigenswaardige dingen gezegd over de positie van ambtenaren. De rechts-positie, de salariering en het georganiseerd overleg. Vraag 1 is houdt de VVD de knieën recht of is het theater, Vraag 2 is het een zaak die is het effect het publicitair effect voldoende onderkend dat woorden die uitgesproken worden en vervolgens niet door concrete daden worden gevolgd de partij extra kwetsbaar maakt voor psychologische oorlogsvoering van andere partijen.

Dank u wel. Mijnheer Gelder.

Voorzitter twee korte punten. Allerleerst enige weken geleden heeft er een inval plaats gevonden bij het blad bluf op koninginnedag is het toch verschenen. Er is toen niet ingegrepen wegens verwachtingen van schending openbare orde. Daar heb ik alle respect voor. Echter waarom is er later niet ingegrepen. De heer Voorhoeve sprak gisteren nog dat dergelijke elementen achter slot en grendel moeten. Nou dit lijkt me een goede testcase want anders maakt naar mijn mening justitie zich belachelijk. Punt 2 een van de grootste problemen van de jaren 90 zal de vergrijzing worden. In dit verband zullen er keuze moeten worden gemaakt aangaande bijvoorbeeld de thuiszorg of het bejaarden-tehuis. De thuiszorg zal gepropageerd moeten worden echter zolang er wacht-lijsten bestaan bij bejaardentehuizen zal hier rekening mee moeten worden gehouden. Het lijkt me toch ook een stuk van vraag en aanbod. Mijn indruk is dat hier onvoldoende rekening mee wordt gehouden.

Meijeraan.
Voorzitter in 83-84 heeft men het idee van een beleidsnotitie geintroduceerd om de besprekingen in de algemene vergadering minder caleidoscopisch te maken. Maar naarmate die beleidsnotitie inmiddels ieder jaar groter is geworden en ook nog niet zo erg gestructureerd schiet dit middels inmiddels zijn doel helemaal voorbij. Het is misschien goed om voor de toekomst te bekijken hoe het beleid van de tweede kamerfraktie op de beste manier aan de orde kan worden gesteld. Waarbij ik de reden van de heer Voorhoeve gisterenavond ook als een mondelinge beleidsnotitie meen te mogen opvatten. Maar dat is moeilijker te reageren. u heeft gisteren voorzitter gezegd u voelt nie t erg voor de begrippen rechts midden en links ze zeggen u niet veel. De heer Voorhoeve heeft een tijdje na Haren ook gezegd je kunt daar geen meetlat op leggen. Ik zou u beiden en alle anderen in overweging willen geven om eens na te lezen wat onze toenmalige ex voorzitter mevrouw van Someren in Groningen in 1980 omtrent die lineaal heeft gezegd. Die had er op zijn minst een driehoek van en ik heb het idee dat die beschouwing en misschien nog wel een veelhoek, maar dat vooral de driehoekbeschouwing aan allerlei problemen van links-rechts-,midden recht vooruit op de plaats rust en alles wat dies meer zei, drie keer linksom is ook rechtsaf dat je al die problemen kunt ondervangen als je in ieder geval uit die meetlat uit die rechte lineaal houdt zo ongecompliceerd is de sameleving en is ook het politieke plaatje zoals men dat pleegt te noemen niet. Die reden van mevrouw van Someren nalezen, graag aanbevolen maar dan er ook wat inspiratie uit opdoen die ons op die manier nog kan meegeven zoals ze dat vroeger en ook in

Groningen toen zeerzeker heeft gedaan. Nou vraag ik me af de vragen van de heer Labon die lijken me voor een deel vragen aan de algemene vergadering van de VVD die het beleid moet bepalen wat sommige mensen op hun plaats uitvoeren. En wat dan die plaatsen betreft wie zwijgt stemt toe neem ik maar aan. Ik heb een uitspraak voor mij thans geformuleerd over het afzweren van de term politiek leider geen antwoord op gehad. Wie zwijgt stemt toe daar schijnt u het dus allemaal mee eens te zijn. Ik hoop dat. De heer Voorhoeve heb ik diverse malen kunnen complimenteren ook eens in het openbaar. Ik las in het binnenhof van 5 mei dat hij op dwaalwegen zou zijn. Als u dat gelezen heeft vraag ik graag straks een antwoord op uw mening dan zal ik die straks geven dan kunt u het bestuderen in hoeverre dat al dan niet waar zou kunnen zijn en of u van de dwalingen uwsweegs dan zou kunnen terugkeren. Twee concrete puntjes voorzitter de ambtenaren van buitenlandse zaken van de diplomatieke dienst hebben bepaalde opvattingen over het droppen van mensen al dan niet uit een vliegmachine die onderweg is naar China zoals de volkskrant dat zo treffend tekende. Zou het niet wijs zijn geweest als de VVD in een tijdig stadium liefst had doen weten die ambtenaarlijke opvattingen volkomen te respecteren en dat droppen van personen niet altijd toe te juichen. Nu kan je dat niet meer zeggen, maar toen had er misschien op tijd gekund. En tenslotte een vraag die ik ook verleden jaar gesteld heb. Hoeland duurt het nog dat de heer de Jonge in zuid afrika gratis logies geven. Dank u wel.

Dank u wel, mijnheer Swart.

Ja mijnheer de voorzitter er is vandaag en ook gisteren al een beetje veel gezegd over de manier waarop de VVD haar krediet bij de kiezers en haar eigen achterban kan herwinnen. Dat is voor een deel een kwestie van organisatie en daar hebben we het ook vanochtend over gehad. Dat is voor een belangrijk deel denk ik toch ook een kwestie van politieke koers en de manier waarop je die tot uiting laat komen. Ik denk dat de VVD in het verloop van de jaren 70 groot geworden is door een juiste maar op zichzelf impopulaire boodschap uit te dragen met overtuiging en daaraan ook vast te houden. En ik denk dat een deel van de tijd waarin we problemen hebben gekregen samenvalt met een periode waarin we toch zijn gaan doen wat we altijd onze tegenstanders verweten namelijk het beloven van mooie dingen en vervolgens falen om die waar te maken. En in dat licht wou ik een vraag stellen bij de rapportage van de tweede kamer-fraktie zoals die aan ons is voorgelegd. Er wordt daarin opnieuw aangehaald de lastenverlichting en er wordt beloofd daar moeten we toch naar streven. We moeten die wig kleiner maken er wordt elke keer hoog ingezet alsof dat iets is wat de VVD dan tussen nu en 1990 zal weten te bereiken.

Ik vraag me af of dat een verstandige koers is. En ik wil daar twee heel concrete vragen over stellen. Dat is ten eerste de afweging tegen iets waarvan wij ons jarenlang stelselmatig voor sterk hebben gemaakt de financiele sanering van de rijksoverheid. Het ziet er nog steeds naar uit dat het uitermate moeilijk wordt om de doelstelling die in een regeerakkoord is verwoord in 1990 te realiseren. Ik zou graag willen weten dat als het tot een afweging tussen die twee grootheden komt die doelstelling waar wij al meer dan tien jaar hard aan werken om die rijksuitgaven weer in evenwicht te krijgen of die kortstondige belofte van lastenverlichting als die keuze komt waar wij dan voor staan. Waar wij dan voor kiezen. Ik denk dat het een belangrijke keus is en ik denk ook dat het belangrijk is dat we dat naar buiten toe duidelijk maken. En diezelfde keus speelt ook bij de vraag wat we gaan doen als er inderdaad een akkoord komt over de middenlange afstandsraketten, want er staat ook overal te lezen en ik denk dat die analyse volstrekt correct is dat de conventionele bewapening wel belangrijker wordt. En conventionele bewapening is gewoon duurder. Dat weten we allemaal. Het is een van de argumenten die we zelf ook weleens hebben gehanteerd. Dat betekent ook dat wij dan voor de keus komen te staan of wij ook bereid zijn een financiele konsekwenties van zo'n akkoord voor onze rekening te nemen. Dan komt opnieuw die belofte van lastenverlichting in de lucht te hangen. Dan vraag ik mij af wat zal hiervan die keuze van de tweede kamerfraktie zijn en dat vraag ik daarover ook hier duidelijkheid.

Mijn dank.

De Wolf statenlid van deze provincie.
Voorzitter ik ben kort ja. Ik zou de tweede kamerfraktie willen vragen vanuit hun verantwoordelijkheid voor het regeerakkoord om waar te maken wat onze kiezers ook bij het vorige kabinet al is voorgespiegeld. Lastenverlichting, decentralisatie, deregulering en no nonsens. Want ik vrees dat de teruggang die wij gezien hebben terug te brengen is op het feit dat er verwachtingen gewekt zijn die bij lange na niet waargemaakt worden. Vorige sprekers hebben daar al kort aan gerefereerd. Ik pik er even uit decentralisatie die zich voornamelijk concentreert op het decentraliseren van bezuinigingen naar de lagere overheden. Ik pik eruit de deregulering die vooral wat het platteland betreft samengevat kan worden als er is nog nooit zoveel en zo slecht gereguleerd als juist de laatste jaren. Voorbeelden zijn zojuist al even genoemd. Voorzitter ik denk aan no nonsens. Tientallen miljoenen zien we nog steeds besteed worden aan het inrichten van vogelparken en landschapsbeleidplannen.

Aan de andere kant worden er tientallen miljoenen bezuinigd op landinrichting waar we voor onze economie en bijzonder voor het platteland maar ook voor het land als geheel dringend behoefte aan hebben om in de toekomst concurrerend te kunnen blijven op de wereldmarkt. Het lijkt erop voorzitter dat er meer geregeerd wordt door aktiegroepen in samenhang met de raad van staten dan door onze bestuurders. En ik vraag u een paar minuten om er hier een zeer ernstig voorbeeld van te noemen. En dat is de gang van zaken met de bescherming van deze provincie tegen de zee. Toen ik hoorde hoe de koningin bij de in gebruikstelling van de oosterscheldedam verklaarde dat het deltaplan gereed was kon ik een zeker gevoel van onpasselijkheid niet onderdrukken, want het deltaplan is niet gereed. Hier in friesland is nog altijd een stuk dijk van tien kilometer lengte wat niet op deltahoogte is gebracht. Er is een compromis gesloten tussen het provinciaal bestuur van friesland en de rijksoverheid. En als dan blijkt dat dat door een ingreep van een aktiegroep als de waddenzee die hier niet bekend is door zijn hoge kwaliteit van zijn voorlichting en de raad van staten onderuit gehaald kan worden waardoor de veiligheid van 10duizenden mensen nog langer op de proef gesteld wordt dan kan los van alle staatsrechterlijke verhalen die er gehouden worden niet anders geconstateerd worden dat het men terecht gaat twijfelen aan de geloofwaardigheid van de politiek. En ik zou de tweede kamerfraktie dringend willen vragen om aan deze aspecten meer aandacht te besteden. Dank u wel voorzitter.

Dank u wel.

Mijn naam is Meurs en ik kom uit Amsterdam.
Ik heb een vraag over de specialisteninkomens. Ik zou graag willen weten van de kamerfraktie welk standpunt zij zal innemen indien de specialisten gaan staken. Zo er niet tegemoet gaat gekomen worden door de regering aan hun wensen. Tweede voorzitter, is de kamerfraktie ook bereid om de werkelijke kostenmakers in de gezondheidszorg aan te pakken. Namelijk de topzware bureaucratiën rondom de ziekenhuizen.

Dank u wel.

Mijn naam is de Gooi uit Wassenaar.
De heer Voorhoeve heeft gisteren in zijn toespreek gereageerd op een artikel in een landelijk ochtendblad dat de gelden, de extra gelden van de criminaliteitsbestrijding wel goed worden besteed. Met waardering voor onze minister van justiei heeft gedaan en nog doet moet ik echter constateren op grond van het feit dat ik

ook politie-ambtenaar ben dat de strekking van het artikel echter wel juist is. Het succes van onder andere de drugsbestrijding is en wordt niet alleen toegeschreven daaraan maar is voor een zeer groot deel te danken aan de persoonlijke inzet van het politiepersoneel en het enorm groot aanbod van drugs waar de politie als het ware over struikelt. Ik zou dan ook aan de voorzitter van de fraktie van de VVD willen adviseren om zich beter te laten voorlichten over hetgeen op het gebied van de politie zowel nationaal als internationaal gebeurt en niet geheel af te gaan op andere informatie.
Dank u wel.

Dank u wel. Mevrouw Scherpenberg als ik me niet vergis.

Mijnheer de voorzitter heel kort. Ik mis toch in het verhaal van mijnheer Voorhoeve en van het stuk van de fraktie een antwoord, een liberaal antwoord om dingen die toch geestelijk gaan komen en daarbij denk ik dan aan de bewaking van de privacy in het computertijdperk en ik denk aan de genetische manipulaties en alles wat er omheen is. Dan moeten we toch nu al een liberaal antwoord op weten te geven of ieder geval daarmee bezig zijn.

Dank u zeer. Als ik het goed zie dames en heren zijn er geen vragen meer te stellen. Nog een.

Koskinsky.
Ik zou willen vragen de voorzitter uw voorganger heeft in de kamercentrale Haarlem een tweetal keren verteld dat de fraktie met de voorzitter, met de eerste kamerfraktievoorzitter en de bewindslieden bij elkaar kwamen en de gedachtes en de politieke problemen op een lijn zouden krijgen die ook naar voren zouden brengen. De bezetting bij dat overleg was onder andere een man die op lange termijn zou enkden, een plan zou uitwerken. Een man die korte termijn denkbeelden en plannen zou uitwerken en een PRman. Ik zou graag van u vernemen hoe is dat, is dat overleg nog steeds gaande. Welke is de PRman en hoeveel mensen zijn in wezen bij dat overleg en wat zijn de maatregelen zodat wij dus een eensluidend zonder dat ieder individu natuurlijk toch in zijn meningsvorm terughoudend hoeft te zijn, maar in ieder geval toch een eensluidende liberale gedachte naar buiten krijgen. Als u die bezetting nog eens op zou willen noemen dan kunnen we daar in de toekomst misschien samen nog eens over willen praten. Dank u wel.

Dank u zeer.

Ik ben mevrouw Visser uit Amsterdam. Ik wou dus twee onderwerpen aansnijden dat is dus de volkshuisvesting, speciaal de stadsvernieuwing. In de stadsvernieuwing is niet de staat van de woningen het beleid. Nee de grote gemeentes die slaan zoveel woningen kapot als het rijk subsidie geeft. 20duizend gulden subsidie voor bouwen in de stadsvernieuwing krijgt amsterdam er dan nog 2500 gulden subsidie. Er wordt over de bevolking heengelopen. Er wordt maar verteld dat de woningen slecht zijn en bouw- en woningtoezicht die verzint allerlei dingen en tegelijk worden ook de winkeliers nog even het leven zuur gemaakt, want er moet nog steeds stadsdoorbraken en metrootjes komen. Er lopen hier in de VVD mensen rond die hun woorden en hun daden niet overeen komen. Ik kan er eentje noemen dat is de heer Groothof in Amsterdam met zijn rede voor de provincie noord holland, dat is een van de vele zaken is dat. Dat is een punt. Het tweede punt wil ik aanslaan dat is mobilariteitsscenario er is hier een nieuwe god in dit land waar miljarden voor aanbesteed worden dat is de forens in zijn auto. Als je zeven auto's telt zitten er zes een persoon in en zegt dat die wegen uitgebreid moeten worden voor die forens en de rest heeft allemaal dus geen rechten. En op die manier zijn we bezig om de hele staatsschuld op te drijven voor onnodige zaken en er is een heel oneerlijk beleid. Den Uyl heeft dat beleid in gang gezet en het wordt nog steeds voortgezet. Het openbaar vervoer wordt niet goed bevorderd. De drie bogen van Es moeten er komen en die ..... heeft geen enkele zin. Die Koentunnel is ontstellend schadelijk. Ik heb hier stukken over opgemaakt en die zal ik u dus geven en dan laat ik het hierbij. Dus we moeten heel goed bedenken waar we het geld aan doen.

Dank u wel. De laatste vraag.

Voorzitter ik zal proberen iets minder geemotioneerd te doen en ik had gedacht dat die vraag die ik nu ga stellen dat die in ieder geval al zo vantevoren gesteld kan worden, want ik sta hier met het zweet in mijn handen. Maar mijn volgende vraag is namelijk deze. We hebben allemaal met verwondering hebben we het is een paar maanden geleden de krant gelezen over die krakersbeweging in Amsterdam. Als je dan met 750 politiemensen 5 krakers uit het huis haalt dat is een operatie die een half miljoen gekost heeft en als je het omtelde over een paar uur tijd is het een enorme omzet waar de grootste aannemersbedrijven in Nederland nog niet aan toe kunnen komen als dan blijkt dat dan deze mensen uiteindelijk op het bureau zitten en dan om welke reden dan ook is mij volkomen onduidelijk en daarom wil ik dus deze vraag stellen hoe is het mogelijk dat dan

door een of ander papier dat niet aanwezig is dat dan na deze totale operatie met zoveel geld, met zoveel inzet, met zoveel mankracht dat ze dan weer moeten vrijgelaten worden. Ik zou hier graag een antwoord op krijgen en ook de bevestiging dat dit in de toekomst zeer zeker niet meer kan gebeuren. Want dit is natuurlijk een aanfluiting van enig overzicht in enig beleid.

Dank u wel. Dames en heren het is een paar minuten over een. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik rammel van de honger. Laten we een uur pauze houden. De pers komt bijeen in de artiestenfoyer.achter het podium. De tweede kamer-frakties vergadert boven de foyer achter het balkon en de eerste kamer en het europees parlement en bewindslieden vergaderen in het theater aan het water. Dat is die ruimte waar u gisterenavond hebt kunnen dansen. Vijfover twee.

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de motie van de afdeling Amersfoort. Mijnheer de Jonge handhaaft u de motie.

Voorzitter ik zou graag van u vernemen of u nog nadere gedachte op dat punt heeft alvorens ik u kan meedelen of ik de motie handhaaf. Zoals het er nu voorligt handhaaf ik hem graag.

Ik denk dat ik dan zou willen voorstellen dat de motie als volgt zou kunnen luiden-in het verlengde van de motie den Haag zou het door de algemene vergadering vanochtend werd aangenomen kan toegezegd worden dat het hoofdbestuur zal nagaan op welke wijze klachten over de werkwijze van hoofdbestuur en frakties zorg-vuldiger dan in het verleden het geval was zullen worden onderzocht en behandeld. Mededeling van het hoofdbestuur. Mijnheer de Jonge.

Voorzitter ik proef in uw mededeling namens het hoofdbestuur dat u de strekking van de voorgenomen motie volstrekt overneemt. De gesprekken die ik hierover gevoerd heb en de wijze waarop u hebt gereageerd geven mij persoonlijk de overtuiging dat we daarmee de problematiek voldoende hebben afgedekt en ik denk en ik hoop dat de VVDleden en de VVDkiezers dat vertrouwen met mij zullen delen. En ik heb onder die omstandigheden geen enkele behoefte om de motie te handhaven ik trek hem dus graag in.

Dank u zeer mijnheer de Jonge en de partij zal dus over enkele maanden te horen wat het hoofdbestuur verder aan de concretisering van haar mededeling heeft gedaan.

Dames en heren er is vanmiddag weer een tijdsdruk er is bovendien nog een gecompliceerde faktor. U weet wij hadden voorzien dat eerst de heer Zoutendijk en Nord zouden praten en dan de kamerfrakties en aan het woord zouden zijn tesamen met de europese liberalen en de heer de Korte zou dan een slotwoord spreken en daarna zou ik dan de dagsluiting verzorgen. Op verzoek van de media is daar enige wijziging in aangebracht. De media willen namelijk graag om vier uur hun camera's doven in verband met andere verplichtingen die zij hebben en zij hebben mij meegedeeld dat ze het op prijs zouden stellen indien zij voor vier uur ook de heer de Korte hebben kunnen aanhoren. En ik heb dus gemeend goed te doen in de verwachting dat ik daar toch ook wel uw instemming voor zou kunnen krijgen om te zeggen goed dat gaat dan zo, hetgeen inhoudt dat u dan eerst de heer Zoutendijk hoort, daarna de heer Nord en daarna de heer de Korte en daarna de antwoorden van de kamerfrakties. Goed laten wij dat doen en dan wil ik nu de heer Zoutendijk uitnodigen om zijn toespraak te houden.

Mijnheer de voorzitter, dames en heren het is vandaag voor de negende en tevens laatste keer dat ik de algemene vergadering mag toespreken. Steeds heb ik getracht een bepaald onderwerp van politiek belang aan de orde te stellen omdat da uit te diepen. Vandaag wil ik het in het bijzonder hebben over een aantal ontwikkelingen die op lange termijn de samenleving zullen beinvloeden en thans reeds tot veel onzekerheid en instabiliteit leiden om vervolgens mij af te vragen of wij als liberale partij voldoende toegerust zijn in de uitdagingen van de toekomst aan te kunnen. Die toekomst blijft onzeker, blijft ongewis, onvoorspelbaar is niet maakb-ar maar blijft in belangrijke mate wel het produkt van menselijk handelen voor vele door mensen genomen beslissingen die tot op zekere hoogte beinvloedbaar zijn. Een viertal ontwikkelingen zou ik in het bijzonder willen noemen. Deze zijn overigens niet onafhankelijk van elkaar maar beinvloeden elkaar in belangrijke mate. De eerste ontwikkeling is die van de technologie. In het bijzonder de informatietechnologie die op termijn gevolgen kan hebben voor elk gebied van menselijke intellectuele aktiviteit en nu reeds leidt tot vele nieuwe produkten en verdiensten, maar ook tot verschuiving van werkgelegenheid. Grote discrepanties op de arbeidsmarkt en een wijziging van de economische machtsverhoudingen tussen en binnen diverse landen. De informatisering van de samenleving is een langzaam voortschrijdend proces dat op den duur echter ons werken en leven meer zal beinvloeden dan enig andere ontwikkeling. Daarbij verdient de invloed op de besluitvorming en de democratische besluitvorming in het bijzonder de speciale aandacht. Enerzijds maakt die informatietechnologie het mogelijk over meer en betere informatie te beschikken bij de beslissings.

voorbereiding zodat betere beslissingen kunnen worden genomen. Anderzijds bestaat h et gevaar dat de automatisering van besluitvormingprocessen en het gebruik van beslissingsmodellen de werkelijke beslissingsvrijheid kleiner wordt dan noodzakelijk en de feitelijke beslissingsmacht verschuift naar diegene die met de voorbereiding zijn belast. Deskundigen die zijn aangesteld om te adviseren. Maar in een positie soms dreigen te geraken dat zij in feite de beslissing grotendeels nemen. In de tweede plaats zou ik willen wijzen op de belangrijke gevolgen van het geleidelijk proces van deconfessionalisering en intellectuele emancipatie in het algemeen. Waardoor allerlei zaken die tot voor kort voor vele vanzelfsprekend waren ter discussie worden gesteld en oude normen en waarden wegvallen zonder dat daar nieuwe voor in de plaats zijn gekomen. Gezag wordt niet meer als vanzelfsprekend ervaren, maar in vele gevallen aangevochten. De verzuilde democratie met veelal een zekere mate van consensis aan de top is verdwenen zonder dat daar nieuwe stabiele structuren tot ontwikkeling zijn gekomen. Mede door het gemiddeld toegenomen onderwijsniveau en het sterkere accent in het onderwijs of het bevorderen van een kritische levenshouding is de mens mondiger geworden en is de behoefte toegenomen aan inspraak. Aan het mee kunnen denken en praten en beslissen over zaken waar men bij betrokken is. De vele gevallen ingevoerde democratisering blijkt echter niet iedereen te kunnen enthousiasmeren en het gevaar van selectief hobbyisme blijkt niet denkbeeldig te zijn. Meer inspraak blijkt bovendien veelal te leiden tot het kiezen voor het behoud van het bestaande. Door een accent op korte termijn voordelen vernieuwing blijkt moeilijk plaats te kunnen vinden bij meerderheid van stemmen. Veeleer is bureaucratisering en verstarring het gevolg. Het wegvallen van vele traditionele waarde heeft ook tot veel onzekerheid geleid. Voeg hierbij de overregulering en het feit dat sommige regels door velen niet lsabillijk worden ervaren dan is het niet verwonderlijk dat geleidelijk vervaging van het normbesef heeft plaats gevonden en de samenleving steeds meer geconfronteerd wordt met allerlei vormen om wetsontduiking en crimineel gedrag. Hier een halt aan toeroepen zonder de democratische verworvenheden te moeten opofferen is een uiterst belangrijke en moeilijke opgave. In de derde plaats zijn daar de problemen van natuur en milieu, van verdere bevolkingsgroei en van een eens te verwachten schaarste aan grondstoffen. De toenemende ontbossing en woestijvorming in de wereld met klimaatsverandering in ongunstige richting als gevolg. De vervuiling van de oceanen, het afsterven van bossen door zure regen en het broeikaseffect door een teveel aan kooldioxyde in de lucht zijn enorme problemen waarvoor de mensheid zich mondiaal ziet gesteld. problemen die wereldwijd te nemen ingrijpende maatregelen vereisen, waarvoor de mondiale gezagsstructuur echter ontbreekt. Binnen west europa zijn de vervuiling van Rijn en Maas, de overbevissing van zeeën mede door ontduiking van de vangstbeperkingsvoorschriften

en het gebrek aan uniformiteit van milieuvoorschriften reeds voorbeelden hoe moeilijk grensoverschrijdende problemen zijn op te lossen. Een beleid ter bestrijding van zure regen in de EEG zal niet afdoende kunnen zijn als oost europa weigert maatregelen te nemen. En dit betreft dan nog ontwikkelde landen. Hoeveel moeilijker wordt het in de ontwikkelingslanden die te kampen hebben met een veel te sterk en schijnbaar niet te stuiten bevolkingsgroei grote culturele veranderingen en fundamenteel onbegrip bij de bevolking betreffende de noodzaak van drastische ingrepen.

Band 11.
In de vierde plaats vindt er een belangrijke verschuiving plaats van de economische machtscentra binnen de wereld. De opkomst van Oost Azie en een toenemende oreientatie in de verenigde staten op deze landen met gelijktijdige verschuiving van het economisch zwaartepunt naar het zuid westen in dat land leiden tot een afnemende economische invloed van europa. Nog versterkt door het onvermogen van het tot de europese gemeenschap behorende landen om een eind te maken aan de vele verschillen in overheidsvoorschriften met betrekking tot allerlei produkten. Het gebrek aan produktstandaardisatie, de verborgen marktbescherming en de bureaucratische douanevoorschriften hetgeen met elkaar in aanzienlijke mate kostenverhogend werkt voor het europese bedrijfsleven. Binnen europa vindt bovendien een verschuiving plaats naar het zuiden. In het bijzonder in west duitsland. Hetgeen de relatieve economische positie van ons land verzwakt. Dit zal nog sterker gaan gelden als de kanaaltunnel werkelijkheid gaat worden en noord frankrijk daardoor vermoedelijk een aantrekkelijke vestigingsplaats gaat worden voor op nieuwe hoogwaardige technologie gebaseerde industrieën. De comparatieve voordelen van ons land in het bijzonder de ligging aan de mond van de grote rivieren dreigen te verminderen. Het verbeteren van de infrastructuur is daarom van het grootste belang en dit betreft niet alleen de klassieke infrastructuur zoals havens, wegen en vliegvelden maar ook het onderwijs dat mede beroepsgericht moet zijn en het talentvolle niet mag verwaarlozen en de telecommunicatie die juist op het laatste gebied dat in de toekomstige informatiemaatschappij van het allergrootste belang is dreigt ons land door een nog steeds verouderde structuur een bureaucratische en weinig inovatief beleid er voor bepaalde diensten veel te hoge tarieven een ernstige achterstand op te lopen. Dit zal voor de verdere uitbouw van de voor ons land zo belangrijke commerciele dienstverlening fataal kunnen zijn. Voorzitter in het tweede deel van mijn betoog wil ik mij afvragen in hoeverre het liberalisme kan bijdragen tot de oplossing van de grote problemen die ik aan de orde heb gesteld.

En tot het in goede banen leiden van de geschetste ontwikkelingen. De liberale uitgangspunten van vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid gelijkwaardigheid van andere mensen en sociale gerechtigheid zullen niet alleen door vele worden onderschreven. Ook al noemen zij zich niet liberaal, maar zullen in concrete gevallen altijd tot een afweging leiden waarbij de uitkomst ook onder liberalen niet altijd dezelfde hoeft te zijn. Als voorbeeld wil ik de democratisering noemen. Terecht stelt het liberaal manifest dat dit de belangrijkste sociale tegenkracht kan zijn tegen de starheid en onpersoonlijkheid van verouderde structuren. Dit impliceert dan dat liberale streven naar openheid inspraak en overleg waar dat mogelijk is zonder daarbij over de noodzaak van efficientie en besluitvaardigheid uit het oog te verliezen. Hierin ligt de afweging reeds besloten. Democratie op maat heeft Koos Rietkerk dat genoemd in de bundel liberalisme in de jaren 80. Doorbreken van de regente mentaliteit van vele besturen is op zichzelf een goede zaak, maar het mag ons niet de ogen doen sluiten voor de bezwaren van onvoldoen doordachte democratisering. Universiteitsraden en in mindere mate ondernemingsraden tonen aan dat ongewenste neveneffecten mogelijk zijn. Conflicten, frustraties, verstoring van menselijke verhouding, isolatie ten opzichte van een nauwelijks bestaande achterban, verlamming van besluitvorming, meer emotionele beslissingen in passe situaties en onzorgvuldig handelen ten opzichte van personen. Hoewel democratie meerderheids beslissingen impliceert zal het stelselmatig afwentelen van lasten op minderheden, het steeds weer verwaarlozen van de belangen van minderheden liberalen weinig aanspreken. Vandaar onze belangstelling door goed geformuleerde grondrechten die bijna altijd dienen ter bescherming van minderheden, maar die ontbreken bij vele democratiseringsprocessen in de samenleving. Ik stelde al dat je vanuit de liberale beginselen tot verschillende conclusies kunt komen. Het in 1975 verschenen rapport, milieu, groei en schaarste van de Teldersstichting wordt reeds het volgende gesteld. En ik citeer - vooropgesteld zei dat men vanuit de liberale invalshoek zowel kan streven naar een zo schoon mogelijk milieu met als randvoorwaarden een redelijke voorziening met goederen en diensten als naar een zo hoog mogelijke produktie van goederen en dienste met als randvoorwaarde een dragelijk milieu. Hetzelfde geldt voor hen die zich vanuit de socialistische invalshoek met deze problemen bezig houden. Wat beide groepen scheidt is de wijze van benadering van de problemen. Van socialistische zijde de bemoeizucht van de overheid en nivelleringsdrang. Van liberale zijde de neiging de individuen gesteund door een op de juiste wijze fungerend prijsmechnism zoveel mogelijk in vrijheid te laten beslissen. Van socialistische zijde het geloof in de almacht in de overheid en het wantrouwen tegen vrije ondernemers.

Van liberale zijde het vertrouwen in de creativiteit van vrije mensen en de vrees voor bureaucratie, geldverspilling, willekeur en machtsmisbruik bij een te grote overheidsbemoeienis. Einde citaat. Dat was 1975 en het gestelde is nog steeds aktueel al moet toegegeven worden dat vele socialisten inmiddels verstandiger zijn geworden en de gevaren van de verstarrende invloed van een te grote overheidsinvloed zijn gaan inzien. Dat opent dan wellicht een perspectief voor samenwerking op termijn. Trouwens het liberale denken heeft niet alleen daaraan kracht gewonnen. Veel van onze denkbeelden zijn inmiddels ook door het CDA overgenomen en worden door deze partij als eigen beleid gepresenteerd compleet met gezag van een alom aanwezige minister president erachter. Partijpolitiek mag dat voor ons erg vervelend zijn, maar uit een oogpunt van het kunnen bereiken van wat we willen is de situatie relatief gunstig met uitzondering dan van onze denkbeelden op immaterieel terrein. Voorzitter liberalen willen de zelfstandige kracht bevorderen van de gemeenschap zelve als ook van de daartoe behorende individuen. Dit brengt een zekere argwaan mee tegenover een almachtige overheid die zich overal mee bemoeit en alles probeert te regelen tot in alle details. Meestal goed bedoelt terwille van een grotere rechtvaardigheid, maar het resultaat is vaak het omgekeerde. Onbedoelde neveneffecten van ongunstige aard die soms weer tot nieuwe reparatie regelgeving leiden. Hoge uitvoeringskosten, veelal als verplichte te leveren herendiensten aan het bedrijfsleven uitbesteed. Een te zware belasting van het justitieel apparaat en nieuw oneigenlijk gebruik dan wel misbruik is vaak het gevolg. Hetgaan dan leidt tot een verdere vervaging van het normbesef. Bovendien wordt het individu steeds meer belemmerd in zijn ontplooingsmogelijkheden. Wordt het steeds moeilijker om te ondernemen en risico's te nemen door de creativiteit en inventiviteit daarmee in de kiem gesmoord en neemt de sociale verstarring toe. De uit zijn voegen gegroeide verzorgingsstaat is een goed voorbeeld. Ondanks de correcties die inmiddels hebben plaats gevonden is de prikkel om werk te vinden bij sommige werkelozen nog steeds te gering. Vindt oneigenlijk gebruik plaats en dreigt de zelfredzaamheid en de zelfstandigheid van het individu te worden aangetast door een betuttelende maatschappelijke dienstverlening en een onpersoonlijke benadering. Het particuliere initiatief zou door deregulering veel meer kansen moeten krijgen bij een overheid die een rol primair voorwaarden scheppend zou moeten zijn. Het CDA spreekt in dit verband van een zorgzame samenleving. Tussen deze benadering en die van de VVD van vrijheid en verantwoordelijkheid behoeft in de praktijk niet zoveel verschil te zijn, zeker niet als je de CDAbetogen ontdoet van hun moralistische ondertoon. Een kleine overheid die zich beperkt tot de zuiver collectieve taken en alleen daarbuiten treedt als aangetoond kan worden dat

de particuliere sektor de betreffende taak niet evengoed kan vervullen is voor ons geen dogma, maar een stellingname voortgevloeid uit bittere ervaring. Concurrentie is nog steeds de beste prikkel tot efficientieverhoging, tot verbetering van kwaliteit, tot vernieuwing, Deze prikkel ontbreekt in bureaucratische organisaties en daarom zijn privatisering, verzelfstandiging van uitvoeringsorganisaties eenvoudiging van regelgeving en waar mogelijk deregulering naast delegatie van bevoegdheden bij voorbeeld door territoriale of funktionele decentralisatie nog steeds de belangrijkste opgave voor de komende jaren. Die een nog veel grotere prioriteit dienen te krijgen. Het gaat erom weer voldoende dynamiek in de samenleving te krijgen en de mentaliteit van risico mijdend gedrag daarmee te doorbreken. Er is in deze nog veel te zoen. Liberalen dienen veranderingsbereid te zijn. In die zin dat zij mogelijke veranderingen positief tegemoet treden en zullen toetsen aan wat zij betekenen voor de individuele mens in relatie tot zijn omgeving. Die verandering in structuren op sociaal gebied in het onderwijs of waar dan ook bij voorbaat afwijst is niet liberaal maar conservatief. Daarmee is elke mogelijk verandering nog niet automatisch een verbetering. Genoemde toetsing en daarmee de afweging van alle konsekwenties is essentieel. Experimenten moeten daarbij niet uit de weg gegaan worden. Mits in vrijwilligheid, mits ze niet ten koste gaan van bepaalde individuen en mits na afloop van het experiment de weg terug mogelijk is. Liberalen zijn ook realistisch in die zin dat zij zich niet zullen blijven verzetten tegen veranderingen die hoewel naar hun inzicht ongewenst niet tegen te houden blijken te zijn. Maar ze willen dan trachten een en ander zoveel mogelijk in goede banen te leiden. Liberalen zijn toekomstgericht. Ze hebben altijd positief gestaan ten opzichte van de ontwikkeling van wetenschap en technologie, maar willen zij zeker niet de ogen sluiten voor de sociale of milieutechnische problemen die het gevolg kunnen zijn van de toepassing van bepaalde technologiën. Overigens zijn milieuproblemen veelal een gevolg van te weinig in plaats van teveel technologie. De overheid kan door het stellen van randvoorwaarden en het zo nodig stimuleren van bepaalde ontwikkelingen hierbij corrigerend optreden zonder daarmee echt te gaan sturen. In een dynamische samenleving zullen veelal automatisch voldoende tegenkrachten ontstaan. Is de dynamiek eenmaal verdwenen en heeft verstarring haar intrede gedaan dan zal steeds verder overheidingrijpen voor de hand liggen en vervallen we van kwaad tot erger. Toekomstgerichtheid betekent niet dat die toekomst on duidelijk voor ogen staat. Liberalen hebben geen blauwdruk van een toekomstige samenleving. En willen die ook niet hebben omdat beleid gericht op het verwezenlijken van een vermoedelijke utopie altijd als knellend als dwingend zal worden ervaren en de mens ondergeschikt maakt aan een star toekomstbeeld.

Liberalen daarentegen hebben vertrouwen in de mens, in zijn vermogen op oplossinge voor problemen te vinden, in zijn vermogen zich aan te passen. In zijn creativitei en inventiviteit mits hij de kans, de ruimte krijgt. Een flexibele samenleving zonder verstarrende regels van het meest alert kunnen reageren. Hoe meer regelgeving ter bescherming van de zwakkeren des te minder flexibel zal die samenleving zijn. Des te groter, de verstarring en des te groter ook de kans dat we achter raken in de wereld en de prijs zullen moeten betalen in de vorm van minder economische groei, minder welvaartsgroei en meer werkeloosheid. bet is een deksels moeilijke afweging waarbij wij als samenleving teveel naar een kant zijn doorgeslagen, maar ik er zeker niet voor zou willen pleiten de balan volledig naar de andere kant te laten doorslaan. De hardheid van de amerikaanse s amenleving spreekt ook ons niet aan.
Liberalen zijn uit op de gelijkwaardigheid van alle mensen en staan positief ten opzicht van emancipatieprocessen en zoveel mogelijk gelijke behandeling van iedereen moet ons streven zijn. Ook op dit terrein bestaan moeilijke afwegingsproblemen. De vier belangrijke grondrechten te weten het recht om niet gediscrimineerd te worden, het recht tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de godsdienstvrijheid en de onderwijsvrijheid bestaan grote wrijvingspunten zeker als deze grondrechten ook moeten gelden voor het verkeer tussen burgers onderling. Ja gewone wetgeving zal dan een afweging moeten worden gemaakt, waarbij zoveel mogelijk recht moet worden gedaan aan de bedoelingen van de grondwetgever. En omdat het om interpretatie van grond-wetsartikelen gaat gestreefd moet worden naar een brede maatschappelijke consensis het is om deze reden dat een wetsvoorstel gelijke behandeling zo ontzettend moeilijk is. Van liberalen mag daarbij verwacht worden dat zij niet dogmatisch vasthou den aan de interpretatie die voor hen het meest vanzelf spreekt maar ook oog hebben voor de problemen van anders denkenden. Moeilijk is de afweging ook in het onderwijsbeleid alwaar een compromis gevonden moet worden tussen enerzijds de sociale component het streven naar gelijkheid althans gelijkwaardigheid van alle kinderen zich uitend in een kindvriendelijke aanpak, uitstel van keuzes speciale aandacht voor achterblijvenden enzovoort. Anderzijds de noodzaak prestaties te prikkelen, talenten te ontwikkelen en ook in de toekomst over voldoende leidinggevend potentieel te kunnen beschikken. En tenslotte de autonomie van het gezin, hetgeen inhoudt dat de ouders in belangrijke mate mede bepalend zijn voor de ontwikkeling van het kind. Berustende huidige voorstellen voor een basisvorming van drie jaar in het voortgezet onderwijs. Op een evenwichtige afweging brengt de doelstelling om de onderkant het intellectueel achterblijvende deel van de leerlingen omhoog te heffen.

Niet met zich mee dat de bovenkant naar beneden gedrukt wordt en dat de meer talentvolle daardoor in de verdrukking komen wijzen recente studies in de verenigde staten er niet op dat een te ver doorgevoerde onderwijsnivellering voor het weerstandsvermogen van een hoogtechnologische samenleving grote gevaren inhoudt en dat geen land het zich kan veroorloven zijn talent te lang te verwaarlozen op straffe van het oplopen van achterstanden. Moeten trekpaardfunkties juist niet verder ontwikkeld worden om de zwakke mee te trekken en is een zekere mate van ongelijkheid daarvoor niet noodzakelijk. Bij de inkomensverdeling, bij de machtsverdeling, maar ook bij het onderwijsniveau. Zal er dus niet teveel geforceerde gelijkheid gaan optreden. Ik heb mijn ernstige twijfels. Voorzitter dames en heren ik ben begonnen met een viertal belangrijke probleemgebieden te beschrijven. Met vervolgens hier en daar met een voorbeeld geillustreerd aan te geven hoe de liberale benadering van deze problemen zou moeten zijn. In wat je met een groot woord zou kunnen noemen meer filosofisch getint betoog. Ik heb geen oplossingen aangegeven. Dat kon ook niet om meer dan een reden. Sommige van de genoemde problemen zijn immers grensoverschrijdend en vereisen een mondiale aanpak. In een in machtsblokken verdeelde wereld komt een dergelijke aanpak uiterst moeilijk van de grond. helaas hebben wij nog steeds te maken met -en communistisch machtsblok dat uit is op ondermijning van de westerse solidariteit. Dat ongetwijfeld zijn invloedssfeer naar west europa wil uitbreiden en dat nog niets heeft laten varen van zijn expansiedrift. Ondanks alle veranderingen die plaats vinden heerst in de sowjet unie nog steeds een regime dat fundamenteel ondemocratisch is. Dat een miskenning inhoudt van veel menselijke waarden. Een regime dat wij niet wensen en waar wij ons tot het uiterste tegen zullen verdedigen. Samen met onze bondgenoten. Voor het behoud van onze vrijheid is deze opstelling essentieel. Een adequaat vrede- en veiligheidsbeleid moet bij ons een hoge prioriteit blijven behouden. Ik kom tot een afsluiting voorzitter, velen stellen de vraag of de VVD wel een liberale partij is. Als wij kijken naar het beginselprogramma, het liberaal manifest, het verkiezingsprogramma en de vele rapporten van de Telderstichting dan is het antwoord zondermeer positief. Maar doen wij wel genoeg met deze informatie. En vooral ook zijn er niet teveel problemen die wij laten liggen. Om nog enkele voorbeelden te noemen waar ligt voor ons principieel de grens van het overheidsingrijpen. En is die grens eigenlijk niet overschreden. Bij regelingen als de 2-verdienerswet of die betreffende voordeurdelers. Omdat de overheid daar verregaande konsekwenties verbindt aan de wijze waarop mensen hun persoonlijk leven inrichten.

Omgekeerd waar ligt de grens wat betreft de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dit recht op bescherming uiterst belangrijk, maar mag toch geen vrijbrief inhouden voor criminele frauduleus handelen en dan zal toch ook een afweging moeten plaats vinden tegen de belangen van anderen. Denken wij wel voldoende na over eventuele aanpassingen van ons democratisch stelsel. Mede in het licht van de ontwikkeling van de informatietechnologie. Hoe komt het dat steeds meer mensen van mening zijn dat de parlementaire democratie niet goed funktioneert. Staat de tweede kamer niet teveel onder invloed van belangengroeperingen en zo ja wat is daartegen te doen. Hoe is het detaillisme in de tweede kamer te voorkomen. Is de taakverdeling tussen beide kamers wel optimaal. En zo nee hoe zou die veranderd kunnen worden. Hoe kan de reguleringsdrift structureel in toom worden gehouden. Dient toch niet kritisch te worden nagedacht over het kiesstelsel. Zeker ook dat voor de eerste kamer. Hoe kan in dit televisietijdperk worden voorkomen dat politieke partij verschralen tot hun eerste man en kabinetten tot de premier. Die premier is staatsrechterlijk immers niets meer dan de voorzitter van de ministerraad. Een primus interparis hij blijkt echter steeds meer een positie in te nemen die suggereert dat hij boven de partijen staat. Terwijl de presentatie van het beleid in de praktijk ten goede komt van zijn partij en de kleinere coalitiepartner daardoor in een hoek wordt gedrukt. Hoe kan de besluitvorming in de partijen worden verbeterd. En worden bereikt tot een opzitten van mensen de vereiste zorgvuldigheid in acht wordt genomen. Respect voor het individu is ook een belangrijk liberaal uitgangspunt. Ik zou zo nog een tijd kunnen doorgaan, maar mijn bedoeling is duidelijk. Er is behoefte aan fundamenteel nadenken over belangrijke problemen. Het liberalisme heeft naar mijn overtuiging een grote toekomst omdat steeds meer mensen inzien dat de overheid niet alles kan en ook niet alles moet willen kunnen. Dat mensen kansen moeten krijgen en initiatieven niet verstikt moeten worden overbodige regeltjes en overheidsbetutteling. Dat mensen niet gelijk zijn, gelukkig niet maar wel gelijkwaardig en dat zij recht hebben op een gelijke behandeling. Dat de zwakkeren niet sterker worden door de sterkeren te verzwakken. Integendeel dat door de sterken kansen te geven de zwakkeren kunnen worden meegetrokken. Dat mensen zoveel mogelijk zichzelf willen zijn en zelf willen beslissen hoe zij hun leven willen inrichten. Kortom het liberale denken wint terrein. Overal in de westerlijke wereld ook in nederland in het bijzonder ook in de andere partijen. Het is aan ons aan de VVD om daarop in te spelen door een duidelijk toekomstgericht liberaal beleid. Ik zou daarom willen eindigen met de wens uit te spreken dat we weer de rust en de zieling zullen vinden om vanuit een nieuw elan de liberale gedachte verder uit te dragen.

Het ga de VVD goed.

Dames en heren het komt niet zo vaak voor bij ons dat een fraktievoorzitter uit de eerste kamer de algemene vergadering voor het 1-atste toespreekt. Guus Zoutendijk heeft daarnet gememoreerd dat hij dat vandaag gedaan heeft. Na 16 jaar in de eerste kamer te hebben gezeten verlaat hij deze eerste kamer. Ik wil niet ingaan dames en heren over perikelen die wij en Guus de laatste maanden hebben gehad. Ik wil wel een enkel woord wijden aan Guus in de eerste kamer, eerst als lid en later als fraktievoorzitter. En als ik dat zou willen karakteriseren dames en heren dan zou ik willen zeggen dat Guus voor mij altijd overkwam als de hoeder van het liberale denken in de eerste kamer. Het gebeurde heel vaak dat hij zei maar hoe denken wij liberalen daar nou over. Of dat hij zei is dat nou wel liberaal die opvatting. Is het wel liberaal om een bepaalde maatregel te nemen. Hij zei zonet het liberale denken wint terrein en daar moet de VVD op inspelen. Die VVD als liberale partij die ook naar de toekomst moet kijken. En Guus in die eerste kamerfraktie hield altijd die liberale toekomst in de gaten. En ik denk dames en heren dat de betekenis van het liberale denken met name ook in de eerste kamer door Guus Zoutendijk op een voortreffelijke wijze over het voetlicht werd gebracht. En steeds weer opnieuw verdedigt. En daarom denk ik voorzitter, dames en heren dat wij Guus voor dat liberale denken ongelooflijk veel dank verschuldigd zijn. Vand-ag ook weer heeft hij in vogelvlucht een aantal vraagstukken besproken in wat hij zelf noemt een filosofische geest. Maar de liberale ondertoon de fundament en van het liberalisme zaten in elke zin verborgen. En vanuit die optiek nogmaals grote dank verschuldigd aan Guus Zoutendijk. En voor dat optreden, voor dat funktioneren en voor dat liberale denken zou ik hem ook graag de Thorbeckepenning willen overhandigen want hij houdt de geest van Thorbecke hoog.
Het woord is aan de heer Nord.

Mijnheer de voorzitter dames en heren gedurende vele jaren heeft de nederlandse politieke opinie in de voorhoede gestaan als het er om ging de europese integratie te bevorderen. De laatste tijd echterlijkt er een inzinking te zijn ingetreden. Volgens een recente euro barometer een opinie-onderzoek dat regelmatig door de europese commissie wordt uitgevoerd in alle lidstaten van de gemeenschap zijn de belangstelling voor en het vertrouwen in het europese gebeuren in ons land zo sterk geslonken dat we nu zelfs beneden Engeland zijn komen te liggen. Nu is het niet moeilijk daarvoor enkele oorzaken aan te wijzen.

Nederland is een van de oorspronkelijke 6. Vanaf 1951 heeft men ons voortdurend het komende verenigd europa beloofd. Maar net als de horizon bleek het steeds weer even ver weg te blijven. Geen wonder dat vele er op den duur niet meer zoveel fiducie in hadden. Daar komt bij dat de gemeenschap van 6 tot 12 lidstaten is uitgegroeid. De nederlandse invloed en inbreng zijn daardoor relatief kleiner geworden en dar heraktiveert ons altijd latent aanwezige kleine landen-complex dat ons aanzet om de eigen immers unieke identieteit sterk te blijven profileren. Bij sommige stromingen in de publieke opinie bespeurt men een soort heimw-e naar de goede oude tijd. Toen wij neutraal waren en onze handen niet aan de boze buitenwereld vuil maakten. De moraliserende wijsvinger hoog geheven richten zij hun buitenlands politieke belangstelling dan graag vooral op landen en gebieden die zeer ver weg liggen. En waar onze invloed en dus ook onze verant-woordelijkheid minimaal zijn. Dat praat natuurlijk wel wat gemakkelijker. Gelukkig is er ook een duidelijk zichtbare beweging in een tegengestelde richting merkzaam. Wij merken het voortdurend op spreekbeurten en in de gesprekken met talloze bezoekersgroepen die naar Straatsburg komen. Met name bij de jongere generatie constateren we dan een europees ongeduld dat weldadig aandoet. Dames en heren dit europese ongeduld is broodnodig. Want wij bevinden ons meer dan 40 jaren na het einde van de grote europese burger-oorlog in een fase waarin beslissingen gaan vallen die ons aller lot zullen bepalen. Sommige van die beslissingen liggen geheel bij onszelf. Sommige worden door andere genomen. Beide categoriën zullen voor onze toekomst beslissend zijn. Reeds 40 jaren ligt onze west europese veiligheid verankerd in het noord atlantisch bondgenootschap. Tegenover de steeds groeiende militaire macht van de sowjet unie stond de nucleaire afschrikkingsmacht van de verenigde staten. Doordat ieder gewapend conflict in europa tot een atoomoorlog zou leiden en omdat een atoomoorlog alleen verliezers en geen overwinnaars kent was daarmee een oorlog in europa geen rationeel middel meer tot het bereiken van buitenlands politieke doelstellingen. Deze konsekwentie werd door alle betrokkenen beseft en ondanks de enorme spanningen die we hebben gekend is europa voor een gewapend conflict gespaard gebeleven. Het daarvoor noodzakelijke evenwicht van krachten brengt mede dat men bereid moet zijn het plaatsen van nieuwe wapensystemen aan de overzijde met adequate eigen plaatsing te beant-woorden. Alleen dan kan een onderhandelingsbasis worden geschapen. Het westen heeft die bereidheid getoond ondanks de protesten van hen die op eenzijdige ontwapening wilden aansturen. Het is goed eraan te herinneren dames en heren dat dankzij deze standvastigheid thans onderhandelingen mogelijk zijn geworden over reële controleerbare en evenwichtige wederzijdse vermindering van wapen-systemen,

Generaties lang heeft men het in europa heel gewoon gevonden dat europeanen met andere europeanen bijeen gingen zitten om te onderhandelen en te beslissen. Over problemen zoals de Dardanellen, China of de verdeling van Afrika. Het kan verkeren. Thans zitten Russen en Amerikanen bijeen om over Europa te onderhandelen en te beslissen. Natuurlijk worden de west europese bondgenoten binnen de Navo op de hoogte gehouden en geconsulteerd, maar wat nog tezeer ontbreekt is de eigen gezamenlijke europese inbreng gebaseerd op de specifiek europese belangen die in het geding zijn. Pogingen om daartoe te komen worden gedaan, maar de weg is moeizaam en vol obstakels. Voor ons europese liberalen staan daarbij twee dingen voorop. En wij hebben die in ons parlement voortdurend en met kracht naar voren gebracht. In de eerste plaats benadrukken wij dat het zoeken naar meer europese gemeenschappelijkheid in de veiligheidspolitiek niet als een alternatief voor de navo mag worden gezien. Al vaak hebben wij gezegd dat wij onze amerikaanse bondgenoten en vrienden niet uit europa willen laten wegterroriseren. En we willen ze ook niet laten wegmarchanderen. Voor onze gezamenlijke veiligheid blijft een goed funktionerende atlantische alliantie een levensbelang. Maar juist om dit bondgenootschap goed te laten funktioneren hebben wij veel meer gemeenschappelijkheid aan de europese kant nodig. Hoe kan men de amerikanen verwijten dat ze met onze meningen onvoldoende rekening houden wanneer uit elk europees land een andere mening komt. In een europese gemeenschap die zich blijft ontwikkelen en waarbinnen het intergratie-proces zich doorzet worden steeds meer belangen gemeenschappelijk. Het is ondenkbaar dat onze veiligheidsbelangen voor altijd buiten dat proces zouden blijven. Toch geldt nu al voor zaken als produktie en standaardisering van materieel. Het zal in toenemende mate ook gaan gelden voor onze opvattingen over de strategische en tactische instrumenten die voor onze veiligheid nodig zijn. Hiermee voorzitter kom ik op de ontwikkeling binnen de gemeenschap zelf. Zoals u weet is onlangs een belangrijke nieuwe stap gezet, de europese akte. Voor ons liberalen was deze niet stoutmoedig genoeg, maar niettemin opent ze nieuwe mogelijkheden die we met beide handen moeten aangrijpen. Zij is echter nog steeds niet in werking getreden, het wachten is op Ierland. Het hoog gerechtshof aldaar heeft namelijk beslist dat de akte in strijd is met de ierse grondwet. Deze moet dus worden aangepast en daarvoor is een referendum nodig en dat zal worden gehouden op 26 mei aanstaande. Het is interessant en voor ons misschien wat merkwaardig dat de ongrondwettigheid volgens het ierse hog niet is gelegen in de iets grotere mate van supra nationaliteit die in de akte besloten ligt zoals frequentere toepassingen van meerderheids-besluiten in de raad van ministers.

En meer macht voor het europese parlement zowel in de wetgeving als bij het goedkeuren van verdragen van derde landen. Nee de boosdoener is de samenwerking op buitenlands politiek gebied. Deze bestond reeds lang maar is nu via de akte een officiele verdragsverplichting geworden. Dit nu acht men in strijd met de griekse grondwet, met de ierse grondwet die zeer nadrukkelijk de volstrekte onafhankelijkheid van de republiek ierland onderstreept zoals die vorm heeft gekregen in de ierse neutraliteit. Wij hebben goede hoop dat de ierse bevolking op 26 mei de lijn zal doortrekken die met de ierse toetreding tot de EEG is begonnen. Hun ja zal de weg vrijmaken om op basis van de europese akte een aantal dossiers aan te pakken die al veel te lang om afdoening schreeuwen. Het zijn er talloze. Ze dienen alle dezelfde doelstelling. Het voltooien van de interne europese markt waardoor wij eindelijk de geintegreerde industriele thuisbasis krijgen die onmisbaar is willen wij onze positie in de wereld niet verliezen en een achtergebleven gebied worden. Nog steeds is de fragmentatie van de europese economie veel te groot. Daardoor ontbreekt het ons aan de dynamiek die nodig is om een economisch groeipercentage te kunnen bereiken dat massale nieuwe werkgelegenheid kan scheppen. Bovendien kost deze fragmentatie ons handenvol geld. Zo kostte alleen onze douanecontrole aan de binnengrenzen bijvoorbeeld jaarlijks al zo'n slordige 35 miljard gulden. Aan administratie en wachttijden. Dat is meer dan duizend gulden per europees gezin. Het voorbehouden van een openbare aanbestedingen aan firma's uit eigen land veroorzaakt extra kosten die ongeveer tien procent van de totale contracten bedragen. Hetgeen neerkomt op ongeveer honderd miljard gulden op jaarbasis. Dat is aanzienlijk meer dan de gehele gemeenschapsbegroting. Voorts is er het werken met elf fluctuerende nationale valuta's bij economieën die sterk interdependent zijn. Ondanks de verbeteringen die het europees monetair systeem heeft gebracht blijft deze toestand toch vergelijkbaar met het werken bijvoorbeeld met zwevende meters of kilo's. Daarbij komen dan nog de te hoge produktiekosten vanwege de te kleine nationale markten, de duplicatie van onderzoek en investeringsprogramma's, het gebrek aan fiscale harmonisatie en het hanteren van verschillende normen op velerlei technisch gebied. Dit alles loopt op tot gigantische bedragen die een zware en onnodige last leggen op de europese economie en die door onze burgers moeten worden betaald. U dames en heren draagt uw deel daaraan bij iedere keer dat u bijvoorbeeld een telefoon oppakt een televisietoestel koopt of een vliegkaartje besteld. In dit alles moet met behulp van de europese akte verbetering worden gebracht en onze fraktie doet daaraan wat zij kan. Onze economische dynamiek wordt te vaak gefrustreerd door een overmaat aan nationale regelgeving en bureaucratie. Terecht willen liberalen zich uit deze verstikkende greep bevrijden.

Maar nog onvoldoende beseft men dat de europese gemeenschap als instrument kan worden gebruikt in dit proces. Liberalen staan voor de vrije keuze van de consument ook bij televisie. Europa TV het experiment in grensoverschrijdende televisie is helaas mede door Nederlandse tegenwerking mislukt. Ook de poging van de Avro sateliettelevisie te maken dreigt te stranden. Wij dames en heren strijden met het verdrag inde hand tegen nationale betutteling op het gebied van televisie, telecommunicatie en andere nieuwe technologiëen. Gijs de Vries heeft daartoe het harnas aangetrokken. Zo strijden wij ook met het verdrag in de hand tegen nationaal en soms bijna feodaal protectionisme op het gebied van het transport. Floris Wijzenbeek heeft daartoe het stalen ros beklommen. En zo strijden wij met het verdrag in de hand voor eenvoudige maar goede en emancipatore sociale regels die het economisch intergratieproces moeten begeleiden en aanvaardbaar maken. Jessica la Rive staat daarbij en bij het streven naar een europa van de burgers in de frontlinie. Een van de hoofdproblemen van de gemeenschap is momenteel haar toekomstige financiering. Gelukkig staat het verdrag van Rome geen europees financieringstekort toe. Dat betekent dat met de beschikbare gelden rationeel moet worden omgesprongen. Zo kan men in de landbouw niet blijven doorgaan met het zondermeer financieren van overschotten waar geen afzet voor is. Maar evenmin lost men het probleem op door de europese landbouwpolitiek af te schaffen en te hernationaliseren. En daar waar europees geld nodig is om zaken te behartigen die effectiever gezamenlijk dan afzonderlijk kunnen worden gedaan ik denk bijvoorbeeld bij wetenschappelijk onderzoek en aan de vele stappen die wij in het belang van ons milieu zullen moeten nemen dan zal dat geld beschikbaar moeten komen. Als investering in onze toekomst die europees is. Maar na liberaal inzicht moeten deze gelden niet zondermeer worden opgeteld bij wat wij nationaal al uitgeven. Zij moeten worden besteed aan vervangend beleid. Evenals in de landbouw dient er niet van een optelling maar van een overheveling sprake te zijn. Naar onze mening zullen de totale kosten daardoor relatief lager kunnen worden. Met de gemeenschapsfinancien alsmede de daarmee sterk samenhangende landbouwproblemen is bij ons Hendrik Jan Lauwers meer in het bijzonder belast. Ze zijn bij hem in goede handen. We bevinden ons alweer in de tweede helft van de legislatuurperiode van dit parlement. Tijdens de verkiezingscampagne van 1984 hebben wij gezegd dat wij belangrijke doorbraken moesten bewerkstelligen om de dynamiek in de gemeenschap te herstellen. Welnu onze pogingen zijn niet zonder succes gebleven. De europese akte is het direkte resultaat waar het initiatief dat het parlement begin 1984 heeft genomen met het opstellen van een ontwerpverdrag voor een europese unie. Dat dames en heren blijkt onze uiteindelijke doelstelling.

Het is goed om daar juist in deze meimaand nog eens op te wijzen. Terecht is er bij de herdenking van onze bevrijding aan herinnert dat de duitse concentratiekampen een soort verenigd europa waren. En het waren niet alleen west europeanen die daar verbleven. Hun lot werd gedeeld door velen uit midden en oost europa. Daarom moeten wij die daartoe de mogelijkheid hebben ons europese huis bouwen en het zo inrichten dat eens ook zij daarin onderdak kunnen vinden. Indien zij dat wensen en wanneer voor hen de tijd is aangebroken dat ze in vrijhei over hun toekomst kunnen beschikken. Wij beschouwen het als onze opdracht te zorge voor een aktieve liberale inbreng in het europese gebeuren. Wij geloven ook niet dat wij in alle bescheidenheid gezegd dat europa de liberale inbreng kan missen. Tegen overmatige bureaucratie zei het europees of nationaal. Tegen verstarde structuren en denkgewoonte die niet meer aan de eisen des tijds voldoen. Voor het primaat van de burger, voor duidelijke politieke besluitvorming zichtbaar en behoorlijk democratisch gecontroleerd. Dat zijn de leuzen die in de liberale vaandels zijn getreden. Het zijn ook de dingen waaraan Europa thans meer dan ooit behoefte heeft. Wij weten heel goed dat wij een lange adem nodig hebben. Dat ontmoedigt ons niet. U hebt ons naar europa gestuurd om daar liberaal werkzaam te zijn. Ons vijftal is eendrachtig in de wijze waarop wij dat doen. Onze contacten met de partij en met de nationale kamerfrakties staan er borg voor dat de band met de thuisbasis stevig gehandhaafd blijft. Ons werk in de europese fraktie doet ons deel uitmaken van een gezamenlijke politieke beweging die het grondgebied van de hele gemeenschap bevat. Ik ben u dankbaar voorzitter dames en heren dat u ons de gelegenheid hebt willen geven hier daarvan een korte verantwoording af te leggen.

Dames en heren het woord is aan de vice minister-president en minister van economische zaken de heer de Korte.

Voorzitter dames en heren, liberale vrienden onze VVD heeft een bewogen verleden. Het is bijna 40 jaar geleden dat onze partij werd opgericht. 40 jaar waarin we hebben aangetoond geen belangenpartij te zijn, maar een volkspartij in het belang van allen. Ik herinner u aan de woorden van Stikker tijdens het oprichtingscongres. Onthoudt u het goed de VVD zal moeten zijn een sterk progressief gezinde partij. Allen omvat voor wie geestelijke vrijheid primair is, sociale rechtvaardigheid plicht en die het economisch leven niet willen zien verstarren in een keurslijf van socialistische dagmatiek. Die opdracht heeft de VVD als liberale partij steeds met verve en overtuiging vervuld. In die geest hebben we getracht onze samenleving mede vorm te geven. Kenmerkend in de afgelopen periode was de befaamde tijdgeestrede van

Koos Rietkerk bij de regeringsverklaring van 17 januari 1978. Wat was de kern van die boodschap. Op het eind van de jaren 60 leek het paradijs van de volmaakte verzorgingsstaat bereikbaar. Maar de gevolgen van de tevergaande collectivisering van onze samenleving werden sterk onderschat. En dat leidde niet alleen tot aantasting van onze economie. Dat leverde ook gevaren op voor onze democratische v rijheden. Eigen inzicht, eigen initiatief kwamen nauwelijks meer aan bod. Er groeide een mentaliteit die de overheid verantwoordelijk stelde voor de oplossing van alle maatschappelijke kwalen. Met het verschuiven van die verantwoordelijkheid naar de overheid dreigde een gevaarlijke machtsconcentratie. En als reaktie ontstonden er in de jaren 70 toenemend maatschappelijk aktivisme en bezinning op de verzorgingsstaat. Er kwam behoefte tot versterking van de positie van de burger en er was sprake van een herontdekking bij het individu en Koos Rietkerk was een der eerste die die nieuwe tijdgeest signaleerde in de tijd dat Hans Wiegel vice premier was in het kabinet van Agt-Wiegel. Dat proces dames en heren, liberale vrienden is nog steeds in volle gang. Liberalen bleken onmisbaar toen het ging om de vraag welk kabinet paste bij die ontwikkeling bij die tijdgeest. En het is volstrekt logisch dat de daarbij behorende maatregelen als afslanking van de overheid, afstoting van collectieve taken, deregulering, privatisering, herwaardering van de sociale zekerheid, beroepsgericht onderwijs, vervolgens zijn gaan uitvoeren met het CDA, de partij die na ons tijdig heeft ingezien dat de collectivistische bakens hoog nodig moesten worden verzet. De PvdA heeft daar nog steeds grote moeite mee. En het is dan ook logisch dat de maatregelen die aansluiten op de nieuwe mentaliteit pas in de 80er jaren hun kans kregen. Toen eenmaal in brede lagen van de samenleving herbezinning was doorgedrongen. Toen konden kabinet en parlement de gewenste hervormingen pas goed ter hand gaan nemen. Wordt het afslanken van de overheid, wordt het ombuigen, op de collectieve uitgaven moet een steeds weerbarstige opgaaf. Natuurlijk waren de eerste bezuinigingen makkelijke, ze lagen immers het meest voor de hand. Ze deden nog het minste pijn. Gemakkelijk zal het vervolg dan ook niet zijn, maar wie zijn politieke wil in daden om wil zetten die aanvaard regeringsverantwoordelijkheid. Zo nemen wij nu maatregelen die op korte termijn niet altijd plezierig zijn, maar die op lange termijn de beste perspectieven geven aan burgers en bedrijven. En we moeten reeds nu een beeld vormen van de samenleving van de 90er jaren en ook al van de jaren na de eeuwwisseling. Ik herinner u aan Thorbecke. Niets veroudert zo snel als het nieuwe. Niets vernieuwt zich zo snel als het oude. En ik voeg daaraan toe liberaal is hij of zij die niet alleen voor zichzelf ontplooing verlangt. Doch die juist aan anderen nu en in de toekomst ontplooing gunt. Op dat perspectief op die toekomst moeten we ons concentreren.

We leven nu in een tijdperk van de nieuwe industriele revolutie. Daarin volgen de ontwikkelingen op technologisch gebied elkaar in zeer hoog tempo op. Micro elektronica, telecommunicatie, bio-industrie, lasertechniek ze doen menigeen duizelen. Over die technologiëen, over dat beleid moeten we nadenken. Maar een ding mogen we absoluut niet vergeten en ik zeg dat met nadruk de hoofdrol is en blijft weggelegd voor de individuele mens.
Hij of zij immers moeten nieuwe kennis voortbrengen en overdragen. Moeten nieuwe technieken toepassen. Zal de resultaten nuttig willen gebruiken. Daar ligt voor liberalen, voor de VVD als partij een geweldig belangrijke taak. Inspelen op de op ons afkomende technologische mogelijkheden. Ontwikkelen van een toekomstvisie waarin het wenselijke en het individuele steeds centraal zullen staan, dat is ons liberalen op het lijf geschreven.
N-tuurlijk de weg zal niet eenvoudig zijn. Er zal vol hindernissen zijn. De voortgaande techniek laat de inhoud van uw, ons werk van onze funkties niet onberoerd. De nieuwe en veranderende funkties moeten door de mensen worden bezet die voor hun taak zijn voorbereid. De arbeidsmarkt kan die niet altijd leveren. Eenieder kent de verhalen van de automatiseringsdeskundige die onderweg door ondernemers fel wordt begeerd en tevergeefs wordt gezocht.
En iedereen kent de verhalen van de lassers, de draaibankwerkers, de grafische vaklieden die steeds moeilijker te vinden zijn. In 1982 nog niet lang geleden was naar schatting een kwart van het aantal vacatures moeilijk vervulbaar. Dit is in 4 jaar tijd en bij hoge werkeloosheid opgelopen naar bijna 50%. Schaars personeel wordt weggekocht of eist hogere lonen op straffe van vertrek naar een beter betalende werkgever. Zo werkt het marktmechnisme. loonstijgingen voor knelpuntberoepen blijven niet tot deze schaarse beroepen beperkt en als een olievlek kan de loonstijging zich over de hele sektor en zelfs onze hele economie uitbreiden. Het zou ons weer terugwerpen in de problemen van de 70er jaren. Met andere woorden de problematiek op de arbeidsmarkt van nu legt niet alleen een tijdbom onder de economie van de 90er jaren. Nee doet dat reeds nu. Heden-morgen kon u in een ochtendkracht lezen dat toen contracten al wel haast onontkoombaar zijn. In de chemie zijn er contracten in aantocht van 3 tot 5% stijging Dit kan bij olievlekwerking rampspoed betekenen voor de zo noodzakelijke uitbreiding van onze werkgelegenheid. Hoe halen we dan de ontsteking uit die tijdbom waar ik het over had. Scholing vrienden is de centrale opgave om-bij-en herscholing. Allerleerst van onze langdurige werkelozen. In de richtingen die er door het bedrijfsleven worden gevraagd. Maar ook permanente scholing van al diegenen die al wel werk hebben opdat ze hun werk behouden. Tweederde van het in het jaat tweeduizend beschikbare technologie moet nu nog ontwikkeld en overgedragen worden. 3/4 van de werknemers van het jaar tweeduizend neemt nu reeds deel aan het arbeidsproces.

Wie dus niet bijleert verliest zijn baan aan een ander die wel wil bijleren. Andere hindernis die ik wil signaleren is de dreigende ontgroening. Dat wil zeggen minder jongeren zullen op de arbeidsmarkt vanuit het reguliere onderwijs beschikbaar komen en dat leidt tot drie dingen. Eerste plaats dat er een zwaar beroep wordt gedaan op de bestaande werknemers, de bestaande beroepsbevolking. En de daar aanwezige kennis gekoesterd en opgekweekt moet worden. In de tweede plaats dat er een groter beroep op vrouwen zal moeten worden gedaan dan nu het geval is en dat er een nu nog onvoldoende gebruikte talenten beter zullen moeten worden benut is alleen maar goed. En in de derde plaats dat de jongeren naar een onderwijs direkt aan de slag moeten om de kwaliteit van hun onderwijs zo goed mogelijk moet aansluiten bij de kwaliteit van hun werk. Het voorgaande maakt duidelijk dat we met dit kabinet en ook daarna in de periode daarna met onze scholing op drie fronten in de aanval moeten gaan. Om- her- en bijscholing van onze langdurig werkelozen, permanente scholing van de werkende beroepsbevolking. Optimale aansluiting van het normale onderwijs op de eisen van de arbeidsmarkt. Uit menselijk oogpunt is het grote aantal langdurig werkelozen van nu een ernstig kwaad. Daarom is de problematiek van de langdurig werkelozen een van de grootste zorgen van ons kabinet. Met de snelle opmars van de technologie wordt het probleem alleen nog maar erger. Want de kwalificaties van onze werkelozen sluiten steeds minder aan bij de funktie-eisen van het aangeboden werk. Dat is reeds nu het geval. De minst geschoolden zijn het sterkst onder de langdurig werkelozen vertegenwoordigt. En het is onduldbaar dat we enerzijds zo'n 700duizend werkelozen kennen en anderzijds toenemende schaarste aan geschoolde vaklieden. Bij geringe scholing komt van ons liberale ideaal van individuele ontplooing en emancipatie van vrouwen op de arbeidsmarkt weinig of niets terecht. En dat brengt mij liberale vrienden bij ons stelsel van sociale zekerheid. Werkt het wel optimaal als het voor werkelozen met geen of te weinig scholing leidt tot langdurige aktiviteit. Natuurlijk het fungeert als een onvervangbaar inkomensvangnet voor allen die aan de kant komen te staan. Maar zou het niet beter zijn er een trampoline van te maken die de werkelozen weer gelegenheid geeft tot individuele ontplooing en maatschappelijke aktiviteit. Dat zouden we toch opnieuw moeten doord enken. Zouden uitkeringen niet plaats kunnen maken voor omscholingsloon. Ieder die werkeloos is en omscholing aanvaardt zou dat dan moeten ontvangen. Zoiets vraagt in de allerleerste plaats een veel intensiever gebruik van onze huidige reguliere onderwijshulpmiddelen. Daarenboven zullen de irreguliere omscholingshulpmiddelen aanpassing en uitbreiding behoeven. Een moeilijk proces.

Ik realiseer met dat terdege. Ik denk dan ook zeker aan de negentiger jaren voor de complete realisering van zoiets. Maar het alternatief is dat we doorgaan met een stelsel van inkomensondersteuning dat miljarden vergt. En dat de betrokkenen bij geen of geringe scholing voor lange jaren tot sociale inaktiviteit dwingt. En dat hoewel de bedrijven die door het zojuist genoemde ontgroeningsproces en de technologievernieuwing in de 90er jaren zullen smeken om geschoolden. Ook de werkenden hebben belang bij het voortdurend investeren in mensen. Het bedrijfsleven beseft dat gelukkig. Scholing moet een permanent aspect worden van ons werkzame leven en het is mijn stellige verwachting dat werknemers en werkgevers in het arbeidsvoorwaardenoverleg de aspecten van scholing steeds zwaarder zullen inschatten en steeds meer zullen moeten afwegen tegen de loonontwikkeling. Het onderwijs zal betere aansluiting oeten krijgen op de arbeidsmarkt. Ik zei dat al. Het beroepsonderwijs en het technisch onderwijs verdient veel grotere waardering. Immers het tekort aan technisch geschoolden ik heb het u al gezegd groeit en het technisch onderwijs wordt nog steeds en zeker als het lager technisch onderwijs is gezien als een soort restonderwijs. Laat ons het technisch onderwijs juist zien als een zeer perspectiefvol keuze-onderwijs- Kiezen voor dat onderwijs heeft immers grotere kansen op werk en ontplooing. Ook voor vrouwen zeg ik met zeer veel nadruk. Ik geloof dat de waardering voor het bedrijfsleven begint door te werken in ons onderwijs. De technische beroepen winnen terrein. Ze herkrijgen verloren gegane glans. Deze ontwikkeling kracht bijzetten is een uitdaging voor ons liberalen. Ik rond dit deel van mijn betoog af. Er komt een hele hoeveelheid nieuwe technologie op ons af, maar kunnen . daar moeten we op inspelen. Laten we het accent leggen op het positieve daarvan. Op de mogelijkheden daarvan voor de humanisering van onze arbeid. Op de inzet van moderne technologieën ten bate van ons milieu. Het vereist voortdurende vernieuwing van ieders individuele bagage. Investering in kapitaalgoederen worden graag als motor van de economie bestempeld, maar investeren in mensen als dragers van technologische vernieuwing acht ik minstens zo belangrijk. Nu moeten we de durf hebben te investeren in mensen, in hun opleidingen en scholing. Nu opdat onze kinderen veilig in de toekomst daar de vruchten van kunnen plukken. Dat is ons perspectief. Voor ik wat over het voorjaarsoverleg zeg dames en heren eerst nog een paar woorde over de economische en budgettaire situatie. Hoe staan we er met z'n allen op de korte termijn voor. Wat kunnen we bijvoorbeeld in 1988 verwachten. Laat me voorop stellen dat we nog niet beschikken over gedetailleerde voorspellingen voor 1988. Laat ik beginnen met de internationale ontwikkeling. De wereldhandel groeit op dit moment niet erg snel. Zo'n 3-4% in 1987. Ik heb dat ook weer kunnen ervaren tijdens mijn aanwezigheid bij de USO-conferentie.

Deze groei zal er volgend jaar ongeveer even hoog zijn naar wij hopen en wat betreft onze concurrentiepositie, onze exporteurs hebben veel last van de goedkope dollar. De uitvoer groeit dit jaar dan ook minder hard, de winstmarges lopen daardoor terug. Maar ook bij verdere stabiele wisselkoersen waarvoor wij natuurlijk ons inzetten zullen de gevolgen van die wat verslechterde concurrentiepositie in 1988 nog goed voelbaar zijn. Zou onze export helaas niet sneller kunnen groeien dan de wereldhandel. Wat valt te zeggen over de binnenlandse ontwikkelingen. Die worden vooral beinvloed door de koopkracht van onze burgers. Wat betreft hun lonen is het noodzakelijk dat deze niet of nauwelijks stijgen. Geen poencontracten dus. Ik zeg dat naar werkgevers en werknemers toe. Bij de veronderstellingen van gelijkblijvende belasting- en premiedruk en dat is voor het kabinet al een hele toer en geen prijsstijging zal de koopkracht van 87 naar 88 om en nabij stabiel kunnen blijven. Dat zal zijn weerslag dan ook hebben op de particuliere consumptie. Samengevat voor zowel de export als de consumptie ligt op de korte termijn en daar leg ik de nadruk op een wat matiger groei in het vooruitzicht. Dat betekent dat onze economische groei in 88 niet zo hoog zal zijn. Het geeft helaas zijn weerslag ook op de werkgelenheidsstijging. Met andere woorden 88 is zeer vermoedelijk een jaar dat wat achterblijft bij de in het regeerakkoord gekozen uitgangspunt. Maar dat is op zich geen ramp. Het is een vertraging die veroorzaakt wordt door uitwendige faktoren. En die tijdelijk van aard zal zijn. Want de onderliggende ontwikkeling van onze economie is naar mijn stellige overtuiging nog steeds zeer gunstig. En ik ben d-ar ook in gesterkt door opmerkingen van exoerts uit USOkringen. We zijn met onze economie op langere termijn gezien wel degelijk op de goede weg. Natuurlijk komt de vraag naar voren hoe op de korte termijn te reageren. En dat brengt mij vanzelf op het voorjaarsoverleg. En dan onderscheid ik twee problemen. Enerzijds die opwaardering van die gulden en die achteruitgang van onze concurrentiekracht. Anderzijds de budgettaire problemen en wat minder groei. Het eerste probleem die koersval van die dollar vraagt vooral loonkostenmatiging. Loonkostenmatiging is en blijft het wachtwoord voor de nederlandse economie. Dat zal ook de voornaamste boodschap van het kabinet zijn in het aanstaande voorjaarsoverleg. Het kabinet kan in dat overleg natuurlijk niets afdwingen. Het kan alleen een beroep doen op de sociale partners om voor hun bestwil en voor het belang van de nog talloze werkelozen in ons land die matiging te willen betracht. Vanwege de werkgelegenheid in de bedrijven zouden de loonkosten, stijging van de produktiviteit niet moeten overtreffen. Voorzover er ruimte is zal die eigenlijk niet moeten worden besteed aan andere dingen dan aan uitbreiding van de scholing. Ik heb daar voor u een argumentatie neergezet.

Wie in dienst van zijn bedrijf scholing volgt schept ruimte voor nieuw aan te trekken personeel. Ik hoor u vragen in deze zaal kan het kabinet de partners lastenverlichting in het vooruitzicht stellen. Deze vraag raakt ook aan het tweede probleem. De financiele perikelen bij de overheid, bij tijdelijk afzakkende groei. We moeten realistisch zijn. Het zal een hele toer zijn om allerleerst de belasting- en premies stabiel te houden. Dat vergt een zeer stringent uitgavenbeleid. We mogen daarvoor niet terugschrikken. En als kabinet schrikken we daar ook niet voor terug. Het zou een volstrekt doodlopende weg zijn te vluchten in lastenverzwaring en ook met het oog op behoud van koopkracht en het in de hand houden van de loonontwikkeling in 1988. Ik verwijs hierbij naar de met ruime meerderheid aangenomen motie Voorhoeve-de Vries. Deze nuchtere constatering betekent geenszins dat er geen streven van dit kabinet is naar echte lastenverlichting. Dat streven is er ik zeg dat met nadruk. De lastendruk is immers op dit moment hoger dan bij de start van dit kabinet. Dit betekent dat het kabinet in het restant van haar regeerperiode conform de afspraken in het regeerakkoord alles op alles zal moeten zetten om die druk navenant te laten dalen. Liberale vrienden we komen aan het eind van mijn betoog. Vooral in eigen kring wordt de vraag gesteld hoe maken we duidelijk dat het huidige beleid voor een belangrijk deel ook VVDbeleid is. Ik til eigenlijk aan die vraag helemaal niet zo zwaar. Neemt u van mij aan dat ook vele niet VVDers vele niet liberalen weten dat de VVD-ideeën ontwikkeld in oppositietijd regeringsbeleid van nu zijn. We moeten er voor onszelf geen probleem van maken. Laat voortaan de kracht van onze ideeën voor anderen een probleem zijn. Wij hebben veel trouwe kiezers. Wanneer die pieken en de dalen elimineert is de VVD in de bijna 40 jaar van haar bestaan anderen zeiden het reeds hiervoor gestaag gegroeid. Laten we dus verstandig zijn, niet treuren om het feit dat we bij de laatste verkiezingen minder sterk uit de stembus zijn gekomen. Laat ons niet altezeer achterom gaan kijken. Maar in liberale eensgezindheid voorwaarde nummer 1 nieuwe ideeën ontwikkelen. Niet behoudzaam, wel behoedzaa Het liberalisme, liberale vrienden in ons land is springlevend. Onze liberale idealen verdienen het dat wij ons er tot het uiterste voor inspannen. Gezamenlijk onze ideeën formuleren, samen onze visie uitdragen. Laten wij liberale vrienden dit met vereende krachten doen.

Band 12.

Dames en heren wij hebben thans kunnen horen hoe vanuit het europees parlement, de eerste kamer en vanuit de bewindslieden wordt gedacht over liberalisme en de toekomst van dat liberalisme. en wat ons in de eerstkomende tijden nogal te doen staat.

Wij gaan thans dat verder horen van de zijde van de tweede kamerfraktie. Het woord is aan de heer Voorhoeve, voorzitter van de fraktie.

Dank u zeer mijnheer de voorzitter. Dames en heren ook namens de tweede kamerfraktie dank voor de vele belangrijke en interessante vragen die u ons hebt voorgelegd. Dat maakt het mogelijk nog een aantal punten die misschien niet voldoende in onze beleidsnotitie aan de orde zijn gekomen nog nader uit te werken. Laat ik beginnen met een hoofdvraag. De vraag over de koers van de fraktie. Aan de orde gesteld door de heer Labon en de heer Meijeraan. Die vraag is in feite gisterenavond in mijn uiteenzetting al uitgebreid aan de orde geweest, maar misschien is het voor de duidelijkheid nuttig dat ik nog eens een aantal punten herhaal. Die koers ligt natuurlijk dat spreekt vanzelf op de eerste plaats vast in ons verkiezingsprogramma, de beginselverklaring en het liberaal manifest. Die koers is liberalisme, die koers is zelfstandigheid voor de VVD, die koers is het realiseren van zoveel mogelijk van onze beleidswensen. Daar hebben we andere partijen voornodig, daar moeten we afspraken over maken met andere partijen voor regeerakkoorden, voor regeer samenwerken.
De positie van de VVD en de positie van de tweede kamerfraktie daar is er een die je als open kunt betitelen. Open in die zin dat wij na verkiezingen steeds nagaan met welke partijen wij onze programmapunten kunnen realiseren. We hebben dat sinds 1973 tot drie maal toe met het CDA kunnen doen. Er waren onvoldoende aanknopingspunten in het verkiezingsprogramma, de opeenvolgende verkiezingsprogram ma's van de partij van de arbeid om daar bruggen naar te slaan. We hebben samen met het CDA een groot aantal concrete verbeteringen in een regeringsbeleid van ons land kunnen aanbrengen. Als wij dat liberalisme en onze eigen koers zo centraal stellen dan betekent dat dat wij niet op voorhand tegen enige partij die te kenschetsen is als een democratische partij die regeringsgezind is. Wij hebben nu samenwerking met het CDA. Wij willen die samenwerking goed voortzetten tot een succes maken. Na de volgende verkiezingen doet zich de vraag voor of de VVD wederom samenwerking kan bewerkstelligen om met andere partijen of dat niet lukt. Dan in dat laatste geval zou voor ons alleen de oppositie als mogelijkheid resten. Wij kiezen dus nu voor voortgezette samenwerking met het CDA. Wij kiezen niet tegen toekomstige samenwerking met de partij van de arbeid. Maar er is een vraagstuk wat nu verder niet aan de orde is en wat alleen aan de orde als praktisch vraagstuk kan komen als zich een aantal ontwikkelingen voordoen die het programma van de partij van de arbeid die de verschillen die er nu nog zijn enik heb gisteren de twee belangrijkste punten aangestipt overbrugbaar maken. Of dat in de toekomst het geval zal zijn is nu onderwerp van speculatie.

Ik heb u wel gezegd dat ik hoop dat die ontwikkeling zich in de partij van de arbeid zal voordoen want daar zal het beleid in ons land op vooruit gaan als die partij realistischer standpunten gaat innemen in de toekomst dan in het verleden. De heer Labon stelde aan de orde mijn opmerkingen gemaakt in Haren over het feit dat de VVD zich niet door de groei van het CDA naar rechts moet laten drukken. Ik dacht dat die opmerkingen duidelijk waren. De VVD wordt geconfronteerd met de paradox van twee aspecten. Enerzijds langdurige succesvolle samenwerking met een grotere partij waarbij de kleinere coalitiepartner in het uitdragen van het gezamenlijk beleid weleens in de verdrukking komt en ten tweede het feit dat de ontwikkeling van het CDA een eind onze richting op is gegaan. Waarbij men in het ze gisterenavond genoemd in mijn voordracht een aantal partijpunten programmapunten van de VVD meer in het eigen programma heeft opgenomen. Welnu dat leidt tot een keuzevraagstukje van de VVD. Moeten wij ons dan ter rechterzijde van dat CDA sterker gaan profileren. Het antwoord dat de tweede kamerfraktie op die vraag geeft is nee wij moeten ons niet naar rechts laten drukken. Wij moeten ons ontwikkelen als liberale volkspartij een brede liberale volkspartij. Als wij willen groeien hebben wij verbreding nodig en die verbreding die ligt vooral in het brede politieke midden. Het elektoraat in ons land laat zich niet zo graag in extremisme indelen. het liberalisme is een op verandering gerichte politieke stroming, veranderingsgezind en het liberalisme is absoluut, niet daar zijn we het allemaal over eens een conservatieve stroming. Vandaar dus dat ik het helemaal eens bent met verwijzing door de heer aeijeraan naar de opmerkingen van onze voormalige voorzitster wijlen Haya van Someren Downer die ook vergelijkbare woorden herhaaldelijk heeft gesproken en vele met haar en vele in deze partij. De VVD moet dus gewoon durven de concurrentie met het CDA aan te gaan om die brede politieke groepen in het nederlands elektoraat. Ik dacht dat mijn tekst daarover gisterenavond volstrekt duidelijk was. Nog een opmerking ook naar aanleiding van de vraag van de heer Labon wat is eigenlijk sociaal liberalisme. Ook daarop is het antwoord eenvoudig. Dat is liberalisme met een sociaal gezicht zoals het liberalisme het hoort te hebben. Liberalisme is gericht op maatschappelijke verbetering op maatschappelijke vooruitgang. Liberalisme is geen politieke filosofie die alleen wordt aangehangen door een bepaalde maatschappelijke klasse of een bepaalde maatschappelijke stijlgroep. Het liberalisme is een inspiratie voor een brede liberale volkspartij gericht op sociale vooruitgang.

Heel kort. We hebben heel goed geluisterd wat de heer Voorhoeve gezegd heeft en we kunnen eigenlijk alleen maar zeggen dat wij de komende periode de fraktie zeer nadrukkelijk en ook in deze zin zullen volgen. Ik wil hem een suggestie

meegeven als dat mag. Ik denk dat het zinvol is dat datgene wat wij de afgelopen jaren zo nadrukkelijk steeds hebben gedaan en dat is te pogen om bruggen te slaan met name naar het conventionele volksdeel om ook in onze toekomstige beleidsuitgangspunten en onze praktische politiek te volgen die bruggen slaan niet te beperken tot het CDA, maar ook van onze kant te kijken in hoeverre bruggen ook n-ar andere politieke partijen kunnen worden gelegd.

Zeker dat kan ik de heer Labon toezeggen. Er vindt zoals de heer labon weet informeel overleg plaats om onnodige obstakels tussen de VVD en andere politieke partijen op te ruimen door punten te verduidelijken in des Indes groep. Er wordt ook in de praktijk in de tweede kamer nooit tegen bepaalde partijen ingewerkt, maar voor het beleid wat wij wensen daar waar flexibele vormen van samenwerking nodig zijn, streven wij die ook na. Het is heel duidelijk dat wij een regeerakkoord uitvoeren dat dat bepaalde verplichtingen oplegt en dat dat ook een duidelijke vastheid van onze hand vraagt en dat die verhouding tot de [illegible] coalitiepartner ook vereist dat wij in ieder geval altijd heel precies ons aan onze afspraken met die partner houden. Daarover moet nooit enige vraag ontstaan. Dat betekent niet dat wij onze typische liberale punten op welk terrein dan ook zouden willen opofferen. Wij proberen juist op het terrein wat voor onze liberalen zo gevoelig is en belangrijk de immateriele punten in de samenwerking met het CDA een aantal dingen te realiseren in deze kabinetsperiode. Ik heb gisteren genoemd een zorgvuldige euthanasiewetgeving. En ik heb ook genoemd de wet gelijke behandeling. Misschien mag ik op dat laatste terrein meteen de vraag van mevrouw van der Stoel uit Amsterdam beantwoorden die vroeg hoe het daarmee staat. Welnu naar mijn inlichtingen wordt momenteel een wetsvoorstel gelijke behandeling voorbereid in de boezem van het kabinet. Dit najaar moet er een dergelijk wetsvoorstel liggen en de VVDfraktie zal uiteraard dat wetsvoorstel kritisch onderzoeken om te zien of het onze liberale toets kan doorstaan. Vooralsnog ga ik ervan uit dat dat het geval zal zijn. We hebben daarover al een aantal hele goede afspraken ook in het regeerakkoord gemaakt. Mijnheer de voorzitter de heer Vrijland heeft gesteld dat de fraktienotitie over het beleid een hoofdpleidooi over atoomenergie is. Dat is niet juist. De fraktie deelt het regeringsstandpunt dat na het ongeluk in Tsjernobyl nadere studie van voors en tegens van kernenergie en de veiligheidsvoorzieningen daarvoor nodig is. Volgend jaar zal de regering haar standpunt terzake bepalen. Ik wijs de heer Vrijland er wel op, dat weet hij trouwens want hij houdt zich al langer met de energievraagstukken bezig dat bij het energiebeleid een moeilijke afweging van ook milieu-aspecten voor en tegen bepaalde energievormen nodig is.

Ik wijs er op dat een uitgebreid gebruik van fossiele brandstoffen ernstige milieunadelen met zich mee kan brengen. Verzuring en het kooldioxydeprobleem. ret andere woorden ook daar is grote milieuzorg noodzakelijk. Ook bij verdere uitbreiding van de nucleaire energie. Het partijprogramma van de VVD laat de keuze op dat terrein open. Wil een diversificatie van de bronnen van energie die wij in onze maatschappij gebruiken om overdrijving naar deze of gene richting of een te grote eenzijdige afhankelijkheid van bepaalde energievormen te voorkomen. Belangrijke voorwaarde voor toekomstige uitbreiding waar dus nog helemaal geen besluit over is genomen van nucleaire energie is dat dat buitengewoon verantwoord en veilig moet kunnen. De VVDfraktie is geen voorstander van de sluiting van de huidige centrales waar de heer Vrijland het over had.

Mag ik u nog even vragen is er fraktiedwang op dit punt. Zoals u weet is ongeveer 33% van de VVD-achterban tegen atoomenergie en als ik de fraktie nu bekijk is die er 100% voor. Dus misschien kan ik me vergissen, ik hoop dat ik me vergis, maar mijn vraag is dus is het een fraktiedwang en om met de woorden van mevrouw den Ouden te spreken in de Tijd van vanmorgen wordt er chantage toegepast op de fraktieleden die tegen zijn.

Mijnheer Vrijland de enige fraktiedwang die wij kennen is de dwang dat iedereen zijn best doet voor het liberalisme. Verder is er geen dwang.
De opmerkingen die u maakte toen u uw vraag stelde over connecties van twee fraktieleden sloegen werkelijk als ik zo vrij mag zijn nergens op. Ons beleid wordt niet door de broer van deze of gene bepaald noch over vrienden in dit of dat bedrijf. Het beleid wordt gewoon bepaald op grond van ons partijprogramma zoals de partij of de algemene ledenvergadering dat vaststelt en op grond van de voorstellen die de regering aan ons doet. Die standpunten worden in goed overleg in alle openheid afgewogen en zodra het moment komt dat hierover nieuwe besluiten moeten worden genomen door de regering zal ook zeker in deze partij over die besluiten in alle openheid van gedachte worden gewisseld. Chantage is een verschijnsel wat zich in de fraktie echt niet voordoet.
Mevrouw Bakker uit Amsterdam heeft een heel ander probleem aan de orde gesteld waar de vice premier het ook al over heeft gehad de beperking van de collectieve lastendruk. Die beperking van de collectieve lasten is en blijft een belangrijk zorgpunt voor de VVD. Ik ben het eens met haar pleidooi voor een veel beter financieel management van de overheid. Zij wees op het boek van de voormalige direkteur van de rijksbegroting de heer leblanc. Het boek het ik nog niet gelezen maar ik heb begrepen dat daar een aantal verstandige voorstellen instaan. Misschien zal

onze financiele situatie in dit land al beter zijn indien de heer Leblanc die voorstellen zelf had uitgevoerd ten tijde van het
ten tijde van vorige kabinetten die zeker gezien de partij-orientatie van de betrokkene zich wat minder zorgen om het probleem maakten. Mevrouw Bruggeman en mevrouw Tamboeze hebben de basisvorming aan de orde gesteld. Ik kan daarover kort zijn omdat ik geloof ik gisterenavond al in mijn voordracht de zorg die uit hun opmerkingen sprak heb beantwoord. De VVD is en blijft tegen een middenschool. De VVD is voor gedifferentieerd onderwijs en tegen het onderdrukken van de natuurlijke verschillen tussen kinderen in talent en motivatie Het regeerakkoord terzake mag ik even dit punt afmaken want u wilt misschien op het vorige terugkomen, het regeerakkoord terzake is natuurlijk dat is de aard van het regeerakkoord een compromis tussen de wensen van CDA en VVD. Wij meenden dat wij het risico van de invoering van middenschool door dat regeerakkoord goed hadden afgedekt. Wij zullen ons ook dus inzetten voor het behoud van het lager beroepsonderwijs en het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en de gymnasia. Het wetsvoorstel dat terzake in deze zomer zal worden ingediend zal dan ook worden getoetst door de fraktie en uiteraard door u als partij aan het verkiezingsprogramma van de VVD. En ik heb ook gisteren aangegeven dat ik hoop en verwacht dat daar ook een grondige discussie in onze partij zal zijn. En ik weet ook van onze staatssecretaris van onderwijs dat zij volop bereid is die discussie aan te gaan. Ook zij zet zich in voor een gedifferentieerd onderwijs om zoveel mogelijk aan de behoefte en wensen van de leerlingen tegemoet te komen. Mijnheer de voorzitter.

Mag ik nu even iets zeggen. Ik heb gesproken over het boek van Leblanc en gezegd dat in algemeen juist in dit soort boeken geen voorbeelden worden aangegeven. Ik heb u een heel strak omschreven voorbeeld van geldverspilling en van onzinnige hobbyvoering gegeven en wij zouden het prettig vinden als een amsterdammer een groot stuk van amsterdam zou gerust zijn als we zouden weten dat dit punt van gelduitgeven zonder zinnig doel door de fraktie goed bekeken zou worden en met een bewindsvrouw in kwestie zou worden overlegd. Want niet alleen dat het een lastenverlaging zou zijn het zou ook een stuk hinder voor de bevolking wegnemen.

Ja mevrouw Bakker heeft die kwestie van openbaar vervoer in Amsterdam aan de orde gesteld. Ik denk dat dat op de eerste plaats toch een vraagstuk is waarover zij zich kan richten tot de VVDfraktie van de amsterdamse gemeenteraad. De fraktie zal dit probleem ook nader bekijken in overleg met onze gemeenteraad daar. En daar waar het een onderwerp van de begroting verkeer en waterstaat is kan het nu ook in de fraktie aan de orde komen.

Maar ik kan zo niet een oordeel gaan vellen over deze plannen van de gemeente amsterdam.

Dat oordeel werd u ook niet gevraagd, maar ik heb u meegedeeld en het is ook duidelijk dat weet u beter dan ik hoe klein de fraktie in amsterdam is en hoe groot de PvdA met zijn overdreven sociale zin die af en toe vraagt is het sociaal of is het een hemelse ingeving.

Die verschillen in omvang van de fraktie worden ruimschoots gecompenseerd door verschillen in kwaliteit dus ik heb er alle vertrouwen in dat uw opmerkingen over dit openbaar vervoersprobleem daar heel serieuze aandacht zullen krijgen. Mijnheer de voorzitter verschillende sprekers hebben zich zeer bezorgd uitgelaten over het landbouwbeleid. De heer Meinen, de heer Niessing, de heer de Wolf de heer Vermeer, en misschien vergeet ik nog een of twee anderen. Uit hun woorden klonk nogal forse kritiek op het fraktiebeleid. Ik geloof dat het gerechtvaardigd is om te zeggen dat die forse kritiek toch niet op zijn plaats is. Als wij in de fraktie zien hoe iedere week onze eerste woordvoerder landbouw Piet Blauw op de barricade staat om de visie van de VVD op het landbouwbeleid te verwoorden dan geloof ik dat zij toch onvoldoende recht doen aan zijn inspanningen. Het landbouwbeleid, de verantwoordelijkheid van minister Braks is overigens wel een beleid wat onder buitengewoon grote druk staat. En ik vraag ook begrip van de vertegenwoordigers van de landbouwwereld voor de moeilijke problemen, de moeilijke afwegingen die daar moeten worden gemaakt. Er is dat weten zij beter nog dan wij een grote structurele overproduktie op een aantal terreinen van de landbouw en als gevolg daarvan een volledig uit de hand lopende financiele situatie in de europese gemeenschap. Daar is dus herstructurering nodig anders dreigt die europese gemeenschap failliet te gaan. Het behoud van een goed werkende europese gemeenschap en een goed werkende gemeenschappelijke landbouwmarkt is een buitengewoon groot agrarisch belang van ons land. Meer marktwerking op europees terrein is iets wat op de korte termijn pijn kan doen aan de nederlandse landbouw, maar op de lange termijn in ons belang is omdat onze landbouw zo'n buitengewoon sterke concurrentiepositie heeft. En zo goed de concurrentie met de landbouw in omliggende landen aankan.

Ja u probeert ons als predikanten te overtuigen van h-t evangelie ten aanzien van de concurrentiekracht van de nederlandse land- en tuinbouw in het kader van het EEGlandbouwbeleid. Ik denk dat wij in grote lijnen wat dat betreft op dezelfde toer zitten. Waar mijn ernstige kritiek op was gericht was het feit dat wij met die moeilijkheden die waar wij vandaag mee geconfronteerd worden

prijsverlaging van 10-15 procent marktgericht beleid is de kretologie waar iedereen zich aan vastklampt, maar waar geen sprake is van een vangnet waar staan- en hangmat maar het is ook geen trampoline, maar waar het om gaat is dat deze nare toestanden van het landbouwbeleid die wij eventueel moeten ervaren dat die gecombineerd worden met een lastenverzwaring met name op het fiscale vlak. En mijn kritiek was zeker niet bedoeld in de richting van de heer Blauw. Ik vind het interessant te vernemen wanneer de voorzitter of de stellingname van mijnheer Blauw volledig door de hele fraktie wordt ondersteund en ik had er graag eens in de kamer een keer geprofileerd gezien.

Ik wou nog nader ingaan op een aantal van uw specifieke punten en ik hoop dat u daaruit zult kunnen opmaken dat wij wel degelijk grondig met dat landbouwbeleid bezig zijn. Wat de prijsverlagingsvoorstellen of matigingsvoorstellen van de europese commissie en minister Braks betreft kan ik u zeggen dat wij herhaaldelijk erop hebben gewezen dat de marktconformiteit moet worden nagestreefd niet te fors en te snel mag gaan omdat wel degelijk met de inkomensontwikkeling in de landbouw rekening moet worden gehouden. Vele malen is d-or de fraktie naar voren gebracht dat de minister van landbouw op die terreinen soms weleens te hard loopt. Wij willen een geleidelijke hervorming van het landbouwbeleid die rekening houdt met een belangrijk doel van de europese gemeenschap het verzekeren van een behoorlijke inkomenspositie van de landbouwers. Terughoudend prijsbeleid is daarbij toch echt de sleutel om die hervorming te krijgen. Het zou niet in het nederlands belang zijn als die europese landbouwmarkt uit elkaar zou vallen door een gebrek aan hervormingsgezinde maatregelen. Er is in dit verband gewezen op inderdaad een aantal fiscale problemen voor de landbouw en ook de problematiek van de harde gulden. Om met dat laatste te beginnen de harde gulden heeft inderdaad een negatief effect op de exportpositie maar heeft tegelijkertijd een aantal positieve effecten die natuurlijk ook in de totaalafweging moeten worden betrokken. Ik denk aan het feit dat hierdoor de importprijzen van energie en kunstmest en veevoer aanmerkelijk zijn verlaagd. De totale afweging is waarschijnlijk toch licht negatief voor de landbouwexportpositie, maar dat is een probleem waar alle bedrijfstakken in Nederland onder leiden door de monetaire ontwikkelingen in het bijzonder de val van de dollar. Zouden we echter de nederlandse gulden omlaag gaan drukken om op korte termijn voordeel voor de export te krijgen dan betekent dat toch voor het bedrijfsleven weer op een ander terrein een aanmerkelijke extra kostenpost. Dan zou de rente in ons land sterk omhoog lopen en dat is buitengewoon nadelig voor in het bijzonder de landbouwsector die buitengewoon kapitaalsintensief is.

En waar men deze extra kosten dirkekt zou merken. Wat betreft de fiscale aspecten het volgende. De het kabinet heeft zojuist een ingreep gepleegd in de wir met betrekking tot de landbouwsektor. De fraktie zal zich daar nog nader op beraden deze week. Daar zal dus die discussie plaats vinden over alle aspecten van het landbouwbeleid in het bijzonder dit fiscale. Ik wijs er wel op dat het toch als tamelijk je irrationeel overkomt als er aan de ene kant de overheid investeringssubsidies toekent voor aktiviteiten waarin overproduktie plaats vindt en aan de andere kant de overproduktie ook in zijn gevolgen weer tot extra financiele lasten leidt. Het meest duidelijke voorbeeld daar is de visserij en de wirpremies op vissersschepen die dus volgens het kabinetsbeleid worden afgeschaft.

Voorzitter ik had het niet over visserij. Wij spreken toch al wat ingetogen als wij spreken over het minister van landbouw en visserij en daar is goede aanleiding voor. Ik sprak over de afschaffing van de wirpremie voor de veestapels en het eerste gedeelte van het betoog van de heer Voorhoeve daar kon ik precies zijn opleiding in Wageningen uit proeven. Dat deed mijn agrarisch hart goed. Alleen het weede gedeelte begreep ik helemaal niks van. Want ten aanzien van de melkveestapels waar we hier over spreken in het kader van de afschaffingen van de wirpremie zijn wij ingekneld door een quotering waardoor wij straks met 25% minder rundvee ons inkomen moeten halen. Nou dat wordt de grootste aktie sedert de ark van Noach mijnheer de voorzitter. Maar als ons dat lukt dan is het verschrikkelijk inefficient om de jonge boeren die het bedrijf over moeten nemen en die toch al zo ellendig moeilijk zitten en die gekwalificeerde jonge ondernemers die zullen mij in de toekomst ook perspectief moeten bieden. Door die met deze lastenverzwaring op te laden, want daar ligt natuurlijk het zwaarst niet vanwege het feit dat wij teruggaan in de veestapel en dat het argument gehanteerd wordt dat de produktie-omvang een argument zou zijn om de wir terug te draaien want dan verstrengelen wij het landbouwpolitieke probleem met het fiscale probleem.

Die kwesite van de afschaffing van de wirpremie op de veestapel komt dus deze week in de fraktie aan de orde en op die discussie wil ik nu nog niet vooruitlopen. Er zijn voors en tegens aan die maatregel die het kabinet voorstelt en wij zullen die in de fraktie afwegen. u hoort nader van ons op dat terrein. Wat betreft een aantal vragen ook vanuit de landbouwhoek inzake de voorstellen van de commissie Oort voor belastingvereenvoudiging kan ik u zeggen dat de VVDfraktie achter de hoofdlijnen van de voorstellen van de commissie Oort staat omdat vereen-

voudiging zo belangrijk is zowel voor het bedrijfsleven als voor de individuele burger. bet is beslist noodzakelijk het uit het lood geslagen fiscale systeem van ons land te hervormen. Tijdens het kamerdebat over de voorstellen van de commissie Oort heeft de VVDfraktie met grote nadruk steeds onderstreept dat wij cummulatieve negatieve effecten van de voorstellen van die commissie voor de landbouw en het midden- en kleinbedrijf afwijzen en te fors achten. De VVD is van oordeel dat de funktie van het ondernemersinkomen investeren, reserveren en consumeren daarbij voorop moet blijven staan. Daarom zijn wij tegen ieder de voorgestelde afschaffing van de middelingsregeling van de landbouw met sterk schommelende winsten zou daar veel schade door ontstaan als die middelingsregeling werd afgeschaft. Bij de beoordeling van de kabinetsvoorstellen op basis van het rapport van de commissie Oort zullen wij dus ook nadrukkelijk de belangen van zowel de landbouw als het midden- en kleinbedrijf in het oog houden. Een eindafweging is nu nog niet aan de orde en er zal ook in de partij nog nader over gediscussieerd worden. Vanuit landbouwzijde is ook aan de orde gesteld de relatie tussen enerzijds natuur en landschapsbehoud en anderzijds de economische belangen van de landbouw. Dat is een afweging waar het beleid en dus ook het beleid van de fraktie steeds naar evenwicht tussen beide belangen zou moeten streven. We mogen niet de economische produktiefunktie van de landbouw uit het oog verliezen en ook niet de belangrijke milieufunktie van de natuur. En het belang van de landbouwproduktiewijze die de natuur niet meer schaadt dan verantwoord is. Wij zijn in dat verband nogal kritisch over de toenemende en volgens ons overbodig ingewikkelde regelgeving een goed voorbeeld dat ook door de sprekers naar voren is gebracht bestaat uit de ongeveer 20 wettelijke regelingen die er nu komen met betrekking tot de mestproblematiek. Erg veel overheidsbemoeienis, nogal wat bureaucratie en rompslomp. Veel extra kosten voor de landbouw en moeilijke controleerbaarheid. De VVDfraktie heeft herhaaldelijk daartegen gewaarschuwd, zowel bij de behandeling van de meststoffenwet en de wet bodembescherming. We hebben daar een groot aantal amendementen in het bijzonder van de heet Teveldhuis in samenwerking met de heer Blauw op ingediend. En die zijn helaas verworpen door CDA, PvdA en afgewezen door minister Braks. Wij zullen op die vereenvoudiging een grotere mate van rekening houden met de belangen van de agrariers blijken hameren. Wij zullen ook blijven hameren op het feit dat de overschottenproblematiek met betrekking tot de mest sterk regionaal in ons land is bepaald en dat er ruimte moet zijn voor individuele bedrijfsmatige oplossingen waarbij niet de hele landbouw over een kam moet worden geschoren. Aanverwant aan de landbouwproblematiek is nog een vraag die werd gesteld over de zaken die vooral hier

in Friesland spelen terzake van Verwerderadeel. Ik kan u meedelen dat de fraktie zich steeds op het standpunt heeft gesteld dat een snelle aanleg van traject B moet plaats vinden. Dat dat het veiligst is voor de bescherming van het friese land. U weet ook dat de CDAfraktie een ander standpunt heeft ingenomen en dat de zaak nu wederom bij de raad van staten ligt waar friesland in beroep is gegaan. Ik geloof dat ik daarom verder over dit onderwerp nu weinig kan meedelen. Ik geloof dat het u allen bekend is zeker hier in Leeuwarden dat de friese visie op Verwerderadeel luid en duidelijk wordt verwoord door ons aktielid annemarie Jorritsma met instemming van de rest van de fraktie. Dames en heren ook het onderwerp emancipatie is aan de orde gesteld bij de vragen en in het bijzonder is er op gewezen dat dat onderwerp ontbrak in de beleidsnotitie. Misschien komt dat niet of dat weet ik wel zeker omdat er geen aandacht aan wordt besteed, maar omdat het inmiddels een groot aantal aktiviteitsterreinen van de fraktie heeft doortrokken. Wij blijven uiteraard het kabinet nauwkeurig volgen terzake van de uitvoering van het beleidsplan emancipatie de verantwoordelijkheid in het bijzonder van minister de Koning. Er is om een voorbeeld te noemen een motie Rempt door ons voorgesteld en aangenomen door de tweede kamer waardoor bij het politieke organisaties emancipatiewerkers worden gehandhaafd. Totdat het beleidsplan in 1990 zal zijn ingevoerd. Misschien in verband hiermee ook een vraag die daar enigzins aan verwan is mevrouw Stigter vroeg naar de individualisering. Hoe het daarm-e stond en of mensen in verschillende leefeenheden wel als individu zouden worden behandeld. Het blijft een belangrijke wens van de VVD die individualisering maar ik wijs er op dat die alleen op lange termijn volledig kan worden gerealiseerd en samenhangt met de arbeidsmarktpositie van vrouwen. Zolang die nog niet even groot is als die van mannen kan men nog niet van een volledige individuele behandeling in de sfeer van de voorzieningen en de sociale zekerheid spreken. Daarbij blijft het dus nodig om verschillende samenleefverbanden te blijven onderscheiden. De huwelijkse en de niet huwelijkse worden in de sociale zekerheid, dienen in de sociale zekerheid gelijk te worden behandeld. Een volledige individualisering van dit terrein daar wijs ik de zorga vragenstelster wel op zal ons enige extra miljarden kosten. En dat is strijdig met het VVDdoel de groei van de collectieve uitgaven te beh-ersen. Dus dit is een onderwerp van lange termijn. Zorg daarbij moeilijke afwegingen niet te vermijden zijn. Een heel ander onderwerp de ambtenarensalarissen werden aan de orde gesteld door de heer Wilmer die zich enigszins bezorgd afvroeg of de VVD wel zou vasthouden aan haar ingenomen standpunt met betrekking tot het overleg van het kabinet met de ambtenarenbonden.

Er is geen reden voor de zorg die de heer Wilmer heeft uitgesproken dat wij terzake door de knieën zouden gaan. Ik wijs er wel op dat wij een genuanceerd standpunt innemen dat het standpunt van de VVDfraktie zoals in het bijzonder verwoord door de heer Linschoten behelst dat wij binnen de afgesproken financiele ruimte in het regeerakkoord blijven en dat wij vinden dat de minister van binnenlandse zaken zorgvuldig met de centrales van overheidsdienaren moet onderhandelen, zorgvuldig moet omgaan, zorgvuldig ook de daar gedane aanbiedingen nader moet uitwerken en ook zorgvuldig moet omgaan met een de rol van de commissie Albeda. Dat is ook de reden waarom wij hebben aanbevolen aan de minister van binnenlandse zaken om niet alleen de adviesaanvraag bij de commissie Albeda over het conflict tussen overheid en ambtenarencentrales eenzijdig door de ambtenaren te laten belichten, maar ook zelf het eigen standpunt daar naar voren te brengen zodat die commissie een evenwichtige afweging kan maken. Dat betekent niet want dat misverstand is hier en daar ontstaan dat wij voor een bindend advies van die commissie zijn. De uiteindelijke beslissingen terzake moeten door de regering worden genomen en door de tweede kamer worden beoordeeld. Wij willen wel dat die commissie Albeda serieus wordt genomen. Niet alleen dat de heer Vonhoff een belangrijk lid daarvan is, maar ook omdat wij menen dat die commissie een zeer nuttige rol vervult en nog vervullen zal in de toekomst. Mede omdat de overheid nog in de komende jaren een groot aantal moeilijke onderhandelingen met de ambtenarencentrales voor de boeg heeft en het nuttig is dan een onafhankelijke adviesinstantie te hebben. Een heel ander terrein mijnheer de voorzitter is al aan de orde gesteld door de heer Swart die naar de konsekwenties verwees van een vergaande afschaffing van de kernwapens voor de conventionele wapens. Die worden dan belangrijker zo stelde hij en is de VVD dan bereid daar meer geld voor uit te trekken. De redenering van de heer Swart is wel juist, maar ik teken er een aantal dingen bij aan. Ten eerste is de ideale gang van zaken in het wapenoverleg natuurlijk dat ook de overwichten van de sowjet unie op het terrein van de conventionele wapens in europa worden teruggedrongen en dat daar dus ook internationaal controleerbare afspraken over plaats vinden. Dat was de reden van mijn voorstel gisterenavond en de oproep aan de betrokken partijcommissies dat voorstel uit te werken. Als de heer Swart met zijn vraag wilde suggereren dat er meer geld moet worden uitgetrokken voor de conventionele bewapening dan voorzien in het regeerakkoord moet ik hem in ieder geval voor de komende jaren teleurstellen want het is al een hele toer om de 2% die in het regeerakkoord als reële groei is genoteerd waar te maken. Zoals u weet is bij de problemen die rezen terzake van de kaderbrief, dreigende budgetoverschrijdingen

ook door defensie een aandeel in de oplossing van de problematiek voor de rekening genomen namelijk dat de prijscompensatie voor dat departement is niet doorgegaan. De heer Swart vroeg ook nog als de VVD nou voor de keus komt lastenverlichting of conventionele defensie wat kiezen jullie dan. Ja dat is zo'n hypothetische vraag waar je in de politiek uitermate voorzichtig mee moet omgaan. Zo doet die vraag zich nu niet aan ons voor. Wij willen een deugdelijke bijdrage van ons land aan het NAVO bondgenootschap. Wij willen ook een groot aantal andere doelen van dit kabinetsbeleid realiseren waaronder beheersing van de collectieve lastendruk, dus het terugbrengen van te hoog opgelopen druk naar het niveau waarmee we in 1986 starten. Zoals u weet is in het regeerakkoord voorzien in de mogelijkheid dat er toch een ingreep in de defensiebegroting zou worden gepleegd, maar die mogelijkheid is heel duidelijk geclausuleerd. Dat kan alleen als je buitengewone onvoorziene omstandigheden voordoen. Dus geen normaal begrotingsprobleem maar buitengewone tegenvallers die helemaal roet in het eten van de uitvoering van het regeerakkoord zouden gooien en dat kan alleen in samenhang met de ontwikkelingssamenwerking. Omdat het dan gaat om internationale verplichtingen van ons land die in samenhang moeten worden bekeken. Dat is nu niet aan de orde. Wat wel aan de orde is en dan kom ik weer terug bij mevrouw van der Stoel is het vasthouden aan het doel een behoorlijke ontwikkelingsinspanning te blijven leveren. Er is gevraagd blijft dat bij die anderhalf procent, dreigt dat niet minder te worden. En nu de economische groei van ons land de komende jaren wat naar beneden moet worden bijgesteld betekent dat automatisch overigens dat ook het ontwikkelingsbudget in evenredigheid moet worden bijgesteld. Maar het uitgangspunt blijft dus anderhalf procent. Ik geloof overigens dat we af moeten van een te eenzijdige nadruk op het volume van de ontwikkelingshulp. Waar het tenslotte om gaat is de kwaliteit dat wat we met die ontwikkelingssamenwerking bereiken effectieve armoedebestrijding. En daar legt de fraktie dan ook de nadruk op. Wat wordt er precies mee bereikt bij wij hebben jaar en dag verschillende maatregelen op dat terrein bepleit.
Er zijn ook door opeenvolgende kabinetten in de laatste jaren kwaliteitsverhogende maatregelen genomen en wij blijven daar op toezien. Nog een opmerking in de richting van de heer Swart die de moeilijke afweging tussen conventionele en kernwapens en kosten aan de orde stelde. Dat is een afweging die de VVD in alle eerlijkheid zal maken. De VVD zal niet zoals de partij van de arbeid zeggen er moet meer aan conventionele inspanning worden gedaan en het mag absoluut niet meer kosten. Er moet zelfs tegelijkertijd 5% worden bezuinigd. Dat kan natuurlijk niet voor op een dergelijke manier levert men geen serieuze inbreng in het debat over de veiligheidsbijdrage van ons land aan het bondgenootschap.

Er is ook gevraagd weer een heel ander onderwerp mijnheer de voorzitter naar de bescherming van de privacy. In het verband van in het bijzonder de computerbestanden en het mogelijk aan elkaar verbinden van computerbestanden. Mevrouw Scherpenberg stelde dat aan de orde. Zoals u weet is de tweede kamer bezig met de behandeling van een wetsvoorstel terzaken. Een eerste voorstel van 1983 heeft de regering ingetrokken omdat in het bijzonder de VVD daar nogal forse kritiek op uitoefende. Wij vonden het veel te ingewikkeld. Het hield veel te weinig rekening met de moderne technologie. Een wetsvoorstel terzake van de persoonsregistratie. Er is een nieuw wetsvoorstel ingediend. In dat wetsvoorstel blijkt al met veel van de VVD-verlangens rekening te zijn gehouden. Het gaat uit van veel meer zelfregulering. Het legt duidelijke verplichtingen op aan de gebruikers van gegevens en geeft belangrijke rechten aan de geregistreerden. Wij verwachten dat de behandeling van het wetsvoorstel nog dit jaar plaatsv indt en dat de wet beginn '88 in werking zal treden. Mevrouw Scherpenberg stelde ook nog een heel ander onderwerp van immaterieel en materieel belang aan de orde namelijk de problemen van genetische manipulatie en nieuwe biologische en technologische mogelijkheden. Dat is een probleem waarbij als fraktie geen kant en klaar antwoord op hebben. Ik heb dat trouwens nog van geen enkele instantie vernomen. Dit is een terrein wat sterk in ontwikkeling is en ons met zeer fundamentele vragen over de rol van de mens en de moderne ethiek confronteert. Twee leden van de fraktie zijn met een notitie over dit onderwerp bezig. De heren Hermans en Fransen en aan de hand daarvan zal nadere discussie in de fraktie plaats vinden. Ik geloof ook dat het van groot belang is en ik meende dat de partijvoorzitter daar gisteren ook aandacht aan heeft besteed dat wij in de partij, dus in het kader van partijcommissies dit probleem door mevrouw Scherpenberg aan de orde gesteld nader moeten bekijken omdat die liberale visie op de ethiek in verband met genetische manipulatie en andere moderne biologische mogelijkheden door ons goed moet worden ontwikkeld. Weer een ander onderwerp mijnheer de voorzitter. De voorzitter van de partijcommissie binnenlandse zaken de heer Blommestein stelde aan de orde de grote operaties. Dus de afslanking decentralisatie, de heroverweging, de privatisering en de deregulering. Een mond vol grote woorden die inderdaad grote, moeilijke en omvangrijke operaties die over vele jaren zich uitstrekken

Meijeraan.
Mag ik even voorzitter. De reorganisatie van de rijksdienst heeft u die niet vergeten in de opsomming. Of heb ik slecht geluisterd,

Die zullen we aan de lijst toevoegen.
Al die grote operaties worden aktief door de VVDfraktie gevolgd. Wij proberen herhaaldelijk de leden van het kabinet in het bijzonder de minister van binnenlandse zaken waar een aantal van deze operaties onder volgen tot grote aktiviteit te prikkelen. En de vraagsteller had er geheel gelijk in toen hij opmerkte dat ook de minister president daar een grote rol in hoort te spelen. Het gaat hier immer om operaties die dwars door allerlei departementen heen gaan. Momenteel wordt zoals bekend hard gewerkt aan de afslankingsoperatie, de fraktie die volgt dat nauwkeurig en insisteert ook dat die operatie zoals dat oorspronkelijk in het kabinet in het regeerakkoord is opgenomen op een afgewogen manier zal worden uitgevoerd. De decentralisatie een kwestie die steeds terugkomt heeft onlangs een impuls gekregen door het bestuursakkoord. De bestuursakkoorden zowel met de gemeentes als met de provincies zijn gesloten en in welk kader ook een extra geld voor investeringen op decentralisatieniveau, in het bijzonder in infrastructuur ter beschikking is gesteld. De heroverwegingsoperatie loopt in vergelijking met de operatie die ik heb genoemd naar verhouding waarschijnlijk het best. Die is ook al het langst aan de gang en heeft een groot aantal heel concrete voorstellen voor ombuiging op diverse departementen opgeleverd en is ook een bron voor de fraktie en voor de partij om als het in de toekomst nodig is nieuwe bezuinigingen aan te brengen als de overheidsfinancien weer opnieuw in buiten controle zouden raken. Mijnheer de voorzitter stadsvernieuwing in Amsterdam is ook door een vragenstelster aan de orde gesteld. Ook hier moet ik het klinkt flauw maar zo gaat het toch zeker in samenhang met decentralisatie verwijs ik in het bijzonder naar de VVD in Amsterdam en niet zozeer op de stoel van onze collega's daar gaan zitten. Ik geloof

Ik wou er kort even op ingaan. Het is niet een probleem wat alleen in Amsterdam speelt, wat dus overal speelt. We zullen de hele volkshuisvesting helemaal opnieuw moeten doen want zo komt er dus niet van terecht. Het is ook niet het enigste wat er speelt. Er speelt dus veel en veel meer.

Ik geloof dat het probleem in Amsterdam erger is dan elders. Ik wil overigens mede omdat de tijd nogal uit de hand gaat lopen verwijzen naar de themadag over het onderwerp die binnenkort komt, waarin we in de partij hier nader over van gedachte

Daar heb ik mezelf voor uitgenodigd. Ik doe er aan mee vrijdagavond.

Prima u bent welkom.

Ik keer weer terug naar de heer Meijeraan die nog een ander onderwerp aan de orde had gesteld namelijk een ambassadeursbenoeming. Misschien mag ik voor alle duidelijkheid erop wijzen dat de VVD geen lobby heeft gevoerd voor een politieke benoeming in de buitenlandse dienst. Benoemingen in de buitenlandse dienst zijn de verantwoordelijkheid in het bijzonder van de minister van buitenlandse zaken die op grond van de vereisten voor een bepaalde funktie kandidaten weegt en een benoeming aan het kabinet voorstelt. De benoeming van mevrouw Schoo waar mijnheer Meijeraan op doelde is als zodanig op die basis dus door de minister van buitenlandse zaken voorgesteld en de VVD acht het niet gebruikelijk om over individuele benoemingen in de buitenlandse dienst of de overheidsdienst zich daarmee als fraktie te gaan bemoeien.
De heer Meijeraan had ook nog een ander probleem en dan op buitenlands gebied wat hij aan ons voorlegde en wat op vele partijbijeenkomsten naar voren komt. De aangelegenheid Klaas de Jonge. Er vindt nog verder overleg plaats tussen Nederland en de regering van de republiek zuid Afrika over deze inderdaad veel te langdurige en vervelende kwestie. De VVD is nog steeds van mening zoals herhaaldelijk ook collega Weisglas naar voren gebracht dat Klaas de Jonge in zuid Afrika een fair proces moet ondergaan en daarna de uit dat proces voortkomende straf zal moeten uitzitten indien hij zou worden veroordeeld. Uitzitten ofwel in zuid Afrika ofwel in Nederland.
Weer een ander onderwerp mijnheer de voorzitter er is gesproken over de problematiek van de hard drugs, de soft drugs en de alcohol. De drugscriminaliteit die ik eerst zou willen behandelen er is ook gesproken over de criminaliteits-bestrijding is een voortdurend onderwerp van zorg van de VVDfraktie. In de praktijk moeilijk te bestrijden wegens het internationale karakter van die drugscriminaliteit. Nederland probeert in internationaal verband een bijdrage aan de bestrijding te leveren. Het beleid in eigen land heeft overigens de laatste jaren aanmerkelijke successen geboekt door een hardere aanpak door minister Korthals Altes en onze staatssecretaris Dees. In toenemende mate zo blijkt op internationale bijeenkomsten over dit onderwerp is er waardering voor de aanpak van ons land. En is het oude beeld van Nederland als zwakke plek in de bestrijding van internationale illegale narcoticahandel hersteld.
In dat verband was het zeer te betreuren dat er zoveel aandacht was voor het hasj museum waar toch wel degelijk een verkeerde invloed vanuit zou kunnen gaan en in die zin deelde de fraktie het standpunt van de regering dat dat moest worden gesloten. Ik geloof dat de relatie die werd gelegd tussen het drugsbeleid en het alcoholbeleid toch wat te eenvoudig was. Op beide terreinen is het kabinet druk doende om wetsovertredingen tegen te gaan. Zoals u weet is daarbij in de strijd tegen de drugsproblematiek een duidelijke prioriteitstelling

namelijk gericht op het aanpakken van de hard drugsproblemen die tot veel meer criminaliteit aanleiding geven en tot veel meer maatschappelijke problemen dan de soft drugs. Dat is een kwesite van prioriteit en niet een gevolg van goedkeuring van soft drugsgebruik. Wat betreft de alcoholproblematiek is het de vragensteller bekend dat daarover een nota is verschenen van staatssecretaris Dees die het alcoholmisbruik wil terugdringen. Alcoholmisbruik heeft een zeer schadelijke uitwerking in het bijzonder op het verkeer. Ook op de vernielingen die vaak met vandalistische akties die vaak met alcoholmisbruik samenhangen en ook geweldmisdrijven. Een niet gering gedeelte van de criminaliteit in ons land hangt rechtstreeks met drugs en alcoholmisbruik saemen omdat beide het oordeel van mensen over verstandig handelen ten nadele beinvloeden De voorstellen van staatssecretaris Dees behelzen in het bijzonder een krachtige preventie van alcoholmisbruik. Het benadrukken van alcoholmatiging, het zeer fors terugdringen van alcoholgebruik in het verkeer zoals ook de invoering van nieuwe ademtestanalyse-apparatuur. De nota wordt in de tweede kamer behandeld en die behandeling is in de goede handen van de voorzitter van die commissie die daarvoor is ingesteld onze collega annemari Jorritsma. Nog heel kort enkele andere punten. Het spijt me dat ik niet iedere vragensteller uitgebreid antwoord kan geven, daar ontbreekt gewoon de tijd voor. De heer Gelder vroeg waarom de fraktie na de eerste inval bij Bluf in verband met de publikatie van staatsgeheimen waarom de politie niet toen Bluf wederom werd gepubliceerd niet opnieuw heeft ingegrepen. Dat onderwerp is inmiddels in de kamer aan de orde geweest. De reden van niet ingrijpen was niet zozeer vrees voor schending van de openbare orde, maar omdat het openbaar ministerie bij de eerste inval al voldoende materiaal had verzameld om tot vervolging over te gaan. Bovendien bleek na de inval dat de drukplaten van Bluf al in meerdere oplage op schuiladressen lagen. Het openbaar ministerie is nu bezig te proberen de daders van deze aangelegenheid strafrechterlijk te vervolgen. Darmee in samenhang nog een antwoord op de vraag over een krakersaktie in Amsterdam waar de politie en justitie een aantal lieden weer moesten laten lopen uit de krakersbeweging. Dat kwam omdat er een fout was gemaakt bij de politie die bij de officier van justitie zoals u weet in die zaken toch op de eerste plaats een eigen oordeel afgaat. Er was een fout gemaakt die hem tot de conclusie leidde dat de politie deze mensen weer moest laten lopen. De politie was overigens de eerste dacht ik die duidelijk maakte dat men dit betreurde en dat men maatregelen zou nemen om zulke fouten in de toekomst tegen te gaan.

Mijnheer de voorzitter mag ik even interrumperen. Wordt het geen tijd dat het ministerie van justitie de kwaliteit van de officieren van justitie wat omhoog brengt.

Ik geloof niet dat wij nu een discussie moeten aangaan over de kwaliteit van de officieren van justitie. De minister van justitie die heeft geregeld overleg met de , met het openbaar ministerie. Hij geeft algemene richtlijnen maar de specifieke beslissingen worden door de officieren van justitie zelf genomen. Ik heb daar ook gisterenavond al aandacht aan besteed dat men in de roep om een forser aanpak van de bestrijding van criminaliteit wel rekening moet houden met de belangrijke eigen verantwoordelijkheden van alle betrokkenen in het nederlandse strafrechtstelsel. Mijnheer de voorzitter ik heb niet alle vragen beantwoord. Ik geloof om tijdswille dat ik er nu toch een punt achter moet zetten. Misschien nog een slotantwoord op een vraag naar de coördinatie van het liberaal beleid. Er werd door een vragensteller gevraagd of we er wel een duidelijke afstemming was van de inbreng van verschillende liberalen in den Haag. Ik kan hem geruststellen wekelijks komen de fraktievoorzitter in eerste en tweede kamer tesamen met de vice premier en de partijvoorzitter bijeen om aktuele punten door te spreken. Daarna volgt een overleg met alle bewindslieden en een of twee fraktie vice-voorzitters plus zonodig fraktiespecialisten. Daarbij is ook het hoofd van de voorlichting van de tweede kamerfraktie aanwezig. Dus wat betreft de mechanismen die nodig zijn om in goed overleg met elkaar te kunnen optreden geloof ik dat we een goede vorm hebben gevonden.
Dank u zeer.

Om derwille van de tijd dames en heren heeft de heer Zoutendijk van het woord afgezien. De heer Nord moest helaas eerder weg. De heer Lauwers die hem zou vervangen ziet ook omwille van de tijd af van het woord. Ik zou u willen voorstellen de discussies als besloten te beschouwen tenzij een van u nog echt een dringende vraag op zijn hart heeft die niet op een andere wijze dan op dit moment benatwoord zou kunnen worden. Als u het daarmee eens bent dan wilde ik graag de vergadering even afsluiten. En ik zal daarbij slechts een paar momenten nog van uw tijd vragen. In vrijheid en democratie het laatste nummer schreef de hoofdredakteur naar die vergadering en dat is dus de vergadering van vandaag hebben vele leden uitgekeken want er is heel wat bij te praten en te discussieren. En ik denk als ik terugzie op deze dagen dat dat volstrekt juist is geweest. Tegen die achtergrond moet ik dan denk ik allerleerst de algemeen secretaris en zijn medewerkers bedanken voor zoals altijd de voortreffelijke organisatie.

Ik moet graag het stembureau hartelijk danken voor de altijd weer moeilijke zaak van het stemmen tellen.
En ik wil graag de afdeling Leeuwarden bedanken. Niet alleen maar voor de dropjes en die waren erg lekker, die zijn erg lekker, maar ook zij hebben gisterenavond de mogelijkheden geschapen om met wat muziek toch nog onderling zeer intens bezig te zijn. Als die hoofdredakteur schrijft dat die discussies nodig zijn dan denk ik dat in de wandelgangen nog veel meer is gediscussieerd dan in deze zaal. En dat met name ook de mogelijkheden die er waren om te discussieren over zakelijke en onzakelijke problemen na afloop van de vergadering een uitermate goed is geweest. Juist door dit soort discussies waar niet aanstonds messen worden getrokken waarbij men in vriendschappelijke sfeer met elkaar kan omgaan dragen zullen ook bijdragen tot de verbetering van de sfeer en de geest in onze partij. Er is veel besproken er is ook veel onbesproken gebleven althans in deze zaal, maar wel zoals ik zei in de wandelgangen. Geslagen wonden hele niet snel en littekens blijven over. Ik denk dat we daar met ons allen begrip voor moeten hebben, maar we moeten als partij en als partijleden en als partij-organisatie wel door. We hebben denk ik nog een lange weg te gaan. Eensgezindheid ontstaat niet van het ene op het andere moment. De samenwerking moet weer groeien. De gedachtegang aansluiten van ideeën moet weer langzamerhand gaan plaats vinden. Ik denk dat we daar inderdaad nog enige tijd voor moeten vragen. Het is niet zo dat het morgen ineens weer allemaal goed gaat. We moeten weer langzaam naar een gezonde situatie toegroeien, maar zoals de heer de Korte zei het liberalisme is springlevend en ik denk te kunnen concluderen dat de VVD ook springlevend is. En ik hoop dat deze algemene vergadering de basis heeft gelegd om die ideeën die liberale ideeën weer samen te formuleren en samen uit te dragen. Dames en heren ik dank u allen zeer hartelijk voor uw bijdrage in de discussie. Ik dank u allemaal voor uw aanwezigheid hier en ik hoop dat u kans zult zien om als u eenmaal thuis bent het enthousiasme wat ik toch wel op die achtergrond en in die zaal en in de wandelgangen voelde om dat enthousiasme toch ook weer over te dragen aan uw achterbannen aan uw leden.

Meijeraan.
Mogen wij dan u dank zeggen voorzitter voor uw bijdrage aan de goede sfeer en aan het enthousiasme.

Ik sluit de vergadering.